

ΕΛΛΑΣ ΣΚΛΑΒΟΥΝΑΚΟΥ

ΕΚΛΕΚΤΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΠΕΜΠΤΗΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΚΑΘΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΣΙΔΕΡΗ ΑΘΗΝΑΙ

Σημειώνεται ότι το ιστορικό Γραβιόματι της Πολιτείας

ΣΤΕΛΛΑΣ ΣΚΛΑΒΟΥΝΑΚΟΥ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΣΣΗΣ

E345

ΕΚΛΕΚΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ἀντίτυπα 2000

Εἰκονογράφησις Σ. Βητωρίου

Ἐγκριτ. ἀποφάσεως ἀριθ.
51231 — 51232 30 Αὐγούστου.

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ
52 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1937

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουν τὴν ἰδιόχειρον ὑπογρα-
φὴν τῆς συγγραφέως

Στέλλα Σκλαβουνακοῦ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἔγραψα μετὰ τὴν ἀπόλυτον συνεργα-
σίαν τῆς δ. Ἀρσινόης Ταμπakoπούλου.

ΣΤΕΛΛΑ ΣΚΛΑΒΟΥΝΑΚΟΥ

1. Προσευχὴ εἰς τὸν Θεόν.

Μὲ κάθε πλάσμα σου κι ἐγὼ
στοῦ σύμπαντος τὴν Ἐκκλησία,
ὦ Πλάστα, Σὲ δοξολογῶ
καὶ σοῦ ζητῶ τὴν προστασία.

Μόλις ξυπνήσω τὸ πρωῒ
καὶ πρὶν νὰ πῶ τὴν προσευχή μου,
Θεέ, ποὺ δίνεις τὴ ζωή,
Σὲ νοιώθω μέσα στὴν ψυχὴ μου.

Σὰν τὴ μελέτῃ μου ἀρχινῶ
τὴν πανσοφία σου μαθαίνω,
Θεέ μου, πνεῦμα φωτεινό.
μὲ Σὲ τίς γνώσεις μου πληθαίνω.

Στὴ λύπη μου καὶ στὴ χαρὰ
παντοτεινὰ μὲ συντροφεύεις
Πανάγαθε, καμμιὰ φορὰ
στὴ δεησὴ μου δὲν κωφεύεις !

Γι' αὐτὸ σὰν πλάσμα Σου κι ἐγώ
τὴν καλωσύνη σου θαυμάζω
καὶ Πάνσοφο Δημιουργό,
Θεό, Πατέρα, Σ' ὀνομάζω.

Ι. ΠΟΛΕΜΗΣ

2. Αἱ δρῶσκειαι τῶν ἀγρίων.

“Ὅλων σχεδὸν τῶν ἀγρίων λαῶν, ἀπὸ τῶν Ἑσκι-
μῶν μέχρι τῶν κατοίκων τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, καὶ ἀπὸ
τῶν Ὀττεντότων μέχρι τῶν νομαδικῶν φυλῶν τῆς Σι-
θηρίας, ἡ θρησκεία, καθὼς γνωρίζετε, εἶναι εἰδωλολα-
τρική, δηλαδὴ γενικῶς θεοποιήσις ἀντικειμένων τῆς
φύσεως.

Τὰ ἐλατήρια τῆς θεοποιήσεως αὐτῆς εἶναι πολλὰ καὶ
ποικίλα. Παραδείγματος χάριν : Ὁ φόβος, τὸν ὅποιον
ἐμπνέει ὑψηλὸν ὄρος, ἀπότομος βράχος, ἄγριον θηρίον.
Ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς ποταμόν, εἰς τὸν ὅποιον ὀφείλε-
ται ἡ εὐφορία τῆς χώρας, ἡ πρὸς χρήσιμον οἰκιακὸν
ζῶον, ἡ πρὸς δένδρον εὐεργετικόν, ἐφ' ὅσον τὰ φυλλώ-
ματα τούτου προφυλάττουν τοὺς ἀγρίους ἀπὸ τὴν θρο-

χὴν καὶ τὰς καυστικὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Ἐκτὸς δὲ αὐτοῦ οἱ καρποὶ τοῦ τοὺς τρέφουν καὶ τὰ φύλλα τοῦ τοὺς ἐνδύουν, τὰ δὲ ξύλα τοῦ τοὺς θερμαίνουν. Τέλος ἡ κατάπληξις καὶ ὁ θαυμασμός πρὸ τοῦ ἡλίου, τῶν ἀ-

Ἕλγριοι πυρολάτραι.

στέρων, τοῦ πυρός, ἡ ἀπλῶς πρὸ τῆς ὠραιότητος καὶ τῆς εὐφυΐας ἑνὸς ζώου, εἶναι ἐλατήρια θεοποιήσεως τούτων.

Οὕτω εἰς μερικὰ μέρη λατρεύονται οἱ ἐλέφαντες· ἄλλοι οἱ ὄφεις, οἱ ὅποιοι θεωροῦνται σύμβολα τῆς ἀνακαινίσεως καὶ ἀναστάσεως, ἔνεκα τῆς ἀνανεώσεως τοῦ δέρματός των· ἄλλοι, ὅπως εἰς τὸ Μεξικόν, τὰ πτηνὰ θεοποιοῦνται ὡς προσωποποιήσεις τοῦ ἀέρος καὶ τῆς καταιγίδος· ἄλλοι ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, οἱ ἀστέρες, τὸ πῦρ (πυρολάτραι, ἡλιολάτραι, ἀστρολάτραι κ.λ.π.).

Κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν θρησκειῶν τῶν ἀγρίων εἶναι ἢ πρὸς τοὺς νεκροὺς προγόνους τιμὴ. Τοὺς τιμῶν διὰ τὰ ἔχουν τὴν εὐνοιάν των. Πιστεύουν ὅτι αἱ ψυχαὶ ἐπιζοῦν εἰς ἄλλον βίον, ὅμοιον μὲ τὸν ἐπίγειον ἄλλ' ἢ ἰδέα τῆς μετὰ θάνατον ἀνταμοιβῆς ἢ τιμωρίας (Παράδεισος καὶ Κόλασις) ἀπαντᾶται μόνον εἰς τὰς πλέον προηγμένας φυλάς. Εἰς τὴν Καλλιφορνίαν θάπτουν τοὺς νεκροὺς μὲ ὑποδήματα χάριν τοῦ μέλλοντος μακροῦ ταξιδίου. Οἱ Αὐστραλοὶ πάλιν νομίζουν, ὅτι οἱ λευκοὶ εἶναι νεκροὶ τῆς φυλῆς των, ἐπανερχόμενοι εἰς τὸν κόσμον ὑπὸ ἄλλην μορφήν. Καὶ ἡ ἰδέα τῆς μετεμψώσεως εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον γενική. Ἡ ἔννοια τῶν θεῶν καὶ τῶν πνευμάτων ἀποκτᾶται διὰ τῆς προσευχῆς, τῆς μαγείας καὶ τῶν ἐξορκισμῶν.

* * *

Οἱ ἱερεῖς τῶν ἀγρίων εἶναι ἰατροί, μάγοι καὶ ἐξορκισταί, ἀλλ' ἰδίως ἐκδηλώνουν τὴν θρησκευτικότητα διὰ τῶν θυσιῶν. Παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας τῶν χριστιανῶν ἱεραποστόλων, αἱ ἀνθρωποθυσίαι εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Αὐστραλίαν ὑφίστανται ἀκόμη καὶ θεωροῦνται ὡς ἡ ὑψίστη ἔνδειξις ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ θεῖον, πρὸς τὸ ὅποιον προσφέρεται ὅ,τι πολυτιμώτερον ! Διὰ τοῦτο συνήθως διὰ τὰς θυσίας ἐκλέγονται οἱ ἀκμαιότεροι νέοι.

Εἰς πολλὰ μέρη τὰ θύματα πρὸ τῆς σφαγῆς γίνονται ἀντικείμενα θείας τιμῆς, καὶ μετὰ τὴν σφαγὴν τὰ πτώματά των χρησιμεύουν ὡς τροφή εἰς τοὺς ὁμοφύλους πρὸς μετάδοσιν θείας ἰσχύος.

Καὶ ἡ στίξις τῶν σωμάτων, ὡς θρησκευτικὸν ἔθιμον, ἀπαντᾷ εἰς πολλὰς φυλάς, ἰδίως εἰς τὴν Αὐστραλίαν.

Πληθος δὲ κανόνων περὶ ἀπηγορευμένων καὶ ἐπι-

τρεπομένων τροφῶν, καὶ ἄλλων ἀντικειμένων, χαρακτηρίζει τὰς θρησκείας ταύτας.

Πόσα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων εὐρίσκονται σήμερον εἰς τὴν κατωτάτην ταύτην θρησκευτικὴν βαθμίδα ;

Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι πολὺ εὐκολος. Ἡ στατιστικὴ τῶν θρησκειῶν παλαίει κατ' ἀνυπερβλήτων προσκομμάτων, ὅχι μόνον διότι πολλῶν μερῶν τῆς Γῆς ἀγνοοῦμεν καὶ κατὰ προσέγγισιν τὸν πληθυσμὸν τῶν κατοίκων, (π. χ. τῆς Ἀφρικῆς, Νοτίου Ἀμερικῆς, Σινικῆς, τῆς ὁποίας μόνης τὸν πληθυσμὸν ἄλλοι καταβιβάζουν εἰς 350 ἑκατομμύρια καὶ ἄλλοι ἀναβιβάζουν εἰς 430), ἀλλὰ καὶ διότι πολλοὺς κατοίκους τῆς Γῆς δὲν γνωρίζομεν εἰς ποίαν θρησκείαν νὰ κατατάξωμεν, ἀφοῦ καὶ οἱ ἴδιοι δὲν γνωρίζουν τοῦτο, ὥς συμβαίνει μάλιστα εἰς τὴν Σινικὴν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν.

Ἀκόμη καὶ περὶ τῆς θρησκείας τοῦ πολιτισμένου κόσμου, τῆς χριστιανικῆς, δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς ἀριθμούς, ἀφοῦ οἱ μὲν ὑπολογίζουν τοὺς χριστιανοὺς εἰς 520 ἑκατομμύρια, οἱ δὲ ἀναβιβάζουν αὐτοὺς εἰς 590 !

Ὅπωςδὴποτε, ἐὰν κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς ἀποδεχθῶμεν τὸν πληθυσμὸν τῆς Γῆς ἀποτελούμενον ἀπὸ 1630 ἑκατομμύρια, περὶ τὰ 120 ἑκατομμύρια δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν εἰς τὴν κατωτάτην ταύτην θρησκευτικὴν βαθμίδα. Τὸ 1)3 δηλ. τῶν ἀνθρώπων εὐρίσκεται εἰς τὴν πρωτογενῇ ἐκείνῃν κατάστασιν, ἢ ὅποια λατρεύει τὸ κτίσμα ἀντὶ τοῦ Κτίσαντος.

Καὶ ὅμως παρὰ τὸ βάρβαρον, διεστραμμένον καὶ αἰμοχαρές, εὐρίσκομεν καὶ εἰς τοὺς λαοὺς τούτους τιμὴν καὶ σέβας πρὸς κάτι ὑπερκόσμιον, καὶ τὴν ἀρχὴν σοφίας, δηλαδὴ τὸν φόβον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν πεποίθησιν εἰς αὐτό.

Εἶναι καὶ διὰ τοὺς δυστυχεῖς τούτους εἰδωολάτραις ἢ θρησκεία τὸ βάλασμον τὸ καταπραῦνον τὰς ὁδύνας των, τὸ φῶς τὸ παρέχον τὴν ἐλπίδα, τὸ ἰδανικὸν πρὸς ἀνώτερον βίον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀτενίζει ἡ τάλαινα ψυχὴ των !

Δ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ

3. Ἡ ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς.

Εἰς μίαν πόλιν ὑπῆρχον τόσοι πτωχοί, ὥστε ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὠμίλησε περὶ ἐλεημοσύνης καὶ παρεκίνησε τοὺς ἀκροατὰς νὰ συνεισφέρωσι ἕκαστος κατὰ δύναμιν πρὸς περίθαλψιν τῶν δυστυχούντων.

Μετὰ τὴν διδαχὴν πολλοὶ προσῆλθον εἰς τὸν ἱερέα προσφέροντες τὸν ὀβολὸν τῆς ἐλεημοσύνης αὐτῶν. Μεταξὺ δ' αὐτῶν παρετήρησεν ὁ ἱερεὺς νεάνιδα τυφλὴν, πτωχικῶς ἐνδεδυμένην, ὁδηγηθεῖσαν πλησίον αὐτοῦ καὶ προσφέρουσαν ποσὸν ἀνώτερον παντὸς ἄλλου.

— "Ὅχι, κόρη μου, εἶπεν αὐτῇ ὁ ἱερεὺς· εἶσαι πτωχὴ καὶ ἀόμματος· ἡ προσφορά σου εἶναι μεγάλη, δὲν δέχομαι παρὰ τὸ ἥμισυ αὐτῆς.

— Εἶναι ἀληθές, πάτερ, ἀπεκρίθη ἡ νεάνις. Εἶμαι τυφλὴ ἐκ γενετῆς, ἀλλὰ πτωχὴ τώρα δὲν εἶμαι. Ἐν τῷ καταστήματι τῶν τυφλῶν ἔμαθα νὰ πλέκω καλάθια καὶ ἤδη διὰ τῆς ἐργασίας ἀπολαμβάνω τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Ἡ προσφορά μου εἶναι ἡ ἐκ τοῦ λύχνου οἰκονομία μου. Παρακαλῶ λοιπόν, δεχθῆτε αὐτήν. Γνωρίζω τί ἐστὶ πτωχεία. Πρὶν ἐμβῶ ἐν τῷ καταστήματι, περιηρχόμην νυχθημερὸν ἐπαιτούσα· ἐνθυμοῦμαι δὲ κάλλιστα καὶ τὰς περιφρονήσεις τῶν διαβατῶν καὶ τοὺς πικροὺς αὐτῶν λόγους καὶ τὰς ψυχρὰς νύκτας, ἃς ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδητος, τρέμουσα καὶ πεινῶσα, διῆλθον ἄϋπνος ἐν ταῖς δημοσίαις ὁδοῖς. Ἡ καρδιά μου κλαίει, ὅσάκις περὶ πτωχῶν ἀκούω, παρηγορεῖται δὲ ὅσάκις δύναμαι νὰ προσφέρω αὐτοῖς μικράν βοήθειαν.

* * *

Ἄπαντες ἐθαύμασαν τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν τῆς

τυφλῆς νεάνιδος, ὁ δὲ ἱερεὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γενικοῦ
θαυμασμοῦ, ἀνεφώνησεν :

— Ἰδοὺ, φίλτατοι ἀδελφοί, διατὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν ἡ·

Ἡ καρδιά μου κλαίει ὁσάκις περὶ πτωχῶν ἀκούω.

μῖν ὅτι τῶν πτωχῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Τὸ παράδειγμα τῆς ἁομμάτου κόρης καὶ οἱ κατανα-
κτικοὶ πρὸς τὸν ἱερέα λόγοι αὐτῆς, διηγείραν τὰ συμπα-
θητικὰ αἰσθήματα τῶν παρευρεθέντων, ὥστε εὐθὺς αἱ
συνεισφοραὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν, οἱ δὲ πτωχοὶ τῆς
πόλεως ἠυλόγουν τοὺς εὐεργέτας αὐτῶν καὶ μάλιστα
τὴν τυφλὴν νεάνίδα.

Αἱ ἐφημερίδες ἐξύμνησαν τὴν φιλελεήμονα καλαθοποιόν. Πανταχόθεν δὲ συνέρρεον εἰς τὴν κατοικίαν αὐτῆς ἄνθρωποι, ὅπως γνωρίσωσιν αὐτὴν καὶ προσωπικῶς, ἀγοράσωσι δὲ καλάθιον τι ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῆς. Οὕτω δὲ ἡ ἐλεήμων τυφλή, οὐ μόνον ἐν τῇ μελλούσῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, πλουσίως ἠλεήθη ὑπὸ τοῦ Ὑψίστου· διότι τιμωμένη καὶ ἀγαπωμένη ὑπὸ πάντων ἐζήσεν ἐν ἀνέσει, ἐξακολουθοῦσα πάντοτε διὰ τῆς ἐλεημοσύνης τῆς νὰ παρηγορῇ τοὺς πτωχοὺς, νὰ εὐχαριστῇ τὴν ψυχὴν αὐτῆς καὶ εὐαρεστῇ τὸν πλάστην αὐτῆς.

Μὴ νομίσῃ δὲ τις ὅτι δίδοντες ἐλεημοσύνην ἐνθαρρύνομεν τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν. Βεβαίως, ὅσκις τις καταφεύγει εἰς τὴν ἐπαιτείαν ἕνεκα ἀργίας καὶ ὀκνηρίας, εἶναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης· ὁ δὲ τρέφων τοὺς ἀργοὺς καὶ ὀκνηροὺς δὲν ἐλεεῖ, ἀλλ' ἀμαρτάνει, παραθιάζων τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, καθὼν οἱ μὴ βουλόμενοι ἐργάζεσθαι μὴ ἐσθιέτωσαν. Ἐλεημοσύνη, διδομένη εἰς τοὺς ὀκνηροὺς εἶναι ἄδικος ζημία τῶν ἀληθῶς ἀξίων ἐλεημοσύνης. Ἡ μόνη κατάλληλος πρὸς τοὺς ἀργοὺς ἐλεημοσύνη εἶναι ἢ πρὸς αὐτοὺς χορήγησις οὐχὶ χρημάτων ἢ τροφῆς, ἀλλ' ἐργασίας, ἵνα δι' αὐτῆς κερδίσωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἀλλ' εἶναι πολλοὶ πτωχοί, οἵτινες, ἂν καὶ ἐργάζωνται ἐπιμελῶς, ὅμως δὲν ἐπαρκοῦσιν οἱ δυστυχεῖς εἰς τὰ ἔξοδα τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλοι, οἵτινες ἕνεκα τοῦ γήρατος, ἢ τῆς ἀσθενοῦς ἢ ἀναπήρου σωματικῆς αὐτῶν καταστάσεως εἶναι φυσικῶς ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν. Οἱ τοιοῦτοι ἀναντιρρήτως εἶναι ἄξιοι συμπαθείας καὶ περιθάλψεως.

Λ. ΜΕΛΑΣ

4. Ἡ ᾠρὸς τὸν Θεὸν ἐλαίς.

Κι ἂν δὲν μοῦ μένη ἐντὸς τοῦ κόσμου,
ποῦ ν' ἀκουμβήσω, νὰ σταθῶ,
ἐκεῖ ψηλὰ εἶν' ὁ Θεὸς μου,
πῶς ἤμπορῶ ν' ἀπελπισθῶ ;

Εἶν' ὁ Θεὸς ποῦ μ' ἔχει πλάσει
τὸ χέρι του τὸ σπλαχνικό,
δὲν ἤμπορεῖ νὰ με ξεχάσῃ
καὶ νὰ μ' ἀφήσῃ νηστικό.

Φαιδρὰ στὰ δάση ὅλο γυρίζουν
τοῦ οὐρανοῦ τὰ πετεινά,
ποτὲ δὲν σπείρουν, δὲ θερίζουν
κι ὅμως κανένα δὲν πεινᾷ !

Μέσ' τὰ λιθάδια ἄνθη καὶ κρίνοι
δὲν ἔμαθαν ὕφαντική,
κι ὅμως ὁ Πλάστης τὰ ἐνδύνει
μὲ μιὰ στολὴ βασιλική !

Κι ἐμὲ λοιπὸν ἐντὸς τοῦ κόσμου,
μικρὸ παιδὶ καὶ ὄρφανό,
θὰ μὲ φροντίζῃ ὁ Πλαστοουργός μου,
ποῦ κατοικεῖ στὸν οὐρανό.

Γ. ΒΥΖΙΗΝΟΣ

Γ. ΒΥΖΙΗΝΟΣ

5. Ἡ φιλαλήθεια ἀνταμειβομένη

Ἀγαθή τις μήτηρ, ὅτε ποτὲ ὁ υἱὸς τῆς ἐμελλε ν' ἀποδημήσῃ, ἔρραψεν ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων αὐτοῦ χάριν ἀσφαλείας χρυσᾶ τινὰ νομίσματα, ἵνα μεταχειρισθῇ αὐτὰ ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης· προπέμπουσα δὲ αὐτὸν παρήγγειλε, ποτὲ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ νὰ μὴ εἴπῃ φεῦδος, ἵνα προστατεύῃ καὶ ἀγαπᾷ αὐτὸν ὁ Θεός.

Ἡ συνουσία, μεθ' ἧς ἀνεχώρησεν ὁ νέος, ἔπεσε κατὰ δυστυχίαν εἰς χεῖρας ληστῶν, οἵτινες ἀφοῦ ἐλήστευσαν πάντας τοὺς ταξιδιώτας, ἔλαβον καὶ τὸ μικρὸν διασάκκιον τοῦ νέου, ὃν συγχρόνως ἠρώτησαν ἂν ἔχῃ καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ χρήματα. Ὁ εὐπειθὴς καὶ καλὸς υἱὸς ἐνεθυμήθη τὴν παραγγελίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ ἰδίως ὅτι ὁ Θεὸς προστατεύει τοὺς φιλαλήθεις· ὅθεν ἄνευ δισταγμοῦ τινὸς λέγει πρὸς τοὺς ληστάς, ὅτι ἔχει καὶ χρυσᾶ τινὰ νομίσματα ἐν τοῖς ἐνδύμασιν αὐτοῦ.

Οἱ λησταί, ἂν καὶ ἐνόμισαν ὅτι ἀστεῖζεται, ἀνέφεραν ὅμως τοὺς λόγους αὐτοῦ εἰς τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν.

Ὁ ἀρχιληστὴς ἐρωτᾷ τότε τὸν νέον, ἂν ἀληθῶς ἔχῃ χρυσᾶ νομίσματα ἔρραμμένα ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων αὐτοῦ.

Ὁ δὲ φιλαλήθης νέος ἀποκρίνεται ὅτι ποτὲ δὲν λέγει ψεύδη. Σχίζονται λοιπὸν τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ληστῶν πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας καὶ ἀνευρίσκονται τὰ κεκρυμμένα νομίσματα τοῦ νέου. Ἐκπεπληγμένοι δὲ οἱ λησταί ἐρωτῶσιν αὐτὸν πῶς ἄνευ τινὸς βίας ἀπεφάσισε νὰ φανερώσῃ τὰ νομίσματα αὐτοῦ.

— Ἡ μήτηρ μου, ἀπεκρίθη ὁ νέος, μοὶ παρήγγειλε ποτὲ νὰ μὴ λέγω ψεύδη· ὥς καλὸς δὲ υἱὸς ὀφείλω ὑπακοὴν εἰς τοὺς λόγους τῆς μητρὸς μου. Ὁ Θεός, μοὶ εἶπεν ἡ μήτηρ μου, δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ψεύστας· ἐγὼ δὲ θέλω νὰ μὲ ἀγαπᾷ ὁ Θεός.

Οἱ λησταί ἔμειναν ἄφωνοι καὶ συλλογισμένοι· οἱ ἀφελεῖς λόγοι τοῦ νέου διεπέρασαν τὴν σκληρὰν ψυχὴν αὐτῶν. Μετὰ τινὰς δὲ στιγμὰς ὁ ἀρχιληστὴς εἶπεν :

Σχίζονται λοιπόν τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ....

— “Αν ὁ νέος οὖτος εἶναι τόνον ὑπὴκοος εἰς τὰς παραγγελίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, εἶναι ἐντροπὴ ἡμεῖς νὰ μὴ ὑπακούωμεν εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ Θεοῦ, ὅστις βεβαίως οὔτε ληστείας, οὔτε κλοπὰς, οὔτε ἐγκλήματα θέλει· ἂν ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται τοὺς ψεύστας, πολὺ περισσότερον ἀποστρέφεται τοὺς κακούργους· ὅθεν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης ἐγκαταλείπω ὑμᾶς καὶ τὸν ληστρικὸν βίον. Τότε δὲ καὶ οἱ λησταὶ ἀμέσως ἐφώνησαν ὅτι θὰ ἀκολουθήσωσι τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν. Πάντα λοιπὸν τὰ ληστευθέντα ἀπεδόθησαν τότε εἰς τοὺς ταξιδιώτας. Ὁ δὲ φιλαλήθης νέος, ἀπαλλάξας διὰ τῆς φιλαληθείας αὐτοῦ τοὺς ληστὰς τοῦ ληστρικοῦ βίου καὶ διασώσας τὸ δισάκκιον καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ, ἐξηκολούθησε τὸ ταξίδιον αὐτοῦ καὶ πιστὸς μένων πάντοτε εἰς τὴν παραγγελίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἀποκατέστη ἐπὶ τέλους εὐτυχής.

Λ. ΜΕΛΑΣ

5. Ἡ Ὁμόνοια.

Γεωργὸς τις εἶχε πολλὰ τέκνα δύστροπα καὶ ἐξέθυμα. Ἐφίλονεῖκον καὶ διεπληκτίζοντο πάντοτε. Ὁ γεωργὸς πολλάκις τὰ συνεβούλευε νὰ εἶναι ἀγαπημένα καὶ νὰ μὴ διεπληκτίζωνται, ἀλλ’ αὐτὰ δὲν ἤκουον.

Ἡμέραν τινὰ ὁ συνετὸς πατὴρ παρήγγειλε νὰ τοῦ φέρουν δέσμην ράβδων. Τὰ τέκνα τοῦ ἔφεραν αὐτήν. Τότε ὁ πατὴρ τὰς ἔδεσεν ὅλας ὁμοῦ καὶ ἔδωκεν αὐτάς εἰς τὰ τέκνα του νὰ τὰς θραύσωσιν. “Ὅλοι κατὰ σειρὰν ἐδοκίμασαν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν. Ράβδοι πολλαὶ ὁμοῦ ἠνωμένοι ἀδύνατον νὰ θραυσθῶσιν !

Μετὰ ταῦτα ὁ πατὴρ λαμβάνει τὰς ράβδους, κόπτει τὸ σχοινίον, διὰ τοῦ ὁποίου εἶχε δεδεμένας αὐτάς, καὶ δίδει ἀνὰ μίαν εἰς τὰ τέκνα του νὰ τὰς θραύσουν. Τὰ

τέκνα του ἔθραυσαν πολὺ εὐκόλως πάσας, τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην.

Τότε ὁ πατὴρ λέγει πρὸς αὐτά :

— Τέκνα μου, εἶδате τί συνέβη μὲ τὰς ράβδους. "Οτε ἦσαν δεδεμέναι ὅλαι ὁμοῦ, οὐδεμία ἐβλάβη. "Οτε ὅμως ἐλύθησαν καὶ ἐκάστη ἐχωρίσθη ἀπὸ τῆς ἄλλης καὶ ἔμεινε μόνη, τότε οὐδεμία ἔμεινε σώα. "Ολαι ἔθραύσθησαν, ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην, καὶ ἐπὶ τέλους ὅλαι ἠφανίσθησαν. Τὰ ἴδια καὶ ἀπαράλλακτα συμβαίνουν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον καὶ μὲ τοὺς ἀδελφούς τοὺς μὴ ἀγαπημένους. "Οταν οἱ ἀδελφοὶ εἶναι ἀγαπημένοι τίποτε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πάθουν. Οἱ κακοὶ ἄνθρωποι δὲν τολμοῦν νὰ τοὺς βλάψουν, διότι εἶναι πολλοὶ καὶ τοὺς φοβοῦνται. Οἱ καλοὶ ἄνθρωποι τοὺς ἀγαπῶσι καὶ τοὺς τιμῶσι, διότι βλέπουν ὅτι εἶναι καλοὶ ἀδελφοί. Αἱ δυστυχίαι, αἱ ὁποῖαι θὰ τοὺς εὕρωσι τυχόν εἰς τὸν βίον, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τοὺς ἀφανίσουν, διότι ὁ εἰς θὰ βοηθῇ τὸν ἄλλον. "Οταν ὅμως δὲν εἶναι ἀγαπημένοι, τότε καὶ οἱ κακοὶ εὐκόλως τοὺς βλάπτουν, διότι δὲν τοὺς φοβοῦνται καὶ οἱ καλοὶ δὲν τοὺς τιμῶσι, διότι βλέπουν ὅτι εἶναι κακοὶ ἀδελφοί, καὶ αἱ δυστυχίαι αἱ ὁποῖαι θὰ τοὺς εὕρουν εἰς τὸν βίον θὰ τοὺς ἀφανίσουν, διότι δὲν θὰ ἔχωσι κανέναν νὰ τοὺς λυπηθῇ καὶ νὰ τοὺς βοηθήσῃ.

(Κατὰ τὸν Αἰσωπον)

7, Ὁ αἰχμάλωτος δὲν καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον εὐτυχῆ.

Μίαν ἡμέραν εἰς τὰς Ἀθήνας δύο ἐργάται, ὁ Πέτρος Οἰκονομίδης καὶ ὁ Ἰωάννης Σταυρίδης, ἐπανήρχοντο ἐκ τῆς ἐργασίας των.

Ἦρχιζε τὸ σκότος, ὅτε αὐτοὶ εἶχον φθάσει εἰς τὴν ὁδὸν Κηφισσίας ἢ ὅποια διακρίνεται διὰ τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς. Ἦσαν τότε ἀπέναντι ἐξόχου ἀρχιτεκτονικῆς μεγάρου, ὅπου τὰ πολλὰ ἠλεκτρικὰ φῶτα, τὰ ἐντὸς αὐτοῦ, τόσον λαμπρῶς ἔφεγγον, ὥστε διὰ τῶν ἀνοικτῶν κρυσταλλίνων παραθύρων διεσκορπίζετο ἡ λάμψις αὐτῶν καὶ εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ἐφώτιζεν αὐτήν.

Οἱ ἐργάται οὗτοι ἐστάθησαν χωρὶς νὰ θέλουν ἔμπροσθεν τοῦ μεγάρου τούτου καὶ παρετήρουν. Μετ' ὀλίγας στιγμᾶς ὁ Σταυρίδης ἤρχισε νὰ λέγῃ πρὸς τὸν συνοδοιπόρον του :

— Ἀληθῶς εἶναι ἄνθρωποι εὐτυχέστεροι ἄλλων αἱ οἰκίαι των εἶναι ἀνάκτορα ἢ τράπεζα των κατάφορτος ἀπὸ φαγητὰ περιζήτητα· οἱ οἶνοι των εἶναι μάλιστα ἐξαίρετοι καὶ σπάνιοι. Διὰ πάντα δὲ ταῦτα οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι πολὺ εὐτυχεῖς εἰς τὸν κόσμον.

— Καὶ σύ, εἶπεν ὁ Οἰκονομίδης, ποίαν γνώμην ἔχεις περὶ τούτων τῶν ἀνθρώπων ;

— Τί ἐγὼ φρονῶ περὶ τούτων, ἀπήντησεν ὁ Σταυρίδης, εἶναι περιττὸν νὰ μὲ ἐρωτήσης ἀφοῦ ἔχεις ὀφθαλμοῦς.

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ Οἰκονομίδης, βλέπω μίαν ὠραίαν οἰκίαν, κρυσταλλίνους πολυελαίους, οἱ ὅποιοι λαμποκοποῦν καὶ καθρέπτας ὥς θύρας μεγάλους καὶ διαυγεστάτους. Ἀλλ' εἶσαι βέβαιος ὅτι οἱ κατοικοῦντες τὸ ἀνάκτορον τοῦτο εἶναι διὰ πάντα ταῦτα εὐτυχέστεροι τῶν ἄλλων ;

Ὁ Οἰκονομίδης ἦτο ἐργάτης φρόνιμος καὶ γραμματισμένος· εἶχε πολλὰ ἀναγνώσει καὶ ἔκρινεν ὀρθῶς περὶ πάντων τῶν ὑπὸ συζήτησιν θεμάτων· οἱ σύντροφοί του ὠνόμαζον αὐτὸν Φιλόσοφον.

— Σκοπεύεις ἴσως ν' ἀποδείξῃς εἰς ἐμὲ διὰ τῶν λαμπρῶν ἐπιχειρημάτων, εἶπεν ὁ Σταυρίδης, ὅτι ἡ πτωχεία καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον εὐτυχῇ ; Νὰ ὑπάγῃς νὰ τὰ εἴπῃς εἰς ἄλλους, σοφέ μου ! Αὐτὰ γράφονται εἰς τὰ βιβλία

καθὼς καὶ ἄλλα πολλά, ἀλλ' εἶναι μακρὰν τῆς ἀληθείας.

— Μὴ ταράττεσαι, σύντροφε, διότι ἀληθῶς σὺ ἔχεις δίκαιον, ἀπήντησεν ὁ Οἰκονομίδης. Ἐγὼ δὲν θὰ συνηγορήσω ποτὲ ὑπὲρ τῆς πτωχείας. Πιστεύεις ὅτι ἐγὼ δὲν λυποῦμαι, ὅπως σὺ, τοὺς δυστυχεῖς, ὅσοι ἀφήνονται ἀπροστάτευτοι εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ; Ὅταν τις ἔχη γονεῖς, σύζυγον, τέκνα, καὶ ἡ δυστυχία ἔρχεται νὰ κτυπήσῃ τὴν θύραν τοῦ οἴκου του, τοῦτο τότε πολὺ σπαράσσει τὴν ἰδικήν μου καρδίαν καὶ παραλύει τὰς δυνάμεις μου.

Ἀλλὰ σὺ, Σταυρίδη, εἶσαι πάντοτε ἐργάτης ἀγαθός. Χάρις εἰς τὴν φιλεργίαν σου καὶ τὴν κλίσιν πρὸς τὴν οἰκονομίαν, ἔχεις μικρὰν τινα εὐπορίαν. Ἐπιστρέφεις εἰς τὸν οἶκόν σου μὲ νοὺν ἡσυχόν, εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν καθημερινήν σου ἐργασίαν, χωρὶς νὰ λογαριάζῃς ὅτι προσκομίζεις εἰς τὴν σύζυγόν σου θαυμασίαν ὄρεξιν.

Καὶ ὅταν σὺ καθήσῃς εἰς τὴν τράπεζαν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν τέκνων σου, καὶ ὅταν προσφέρωσιν εἰς σὲ ζωμόν ἀχνίζοντα δὲν εἶσαι βέβαιος ὅτι θὰ δειπνήσῃς ἐπίσης καλῶς, ἢ ἐὰν εἶχες τριάκοντα πινάκια φαγητῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης σου ; Στοιχηματίζω πρὸς τοῦτοίς, ὅτι θὰ εἶσαι εὐτυχέστερος ἐκείνων τῶν ὁποίων μακαρίζεις τὴν τύχην, διότι σὺ ἔχεις ἴσως ὀλιγωτέρας φροντίδας καὶ εἶσαι βέβαιος ὅτι ἡ ἐργασία σου ἔχει ἀδειάσει τὸν στόμαχον.

Ὁ στόμαχος τοῦ Σταυρίδη, ὅστις πραγματικῶς ἦτο κενός, τὸν ἡμπόδισε νὰ ἀντεῖπῃ.

Ἀλλ' ὁ φιλόσοφος ἠρέσκετο νὰ συζητῇ· ἤθελε νὰ πείσῃ ἐντελῶς τὸν σύντροφόν του καὶ συμβαδίζων μετ' αὐτοῦ, τῷ διηγέθῃ τὴν ἐξῆς ἱστορίαν :

* * *

«Ἐξη ποτέ, εἰς χρόνους ἀρχαίους ἀνθρώπος τις κα-
Σ. Σκλαβουνάκου: «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δ. ἔκδ. Β' 1937 2

λούμενος Δαμοκλῆς, ὅστις ἦτο προσφιλὴς εἰς τὸν τύραννον τῶν Συρακουσῶν Διονύσιον. Ἡμέραν τινὰ ὁ τύραννος συνδιαλεγόμενος μετὰ τὸν Δαμοκλέα, ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἐμπιστευτικῶς, ὅτι ὁ βίος τοῦ βασιλέως δὲν εἶναι ἐσπαρμένος μετὰ ρόδα.

— Καὶ διατί, βασιλεῦ, ἀπεκρίθη ὁ Δαμοκλῆς, δὲν ἔχεις ὅ,τι ἐπιθυμεῖς, ἤτοι : πλούτη ἀνεξάντλητα, ἀνάκτορα μεγαλοπρεπῆ, φαγητὰ ὀρεκτικώτατα ; Οἱ μάγειροί σου δὲν εἶναι οἱ διασημότεροι πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ;

— Θέλω, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς ἀπὸ ταύτης τῆς ἐσπέρας ν' ἀπολαύσης ὅλα τὰ ἀγαθὰ μου καὶ διὰ τοῦτο σοῦ παρέχω τὴν θέσιν μου.

Ὁ τύραννος λοιπὸν ἔβαλε τὸν Δαμοκλέα ἐπὶ χρυσοῦς κλίνης, διότι θὰ γνωρίζῃς ἀναμφιβόλως, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἔτρωγον ἐξηπλωμένοι ἐπὶ κλίνης, τὸ ὁποῖον φαίνεται εἰς ἡμᾶς σήμερον ἀπρεπὲς καὶ ἀκατάλληλον. Ἡ αἵθουσα ἦτο ἐστολισμένη μετὰ τάπητας σπανιωτάτους, καὶ ἐστολίζετο ἀπὸ ἄνθη εὐωδέστατα. Τὰ ἐπιτραπέζια σκεύη ἦσαν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐσκαλισμένα μετὰ μεγίστην τέχνην. Ἡ τράπεζα ἦτο μεγαλοπρεπέστερον τοῦ συνήθους κεκοσμημένη. Πληθὺς δὲ δούλων καλλιμόρφων ἤρχοντο καὶ ἀπήρχοντο εἰς τὸ παραμικρὸν σημεῖον τοῦ Δαμοκλέους.

Εἰς τὴν θέαν πάντων τούτων ὁ εὐνοούμενος τοῦ τυράννου Δαμοκλῆς ἠσθάνθη ἑαυτὸν ἀληθῶς εὐτυχῆ, ὥς νὰ ἦτο αὐτὸς οὗτος ὁ βασιλεὺς. Ἄλλ' αἴφνης ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔμεινεν ὥς ἀπολιθωμένος ἀπὸ τρόμον. Εἶδε νὰ κρέμεται ἄνωθέν του ξίφος ἐκ τῆς ὀροφῆς, τοῦ ὁποῖου ἡ αἰχμὴ ἦτο ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Τὸ ξίφος δὲ τοῦτο, ὥς λέγει ἡ ἱστορία, ἐκρατεῖτο κρεμασμένον ἐκ τριχὸς ἵππου.

Ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς πᾶσα εὐτυχία τοῦ Δαμοκλέους διελύθη. Οὐδεμίαν ἀξίαν εἶχον πλέον εἰς αὐτὸν οὔτε τὰ ὀρεκτικώτερα φαγητά.

Δὲν ἔβλεπε πλέον εἰμὴ μόνον ἓν πρᾶγμα, δὲν ἐσκέπτετο πλέον οὐδὲν ἄλλο, ἐκτὸς τοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του

κρεμασμένου ξίφους, τοῦ ὁποῖου τὴν αἰχμὴν ἐφαντάζετο διασχίζουσιν τὰς σάρκας του.

Μετ' ὀλίγον μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὸ βασανι-

Ἡ σπάθη τοῦ Δαμοκλέους.

στήριον τοῦτο, ἐζήτησε χάριν· παρεκάλεσε τὸν τύραννον ν' ἀπαλλάξῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς τοιαύτης εὐτυχίας.

— Σὺ, σύντροφε, προσέθεσεν ὁ Οἰκονομίδης, ἔχεις ἀκούσει νὰ γίνεταί λόγος περὶ τοῦ ξίφους τοῦ Δαμοκλέους, ἀφοῦ ἡ φράσις αὕτη ἔφθασε μέχρις ἡμῶν ὥς

παροιμία. Βλέπεις ὅτι αὕτη ἐκφράζει τὰς λύπας, τὴν ἀμηχανίαν, τὰς πικρίας, αἱ ὁποῖαι πιέζουν τὴν ψυχὴν τῶν μεγάλων, τοὺς ὁποίους ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι εἶναι εὐτυχεῖς καὶ οἱ ὁποῖοι πολλάκις, ἔνεκα διαφόρων στενοχωριῶν, οὔτε νὰ δειπνήσουν ἡσυχῶς δὲν δύνανται.

Ἡ ἱστορία αὕτη ἤρεσεν εἰς τὸν Σταυρίδην· οὗτος ἐσκέφθη, ὅτι πραγματικῶς ὁ πλοῦτος μόνος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον εὐτυχῇ.

— Ἀλλὰ παρατηρῶ, σύντροφε, εἶπε τέλος ὁ Οἰκονομίδης, **- αὖ μὲ τὴν διήγησίν μας ἐπεράσαμεν τὴν θύραν τῆς οἰκίας σου· γύρισε καὶ πήγαινε μέσα, ὅπου ἡ καλὴ σου σύζυγος καὶ τὰ ἀγαπητά σου τέκνα σὲ περιμένουν· ὁ θερμὸς ζωμὸς εἶναι ἐπὶ τῆς τραπέζης ἤδη· εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ δειπνήσῃς μὲ μεγαλυτέραν ὄρεξιν, ἢ ὁ κύριος Δαμοκλῆς, ὁ φίλος τοῦ Διονυσίου, καὶ αὐτοὶ ἴσως οἱ κύριοι τοῦ μεγαλοπρεποῦς μεγάρου τῆς ὁδοῦ Κηφισίας.**

M. I. ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

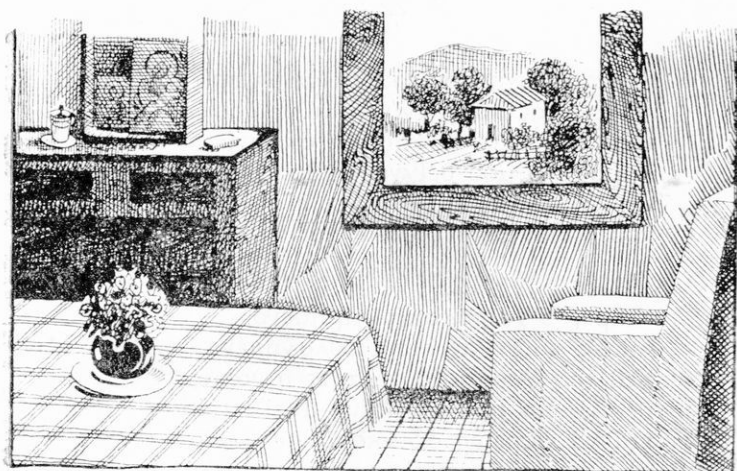
8. Τί θέλω.

Δὲν θέλω πλοῦτη καὶ χρυσὸν καὶ θεραπόντων σμήνη.
Θέλω τὸ στήθος μου χαρᾶς κι ἐλπίδων νὰ πλουτῇ
καὶ ἔστω μόνον κτῆμά μου καλύβη ἀχυρίνη·
μ' ἄρκει αὕτη.

Δὲν θέλει κήπους, πίδακας καὶ βρύσεις ἡ ψυχὴ μου·
δὲν μὲ μαγεύουν λείρια καὶ κρίνοι κηπευτοί,
ὅσον μὲ θέλγει ἡ ὁσμὴ τοῦ ἀπανθοῦντος θύμου·
μ' ἄρκει αὕτη.

Δὲν θέλω θέατρα, αὐλοὺς καὶ μουσικοὺς θιάσους·
δὲν θέλω εἰς τὰ ὦτα μου ὀρχήστρα νὰ κροτῇ,
ὅποταν ψάλλ' ἡ ἀηδὼν εἰς τοὺς μυχοὺς τοῦ δάσους·
μ' ἄρκει αὕτη.

ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ

9. Ἐτὸ σῶίτι μας.

ὦ σπίτι μας, καλὸ καὶ τιμημένο,
χίλιες φορές ἄς εἶσαι εὐλογημένο !
καὶ τοῦ Θεοῦ μας πάντοτε ἡ ματιά,
τ' ἀδέλφια μου νὰ ραίνει μ' εὐλογία
καὶ νὰ μυρώνη ἀδιάκοπα μὲ ὑγεία
τὰ τίμια τῶν γονιῶν μας γηραιά.

Σὺ μ' ἔμαθες τὸν Πλάστη νὰ πιστεύω,
καὶ τὴ γλυκεῖα Πατρίδα νὰ λατρεύω,
ἔσὺ καὶ τὴ φιλία νὰ λαχταρῶ !
Σὺ κρύβεις, μὲς στὸ λατρευτὸ σου κτίριο,
τὸ φῶς καὶ τῆς ἀγάπης τὸ μυστήριο,
ποὺ μὲ κερνᾷ τῆς λήθης τὸ νερό.

Ἡ κάθε σου γωνιά καὶ ἡ κάθε σου ἄκρη,
ἀντιλαλεῖ τὸ γέλιο μου ἢ τὸ δάκρυ,
χαρὰ τῶν τραγουδιῶν μου ἢ στεναγμό.
Στὶς κάμαρές σου μέσα καὶ στοὺς τοίχους
θωρῶ ὅλα τὰ ὄνειρά μου καὶ τοὺς στίχους,
τὸν πόνο, τὴν ἐλπίδα, τὸν καημό.

Καὶ τ' ἄψυχά σου ἀκόμα μέ γνωρίζουν
κι' ἀγάπης λόγια γύρω ψιθυρίζουν,
τραπέζι, εἰκονοστάσι καὶ σκαμνί.
Χαμόγελο μοῦ δείχνει κάθε εἰκόνα,
τὴν ἀγκαλιά μοῦ ἀνοίγει ἡ πολυθρόνα.
ποῦ κάθονται οἱ γονεῖς μου οἱ σεμνοί.

Χαῖρε, ὦ χαῖρε, σπίτι τιμημένο,
Χίλιες φορές ὥς εἶσαι εὐλογημένο !
Καὶ τοῦ Θεοῦ μας πάντοτε ἡ ματιά,
τ' ἀδέλφια μου νὰ ραίνει μ' εὐλογία,
καὶ νὰ μυρώνη ἀδιάκοπα μὲ ὑγεία
τὰ τίμια τῶν γονιῶν μου γηρατειά.

Γ. ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ

10. Τὸ Ναυτόπουλον.

Πέντε μῆνες τώρα λείπει εἰς τὰ ξένα τὸ ναυτόπου-
λον· σωστοὺς πέντε μῆνας· ἄχ ! πόσον ἐπεθύμησε τὴν
πατρίδα του !

Ὁ «Ἅγιος Νικόλαος», τὸ ἐμπορικὸν πλοῖον, ἐπὶ
τοῦ ὁποίου ὑπηρετεῖ, ἐταξίδευε εἰς μακρινὰς χώρας, ἐ-
στάθη εἰς πολλοὺς λιμένας, ἀλλὰ τώρα γυρίζει ὀπίσω.

Νύκτα καὶ ἡμέραν ταξιδεύουν καὶ ὁ καιρὸς εἶναι
τρικυμιώδης, ὁ ἄνεμος σφυρίζει ἀγριωπὸς καὶ φουσκώ-
νει τὰ πανιά· τὰ κύματα ἀφρισμένα κτυποῦν τὸ πλοῖον·
ἀλλὰ τὸ ναυτόπουλον δὲν φοβεῖται· εἶναι γενναῖον ναυ-
τόπουλον. Μόλις προστάξῃ ὁ καπετάνιος, ἀναρριχᾶται
εἰς τὰ ἐξάρτια καὶ λύνει ἢ δένει τὰ πανιά. Διότι δὲν τὸ
τρομάζει ἡ θάλασσα τὸ ναυτόπουλον· δὲν συλλογίζεται
τὸν κίνδυνον.

“Ενα πράγμα μόνον συλλογίζεται : πότε θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν πατρίδα. “Οταν τελειώσῃ τὴν ὑπηρεσίαν του, ἔρχεται εἰς τὴν πῶραν τοῦ πλοίου, στηρίζει τὸν ἀγκῶνα του εἰς τὸ ἄκρον τῆς πῶρας, βυθίζει τὸ βλέμμα του εἰς τὴν ἀπέραντον θάλασσαν καὶ συλλογίζεται τὴν γλυκεῖάν πατρίδα του. Τοιουτοτρόπως καὶ τώρα, ποὺ γνωρίζει ὅτι πλησιάζουν, στέκει, παρατηρεῖ μακράν, μακράν, ὅσον ἡμπορεῖ νὰ φθάσῃ τὸ βλέμμα του. Παρατηρεῖ μήπως εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ὀρίζοντος, ὀπίσω ἀπὸ τὰ σύννεφα, διακρίνῃ τὰ γνώριμα ἀκρογιάλια τοῦ χωριοῦ του, τὸν οἰκίσκον του, ὅπου τὸν περιμένουν ἡ χήρα μητέρα του καὶ τὰ ὀρφανὰ ἀδελφάκια του. Καὶ ἔρχονται δάκρυα εἰς τὰ μάτια του.

Πέντε μῆνες τώρα λείπει εἰς τὰ ξένα. “Αχ ! πότε τέλος πάντων θὰ φθάσῃ ! Μὲ ποῖαν λαχτάραν θ’ ἀναβῇ τὴν μικράν κλίμακα τῆς οἰκίας των καὶ θὰ ὀρμήσῃ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητρός του καὶ τῶν ἀδελφῶν του ! Καὶ ἔπειτα τὸ βράδυ, πλησίον τῆς ἐστῆς, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ λάμψῃ ἡ ζεστὴ φωτιά, ἐνῶ ὅλοι θὰ εἶναι τριγύρω του, θὰ τοὺς διηγηθῇ εἰς ποῖα μέρη ἐταξίδευσεν, ποῖα καὶ πόσα πράγματα εἶδε εἰς τοὺς μακρινοὺς ἐκεῖνους τόπους· εἶναι πολὺ ὠραῖοι οἱ τόποι ἐκεῖνοι, ἀλλ’ ὅχι διὰ τὸ ναυτόπουλον· διὰ τὸν ξενητευμένον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀγαπημένα πρόσωπα καὶ τὸν περιμένουν, ποτὲ δὲν εἶναι ὠραία ἡ ξενητεία.

Πότε, πότε θὰ φθάσῃ ; Τὸ περισσότερο βιάζεται νὰ φθάσῃ καὶ δι’ ἄλλον λόγον· μὲ ἓν μέρος ἀπὸ τὰ χρήματα τοῦ μισθοῦ του, ἔχει ἀγοράσει δι’ ὅλους κᾶτι τι. Διὰ τὸ ἓν ἀδελφάκι του ἓν ζευγος παπούτσια, διὰ τὸ ἄλλο ἓν ὠραῖον καπέλλον, διὰ τὴν μικράν ἀδελφὴν ἓν χρωματιστὸν μανδήλιον τῆς κεφαλῆς καὶ διὰ τὴν μητέρα του ὀλίγους πῆχεις ὑφάσματος διὰ νὰ ράψῃ νέον φόρεμα. Μὲ ποῖαν χαρὰν θὰ δώσῃ εἰς τὸν καθένα τὸ δῶρόν του, καὶ με ποῖαν χαρὰν θὰ τὸ δεχθοῦν !

Καὶ ἔπειτα, ἐνῶ ἡ μητέρα του θὰ τὸν ἀσπάζεται τρυφερά, ἐκεῖνος θὰ βγάλῃ ἀπὸ τὴν τσέπην τοῦ παντα-

λονιοῦ του, δεμένα εἰς ἓνα κόμβον τοῦ μανδηλιοῦ του καὶ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα τοῦ ἔμειναν· θὰ τὰ δώσῃ εἰς

Τὸ ναυτόπουλον ὁρμᾷ εἰς τὴν ἀγκάλῃν τῆς μητέρας του.

τὴν μητέρα του ν' ἀγοράσῃ ὅ,τι χρειάζεται διὰ τὴν συντήρησίν των.

* * *

Ἐνῶ εἰς αὐτὰ ἔχει τὸν νοῦν του, τὸ ναυτόπουλον, κοιτάζει πάντοτε πρὸς τὸ ἄκρον τῆς θαλάσσης, ἐκεῖ ὅπου γνωρίζει ὅτι κεῖται τὸ ἀγαπημένον του χωρίον. Καὶ νά ! τὰ σύννεφα, τὰ ὁποῖα ἀποκρύπτουν ἕως τώρα τὸ ἄκρον τοῦ ὁρίζοντος, φεύγουν διωγμένα ἀπὸ τὸν ἀνε-

μον, καὶ ξεαφνα διακρίνει τὴν περιπόθητον ἀκτὴν. "Α ! πῶς κτυπᾷ τώρα ἡ καρδιά του ! "Εφθασαν τέλος πάντων !

"Ιδού ! ξεχωρίζει ἡ κορυφή τοῦ προφήτου "Ηλία καὶ μετ' ὀλίγον θὰ φανῇ καὶ τὸ ἄσπρον ἐκκλησιδάκι τοῦ ἀγίου μὲ τὰ σπιτάκια τοῦ χωριοῦ του σκορπισμένα πρὸς τὸν κατήφορον ἕως τὴν θάλασσαν. Δὲν βλέπει κανένα ἀκόμη ἀπὸ τὰ σπιτάκια τὸ ναυτόπουλον, ἀλλὰ γνωρίζει ὅτι εἶναι ἐκεῖ, καὶ τὰ μάτια του στηλώνονται μὲ προσοχήν καὶ προσπαθοῦν νὰ διακρίνουν.

Πόσον ἀργὰ νομίζει ὅτι προχωρεῖ τὸ καράβι ! "Ας μποροῦσε τὸ ναυτόπουλον νὰ εἶχε πτερά· ἄς μποροῦσε νὰ ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς γλάρους, οἱ ὅποιοι ἦλθαν νὰ τοὺς ὑποδεχθοῦν, νὰ πετάξῃ χωρὶς ἀναπνοὴν πρὸς ἓν ἄσπρον σημεῖον, ἐκεῖ κοντὰ εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου δὲν βλέπει ἀκόμη τὴν οἰκίαν του, ἀλλὰ τὴν μαντεύει !

Τὸ πλοῖον προχωρεῖ ὁλονέν, προχωρεῖ, καὶ ἡ ἀπόστασις ὀλιγοστεύει. Νά ! ἐφάνη ἡ ἐκκλησία, ἤρχισαν νὰ ξεπροβάλλουν τώρα μία, μία, λευκαὶ ὡς πρόβατα, βόσκοντα εἰς τὴν πεδιάδα, αἱ οἰκίαι τῶν χωρικῶν. Δάκρυα ἀναβλύζουν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ μικροῦ καὶ θολῶνουν τὰ βλέμματά του.

Νά το ! ἐπρόβαλε τώρα καὶ τὸ σπιτάκι του. Νά καὶ ἡ καπνοδόχος, ἡ ὁποία καπνίζει ἐλαφρὰ-ἐλαφρὰ, νὰ καὶ τὸ κυπαρίσσι, τὸ ὁποῖον εἶχε φυτεύσει ὁ πατέρας του. Καὶ τὸ ναυτόπουλον συλλογίζεται ; «Ποῦ νὰ εἶναι ἄρα γε τὴν ὥραν αὐτὴν οἱ δικοί του ; "Η μητέρα του θὰ ὑφαίνῃ εἰς τὸν ἀργαλιόν. "Η μήπως ἔμαθαν ὅτι ἐμθαίνει εἰς τὸν λιμένα τὸ πλοῖον ; Τότε θὰ εἶναι εἰς τὸ παράθυρον τῆς τραπεζαρίας πρὸς τὴν θάλασσαν». Καὶ τὸ ναυτόπουλον καθαρίζει τὰ μάτια του, διευθύνει τὰ βλέμματά του πρὸς τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας του καὶ προσπαθεῖ νὰ διακρίνῃ.

Αἶφνης ἀκούεται βροντώδης ἡ φωνὴ τοῦ πλοιάρχου. "Εχουν πλησιάσει πολὺ τώρα· πρέπει νὰ μαζεῦσουν τὰ

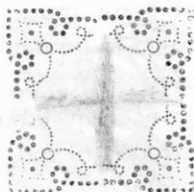
ίστία, νὰ ἐλαιτώσουν τὴν ταχύτητα τοῦ πλοίου. Ἐρριψαν τὴν ἄγκυραν.

Μετ' ὀλίγον σύρουν πλησίον εἰς τὸ πλοῖον τὴν λέμβον, ἐμβαίνει ὁ πλοίαρχος καὶ τρεῖς ναῦται, πηδᾷ τελευταῖον καὶ τὸ ναυτόπουλον εἰς αὐτήν. Κάθεται εἰς τὸν πάγκον καὶ κωπηλατεῖ μὲ ὄσσην δύναμιν ἔχει, ἀλλ' ἡ κεφαλὴ του στρέφει διαρκῶς πρὸς τὴν παραλίαν, ὅπου ἤρχισαν ἤδη νὰ μαζεύωνται μερικοὶ ἄνθρωποι.

Πῶς ἀνησυχεῖ τώρα !... Εἶναι ἄρά γε ὅλοι καλὰ εἰς τὸ σπιτάκι των ; Μὴν ἔπαθε κανεὶς τίποτε ;

Ἄλλὰ ποία εἶναι, ἀνάμεσα εἰς τὸ πλῆθος ἡ μαυροφορεμένη ἐκείνη γυνὴ μὲ τὰ τρία παιδιὰ, τὰ ὅποια ξεφωνίζουν χαρούμενα ; Ἄ ! τοὺς γνωρίζει ! Εἶναι ἡ μητέρα του, ἡ ἀγαπημένη του μητέρα καὶ τὰ ἀδελφάκια του. Ἡ βάρκα προσήγγισε πλέον εἰς τὴν ξηράν. Ἐξέρχεται ὁ πλοίαρχος, ἐξέρχονται οἱ ναῦται, καὶ τὸ ναυτόπουλον ὁρμᾷ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητέρας καὶ τῶν ἀδελφῶν του.

Α. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

11. Ἀδελφικὴ ἀγάπη

Ἀνάθεμά τον ποὺ τὸ εἶπῃ — τ' ἀδέλφια δὲν πονιοῦνται.
Τ' ἀδέλφια σχίζουν τὰ βουνὰ καὶ δένδρα ξερριζώνουν,
τ' ἀδέλφια κυνηγήσανε κι ἐνίκησαν τὸ χάρο.

Δυὸ ἀδέλφια εἶχαν ἀδελφὴ στὸν κόσμον ξακουσμένη.
Τὴν φθόναγεν ἡ γειτονιά, τὴν ζήλευεν ἡ χώρα.

Τὴν ζήλευσε κι ὁ Χάροντας καὶ θέλει νὰ τὴν πάρῃ.

Στὸ σπίτι τρέχει καὶ θροντᾷ σὰ νάηταν νοικοκύρης.

— "Ἀνοιξε, κόρη, γιὰ νὰ μπῶ, τοιμάσου νὰ σὲ πάρω.

Ἐγὼ εἶμ' ὁ γιὸς τῆς μαύρης γῆς, τὸ ἄραχνιασμένης
(πέτρας.

— "Ἄσε με, Χαρонт' ἄσε με, σήμερον μὴ μὲ πάρῃς.

Ταχειὰ Σαββάτο νὰ λουσῶ, τὴν Κυριακὴ ν' ἀλλάξω,
καὶ τὴ Δευτέρα τὸ ταχύ, ἔρχομαι μοναχὴ μου.

Ἀπ' τὰ μαλλιά τὴν ἄρπαξε κι ἡ κόρη κλαίει καὶ σκούζει.

Νά καὶ τ' ἀδέλφια πρόφτασαν ψηλὰ π' τὸ κορφοβούνι.

Τὸ Χάροντα κυνήγησαν καὶ γλύτωσαν τὴν κόρη.

Δημῶδες

12. Οἱ ὠρώτοι ἀεροφόροι.

Κατὰ τοὺς παναρχαίους χρόνους ἔζη ἐν Ἀθήναις ὁ Δαίδαλος· οὗτος κατήγετο ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Ἑρεχθέως, τοῦ ἀρχαίου βασιλέως τῆς Ἀττικῆς.

Ὁ Δαίδαλος ὑπῆρξεν ὁ μέγιστος τεχνίτης τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ· ἐφεύρε πολλὰ ἐργαλεῖα, ὡς τὸ σκεπάρνιον, τὸ τρυπάνιον, τὸν διαθῆτην, καὶ κατεσκεύασεν εἰς πολ-
λὰς χώρας ἔργα προκαλοῦντα τὸν θαυμασμόν τῶν συγ-
χρόνων του.

Ἦτο καὶ γλύπτης· τὰ δέ ἀγάλματα αὐτοῦ ἦσαν τό-
σον τεχνικά, ὥστε οἱ ἄνθρωποι ἔλεγον ὅτι βλέπουσι καὶ
βαδίζουσιν. Οἱ πρὸ αὐτοῦ καλλιτέχναι κατεσκεύαζον τὰ
ἀγάλματα ἔχοντα κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ
τὰς χεῖρας προσκεκολλημένας ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ σώ-
ματος· ἀλλ' ὁ Δαίδαλος κατεσκεύασεν αὐτὰ μὲ ἀνοι-
κτοὺς ὀφθαλμούς, ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὸ σῶμα τὰς χεῖ-
ρας καὶ τὰ σκέλη αὐτῶν.

Ἐν Κρήτῃ ἐβασίλευε τότε ὁ Μίνως, ὅστις μαθὼν
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ Δαίδαλου, προσεκάλεσεν αὐτὸν ἐκεῖ. Ὁ Δαίδαλος προθύμως ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐτίμησεν αὐτὸν μεγάλως καὶ ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐκτέλεσιν πολλῶν ἔργων.

Πλὴν ἄλλων θαυμαστῶν οἰκοδομημάτων ὁ Δαίδαλος κατεσκεύασεν ἐν Κρήτῃ καὶ τὸν περιώνυμον Λαθύρινθον. Ἦτο δὲ οὗτος βαθὺ καὶ σκοτεινὸν σπήλαιον μετὰ δρόμους τόσον ἐλικοειδεῖς, ὥστε ὁ εἰσερχόμενος εἰς αὐτὸν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ.

Ὁ Δαίδαλος, ἀφοῦ διέμεινεν ἱκανὸν χρόνον ἐν Κρήτῃ, ἠθέλησε νὰ ἀπέλθῃ. Ἀλλ' ὁ Μίνως δὲν ἤθελε ν' ἀφήσῃ τὸν καλλιτέχνην νὰ φύγῃ, διέταξε δὲ εἰς ὅλα τὰ πλοῖα τῆς νήσου νὰ μὴ παραλάβωσιν αὐτόν.

Ὁ Δαίδαλος ἐπεθύμει διακαῶς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, τὰ δὲ ἐμπόδια ἠῤῥξανον ἔτι μᾶλλον τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῇ. Νυχθημερὸν διελογίζετο νὰ φύγῃ. Τέλος πρῶτον τινὰ ἀνεφώνησε μετὰ χάρας :

— Εὖρον μέσον νὰ σωθῶ ! Ὁ Μίνως δύναται νὰ φυλάττῃ τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν, ὁ ἀὴρ ὅμως μένει ἐλεύθερος. Θὰ φύγω διὰ τοῦ ἀέρος ὥς πτηνόν !

Καὶ πράγματι, εἰς ἐρημικὸν σπήλαιον, μακρὰν ἀπὸ τὰ βλέμματα τῶν ἀνθρώπων, ὁ Δαίδαλος κατεσκεύασε δύο μεγάλας πτέρυγας διὰ πτερῶν, ἅτινα συνεκόλλησε διὰ κηροῦ. Τὰς πτέρυγας ταύτας προσήρμοσεν εἰς τὸ σῶμά του, ἐκίνησεν αὐτάς διὰ τῶν χειρῶν του καί, ὡς τῆς ἐπιδειξιότητος αὐτοῦ ! κατάρθωσε νὰ πετᾷ ὥς πτηνόν.

Ἀλλ' εἰς τὴν Κρήτην εἶχε παρακολουθήσῃ αὐτὸν ὁ υἱὸς του Ἴκαρος· κατεσκεύασε λοιπὸν καὶ ἕτερον ζευγὸς πτερύγων, αἵτινες προσηρμόζοντο ἀκριβῶς εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ· ἐντὸς ὀλίγων δὲ ἡμερῶν ἐδίδαξε καὶ αὐτὸν πῶς νὰ τὰς κινήῃ ἐπιτηδείως.

Ἐφθασε τέλος ἡ περιπόθητος ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεως. Ὁ Δαίδαλος προσήρμοσε τὰς πτέρυγας εἰς τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ του καὶ τοῦ ἔδωκε τὰς τελευταίας συμβουλὰς :

— Παιδί μου, "Ικαρε, τῷ εἶπε, πρόσεχε πολύ. Τὸ ταξιδιόν μας δὲν εἶναι ὅπως αἱ δοκιμαὶ τῶν προηγουμένων ἡμερῶν εἶναι μακρινόν, πολὺ μακρινόν. Ἐγώ, ὥς γνωρίζων τὸν δρόμον, θὰ προχωρῶ ἐμπρός, σὺ δὲ θὰ ἀκολουθῇς πλησίον μου. Πρόσεξε ἰδίᾳ, οὔτε ὕψηλὰ πολὺ νὰ ἀναβαίνης, μήπως ὁ ἥλιος ἀναλύσῃ τὸν κηρὸν τῶν πτερύγων σου, οὔτε πάλιν πολὺ χαμηλὰ πρὸς τὴν θάλασσαν νὰ καταβαίνης, μήπως βραχῶσιν αἱ πτέρυγές σου ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ γίνωσι βαρύτεραι.

Ἀφοῦ ἔδωκε τὰς ὁδηγίας ταύτας εἰς τὸν υἱὸν του, ὁ Δαίδαλος ἐφόρεσε τὰς ἰδικὰς του πτέρυγας, ἔσφιξε τὸν "Ικαρον εἰς τὴν ἀγκάλην του, τὸν ἡσπάσθη μετὰ συγκινήσεως καὶ ἔπειτα ἀνυψώθη εἰς τὸν ἀέρα. "Οπισθεν αὐτοῦ ἐπέτα ὁ υἱὸς του.

* * *

Διέσχιζον ταχέως καὶ οἱ δύο τὸν ἀέρα διὰ τῶν μεγάλων πτερύγων αὐτῶν. Ἀφῆκαν ἤδη ὀπίσω τὰ ὕψηλὰ ὄρη τῆς Κρήτης. Ὑποκάτω αὐτῶν ἐξετείνετο κατ' ἀρχὰς ἀπέραντος ἡ θάλασσα· ὁ ἄνεμος, ἰσχυρῶς πνέων ἐκ δυσμῶν παρέσυρεν αὐτοὺς ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνατολικώτερον, καὶ μετ' ὀλίγον ἤρχισαν ν' ἀναφαίνωνται κάτωθεν αὐτῶν αἱ Κυκλάδες. Ὁ κόσμος ἔμενεν ἔκθαμβος διὰ τὸ θαῦμα. Οἱ ναῦται, οἵτινες εὐρίσκοντο εἰς τὰ πλοῖα, οἱ ἄλιεῖς, ὅσοι παρὰ τὰς ἀκτὲς συνελάμβανον ἰχθεῖς διὰ τῶν δικτύων αὐτῶν, οἱ γεωργοὶ οἱ ἀροτριῶντες τοὺς ἀγροὺς ἐπὶ τῶν νήσων, οἱ ποιμένες, οἱ φυλάττοντες τὰ ποίμνια ἐπὶ τῶν ὁρέων, πάντες ἴσταντο ἔκπληκτοι. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἄφηνον τὰ πλοῖα αὐτῶν ἀκυθέρνητα εἰς τὰς πνοὰς τοῦ ἀνέμου, οἱτοὶ δὲ δὲν ἔσυρον τὸ δίκτυον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐπήδων οἱ ἰχθύες, οἱ γεωργοὶ δὲν ἐκέντριζον τοὺς βοῦς διὰ τοῦ βουκέντρου, οἱ ποιμένες δὲν ἠύλουν· ἀλλὰ πάντες ἔστρεφον πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς κεφαλὰς

καὶ μὲ ἀπληστα βλέμματα παρετήρουν τὰ δύο παράδοξα καὶ πρωτοφανῇ ἐκεῖνα πτηνά.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Ἴκαρος ἐπέτα πλησίον τοῦ πατρός του. Ὀλίγον ὅμως κατ' ὀλίγον ἐνεθαρρύνθη ἐκ τῆς ἐλαφρότητος τῆς πτήσεως καὶ ἠθέλησε ν' ἀνέλθῃ ὑψηλότερον.

— Τί θὰ πάθω ; εἶπε καθ' ἑαυτόν. Οἱ φόβοι τοῦ πατρός μου εἶναι ἀδικαιολόγητοι· αἱ πτέρυγές μου εἶναι στερεαί· ὁ δροσερός ἄνεμος μετριάξει τὴν θερμότητα τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου. Καὶ ἔπειτα, πόσον ὠραιότερον θὰ εἶναι τὸ θέαμα, ἐὰν ἀναβῇ κανεὶς ὑψηλότερον !

Ταῦτα σκεπτόμενος ἀπεμακρύνθη βαθμηδὸν τοῦ πατρός του καὶ ἤρχισε ν' ἀνέρχεται.... Ἄλλ' ἐτιμωρήθη σκληρῶς. Ἐκεῖ ὑψηλὰ ὁ κηρὸς τῶν πτερύγων του ἀνέλυσεν ἀπὸ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου, τὰ πτερὰ διεσκορπίσθησαν ἀπὸ τὸν ἄνεμον, καὶ ὁ Ἴκαρος ἤρχισε νὰ καταπίπτῃ βαρὺς ὡς μόλυβδος.

— Πατέρα ! Πατέρα ! ἀνέκραξεν ὁ δυστυχὴς μετὰ σπαρακτικῆς φωνῆς. Ἄλλὰ πρὶν ὁ πατὴρ ἀκούσῃ, τὰ κύματα ἔκλεισαν διὰ παντός, τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἡ θάλασσα σκληρὰ τὸν κατέπιε.

Ὁ Δαίδαλος ἐστράφη διὰ νὰ ἴδῃ τὸν υἱὸν του, ἀλλὰ δὲν ἔβλεπεν αὐτὸν καὶ ἐφώναξεν ἔντρομος :

— Ἴκαρε, Ἴκαρε, παιδί μου Ἴκαρε, ποῦ εἶσαι ;

Ἐνῶ δὲ μετ' ἀγωνίας περιέφερε τὰ βλέμματα ὁ δυστυχὴς Δαίδαλος ἄνω καὶ κάτω καὶ πέριξ, διέκρινε ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης πτερὰ φερόμενα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὡπὸ τῶν κυμάτων. Τότε ἐνόησεν ὅτι ὁ ἀγαπητός του Ἴκαρος εἶχε πνιγῇ.

Συντετριμμένος ἐκ τῆς ὀδύνης κατέβη εἰς τὴν ἐκεῖ πλησίον νῆσον, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι τὰ κύματα ἤθελον ἐκθράσῃ εἰς αὐτὴν τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ του.

Ἐπὶ ἡμέρας ἀπαρηγόρητος ἠρεῦνα ὅλας τὰς ἀκτὰς τέλος ἀνεῦρε τὸ πτώμα τοῦ Ἰκάρου ἐρριμμένον ἔξω ἐπὶ

τῆς ἄμμου· θρηνῶν καὶ ὀδυρόμενος ἔθαψε τότε εἰς τὴν νῆσον τὸ προσφιλές του τέκνον. Καὶ τὸ μὲν πέλαγος ὅπου ἐπνίγη ὁ Ἴκαρος, ὠνομάσθη Ἰκάριον, ἡ δὲ νῆσος ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐτάφη, Ἰκαρία.

Α. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

13. Φιλήμων καὶ Βαῦκис.

Ὁ Ζεὺς κατέβαινεν ἄλλοτε εἰς τὴν γῆν ἄγνωστος, διὰ νὰ βεβαιωθῇ διὰ τῶν ἰδίων του ὀφθαλμῶν ἂν οἱ ἄνθρωποι ᾔσαν δίκαιοι ἢ ἀδικοί, καὶ τοὺς μὲν καλοὺς ἀντήμειβε, τοὺς δὲ κακοὺς ἐτιμῶρει.

Ἡμέραν τινὰ ἔλαθε μετ' αὐτοῦ τὸν Ἑρμῆν καὶ κατέβη εἰς τὴν γῆν. Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἔφθασαν εἰς πόλιν τινά. Ἐκρυσαν διαφόρους θύρας, ἄλλ' οὐδεὶς ἤνοιγε.

Ἦλθεν ἡ νύξ.

Ἐκτὸς τῆς πόλεως ἐπὶ μικροῦ λόφου διεκρίνετο πτωχικὴ καλύθη, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξήρχετο ἀσθενὲς φῶς.

Ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ἑρμῆς διηθύνθησαν πρὸς τὸν λοφίσκον καὶ διὰ μέσου τῶν ρωγμῶν τῶν σανίδων τῆς θύρας εἶδον ἐντὸς τῆς ἀχυροπλέκτου καὶ καλαμοσκεποῦς καλύθης λευκογένειον γέροντα καὶ γραΐαν κυρτὴν ἐκ τῶν ἐτῶν. Ὁ γέρον ὠνομάζετο Φιλήμων, ἡ δὲ γραῖα Βαῦκис.

Ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ἑρμῆς ἔκρυσαν τὴν θύραν τῆς καλύθης καὶ εἶπον :

— Καλοί ἄνθρωποι, λυπηθῆτε δύο ξένους, οἱ ὅποιοι
ὄν ἔχουν ποῦ νὰ διέλθουν τὴν νύκτα των.

Ἡ θύρα ἠνοίχθη ἀμέσως καὶ οἱ δύο ξένοι εἰσῆλθον.
— Καλοὶ μου ἄνθρωποι, εἶπεν ὁ γέρων, καλῶς ἤλ-
θατε εἰς τὴν πτωχικὴν καλύβην μας. Εἵμεθα πτωχοί,
ἀλλὰ ἐσυνηθίσαμεν εἰς τὴν πτωχείαν. Σήμερον πρὸ πάν-
των λπούμεθα, διατὶ νὰ μὴ εἵμεθα πλούσιοι, διὰ νὰ φι-
λοξενήσωμεν ὅπως πρέπει τοὺς ξένους, τοὺς ὁποίους
μᾶς στέλλει ὁ Ζεὺς.

Ἐν τῷ μεταξύ ἡ φιλόξενος γραῖα ἔστρωσεν ὕφασμα
ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ξυλίνου καθίσματος, διὰ νὰ ἀναπαυθῶσιν
οἱ ξένοι.

Ἐπειτα ἀνεσκάλευσε τὴν θερμὴν τέφραν τῆς ἐστίας,
ἤναψε πῦρ διὰ ξηρῶν φύλλων καὶ φρυγάνων φυσῶσα
δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῆς γεροντικῆς ἀναπνοῆς της, καὶ
ἐπ' αὐτοῦ ἐτοποθέτησε χαλκίνην χύτραν.

Ὁ γέρων ἐπέστρεψεν ἐκ τοῦ λαχανοκήπου φέρων
λαχανικά καὶ ξηρὰ ἔξλα. Ἐνῶ δὲ ἡ γραῖα ἐκαθάριζε τὰ
λαχανικά ὁ γέρων διὰ διχαλωτοῦ σιδηροῦ δικράνου ἐξε-
κρέμασεν ἐκ τῆς καπνισμένης ὀροφῆς τεμάχιον ἀλατι-
στοῦ κρέατος, τὸ ὅποιον ἔμενε πολὺν καιρὸν ἐκεῖ κρε-
μασμένον διὰ μεγάλην τινὰ ἑορτὴν.

* * *

Μέχρις ὅπου ἐτοιμασθῇ τὸ φαγητόν, οἱ δύο ἀγαθοὶ
γέροντες ὠμίλουν φιλοφρόνως πρὸς τοὺς ξένους αὐτῶν.

Ἡ γραῖα ἐθέρμανεν ὕδωρ καὶ ἔφερεν αὐτὸ ὅπως οἱ
ξένοι πλύνωσι τοὺς πόδας των, ἠτοίμασε τὴν τράπεζαν
καὶ ἔστρωσεν αὐτὴν διὰ πρασίνων φύλλων ἡδυόσμου.

Σ. Σκλαβουνάκου: «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δ. ἔκδ. Β' 1937 3

Ἐπειτα ἔφερε τὰ φαγητά· ἦσαν δὲ ταῦτα αἱ ἐλαῖαι, ὁ καρπὸς τοῦ ἱεροῦ δένδρου τῆς Ἀθηνᾶς, ὀξύγαλα καὶ ὠά, ἐντὸς πινακίων πηλίνων, ἔφερε δὲ καὶ τὸ κρέας μετὰ τῶν λαχανικῶν καὶ οἶνον καὶ ποτήρια ἐκ ξύλου ὀξέας.

Οἱ δύο ξένοι ἔτρωγον μὲ πολλὴν ὄρεξιν. Ἡ γραῖα λέγει τότε εἰς τὸν γέροντα :

— Θὰ τελειώσουν τὰ φαγητά καὶ οἱ ξένοι μας δὲν θὰ χορτάσουν !

— Τὴν χηνά ! ἀναφωνεῖ ὁ Φιλήμων.

Εἶχον μίαν χήνα, μίαν καὶ μόνην, τὴν ὁποίαν ἐφύλαττον διὰ νὰ θυσιάσουν εἰς ἑκτακτον περίστασιν.

— Πήγαινε νὰ τὴν συλλάβῃς, λέγει ἡ Βαῦκис, καὶ φέρε τὴν νρήγορα νὰ τὴν μαγειρεύσω διὰ τοὺς ξένους μας.

Ὁ γέρων ἔτρεξεν ἀμέσως διὰ νὰ φέρῃ τὴν χήνα, ἀλλὰ δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ τὴν συλλάβῃ· τὸ πτηνὸν ἔτρεχεν εἰς τὸν κῆπον καὶ ἐξέβαλε κραυγὰς ὀξείας, ὁ δὲ γέρων, τοῦ ὁποίου τοὺς πόδας εἶχον βαρύνει τὰ ἔτη, ματαίως ἠγωνίζετο νὰ προφθάσῃ. Ἡ γραῖα ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ ἡ χὴν εἰσώρμησεν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ κατέφυγε πλησίον τοῦ Διός, ὥς νὰ ἐζήτει ἄσυλον.

— Καλοὶ καὶ σεβαστοὶ γέροντες, εἶπεν ὁ Ζεὺς, ἡ χὴν αὕτη, ἡ ὁποία κατέφυγε πρὸς ἡμᾶς, δὲν πρέπει νὰ πάθῃ τίποτε. Ἄν καὶ πτηνὸν ἐνόησεν ὅτι εἴμεθα Θεοί. Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ζεὺς καὶ οὗτος εἶναι ὁ υἱός μου ὁ Ἑρμῆς. Οἱ ἀφελόξενοι γείτονές σας θὰ τιμωρηθῶσι διὰ τὴν ἀσπλαχνίαν των· μόνον σεῖς δὲν θὰ πάθετε τίποτε. Ἀφήσατε τὴν καλύβην σας καὶ ἔλθετε μαζί μας εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ μὴν ἀπορήσητε δι' ὅ,τι θὰ ἴδητε.

Ὁ Φιλήμων καὶ ἡ Βαῦκис ἄφωνοι ἐκ τρόμου ὑπήκουσαν εὐθύς. Στηριζόμενοι εἰς τὰς ράβδους των ἀνέ-

ἔβησαν μετὰ κόπου τὸν ἀνηφορικὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος φέ-
ρει εἰς τὸ ὄρος.

“Ὅτε δὲ ἔφθασαν ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, στρέφουν
τὸ βλέμμα καὶ βλέπουν ὅλην τὴν κάτω ἑκτασιν σκεπα-
σμένην ἀπὸ νερά.

Πρὶν νὰ συνέλθουν ἀπὸ τὴν ἑκπληξίν των οἱ δύο
γέροντες βλέπουν ὅτι ἐκεῖ ὅπου ἦτο τὸ κηπάριον καὶ ἡ
μικρὰ καλύβη των, ἔξαφνα ὑψώθη μεγαλοπρεπῆς καὶ
πολυτελὴς ναὸς μετὰ μαρμαρίνων στύλων.

Τότε ὁ Ζεὺς λέγει πρὸς αὐτούς :

— Τί ἐπιθυμεῖτε ; Εἰπέτε χωρίς δισταγμὸν τὴν ἐπι-
θυμίαν σας καὶ θὰ εἰσακουσθῇ.

— Ἀφοῦ ἡ κατοικία μας μετεβλήθη εἰς ναόν, θέλο-
μεν νὰ γίνωμεν ἱερεῖς τοῦ ναοῦ τούτου, καὶ ὅταν ἔλθῃ
ὁ καιρὸς ν’ ἀποθάνωμεν, συγχρόνως ν’ ἀποθάνωμεν καὶ
οἱ δύο, ὥστε οὔτε ὁ θάνατος νὰ μᾶς χωρίσῃ.

Τοῦτο καὶ ἔγινε.

* * *

Παρήλθον πολλὰ ἔτη. Ἡμέραν τινά, ἐνῶ ἐκάθητο ἐπὶ
τῶν βαθμίδων τοῦ ναοῦ, ἡ Βαῦκис, στρέψασα τὰ
βλέμματα αὐτῆς, εἶδεν ὅτι ὁ σύζυγός της ἐκαλύπτετο ὀ-
λίγον κατ’ ὀλίγον διὰ φύλλων. Θέλει νὰ πλησιάσῃ πρὸς
αὐτόν, ἀλλ’ αἰσθάνεται ὅτι καὶ αὕτῃ καλύπτεται ὑπὸ
πρασίνου φυλλώματος. Οἱ πόδες των ἔγιναν ρίζαι, τὸ
σῶμα αὐτῶν κορμός, αἱ χεῖρες καὶ ἡ κόμη των κλάδοι.
Ἄλλ’ ἐφ’ ὅσον ἀκόμη ἠδύναντο νὰ ὁμιλῶσιν ἀντήλ-
λασσαν λόγους ἀγάπης.

— Χαῖρε, ἀγαπητή μου Βαῦκис ! ἔλεγεν ὁ Φιλήμων.

— Χαῖρε, ἀγαπητέ μου Φιλήμων ! ἔλεγεν ἡ Βαῦκис.

Ἄλλὰ τέλος τὸ στόμα ἀμφοτέρων ἐκαλύφθη συγ-
χρόνως ὑπὸ φλοιοῦ.

Ἐκτοτε πρὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς ὑψοῦνται δύο ὑψηλὰ

δένδρα, μία δρυς ἐγκλείουσα τὸ σῶμα τοῦ Φιλήμονος, καὶ μία φιλύρα, ὑπὸ τὸν κορμὸν τῆς ὁποίας εὑρίσκεται ἡ Βαῦκис.

Ὅταν δὲ πνέῃ ὁ ἄνεμος, ὁ ψίθυρος τῶν φύλλων αὐτῶν ὁμοιάζει πρὸς γλυκεῖς λόγους, τοὺς ὁποίους ἀνταλλάσσουν εἰσέτι πρὸς ἀλλήλους.

Α. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

14. Ὁ Φαέθων.

Μίαν φορὰν εἰς ἀρχαιοτάτους καιροὺς, κατοικοῦσεν εἰς ἄγνωστόν τινα καὶ βαθεῖαν κοιλάδα, ἐντὸς σκιεροῦ ἄλλους δαφνῶν, ἀφιερωμένου εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, γυνὴ ὠραία καὶ νέα, ὀνομαζομένη Κλυμένη. Ἀπέφευγε δ' αὕτη τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ καθ' ἡμέραν, εἰς τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου συνέλεγεν ἄνθη καὶ ἔστεφάνωνε τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος, ἔπειτα δὲ ὅλον τῆς τὸν καιρὸν ἐξώδευεν εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τριῶν θυγατέρων τῆς καὶ τοῦ υἱοῦ τῆς, ὅστις ὠνομάζετο Φαέθων.

Τὸ παιδίον ἦτο σπανίας ὠραιότητος· οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἦσαν γαλανοὶ ὡς τὸ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ, ἡ κόμη τοῦ ἦτο ξανθὴ καὶ ἐχρύσιζε, καὶ ὅταν ἐμειδία, ἔλεγε, ἐχάραζεν ἡ ἀνατολή. Ἡ ἀγάπη τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν τοῦ πρὸς αὐτὸν ἦτο λατρεία. Ἀλλὰ καὶ εὐφυῖαν καὶ καλὴν θέλησιν εἶχεν ὁ μικρὸς Φαέθων, καὶ ὅ,τι τῷ ἐδίδασκον ἡ μήτηρ καὶ αἱ ἀδελφαί του, τὸ ἐμάνθανεν εὐκόλως καὶ προθυμότατα. Καὶ εἰς τὴν ἀνδρείαν δὲ καὶ εἰς τὰς ἀσκήσεις τοῦ σώματος ἐξαισίως ἐπέδιδε, καὶ ὅλοι οἱ ὁμήλικές του τῶν πέριξ κοιλάδων τὸν ἐθεώρουν κατὰ πάντα ἀνώτερόν των.

Ἀλλὰ τοῦτο εἶχε καὶ τὸ κακόν του μέρος, ὅτι, συνηθίσας εἰς τοὺς ἐπαίνους, ἀπώλεσε τὴν μετριοφροσύνην, ἣτις εἶναι τῶν προτερημάτων ὁ στολισμός, καὶ ἔγινεν οἰηματίας. Τὸ κακὸν δὲ ἦτο ὅτι οὔτε ἡ μήτηρ, οὔτε αἱ ἀδελφαὶ του συνετέλουν πολὺ εἰς τὸ νὰ ἐλαττώσωσι τὴν φιλαυτίαν του, διότι ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἀγάπης τὸν ἐβλαπτεν, ἀντὶ νὰ τὸν ὠφελῇ.

Πατέρα δὲν εἶχεν ἴδει ποτέ, οὐδ' ἤκουσε νὰ γίνῃ ποτέ λόγος περὶ τοῦ πατρός του. Μόνον ἅπαξ, ὅταν ἡ μήτηρ τῷ ἐδίδασκεν, ὅτι πατὴρ τοῦ Διὸς ἦτο ὁ Κρόνος καὶ πατὴρ τοῦ Κρόνου ὁ Οὐρανός, ἠρώτησεν αἴφνης ὁ μικρὸς Φαέθων :

— Καὶ ἰδικὸς μου πατὴρ ποῖος εἶναι ;

Ἀλλ' ἡ Κλυμένη, χωρὶς ν' ἀποκριθῇ, τὸν ἔλαθεν ἐκ τῆς χειρός, καὶ ἔχουσα πλήρεις δακρύων τοὺς ὀφθαλμούς, τὸν ἔφερε πρὸ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀπόλλωνος, ὡς ἔπραττεν εἰς ὅλας τὰς δυσκόλους περιστάσεις τῆς ζωῆς της, καὶ γονατίσασα μετ' αὐτοῦ, τῷ εἶπε :

— Κάμε τὴν προσευχὴν σου, καὶ τὴν ἐρώτησιν ταύτην ποτέ πλεον μὴ τὴν ἐπαναλάβῃς.

Ὁ Φαέθων ἦτο συνηθισμένος νὰ προσεύχηται ἐμπρὸς εἰς τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο ἄγαλμα, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν μορφήν ἔλαμπε θεῖα καλλονὴ καὶ μεγαλειότης. Ἐμπροσθεν λοιπὸν αὐτοῦ ὑπεσχέθη ὅ,τι ἡ μήτηρ του τῷ ἐζήτει, καὶ ἐτήρησε τὸν λόγον του, ἂν καὶ ἡ περιέργεια τὸν ἐπείζε.

* * *

Μετά τινα ἔτη οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ χωρῶν εἶχον μεγάλην πανήγυριν καὶ ἀγῶνας εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ. Συνέρρευσαν λοιπὸν ἐκεῖ οἱ ἀξιώτεροι νέοι ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος ἵνα διαγωνισθῶσιν ὅστις ὑπεράσχυεν ἐλάμβανε στέφανον, ἐπηνεῖτο, ἐχειροκροτεῖτο καὶ εὐτυχεῖς ἐλογίζοντο οἱ γονεῖς, οἵτινες τὸν ἐγέννησαν.

Μεταξύ ὄλων τῶν ἀγώνων λαμπρότεροι ἐθεωροῦντο οἱ ἵππικοί, καὶ τὸ πλῆθος ὅλον ἦτο βέβαιον ὅτι τὸ βραβεῖον νὰ λάβῃ εἰς Θεσσαλός, ὅστις ἐκάθητο ὑπερήφανος εἰς τὸν μέγιστον καὶ ὠραιότατον ὄλων τῶν ἵππων καὶ ἐφαίνετο ἔχων μεγάλην ἐπιτηδειότητα νὰ τὸν διοικῇ. Καὶ ἀληθῶς, ὅταν ἤρχισαν νὰ τρέχωσιν, αὐτὸς ἐτινάχθη ὄλων ἐμπρός· ὁ οὐ Φαέθων, ὅστις καὶ αὐτὸς ἠγωνίζετο μετὰ τῶν ἱππέων, ἔμεινεν μακρὰν ὀπίσω ἀναθαίνων ἵππον, ὅστις ἐφαίνετο ἄγριος καὶ νευρώδης, ἀλλ' ἦτο μικρὸς καὶ ὀλίγον ἐπιδεικτικός. Ἄλλ' ὅτε δὲν ἀπείχον πλέον πολὺ τοῦ τέρματος, ἔπληξε διὰ μιᾶς διὰ τῶν πτερνιστήρων τὸν ἵππον του, ὅστις δὲν ἦτο, ὡς οἱ ἄλλοι, ἐξηντλημένος, ἐπήδησε μέγιστον πῆδημα, καὶ τρέχων ὡς ἀστραπή, ἔφθασε πρὸ τοῦ Θεσσαλοῦ.

— Εὔγε ! Εὔγε ! ἐφώναζον αἱ χιλιάδες τῶν θεατῶν, ὅτε ἐφάνη εἰς τὰς ὄψεις ὄλων ὁ νεανίας ὠραῖος καὶ φέρων τῆς νίκης τὸν στέφανον.

Μετὰ τὸ ἵπποδρόμιον ἤρχισεν ἡ ἀρματοδρομία καὶ μετὰ θαυμασμοῦ εἶδε τὸ πλῆθος τὸν Φαέθοντα, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζον ἀπαυδήσαντα ἐκ τῆς πρώτης νίκης, παραταχθέντα καὶ εἰς τοῦτον τὸν ἀγῶνα. Οἱ ἵπποι του ἦσαν τέσσαρες, ξανθοὶ καὶ τόσον θυμοειδεῖς καὶ ἀνυπόμονοι, ὥστε οἱ θεαταὶ ἐπίστευον ὅτι κατὰ πρῶτον τότε, ἐζεύχθησαν εἰς ἄρμὰ καὶ ἐφοβοῦντο τὰ ἔσχατα διὰ τὸν Φαέθοντα.

Ἄλλ' ὡς τὸ σύνθημα ἐδόθη, ὁ νέος τοὺς ἠγγισεν ἐλαφρῶς διὰ τῆς μάστιγος, τοὺς προουκάλεσε διὰ γλυκείας φωνῆς καὶ οἱ ἵπποι ὥρμησαν ὡς βέλος ἐμπρός. Θαυμασία δὲ ἦτο ἡ ἄνεσις καὶ ἐπιδεξιότης, μεθ' ἧς διηύθυνε τὰς ἡνίας, ἀπέφευγε τὰ προσκόμματα, ἔκοπτε τὴν ὁδὸν τῶν ἀνταγωνιστῶν του σοφοὺς ἐλιγμοὺς ἐκτελῶν καὶ μόλις ἔφθασεν εἰς τὸ τέρμα, διὰ σιθαρᾶς χειρὸς ἀνεχαίτισε τοὺς ἵππους, ἀνεπήδησε τοῦ ἅρματος, καὶ ἔρριψε τὰς ἡνίας εἰς τὸν ἱπποκόμον, πρὶν ἢ ἀφίχθωσιν οἱ ἄλλοι.

Ὁ ἐνθουσιασμός τῶν θεατῶν ὅρια δὲν ἐγνώριζεν· αἱ εὐφημῖαι τῶν ἑφθάνον μέχρις οὐρανοῦ, καὶ ὅλαι αἱ χεῖρες πρὸς αὐτὸν ἐξετείνοντο καὶ ἔρριπτον στεφάνους.

* * *

Ὁ ἥλιος πρὸ μικροῦ εἶχε δύσει εἰς τὸν ὀρίζοντα καί, συνάξας ὅσους ἠδυνήθη στεφάνους ὁ Φαέθων, ἔσπευδε πρὸς τὴν μητέρα του, ἵνα καταθέσῃ αὐτοὺς εἰς τοὺς κόλπους της, ὅτε ὑπὲρ ὅλας τὰς φωνὰς ἤκουσε μίαν, ἣτις τῷ ἔλεγε : « Ε ὅ γ ε » καὶ αὐτὴ, ἀλλὰ τόσον γλυκεῖαν, ὥς ἂν ἦτο μέλος κιθάρας, τόσον σιγαλήν, ὥς ἂν ἦτο ψιθυρισμός, ἀλλὰ συγχρόνως τόσον ἔντονον, ὥστε ὑπὲρ ὅλας τὰς ἄλλας ἤχει εἰς τὴν καρδίαν του. Ἄναβλέψας δὲ εἶδεν ἐμπρὸς τοῦ ἀνδρα, ὅστις τῷ ἐφάνη ὠραίος, ὥς ἂν ἦτο τὸ ἀγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀλλὰ πλήρης ζωῆς, χρυσοκόμης καὶ γαλανός.

— Εἶδε, ὁ Φαέθων, ὁ υἱὸς τῆς Κλυμένης ! ἐπανέλαθεν ὁ ξένος μειδιῶν, καὶ τὸ μειδίαμα ἐκεῖνο ἔλαμψεν ἐν τὸς τοῦ Φαέθοντος, ὥς ἂν ἦτο φῶς ἡμέρας ἑαρινῆς.

— Καὶ πῶς με γνωρίζεις ; εἶπεν ὁ Φαέθων μετὰ δειλίας ὁμοῦ καὶ χαρᾶς.

— Σὲ γνωρίζω, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, διότι εἶμαι ὁ πατήρ σου.

— Ὁ πατήρ μου ! ὁ πατήρ μου ! ἀνέκραξεν ὁ νέος ἐκτὸς ἑαυτοῦ. Ἄν εἴσαι ὁ πατήρ μου, ἐλθὲ λοιπὸν εἰς τὴν μητέρα μου, ἣτις κλαίει τόσον καιρὸν, διότι εἴσαι μακράν της. Ἀλλὰ πῶς ὀνομάζεσαι ;

— Ὁ πατήρ σου εἶμαι, φίλτατε Φαέθων, εἶπεν αὐτός, καὶ ὀνομάζομαι Ἀπόλλων.

— Ἀπόλλων, ὁ Θεὸς ὁ πανίσχυρος, ὁ Θεὸς τῆς λατρείας ἡμῶν ! ἀνέκραξεν ὁ νεανίας, κυριευόμενος ὑπὸ τρόμου καὶ ὑπ' ἀνεκφράστου αἰσθήματος χαρᾶς συγχρόνως καὶ ἔρριφθη εἰς τὰς ἀγκάλας του. Θερμότης δὲ

ἀσυνήθης ἐχύθη εἰς τὰς φλέβας του καὶ σφοδρῶς ἔπαλ-
λεν ἡ καρδιά του.

— Καὶ εἶμαι ὑπερήφανος διὰ τὸν υἱόν μου, εἶπεν ὁ Ἀπόλλων. Εἶδον τὰς νίκας σου καὶ ἡξεύρω τί ἀξίζουσιν εἶμαι καὶ ἐγὼ διφρηλάτης· ὁδηγῶ τὸν δίφρον τοῦ ἡλίου εἰς τὸν οὐρανόν. Ἀλλὰ ζήτησέ μου, ὅ,τι θέλεις. Ναί, εἶμαι Θεὸς πανίσχυρος, καὶ ὅ,τι ζητήσης, σοῦ ὑπόσχομαι νὰ τὸ ἔχῃς.

— Ὅ,τι σοῦ ζητήσω ; Μοῦ ὑπόσχεσαι νὰ μοῦ κάμῃς ὅποιαν χάριν σοῦ ζητήσω ; ἀνέκραξε περιχαρὴς ὁ Φαέθων. Ἀλήθεια μοῦ τὸ ὑπόσχεσαι ;

— Σοῦ τὸ ὀρκίζομαι, μὰ τὴν Στύγα¹⁾, εἶπεν ὁ Ἀπόλλων.

— ὦ ! ἔν μόνον σοῦ ζητῶ, εἶπε μετὰ παρακλητικῆς φωνῆς ὁ νεανίας. Ἄφες με μίαν μόνον ἡμέραν νὰ ὁδηγήσω τὸν δίφρον σου εἰς τὸν οὐρανόν.

Ἀλλ' ὁ Ἀπόλλων ἀφῆκε μεγάλην τρόμου κραυγὴν.

— Ἀνόητε, εἶπεν, ἀνόητε, τί ζητεῖς ; Ὅχι τοῦτο. Ζήτησε ὅ,τι ἄλλο θέλεις. Μὴ ζητῇς τοῦτο.

— Μοῦ ἀρνεῖσαι λοιπὸν ἀφοῦ μοῦ ὑπεσχέθης ; εἶπεν ὁ νέος θλιβόμενος.

— Ζητεῖς τὸν κίνδυνον, ζητεῖς τὸν θάνατον, ἀλλ' ὅχι δὲν σοῦ ἀρνοῦμαι· δὲν ἡμπορῶ νὰ σοῦ ἀρνηθῶ..... Ἐλα ὅμως τώρα πρέπει νὰ ὑπάγωμεν πρὸς τὴν μητέρα-σου.

* * *

Ὅρια δὲν εἶχεν ἡ εὐτυχία τῆς Κλυμένης, ὅταν εἶδεν αἴφνης ἔμπρὸς τῆς τὸν Ἀπόλλωνα, τὸν ὅποιον ἔστερεῖτο

1) Ὑποχθόνιος ποταμός, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ ὕδωρ οἱ θεοὶ ὠρ-
κίζοντο τὸν μεγαλύτερον ὄρκον των.

ἀπὸ τόσοῦ καιροῦ, διότι κατοικία αὐτοῦ ἦτο ὁ οὐρανός. Μετὰ μεγίστης δὲ χαρᾶς ἤκουσε καὶ τὸν Φαέθοντα διηγούμενον περὶ τῶν θριάμβων του. Κατωτέρα δὲ τῆς ἰδικῆς της δὲν ἦτο καὶ τῶν θυγατέρων της ἢ ἀγαλλίασις διὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ πατρός των καὶ διὰ τὰς νίκας τοῦ ἀδελφοῦ των.

Ἀλλὰ τὰ πάντα ἥλλαξαν μορφήν ὅταν ὁ Ἀπόλλων εἶπε :

— Κλυμένη, ὥς μήτηρ ὑπακούεσαι ὑπὸ τοῦ νεανίσκου τούτου. Εἰπέ του νὰ μὴ ἐπιμείνῃ νὰ μοῦ ζητῇ ὅ,τι μοῦ ἐζήτησεν.

— Ὅχι, μητέρα, μὴ τὸν ἀκούης, ἀνέκραξεν ὁ Φαέθων. Μοῦ ὑπεσχέθη νὰ μοῦ δώσῃ ὅ,τι τοῦ ζητήσω. Ἐζήτησα νὰ ὀδηγήσω καὶ ἐγὼ μίαν μόνην ἡμέραν τὴν ἅμαξάν του εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ δὲν θέλει νὰ μὲ ἀφήσῃ.

— Τὸν θάνατόν σου, ἀσυλλόγιστε, ἀπεκρίθη μετὰ περιπαθείας ὁ Ἀπόλλων, τὴν καταστροφὴν σου ζητεῖς. Ἡξεύρεις τί εἶναι οἱ ἵπποι μου, τοὺς ὁποίους ζητεῖς νὰ δαμάσῃς ; Ζήτησον ἐπίσης νὰ ἡνιοχήσῃς τὴν θρονιὴν καὶ τὸν κεραυνόν.

— Φίλτατε Φαέθων, ἀνεφώνησε τρέμουσα ἡ μήτηρ του, ἄφησε τὴν φαντασίαν σου αὐτὴν. Ἄν δυστύχημα σοῦ συμβῇ, γνώριζε ὅτι μὲ φονεύεις.

Ὅμοίως καὶ αἱ ἀδελφαὶ του τὸν ἐλάμβανον εἰς τὰς ἀγκάλας των καὶ τὸν παρεκάλουν. Ἀλλ' ἐκεῖνος, γελῶν ὑπεροπτικῶς, ἔλεγε :

— Φοβεῖσθε, διότι δὲν μὲ εἶδατε εἰς τὸ ἵπποδρόμιον. Ὅ,τι καὶ ἂν εἶναι οἱ ἵπποι τοῦ πατρός μου, ἵπποι εἶναι πάντοτε, καὶ θὰ ἰδοῦν ἂν ἡμπορῶ νὰ τοὺς δαμάσω.

— Νεανίσκε, νεανίσκε, εἶπεν ὁ Ἀπόλλων, ἡ ὑπεροψία εἶναι μέγα ἀμάρτημα, ἀμάρτημα πολλάκις θανάσιμον.

— Λοιπὸν ἀρνήσου τὸ ἀνόητον ζήτημά του, εἶπεν ἡ Κλυμένη πρὸς τὸν θεόν. Ὅτε ὑπεσχέθῃς, δὲν ἡξευρες τί θὰ σοῦ ζητήσῃ.

— Τοῦτο δυστυχῶς δὲν δύναμαι, εἶπεν ὁ Ἀπόλλων. Ὁρκίσθην ἐπὶ τῆς Στυγός, καὶ τὸν φοβερόν αὐτὸν ὄρ-
κον οἱ θεοὶ δὲν ἀναιροῦσιν.

Ὅτε ἡ δυστυχὴς Κλυμένη ἤκουσε τοῦτο, παρεδόθη εἰς ὅλην τὴν ἀπελπισίαν της, καὶ μόλις κατῴρθωσεν ὁ Ἀπόλλων νὰ τὴν παρηγορήσῃ ὀλίγον, ἀφοῦ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ὁδηγήσῃ καὶ διατάξῃ τὸν υἱὸν του πῶς νὰ πράξῃ, ἵνα ἀποφύγῃ πᾶν δυστύχημα.

Μετὰ νέας λοιπὸν ματαίας προσπαθείας τοῦ νὰ μεταπείσωσι τὸν ἰσχυρογνώμονα, παραλαβὼν αὐτὸν ὁ Ἀπόλλων, ἀνῆλθεν εἰς τὸν Ὀλυμπον, ὅπου τὸν ἔφερεν ἀμέσως, ὥς διὰ τηλεγράφου, διότι οὕτως ὠδοιπόρουν οἱ θεοί. Ἐκεῖ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸ ἵπποστάσιόν του, στίλβον ὅλον ἐκ χρυσοῦ καὶ στολισμένον διὰ πολυτίμων λίθων, ὅπου τέσσαρες χιόνος λευκότεροι ἵπποι, σκάπτοντες τὸ ἔδαφος δι' ἰσχυρῶν ὀπλῶν, ἔτρωγον χρυσοῦν κριθὴν εἰς ἀργυρᾶς φάτνας καὶ εἰς κρυσταλλίνους κάδους ἔπινον νέκταρ, τὸ ποτὸν τῶν Θεῶν. Ἴπποκόμοι δὲ αὐτῶν ἦσαν εἰκοσιτέσσαρες νέαι παρθένοι αἱ Ὠραι, δώδεκα αἱ τῆς νυκτός, μελανὰ ἐνδεδυμέναι, καὶ δώδεκα λευκοφόροι, αἱ τῆς ἡμέρας.

Τότε δ' ἐδίδαξεν ὁ Ἀπόλλων εἰς τὸν υἱὸν του, πῶς ἡμέρως νὰ προσφωνῇ τοὺς ἵππους, πῶς νὰ τοὺς ψηλαφῇ, χωρὶς νὰ τοὺς πλήττῃ διὰ τῆς χρυσοῦς μάστιγος, νὰ τοὺς ὁδηγῇ, ἀλλὰ νὰ μὴ τοὺς παροτρύνῃ, πῶς νὰ κρατῇ τὰς ἡνίας, χωρὶς οὔτε νὰ τὰς τείνῃ, οὔτε νὰ τὰς χαλαρώνῃ, καὶ ἀφοῦ καὶ ἄλλα ὠφέλιμα τοῦ παρήγγειλε, τὸν συνεβούλευσε διὰ τελευταίαν φορὰν νὰ παραιτηθῇ τῆς ἀνοήτου ἀποφάσεώς του, ἀλλὰ καὶ πάλιν χωρὶς νὰ τὸν πείσῃ.

— Καίρως, λοιπόν, εἶπεν.

Καὶ τοῦ ἔδειξε τὰς Ὠρας τῆς νυκτός, αἱ ὁποῖαι εἶχον στρέψει τὰ νῶτα σιωπηλῶς καὶ τὰς Ὠρας τῆς ἡμέρας, αἵτινες μειδιῶσαι καὶ ἐλαφρῶς ὀρχούμεναι ἐπλησίαζον καὶ ἐξεύγνυνον τοὺς τέσσαρας λευκοὺς ἵππους εἰς

δίφρον κατάχρυσον, τὸν ὁποῖον ἐκάλυπτον μύριοι καὶ μυρίως ἀκτινοβολοῦντες ἀδάμαντες.

* * *

Ὁ Φαέθων κατ' ἀρχὰς ἐθαμβώθη. Ἀλλ' ἀμέσως πάλιν θάρρος λαβὼν, ἐπήδησεν εἰς τὸν δίφρον, βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις διὰ τελευταίαν φορὰν τὸν ἔσφιξεν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Ἀγαθὴ τύχη ! τῷ εἶπε. Προσοχὴν, ἡρεμίαν πνεύματος καὶ περίσκεψιν !

Τότε προὔχωρσε νεᾶνις φαιδρά, ἔχουσα πλήρεις τὰς χεῖρας ρόδων, ἤνοιξε διὰ χρυσοῦ κλειδίου τὴν πύλην τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐσκόρπισε τὰ ρόδα εἰς τὸ κατώφλιον. Τὴν αὐτὴν στιγμὴν ὁ Ἀπόλλων προσεφώνησε τοὺς ἵππους καὶ αὐτοὶ ἐκινήθησαν.

Κατ' ἀρχὰς ἐβάδιζον βῆμα θραδύ, διότι ἡ ἄνοδος ἦτο ἀπότομος. Ἀλλὰ τοῦτο ἐστενοχώρει τὸν τολμητίαν, ὅστις ἐνθυμούμενος τὰ ἵπποδρόμια, ἐκραύγαζε, «ἐμπρὸς λοιπόν», καὶ ἐκτύπα διὰ τῆς μάστιγος τὸν ἄερα.

Εἰς τὴν ξένην ταύτην φωνήν, εἰς τῆς μάστιγος τὸ πλατάγισμα, οἱ ἵπποι ἀνετινάχθησαν σφοδρῶς καὶ ἤρχισαν καλπάζοντες ὥς παράφοροι. Ὁ πλατὺς οὐρανὸς ἔφευγεν ὑπὸ τοὺς πόδας των καὶ περὶ τὸν Φαέθοντα ἦτο χάος, ὅπου ἔβλεπε ἐν σκοτοδίνῃ σπινθηροβολοῦντας ἀστερισμοὺς εἰς σχῆμα καρκίνων, σκορπίων καὶ λεόντων καὶ βαθέως ὑπὸ τοὺς πόδας του τὴν γῆν, ἣτις ἐστρέφετο ὥς χειρόμυλος.

Ἀλλ' ὁ Φαέθων ἦτο γενναῖος. Ἦρπασε τοὺς χαλινούς καὶ σπασμωδικῶς τοὺς ἀνέσυσρεν· οἱ δὲ ἵπποι ἀνωρθώθησαν εἰς τοὺς ὀπισθίους τῶν πόδας.

Ὁργιζόμενος τότε, τοὺς ἐκτύπησε διὰ τῆς μάστι-
γος, καὶ αὐτοὶ φοβερῶς χρεμετίσαντες, καὶ φυήσαντες
διὰ τῶν ρωθῶνων φλόγας, ὥρμησαν ὥς ἂν ἐδιώκοντο
ὑπὸ τῶν ἀνέμων. Ἐκ τοῦ χρεμετισμοῦ των ἐσειήθησαν

Ὁ πλατὺς οὐρανὸς ἔφευγεν ὑπὸ τοὺς πόδας των....

οἱ θόλοι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐκ τῶν φλογῶν των ἐβάφη-
σαν ἐρυθρὰ τὰ σύννεφα. Πᾶν κίνημα τοῦ νέου των ἡνιό-
χου, ἠρέθιζε μᾶλλον ἢ τοὺς ὠδήγει, καὶ ἐφέροντο τυ-
φλῶς καὶ ὑτάκτως· καὶ ὅτε μὲν ἔσυρε πρὸς ἑαυτὸν τοὺς
χαλινούς, ἀνεπήδων πρὸς τὰ ἄνω, σχεδὸν καθέτως, καὶ
εἰς ὀλίγα λεπτὰ ἀνέβαινον εἰς ἀχανῆ ὕψη μακρυνόμενοι
τῆς γῆς, ἥτις τότε ἐστερημένη τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου

ἐκαλύπτετο ὑπὸ χιόνων καὶ ὑπὸ πάγων καὶ οἱ ποταμοὶ ἐγίνοντο κρύσταλλα καὶ φυτὰ καὶ ζῶα καὶ ἄνθρωποι ἀπέθνησκον ἐκ τοῦ ψύχους· ὅτε δὲ ἀπηύδων οἱ εὐρωστοὶ τοῦ βραχίονες καὶ ἐχαλαροῦντο οἱ χαλινοί, ὥρων οἱ ἵπποι κατὰ κεφαλῆς πρὸς τὴν γῆν καὶ ὅπου ἐπλησίαζον, αἱ πεδιάδες μετεβάλλοντο εἰς ἀμμόδεις ἐρήμους, καὶ ἦναπτον ὡς λαμπάδες τὰ δάση καὶ οἱ ποταμοὶ ἐξηραίνοντο καὶ ἀπέραντος πυρκαϊὰ ἔβοσκεν εἰς τὰ ὄρη καὶ τῶν ἀνθρώπων τὰς κατοικίας.

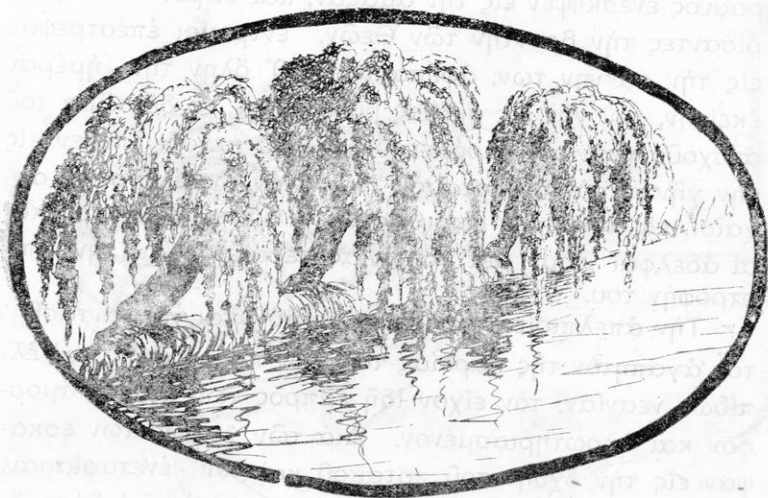
Τότε μεγάλη κραυγὴ ἠγέρθη ἐξ ὅλης τῆς γῆς. Οἱ ἄνθρωποι ἐξέπεμπον δεήσεις πρὸς τὸν Δία ν' ἀποτρέψῃ τὸ μέγα δεινόν.

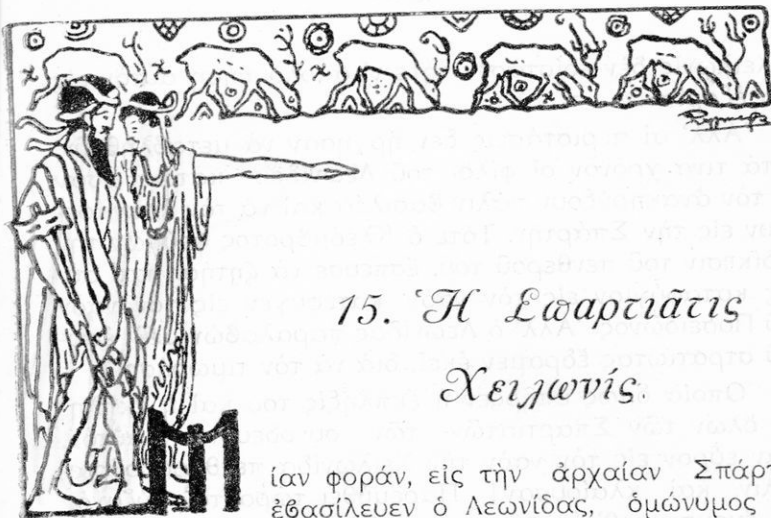
Ὁ δὲ Ζεὺς, ἰδὼν τὸν ἥλιον, ὅτι ἐκινεῖτο ὡς ἂν ἐμέθυε, καὶ ἐννοήσας ὅτι ὁδηγεῖ αὐτὸν οὐχὶ ὁ Ἀπόλλων, ἀλλὰ χεὶρ πρωτόπειρος καὶ ἀνίκανος, ἤρπασε μετ' ὀργῆς τὸν κεραυνὸν καὶ ἐσφενδόνισε κατὰ τοῦ αὐθάδους. Φοβερὸς τριγμὸς ἠκούσθη καθ' ὅλην τὴν φύσιν. Ὁ κεραυνὸς ἐνέσκηψεν εἰς τὴν ἅμαξαν, καὶ οἱ μὲν ἵπποι γνωρίσαντες τὴν βροντὴν τῶν Θεῶν, ἐντρομοὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν φάτνην των, ἀφήσαντες καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, τὴν γῆν εἰς σκότος βυθισμένην, τὸ δὲ σῶμα τοῦ ἀτυχοῦς νεανίου, φερόμενον διὰ τοῦ κενοῦ, ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν παρὰ τὸν ποταμὸν Ἑριδανόν, ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, εἰς τὸ μέρος ἀκριβῶς ὅπου ἔμενον ἡ μήτηρ καὶ αἱ ἀδελφαὶ του, μετ' ἀγωνίας περιμένουσai τὴν ἐπιστροφὴν του.

Τὴν ἀπελπισίαν των ἕκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ· τὸν ἀγαπητὸν τῆς καρδίας των, τὸν πλήρη ζωῆς καὶ ἐλπίδων νεανίαν, τὸν εἶχον ἰδῇ ἐμπρὸς των πτώμα ἄμορφον καὶ ἠκρωτηριασμένον. Διὰ τῶν χειρῶν των ἔσκαψαν εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸν ἐνεταφίασαν, καὶ ἐκεῖ τὰς εὕρισκεν ὁ ἀνατέλλων, καὶ ἐκεῖ ὁ δῶν ἥλιος νὰ κλαίωσιν ἀπαρηγορήτως καὶ ὁ ποταμὸς ἔπινε τὰ δάκρυά των.

Ὁ Ἀπόλλων ὁμῶς ἔλεψε τὴν γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας του· καὶ νὰ ἐλαττώσῃ μὲν τὴν θλίψιν των δὲν ἠμπόρει, διότι καὶ ὁ ἴδιος τὴν συνεμερίζετο. Ἀλλ' ὅπως τὴν καταστήσῃ ὀλιγώτερον ἐπαισθητὴν εἰς αὐτάς, εἰς τὴν παραποταμίαν ἐκείνην, ὅπου ἐφαίνοντο ὡς ριζώσασαι, τὰς μετεμόρφωσεν εἰς δένδρα, τὰς ἰτέας, αἵτινες, ὡς γνωστόν, φαίνονται ὡς κλαίουσαι, καὶ κ λ α ί ο υ σ α ι τῷ ὄντι ὀνομάζονται παρὰ τοῦ λαοῦ· τὰ δὲ πύρινα δάκρυά των σταλάζοντα εἰς τὸν ποταμὸν ἐπήχθησαν ἐντὸς τῶν κυμάτων του εἰς τὴν πολύτιμον ἐκείνην κιτρίνην ὕλην, ἣτις ὀνομάζεται ἤλεκτρον.

ΑΛ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ

15. Ἡ Λωαρτιάτις

Χειλωνίς.

Μίαν φοράν, εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην, ἐβασίλευεν ὁ Λεωνίδας, ὁμώνυμος τοῦ ἀθανάτου στρατηγοῦ τῶν ἐν Θερμοπύλαις πεσόντων τριακοσίων Σπαρτιατῶν. Οὗτος εἶχε θυγατέρα ὀνομαζομένην Χειλωνίδα. Ταύτην ὑπάνδρευσε μετὰ τοῦ Κλεομβρότου, ὅστις κατήγετο καὶ αὐτὸς ἐξ ἐπιφανοῦς καὶ βασιλικῆς οἰκογενείας.

Ἄλλ' ὁ Κλεόμβροτος ἦτο ἄνθρωπος σκληρὸς καὶ δοξομανής, ὅστις κατῶρθωσε ν' ἀποστερήσῃ τὸν πενθερόν του τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος, ν' ἀνέλθῃ δὲ οὗτος εἰς τὸν θρόνον τῆς Σπάρτης. Ὁ Λεωνίδας τότε, φοβηθεὶς τὴν καταδρομὴν τῶν ἐχθρῶν του, κατέφυγεν ἰκέτης εἰς τὸν ἐν Σπάρτῃ ναὸν τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς.

Ἡ Χειλωνίς ἦτο ἀπαρηγόρητος διὰ τὴν συμφορὰν τοῦ πατρὸς της· ὥς κόρη φιλόστοργος δὲν ἠδύνατο ν' ἀπολαύῃ τῆς δόξης, τοῦ νὰ εἶναι βασίλισσα· διὰ τοῦτο ἐγκατέλιπε τὰ ἀνάκτορα τοῦ συζύγου της, ἐνεδύθη πένθιμα καὶ ἔτρεξεν εἰς τὸν ναόν, διὰ νὰ παραμυθήσῃ τὸν γέροντα πατέρα της καὶ νὰ συμμερισθῇ τὴν δυστυχίαν του.

Ὅταν οὖν ὁ Κλεόμβροτος ἠνάγκασε τὸν ἑκπτώτον βασιλέα νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ ναοῦ, μακρὰν τῆς Σπάρτης,

ἡ Χειλωνὶς δὲν ἐδίστασε τότε ν' ἀκολουθήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἑξορίαν.

Ἄλλ' αἱ περιστάσεις δὲν ἤργησαν νὰ μεταβληθοῦν· μετὰ τινα χρόνον οἱ φίλοι τοῦ Λεωνίδου κατώρθωσαν νὰ τὸν ἀνακηρύξουν πάλιν βασιλέα καὶ νὰ τὸν ἐπαναφέρουν εἰς τὴν Σπάρτην. Τότε ὁ Κλεόμβροτος φεύγων τὴν ἐκδίκησιν τοῦ πενθεροῦ του, ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ καὶ αὐτὸς καταφύγιον εἰς τὸν ναόν· κατέφυγεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος. Ἄλλ' ὁ Λεωνίδας παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ στρατιώτας ἔδραμεν ἐκεῖ, διὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ.

Ὅποια ὁμως ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξὶς του καὶ ἡ ἐκπληξις ὅλων τῶν Σπαρτιατῶν τῶν συνοδευόντων αὐτόν, ὅταν εὔρον εἰς τὸν ναὸν τὴν Χειλωνίδα πενθηφοροῦσαν πάλιν καὶ κλαίουσαν! Παρεμύθει τώρα τὸν σύζυγόν της ἔχουσα μεθ' ἑαυτῆς καὶ τὰ δύο τέκνα της. Ἦρχισε δὲ νὰ παρακαλῇ τὸν πατέρα της νὰ φεισθῇ τῆς ζωῆς τοῦ Κλεομβρότου.

Ἄλλ' ἐκεῖνος ἔμενεν ἄκαμπτος· αὐτὴν μὲν παρεκάλει νὰ ἔλθῃ μαζί του εἰς τὰ ἀνάκτορα διὰ νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτὴν τιμὰς καὶ περιποιήσεις, εἰς δὲ τὸν Κλεόμβροτον ἐπέβαλε ν' ἀναχωρήσῃ ἀμέσως μακρὰν τῆς Σπάρτης.

Ἄλλ' ἡ Χειλωνὶς δὲν ἐδίστασεν οὐδὲ τότε μὲ ποῖον ἐκ τῶν δύο ὠφείλε νὰ ὑπάγῃ· μὲ τὸν πατέρα της ἢ μὲ τὸν σύζυγόν της. Λαβοῦσα τὸ ἓν ἐκ τῶν τέκνων της εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἔδωκε τὸ ἄλλο εἰς τὸν σύζυγόν της καὶ μετ' αὐτοῦ ἐξῆλθε τοῦ ναοῦ. Ἦτο θαυμάσια τεθλιμμένη, διότι ἔμελλε πάλιν νὰ ὑποστῇ τὰς ταλαιπωρίας, νὰ ζήσῃ δὲ μακρὰν ὅλων τῶν ἰδικῶν της καὶ τῆς πατρίδος της· ἀλλ' ἀνεκούφιζεν αὐτὴν ἡ σκέψις ὅτι ἤθελεν ἀποβῇ τὸ στήριγμα καὶ ἡ παραμυθία τοῦ συζύγου της. Διὰ τοῦτο μὲ βῆμα σταθερόν, χωρὶς νὰ κλονισθῇ εἰς τὴν ἀπόφασίν της ἀπὸ τὰς προτροπὰς τοῦ πατρός της, ἀνέχωρησε καὶ πάλιν εἰς τὴν ἑξορίαν.

ΑΡΣ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

16. Κροῖσος καὶ Σόλων.

Ὁ Κροῖσος, βασιλεὺς τῆς Λυδίας εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τόσον πλούσιος ἦτο, ὥστε τὰ πλοῦτη του κατήντησαν παροιμιώδη· κομπάζων δὲ διὰ τοὺς ἀπείρους θησαυροὺς του, ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο ὁ εὐτυχέστερος τῶν ἀνθρώπων.

Λέγεται ὅτι ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Κροίσου ἐπῆγεν εἰς τὰς Σάρδεις πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ θαυτοπλούτου τούτου βασιλέως.

Ὁ Κροῖσος ἐνόμισεν ὅτι τὰ πλοῦτη του ἤθελον θαυμάσει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν νοῦν τοῦ πτωχοῦ τούτου Ἑλλήνος. Ἀφοῦ λοιπὸν κατὰ διαταγὴν του ἔδειχθησαν εἰς τὸν Σόλωνα ὅλοι οἱ θησαυροὶ του, ἠρώτησε τὸν Σόλωνα ἂν ἐγνώρισέ ποτε ἄλλον εὐτυχέστερον αὐτοῦ. Ὁ Σόλων ἀπεκρίθη ὅτι ἐγνώρισε τὸν Ἀθηναῖον Τέλλον, ὅστις, ζήσας ἐντίμως καὶ ἐν ἀνέσει, καὶ ἀναθρέψας καλῶς τὰ τέκνα του, ἀπέθανεν ἐνδόξως μαχόμενος ὑπὲρ πατρίδος.

Ὁ Κροῖσος, δυσареστηθεὶς, διότι ὁ Σόλων δὲν ἐμέτρα τὴν εὐτυχίαν μὲ τὸν πλοῦτον, ἠρώτησεν ἐκ δευτέρου αὐτὸν ἐν μετὰ τὸν Τέλλον ἐγνώρισεν ἄλλον εὐδαιμονέστερον.

—Ναὶ ἀπήντησε καὶ τότε ὁ Σόλων ἐγνώρισα τοὺς Ἀργεῖους ἀδελφοὺς Κλέοβιν καὶ Βίτωνα, τιμωμένους καὶ θαυμαζομένους παρὰ πάντων διὰ τὴν ἀδελφικὴν τῶν ἀγάπην καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν γραῖαν μητέρα τῶν ἀξιέπαινον ἀφοσίωσίν των, ἀποθανόντος δὲ γλυκύτατον Σ. Σκλαθουνάκου: «Ἑκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δ. Ἔκδ. Β 1937 4.

καὶ ἄλυπον θάνατον ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγάπης τῶν συμπολιτῶν των.

Ὁ ὑπερήφανος Κροῖσος, ὀργισθεὶς τότε κατὰ τοῦ Σόλωνος, εἶπε πρὸς αὐτόν:

— Καὶ πῶς, ὦ Σόλων, δὲν κατατάττεις καὶ ἐμὲ μεταξὺ τῶν εὐδαιμόνων ἀνθρώπων τῆς γῆς;

Ὁ Σόλων, ὅστις ἀπεστρέφετο τὴν κολακείαν, καὶ ὅστις ἐφρόνει ὅτι εἰς τοὺς βασιλεῖς δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν τὰ εὐχάριστα, ἀλλὰ τὰ ἄριστα, ἐπ' ἀγαθῷ καὶ αὐτῶν τῶν ιδίων καὶ τῶν ἐπικρατειῶν των, ἀπήντησεν εἰς τὸν Κροῖσον:

— Τὸ μέλλον τοῦ θείου εἶναι ἄδηλον, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς πρέπει νὰ μεγαλαυχῇ καὶ ὑπερηφανεύηται διὰ τὴν παροῦσαν εὐτυχίαν του· εὐδαίμων ἀληθῶς εἶναι ὁ τελειῶνων εὐδαιμόνων τὸν θίον του· διότι ὁ θίος τοῦ ἀνθρώπου ὁμοιάζει τοὺς ἀγῶνας· καθὼς δέ, πρὶν τελειώσῃ ὁ ἀγών, οὐδένα στεφανοῦμεν, οὐδὲ νικητὴν ἀνακηρύττομεν, οὕτω μηδένα πρέπει νὰ μακαρίζωμεν πρὸ τοῦ τέλους τοῦ θείου του !

Οἱ σοφοὶ λόγοι τοῦ Σόλωνος, ἀντὶ νὰ σωφρονίσωσι τὸν ὑπερήφανον βασιλέα, παρώργισαν ἔτι μᾶλλον αὐτόν, ὥστε δυσηρεστημένος ἀπέπεμψε τῆς αὐλῆς του τὸν σοφὸν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τούτοις ἡ ὑπεροψία καὶ τὰ πλούτη τοῦ Κροίσου ἔσπρωξαν αὐτὸν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Κύρου, βασιλέως τῶν Περσῶν.

Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κύρου, ἔχασε τὸ πλουσιώτατον βασίλειόν του, τὴν πρωτεύουσάν του τὰς Σάρδεις, καὶ ὅλους τοὺς θησαυροὺς του· συλληφθεὶς δὲ αἰχμάλωτος, ἐκινδύνευσε νὰ χάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του· διότι ὁ Κῦρος διέταξε νὰ τὸν καύσῃ ζωντανὸν ἐνώπιόν του.

Ἡ πύρὰ ἡτοιμάσθη καὶ ὁ Κροῖσος ἐτέθη ἐπ' αὐτῆς· ἀλλ' ἐνῶ ἐπρόκειτο ν' ἀνάψωσι πῦρ, ἐνθυμηθεὶς τοὺς λόγους τοῦ Σόλωνος, ἐφώναξεν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του τρίς: «Σόλων! Σόλων! Σόλων!»

Ὁ Κῦρος ἠρώτησε τίς ἦτο αὐτὸς ὁ θεὸς ἢ ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ὁ Κροῖσος ἐπεκαλεῖτο.

«Σόλων! Σόλων! Σόλων!»

Τότε ὁ Κροῖσος διηγῆθη τὴν μετὰ τοῦ Σόλωνος συνέντευξίν του καὶ τοὺς σοφοὺς λόγους, τοὺς ὁποῖους παρὰ τοῦ Ἑλλήνος ἐκείνου εἶχεν ἀκούσει.

Ὁ Κῦρος συνησθάνθη ὅλην τὴν ὀρθότητα τῶν λόγων τοῦ Σόλωνος, καθόσον μάλιστα ἡ ὁδυνηρὰ θέσις τοῦ Κροῖσου ἐπεβεβαίωσε τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν. Φηθηθεὶς δὲ μήπως ποτὲ καὶ αὐτὸς δυστυχῇσῃ, συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν

καὶ ἀμέσως διέταξε νὰ καταβιβάσωσιν ἐκ τῆς πυρᾶς τὸν Κροῖσον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐχάρισε τὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν παραφορὰν τῆς νίκης καὶ τῆς ὑπερηφανείας του ἐπρόκειτο τόσον ἀπανθρώπως νὰ τῷ ἀφαιρέσῃ.

Λ. ΜΕΛΑΣ.

17. Οἱ γέραναι τοῦ Ἰθύκου.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἠγάπων τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἑορτάς. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν διηρημένοι εἰς πολλὰς μικρὰς πολιτείας, ἐκάστη τούτων εἶχε κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ ἰδίους αὐτῆς ἀγῶνας καὶ τὰς ἰδίας αὐτῆς ἑορτάς. Εἷς τινὰς ἐξ αὐτῶν συνηθοῖζοντο πολλοί, ἐρχόμενοι ἐκ τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ πολλοὶ ποιηταὶ καὶ μουσικοὶ καὶ παλαισταὶ καὶ τοιοῦτοι, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ διαγωνισθῶσι καὶ θραβευθῶσι.

Τοιοῦτοι ἀγῶνες καὶ τοιαῦται ἑορταὶ ἐγίνοντο εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου καὶ ἐκαλοῦντο Ἰσθμια. Πάντες ἠτοιμάζοντο καὶ ἐγκαίρως ἀνεχώρουν ἐκ τῆς πατρίδος, ἵνα παρευρεθῶσιν εἰς αὐτάς. Ἐκ τοῦ Ρηγίου, λαμπρᾶς ἐν Ἰταλίᾳ ἑλληνικῆς πόλεως, ἐξεκίνησε καὶ ὁ Ἰθυκος, περίφημος κιθαρωδός, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐχάρισε κάλλιστον δῶρον, τὸ δῶρον τῆς μουσικῆς. Πάντες οἱ Ἕλληνες ἐγνώριζον τὸ ὄνομα τοῦ Ἰθύκου. Ἡ φήμη αὐτοῦ παντοῦ εἶχε φθάσει, καὶ πάντες ἦσαν ἀνυπόμονοι νὰ ἀκούσουν αὐτὸν εἰς τὰ Ἰσθμια. Ἀλλὰ, περισσότερον πάντων ἀνυπόμονοι ἦσαν εἰς τὴν Κόρινθον ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔμελλον νὰ ὑποδεχθῶν καὶ νὰ φιλοξενήσουν τὸν μέγαν καλλιτέχνην. Μετὰ πόσης χαρᾶς θὰ τὸν ἐβλεπον·

ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, καὶ πόσῃν μεγάλῃν τιμὴν θὰ ἐλάμβανον νὰ φιλοξενήσουν τὸν Ἴθυκον, τὸν ἑξοχὸν καλλιτέχνην!

Ὁ Ἴθυκος ἔπρεπε νὰ διασχίσῃ μέγα πέλαγος, διὰ νὰ ἔλθῃ ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔσωσεν αὐτὸν ἐκ πάντων τῶν κινδύνων, καὶ ἀβλαβῆς ἔφθασε πλησίον τῆς Κορίνθου. Διέκρινε μάλιστα τὴν ἀκρόπολιν αὐτῆς, τὸν Ἀκροκόρινθον. Ἐνώπιόν του ἔξετείνετο ὠραιότατον δάσος ἐκ πεύκων, ἀφιερωμένον εἰς τὸν Θεὸν Ποσειδῶνα. Μετὰ μεγάλης εὐλαθείας εἰσέδυσεν εἰς αὐτὸ ὁ εὐσεβὴς καλλιτέχνης, καὶ παρὰ τὸν θωμὸν τοῦ Θεοῦ προσηυχήθη, εὐχαριστήσας αὐτόν, διότι τόσους κινδύνους τῆς θαλάσσης ἀβλαβῆς διήλθε καὶ ὑγιεσυχὴν ἐξηκολούθησε διὰ μέσου τοῦ δάσους τὸν δρόμον του.

Πάντα περὶ αὐτὸν ἦσαν ἥσυχα. Οὐδὲν ἐκινεῖτο. Μόνον ὁ γλυκὺς ψίθυρος, τῶν ἐλαφρῶς ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σειομένων φύλλων τῶν δένδρων, ἠκούετο. Μόνον σύντροφον κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν του εἶχε στίφος γεράνων, οἱ ὁποῖοι ἐκ τῶν βορείων καὶ ψυχρῶν τόπων φεύγοντες ἐπέττων εἰς τοὺς νοτίους καὶ θερμούς. Μετὰ πολλῆς χαρᾶς ὁ Ἴθυκος εἶδε τὰ πτηνὰ καὶ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἐχαιρέτισε ταῦτα καὶ εἶπε:

Χαίρετε, ἀγαπητὰ πτηνὰ, τὰ ὁποῖα εἰς τὴν θάλασσαν μὲ συνωδεύσατε· ὥς ἀναθὸν οἰωνὸν τῶν θεῶν σᾶς θεωρῶ. Ἡ τύχη μου εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ἰδικήν σας. Καὶ σεῖς καὶ ἐγὼ μακρόθεν ἐρχόμεθα καὶ φιλόξενον στέγην ζητοῦμεν. Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ ἐπιτύχωμεν ὅ,τι ποθοῦμεν!

Καὶ φαιδρὸς προχωρεῖ καὶ ταχύνει τὸ βῆμα. Εὐρίσκετο πλέον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἄλσους καὶ ἡτοιμάζετο νὰ διέλθῃ στενὴν γέφυραν, ὅτε ἐξαίφνης πηδοῦν δύο κακοῦργοι καὶ κλείουν τὸν δρόμον. Νὰ ἀγωνισθῇ κατὰ κακούργων ὁ καλλιτέχνης δὲν ἠδύνατο· αἱ χεῖρες του μόνον τὰς λεπτὰς χορδὰς τῆς λύρας εἶχον συνηθίσῃ νὰ

κρούωσιν. Ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν τῶν ἀνθρώπων. Ὑψώνει τὴν φωνὴν πρὸς τὸν Θεόν. Ἀλλά, ὅσον μακρὰν καὶ ἂν φθάνῃ ἡ φωνὴ του, οὐδεὶς φαίνεται ἐνταῦθα. Ἀπελπισία κατέλαβε τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰθύκου καὶ πικρὸν παράπονον ἐξῆλθε τῶν χειλέων του :

— Ἀχ! πρέπει λοιπὸν ἐδῶ εἰς ξένην γῆν, ἐγκαταλειμμένος καὶ ἄκλαυστος νὰ ἀποθάνω ὑπὸ κακούργου χειρὸς κακοποιῶν ἀνθρώπων, χωρὶς οὐδ' ἐκδικητὴν τοῦλάχιστον νὰ εὔρω; Θεέ μου! Θεέ μου! Καὶ θαρέως ὑπὸ τῶν κακούργων πληγωθεὶς κατέπεσεν εἰς τὴν γῆν. Τὸ βλέμμα του εἶχε σκοτισθῇ καὶ μόλις ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ τὸ ἀγαπητὸν εἰς αὐτὸν στίφος τῶν γεράνων, οἱ ὁποῖοι ἐπέτων ἄνωθεν αὐτοῦ. Τότε μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως, ἥτις ἔμενεν εἰς τὴν ψυχὴν του, ἐφώνασεν :

— Ἀπὸ σᾶς, ἀγαπητά μου πτηνά, ἐὰν οὐδεμία ἀνθρωπίνη φωνὴ ἀκουσθῇ, ἅς ὑψωθῇ τρομερὰ ἡ κατηγορία κατὰ τῶν δολοφόνων μου». Ταῦτα εἶπε καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐκλείσθησαν διὰ παντός.

* * *

Τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ Ἰθύκου, ἐντὸς τοῦ ἄλλους εὐρισκόμενον, εὐθὺς μετ' ὀλίγον ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν διαβατῶν, ἂν καὶ πολὺ εἶχον παραμορφώσει αὐτὸ αἱ πληγαί. Πρῶτος ἔσπευσεν εἰς τὸν τόπον τοῦ κακουργήματος, ὁ φίλος, ὁ ὁποῖος μετὰ τόσης χαρᾶς περιέμενε νὰ φιλοξενήσῃ τὸν ἑνδοξον κιθαρωδόν. Δακρύων ἐνηγκαλίσθη τὸν νεκρόν, καὶ διὰ φωνῆς ὑπὸ τῶν λυγμῶν διακοπτομένης εἶπεν :

— Ἐπρεπε λοιπὸν τοιουτοτρόπως νὰ σὲ ἐπανεύρω ἐγώ, ὁ ὁποῖος ἤλπιζον νὰ θέσω ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου τὸν στέφανον τῆς νίκης, στέφανον λαμπρὸν καὶ ἑνδοξόν!

Θρηνοῦντες ἤκουσαν πάντες οἱ ξένοι, οἱ ὅποιοι εἶχον συναθροισθῇ ἐκεῖ, τοὺς λόγους τούτους. Ὀλόκληρος ἡ Ἑλλάς ἡσθάνθη μεγάλην θλίψιν. Ἐφανίσθη τόσον ἀθλίως καὶ τόσον ἀδίκως μέγας μουσικός! Τὸ πλῆθος, τρομερὰ ὠργισμένον κατὰ τῶν δολοφόνων, ὥρμησεν εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ διοικητοῦ καὶ ἐζήτει παρ' αὐτοῦ φοβερὰν τὴν τιμωρίαν τῶν κακούργων. Ἀλλὰ ποῦ νὰ ἀνέυρωσι τὰ ἴχνη αὐτῶν, ἐν μέσῳ τοῦ ἀπείρου πλήθους, τὸ ὅποιον εἶχε συρρεύσει ἐκεῖ; Τίνες ἦσαν ἄρα γε οἱ ἐλεεινοὶ δολοφόνοι, οἱ ὅποιοι ἐτόλμησαν νὰ φονεύσωσι τὸν ἄριστον μουσικόν; Ἦσαν λησταί, οἱ ὅποιοι ἀνάνδρως ἐνεδρεύοντες ἐφόνευσαν αὐτόν, ἢ ἐχθρὸς τις, ὁ ὁποῖος ἐκ φθόνου ἐτόλμησε τοιαύτην πράξιν; Μόνον ὁ Ἥλιος θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τοῦτο, ὁ Ἥλιος, ὅστις πᾶσαν τὴν γῆν καταλάμπων τὰ πάντα βλέπει καὶ τὰ πάντα γνωρίζει. Ἴσως κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ὁ ἄγριος δολοφόνος, ἐνῶ τρομερὰ τιμωρία τὸν ἀνέμενεν, ἦτο ἀναμεμιγμένος εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰσῆρχετο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐλάμβανε μέρος εἰς τὰς γινομένας θυσίας, τὰς ὁποίας εὐσεβεῖς πολῖται μετὰ μεγάλης εὐλαθείας ἀσκεπεῖς προσέφερον εἰς τὸν Θεόν, καὶ τὰ πάντα μὲ τὴν παρουσίαν του ἐμόλυνεν, οὔτε τὰ ἱερὰ σεβόμενος, οὔτε τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ φοβούμενος. Ἴσως καὶ εἰς τὸ θέατρον ἀκόμη εὐρίσκετο· διότι τίς ἠδύνατο νὰ εὔρῃ αὐτόν ἐν τῷ μέσῳ χιλιάδων ἀνθρώπων, οἵτινες πυκνοὶ ἐπὶ τῶν ἐδρῶν τοῦ Θεάτρου ἐκάθηντο; Ἐνταῦθα ἦσαν πολῖται ἐκ πάντων τῶν Ἑλληνικῶν τόπων καὶ ἐκ τῶν μακρὰν καὶ ἐκ τῶν πλησίον κειμένων. Τίς ἠδύνατο νὰ μετρήσῃ αὐτούς; Τίς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τὰ ὀνόματα αὐτῶν; Ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς Αὐλίδος, ἐκ τῆς Φωκίδος, ἐκ τῆς

χώρας τῶν Σπαρτιατῶν, ἐκ τῶν ἀπομεμακρυσμένων ἀκτῶν τῆς Ἀσίας, ἐκ τῆς Ἰταλίας καὶ ἐκ πασῶν τῶν νήσων εἶχον προσέλθει, καὶ πάντες μετὰ μεγάλης προσοχῆς ἤκροῶντο τὰ σοβαρὰ ἄσματα τοῦ ἄδοντος χοροῦ.

Ἐνῶ δὲ πάντες ἦσαν προσηλωμένοι εἰς τὸ ἄρμονικώτατον ἄσμα τοῦ χοροῦ, κατανυκτικώτατα ἄδοντος, —οὐδὲν τὸν μέγαν Θεὸν λανθάνει, αὐτὸς τὰ πάντα γινώσκει. Οὐδὲ τὸν ἄγρυπνον αὐτοῦ ὀφθαλμὸν διαφεύγει, αὐτὸς τὰ πάντα βλέπει. Οὐδέποτε οὐδὲν κακούργημα ἔμεινεν ἀτιμώρητον, πάντοτε βαρύτατα ὁ Δίκαιος Θεὸς τιμωρεῖ, οἵανδήποτε ἁμαρτίαν ἁμαρτήσαντα—, αἴφνης ἐκ τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος τοῦ θεάτρου ἠκούσθη φωνὴ λέγουσα:

—Τιμόθεε, Τιμόθεε, ἰδέ τοὺς γεράνους τοῦ Ἰθύκου!

Καὶ ἀληθῶς ἐσκοτίσθη πάραυτα ὁ Οὐρανὸς καὶ ὑπεράνω τοῦ θεάτρου εἶδον πάντες ἁμαυρὸν στίφος γεράνων, οἱ ὅποιοι ἐπέτων. Τοῦ Ἰθύκου τὸ προσφιλὲς ὄνομα συγκινεῖ πάντων τὰς καρδίας, καὶ νέα λύπη καταλαμβάνει αὐτούς. Ὅπως δὲ εἰς τὴν θάλασσαν τὸ ἐν κύμα ἔρχεται κατόπιν τοῦ ἄλλου, τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ στόμα εἰς στόμα ταῦτα λέγονται:

—Πῶς; Οἱ γέρανοι τοῦ Ἰθύκου; Τοῦ Ἰθύκου τὸν ὅποιον πάντες θρηνοῦμεν; Τὸν ὅποιον χεὶρ δολοφόνου ἐθανάτωσεν; Τίνα σχέσιν ἔχουν οἱ γέρανοι πρὸς τοῦτον; Τί σημαίνουν ταῦτα;

Αἱ φωναὶ ἐγίνοντο ζωηρότεραι καὶ πάντες, περίεργοι διὰ ταῦτα, ἐφώναζον:

—Προσέξατε! τοῦτο ἔχει σημασίαν ὅχι μικράν. Ὁ φονεὺς παραδίδεται μόνος. Συλλάβετε τοῦτον, ὅστις εἶπε ταῦτα, καὶ ἐκείνον πρὸς τὸν ὅποιον εἶπεν αὐτά. Ὁ εὐσεβὴς κιθαρωδὸς χωρὶς αἰτίαν ἐθανατώθη, καὶ ὁ θεὸς μᾶς παραδίδει τοὺς φονεῖς του.

Τοιαῦτα τινὰ εἰς ὅλον τὸ θέατρον ἠκούοντο.

Ἐκεῖνος δὲ ὅστις εἶπεν, «Τιμόθεε, ἰδὲ τοὺς γεράνους τοῦ Ἰθύκου, καὶ ὁ ἄλλος πρὸς τὸν ὅποιον εἶπε ταῦτα, ὠχροὶ καὶ ταραγμένοι, οὐδὲ λέξιν ἡδυνήθησαν νὰ εἰπωσι. Τὸ πλῆθος ὥρμησε κατ' αὐτῶν καὶ συλλαβὸν αὐτοὺς πάραυτα τοὺς ἔφερεν εἰς τὸ Δικαστήριον. Ἐκεῖ τρέμοντες ὡμολόγησαν τὸ φρικτὸν κακούργημα αὐτῶν. Ἄπειρον πλῆθος εὕρισκετο ἐκεῖ, πάντες θὲ ἐθαύμασαν καὶ εἶπον: «Οὐδὲν μένει μέχρι τέλους κρυμμένον. Ὁ Θεὸς εἶναι αὐστηρὸς τιμωρὸς τῶν ἀσεβῶν καὶ κακοποιῶν ἀνθρώπων»!

Χ. ΠΑΠΑΜΑΡΚΟΣ

18. Ἀριμοχρηματία τοῦ Ἀριστείδου.

Δικαίως ὁ Πλάτων θαυμάζει τὸν Ἀριστείδην, ὅπερ πάντα ἄλλον πολιτικὸν ἄνδρα τῶν Ἀθηνῶν, διὰ τὴν ἐμφρονα καὶ ἐνάρετον διαγωγὴν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολιτικοῦ του σταδίου. Ὁ Ἀριστείδης παρευρεθεὶς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἐνδόξους μάχας κατὰ τῶν Περσῶν, οὐ μόνον ἀνδρείως ἠγωνίσθη, ἀλλ' εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἔδωκε μεγάλα καὶ σωτήρια μαθήματα ἀρετῆς καὶ φιλοπατρίας.

Εἰς τὸν Μαραθῶνα μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι δὲν εἶναι ἐξευτελισμός, ἀλλὰ μάλιστα ἐντιμον εἰς ἡμᾶς καὶ σωτήριον εἰς τὴν Πατρίδα, τὸ νὰ παραχωρῶμεν τὰ πρωτεῖα εἰς τοὺς ἐμπειροτέρους καὶ ἱκανωτέρους ἡμῶν.

Εἰς τὴν μάχην τῆς Σαλαμίνας μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι, ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ὕψους τῆς πατρίδος πᾶν προσωπικὸν πάθος

πρέπει προθύμως νὰ θυσιάζωμεν, πᾶσαν ἔχθραν νὰ λησμονῶμεν, καὶ καλὸν ἀντὶ κακοῦ νὰ ἀποδίδωμεν· πᾶν δὲ προτέρημα καὶ πᾶσαν ὑπεροχὴν τοῦ ἐχθροῦ μας δημοσίως νὰ ἀναγνωρίζωμεν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι εἶναι μωρία τὸ νὰ ζητῶμεν τιμὴν ἀπὸ τὰς θέσεις, διότι αἱ θέσεις δὲν τιμῶσι τοὺς κατέχοντας αὐτάς, ἀλλ' ἡ ἰκάνότης καὶ ἡ ἀρετὴ τιμῶσι τὰς θέσεις, καὶ ὅτι ἄνευ ἐνώσεως καὶ ὁμονοίας οὐδὲν μέγα ἔργον κατορθοῦται ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, ὅτε τὰ στρατεύματα τῶν Ἀθηναίων ἐπανῆλθον εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀφῆκαν τὸν πτωχόν, ἀλλ' ἐνάρετον Ἀριστείδην νὰ φυλάξῃ τοὺς αἰχμαλώτους Πέρσας καὶ τὰ πλουσιώτατα λάφυρα.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τόσης ἀφθονίας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιτηρήσεως, ἄνευ οὐδενὸς ἐλέγχου, οὔτε αὐτὸς ἠθέλησε νὰ ἐγγίσῃ τι ἐκ τῶν λαφύρων, οὔτε εἰς ἄλλον ἐσυγχώρησε νὰ σφετερισθῇ ἐξ αὐτῶν.

—Χρεωστοῦμέν, ἔλεγε πρὸς τοὺς συμπολίτας του, νὰ ὑπηρετῶμεν τὴν Πατρίδα, οὐχὶ διὰ νὰ πλουτίσωμεν ἢ δοξασθῶμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκπληρώσωμεν τὰ πρὸς αὐτὴν ἱερὰ τοῦ πολίτου καθήκοντα, ἔστι· καὶ ἀμισθί, ἔστω καὶ ἄνευ δόξης!

* * *

Ὁ Ξέρξης ἀναχωρήσας κατησχυμένος εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγόν του Μαρδόνιον, διὰ νὰ ὑποδουλώσῃ τοὺς ἐλευθέρους Ἕλληνας. Ὁ δὲ Μαρδόνιος, νομίζων ὅτι εὐκολώτερον ἦτο νὰ ὑποδουλώσῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ χρυσοῦ παρὰ διὰ τῶν ὀπλῶν, ἀπέστειλε πρέσβυν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες τότε δυστυχεῖς, πένητες καὶ ἄστεγοι εἶχον ἐπανέλθει εἰς τὰς

Ἀθήνας, τὰς ὁποίας τὸ πῦρ καὶ ὁ σίδηρος τοῦ Ξέρξου εἶχον ἐρημώσει καὶ καταστρέψει.

Ὁ πρέσβυς τοῦ Μαρδονίου ἐπρότεινε λοιπὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι ὁ Μαρδόνιος εἶναι ἔτοιμος νὰ ἀνακτίσῃ δι' ἐξόδων του ὅλας τὰς κατακαείσας οἰκίας των καὶ τοὺς καταστραφέντας ναοὺς των, νὰ τοῖς χορηγήσῃ δὲ ἄφθονα χρήματα, καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ κυρίους τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἐὰν ἤθελον νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα των !

Οἱ Σπαρτιᾶται, γνωρίζοντες τὴν ἄκραν πτωχείαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον καταντήσῃ οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἐκ τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἐρημώσεως τῶν ἀγρῶν των, ἐφοβήθησαν μήπως ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των παραδεχθῶσι τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου. Ὅθεν, στείλαντες συγχρόνως πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας, παρεκάλεσαν τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἀπορρίψωσιν τὰς Περσικὰς προτάσεις καὶ νὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Τότε ὁ Ἀριστείδης, ἐκφράζων καὶ τὰ ἰδικά του καὶ τῶν συμπολιτῶν του αἰσθήματα, ἔδωκε τὴν ὠραίαν ἐκείνην καὶ ἀξιοθαύμαστον ἀπάντησιν, ἣτις καὶ μόνῃ ἦτο ἱκανὴ ν' ἀποθανάτισῃ τὸ ὄνομά του. Ἴδου ἡ ἀπάντησις τοῦ πτωχοῦ Ἀριστείδου :

«Συγχωροῦμεν εἰς τοὺς Πέρσας νὰ νομίζωσιν ὅτι τὰ πάντα δύνανται νὰ ἐξαγορασθῶσι διὰ τῶν χρημάτων· διότι αὐτοί, ὄντες θάρβαροι, οὐδὲν πολυτιμότερον τοῦ χρυσοῦ γνωρίζουν· ἀλλ' ἀγανακτοῦμεν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες ἀποβλέποντες εἰς τὴν πτωχείαν καὶ δυστυχίαν μας, λησμονοῦν τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν καὶ φιλοτιμίαν μας. Ἄς πληροφορηθῶσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅτι οὔτε δι' ὅλον τὸ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐντὸς αὐτῆς χρυσίον ἤθελον ποτὲ πωλήσῃ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἄς μάθῃ δὲ ὁ Μαρδόνιος, ὅτι μόνον ὅταν ὁ

ἥλιος παύσῃ τὸν δρόμον του, θέλομεν παύσει καὶ ἡμεῖς ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας!

Μετὰ τὴν γενναίαν ταύτην ἀπάντησιν, ἡ ἔνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν συνεκροτήθη, ὁ Μαρδόνιος κατεστράφη καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐσώθη.

* * *

Ἄλλ' ἂν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ συμπολίται του ἦσαν πρὸ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἀθηνῶν πλούσιοι, συνηθισμένοι εἰς λαμπράς οἰκίας, εἰς στολισμούς, εἰς πολυποίκιλα γεύματα, καὶ ἐν γένει εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ ἄσωτείαν, ὁ ἐγῶϊσμός βεβαίως ἤθελεν ὑπερισχύσει ἐνώπιον τῆς τιμῆς τῆς πατρίδος, προθύμως δὲ ἤθελον τότε προδώσει καὶ ἐλευθερίαν καὶ πατρίδα παραδεχόμενοι τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου.

Ἡ ἀφιλοχρηματία λοιπὸν καὶ ἡ αὐτεπάρκεια τοῦ Ἀριστείδου καὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐνίσχυσαν τὴν ἀρετὴν των καὶ διέσωσαν τὴν Ἑλλάδα.

Ἄλλ' ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς πραότητος καὶ ἀφιλοχρηματίας του προσείλκυσε εἰς τὴν πατρίδα του τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν νήσων καὶ πόλεων, αἵτινες μὴ ὑποφέρουσαι τὴν πλεονεξίαν, τὰς ἀρπαγὰς καὶ τὴν ὑπεροψίαν τοῦ Σπαρτιάτου Παυσανίου, ἀπέκρουσαν τὴν ἀρχηγίαν τῆς Σπάρτης, καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους προσεκολλήθησαν ἕνεκα τῆς ἀρετῆς τοῦ Ἀριστείδου.

Ὅτε δὲ αἱ συμμαχικαὶ πόλεις ἐπρόκειτο νὰ φορολογηθῶσιν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἕνεκα τοῦ πολέμου, ὅλοι ἐκ συμφώνου τὸν Ἀριστείδην ἐζήτησαν, ὅπως προσδιορίσῃ καὶ συνάξῃ τοὺς φόρους αὐτῶν. Πτωχὸς δὲ ἀναχωρήσας τότε ἐξ Ἀθηνῶν, πτωχότερος ἐπανῆλθεν, ἀπάσας μὲν

τὰς φορολογηθείσας πόλεις εὐχαριστήσας πληρέστατα.
τὴν δὲ πατρίδα του ὑπηρετήσας πιστῶς καὶ ἐντίμως.

Οἱ ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαύομενος πτωχὸς Ἀριστείδης
εἶχε θεῖον πλουσιώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας, Καλλιᾶν ὀνο-
μαζόμενον. Αὐτὸν κατηγορήσαν οἱ ἐχθροὶ του ἐνώπιον
τοῦ Δικαστηρίου· διὰ νὰ παροξύνωσι δὲ κατ' αὐτοῦ τοὺς
δικαστὰς, ἀνέφερον μεταξὺ ἄλλων, ὅτι, ἐνῶ ὁ Καλλιᾶς
ἦτο πλουσιώτατος, ἄφηνε τὸν πτωχὸν Ἀριστείδην, τὸν
παρὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων τιμώμενον, νὰ κρυώνῃ καὶ
νὰ στερῇται μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του καὶ
αὐτῶν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων.

Οἱ δικασταὶ ἠγανάκτησαν ἀκούσαντες ταῦτα· ἀλλ'
ὁ Καλλιᾶς προσεκάλεσεν ἀμέσως ἐνώπιον αὐτῶν τὸν
Ἀριστείδην, ὅπως μαρτυρήσῃ τὴν ἀλήθειαν.

Παρουσιασθεὶς ὁ Ἀριστείδης ἐβεβαίωσεν, ὅτι πολ-
λάκις ὁ Καλλιᾶς τῷ προσέφερεν, ἀλλ' αὐτὸς εὐχαρι-
στούμενος εἰς τὰ ὀλίγα του, δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ τὰ
προσφερόμενα, διότι ἡ πτωχεία κατ' αὐτὸν δὲν φέρει
ἀτιμίαν, παρὰ μόνον ὅταν τις καταντᾷ εἰς αὐτὴν διὰ τῆς
διαφθορᾶς καὶ τῆς ἀσωτείας καὶ διότι πολὺ ἐντιμότερον
ἐθεώρει τὸ νὰ ὑποφέρῃ τις γενναίως τὴν πενίαν του
παρὰ νὰ εἶναι πλούσιος, μεταχειριζόμενος κακῶς τὸν
πλοῦτόν του. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους οἱ ἄκροα-
ταὶ ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ Δικαστηρίου, ὡς λέγει ὁ Πλού-
ταρχος, προτιμῶντες νὰ εἶναι πτωχοὶ καὶ ὀλιγαρκεῖς,
ὡς ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι καὶ πολυτελεῖς ὡς ὁ
Καλλιᾶς.

Λ. ΜΕΛΑΣ

19. Ὁ Κλεάνθης, ὁ ἐωονομασθεὶς Φρεάντλης.

Ὁ Κλεάνθης, νέος πτωχός, ἀλλὰ φιλομαθής, μετέβη εἰς Ἀθήνας περὶ τὰ 280 π.Χ. διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν φιλοσοφίαν. Ἐγένετο δὲ τακτικωτάτος μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Ζήνωνος. Δέκα ἐννέα ἔτη ἐξηκολούθησεν ὁ πτωχὸς Κλεάνθης, ἀκροαζόμενος ἐπιμελῶς τὰ μαθήματα τοῦ σοφοῦ καὶ ἐναρέτου διδασκάλου του.

Πάντες δὲ ἐγνώριζον, ὅτι ὁ Κλεάνθης ἦτο τόσον πτωχός, ὥστε μὴ ἔχων χρήματα ν' ἀγοράσῃ πάπυρον, ἔγραφεν, ὅσα παρὰ τοῦ Ζήνωνος ἤκουεν, ἐπὶ ὀστράκων καὶ ὠμοπλατῶν θοῶν. Ἐνασχολούμενος δὲ εἰς τὴν ἀκρόασιν καὶ μελέτην τῶν μαθημάτων του, δὲν ἐφαίνετο ἐργαζόμενος τί. Πῶς λοιπὸν ἔζη ὁ πτωχὸς Κλεάνθης; Ποῖος τῷ ἔδιδε χρήματα; Μήπως ἔζη δι' ἄλλου τινὸς ἀτίμου τρόπου; Τοιαῦται ὑποψίαι ἤρχισαν νὰ γεννῶνται εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ αὐτοῦ.

Ὁ Ἀρείος Πάγος, τὸ ἀνώτατον καὶ σεβάσμιον ἐκεῖνο δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν, μεταξὺ τῶν ἄλλων χρεῶν τοῦ ὁποίου ἦτο καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν ἀργῶν, προσεκάλεσεν ἐνώπιόν του τὸν ὑποπτον Κλεάνθην, διὰ νὰ ἐξετάσῃ αὐτὸν πῶς ζῇ τόσα ἔτη ἄνευ ἐργασίας τινός.

Ὁ Κλεάνθης ἠναγκάσθη τότε νὰ παρουσιάσῃ πρὸς ὑπεράσπισίν του κηπουροὺς τινας τῶν Ἀθηνῶν ἐκ τῆς μαρτυρίας αὐτῶν ἀπεδείχθη ὅτι ἐσύχναζε τὰς νύκτας εἰς τοὺς κήπους αὐτῶν, ὅπου, ἀντλῶν ὕδωρ ἐκ τῶν φρεάτων, ἐπότιζε τοὺς κήπους των. Οὕτω διὰ τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς τῶν νυκτερινῶν κόπων του ἔζη τὰς ἡμέρας του, ἐνασχολούμενος εἰς τὰ μαθήματά του.

Οἱ Ἀρεοπαγῖται καὶ πάντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἐπήνεσαν τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ πτωχοῦ Κλεάνθους, ὅστις ἔκτοτε ἐπωνομάσθη Φρεάντλης, διότι ἔζη ἀντλῶν ὕδωρ ἐκ τῶν φρεάτων. Ἐψήφισαν δὲ πρὸς βοήθειάν του χρηματικόν τι ποσόν, ὅπως ἀνετώτερα ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδὰς του. Καὶ ἀληθῶς ὁ Κλεάνθης ἀνεφάνη ὁ ἱκανώτερος τῶν μαθητῶν τοῦ Ζήνωνος καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸν διεδέχθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς φιλοσοφίας.

Λ. ΜΕΛΑΣ

20. Ἡ ὠραιότερα ἐνδυμασία.

Ὁ Κώστας ἦτο δώδεκα ἐτῶν παιδί καὶ ἡγάπα πολὺ τοὺς γονεῖς του, τὰ χρήματα, καὶ κάτι ἄλλο, τὸ κολύμβημα!...

”ὦ ! πῶς τὸ ἡγάπα τὸ κολύμβημα !... ”

Ἡ μεγαλυτέρα του εὐτυχία ἦτο νὰ σχίξῃ τὴν θάλασσαν ἀφήνων ὀπίσω του ὑγρὸν αὐλάκι, ὡσάν βαρκούλα, ἢ νὰ ταλαντεύεται γλυκὰ γλυκὰ ἐπάνω εἰς τὸ γαλαζοπράσινο νερό τοῦ ἥρεσκῆ νὰ παίξῃ ὡσάν ψάρι μέσα εἰς τὸ ἥσυχο κύμα, νὰ γλιστρᾷ ὡσάν δελφίνι, νὰ κάμνῃ μακροβούτια, νὰ θλέπῃ θολὰ, σάν ἀπὸ μέσα ἀπὸ γυαλί, τὸν θυτὸν κάτω τῆς θαλάσσης μὲ τὰ φύκια του, τὰ ὁποῖα ἐτρανοῦσε διὰ νὰ προχωρῇ γρηγορώτερα, νὰ παίρνῃ φόρα, νὰ βουτᾷ μὲ τὸ κεφάλι καὶ νὰ βγαίνῃ ἐπάνω ἀναπνέων μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων του, καὶ ἔπειτα νὰ ρίπτῃ τὴν ἄμμον, τὴν ὁποῖαν ἔφερεν ἀπὸ κάτω μὲ τὴν φούκταν του.

Ἐπήγαινε θαθειά, ὅταν ἦτο γαλήνη καὶ ἡ θάλασσα ὁμοίαζε μὲ καθρέπτην. Ἄλλον κρότον δὲν ἤκουεν ἐκεῖ μέσα εἰς τ' ἀνοικτά, παρὰ τὸν κρότον τῶν χειρῶν του, μὲ

τάς όποίας έτάραττε τήν θάλασσαν."Έξαφνα έμπρός του ή θάλασσα έμαύριζεν καί ή καρδιά του έκαμνε τák! Τί ήτο; "Έν σύννεφον, τò όποϊον έρριπτεν άπό τόν Ουρανόν τήν μαύρην του σκιάν.

"Όταν ήσαν κύματα, δέν έφοβείτο ή θάλασσα σιγά, σιγά τόν είχε κάμει γενναϊόν έπροχώρει χωρίς φόβον κατ' έπάνω τους καί μέ ένα τραύηγμα τών χειρών, πού τόν έτίναζεν ύψηλά, τά έπηδοüse, χωρίς νά σπάσουν εις τò πρόσωπόν του καί νά σκεπάση ό άφρός τò κεφάλι του; καί πότε τόν άνέβαζαν ύψηλά, ύψηλά, πότε τόν κατέβαζαν χαμηλά, - χαμηλά, μεταξύ δύο θαλασσίων τοίχων έκινούντο, έβούϊζαν σάν ζωντανά όντα καί όπως τόν έσήκωναν του έφαίνοντο σάν άλογα άτίθασα, τά όποία τόν είχαν εις τήν ράχιν των καί τόν άνετίναζαν διά νά τόν κρημνίζουν, άλλ' αύτός μέ τά χέρια του πού τ' άνοιγόκλειε, διηύθυνε τά άφρισμένα χαλινάρια των...

Τήν ήγάπα πολύ τήν θάλασσαν ό Κώστας τόν ένανούριζε μέ τόν ήσυχον φλοϊσθον της, του ένέπνεε θάρρος μέ τόν ρόχθον του θυμου της καί τόν έκαμνε ν' άγαπᾷ τόν κίνδυνον. Καί τί δροσερόν πού ήτο τò άεράκι της καί τί ώραία πού έμοσχοβολούσαν τά φύκια της, πού ώμοιάζαν σάν πράσινα κεντήματα!...

* * *

Μίαν Κυριακήν ό Κώστας είχε πάλι ύπάγει εις τήν άκρογιαλιάν. Έφυσούσεν ήσυχος μπάτης τί ώραία ήμέρα διά κολύμβημα!

Ό Κώστας παρετήρησε μέ άγάπην τήν θάλασσαν. Μία φωνή του έλεγε άπό μέσα του:

Κολύμβα, Κολύμβα! Τί όμορφη πού είναι ή θάλασσα! Άκόμη στέκεσαι;

Μία γλυκειά άνατριχίλα έπερνούσε τò σώμα του

Κώστα. Ἀλλὰ μία ἄλλη φωνὴ τοῦ ἐπιθύριζε :

— Μὴ κολυμβᾶς, Κώστα, μὴ κολυμβᾶς, ἂν μ' ἀγαπᾶς.

Τὴν φωνὴν ταύτην ἐνόμιζεν ὁ Κώστας ὅτι ἤκουεν ἀπὸ τὴν καινούργιαν του φορεσιάν, τὴν ὁποίαν εἶχεν πρωτοφορέσει τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἀλήθεια, πόσον κομψή, πόσον ὠραία φορεσιὰ ἦτο ἐκείνη ! Κάτασπρη, λινή. Τὴν εἶχε ράψει ἡ μητέρα του μὲ τὰ χέρια της, καὶ εἶχε βάλει ἐπάνω της ὅλην τὴν καλαισθησίαν της καὶ ὅλην τὴν ἀγάπην, ποῦ εἶχε διὰ τὸν υἱὸν της.

Μὲ τί καμάρι τὴν εἶχε φορέσει ὁ Κώστας !

Ἀπὸ τὴν αὐγὴ, αὐγὴ, ἔκαμεν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν μάμμην του· ἔπειτα ἐπῆγεν εἰς τὰς θείας του, ἔπειτα εἰς ὅλους τοὺς συγγενεῖς καὶ μακρινοὺς ἀκόμη, οἱ ὅποιοι ἠπόρησαν διὰ τὴν ἔκτακτον ἐκείνην τιμὴν. Καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ στόματα, εἴτε γεροντικά, εἴτε νεανικά, εἴτε παιδικά, μίαν φωνὴν ἤκουε : «Τί ὠραία φορεσιὰ» !

Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατόν νὰ τὴν ἀποχωρισθῇ, νὰ τὴν ἀφήσῃ ἔξω εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, ἐπάνω εἰς τὰ χαλίκια, νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν φύλαξιν της εἰς ἄλλα παιδιὰ καὶ σὺτὸς νὰ ὀλογυρνᾷ μέσα εἰς τὴν θάλασσαν γυμνός ;

Ἦχι ! εἶπε. Δὲν θὰ κολυμβήσω !

Καὶ ἐπειδὴ εἶχε θέλησιν, καὶ δὲν μετέβαλλε τὰς ἀποφάσεις του, δὲν παρετήρει μὲ ζήλειαν ἓν παιδίον, τὸ ὅποιον ἐκολύμβῃ ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐκεῖ πλησίον· ἀλλ' εὗρῃκε τὰ πιὸ καθαρά πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλιάς, ἐκάθισεν ἐκεῖ μὲ προσοχήν, καὶ ἐκοίταζε τὰ πλοῖα, ποῦ ἦσαν ἀραγμένα μακρὰν καὶ τὰς λέμβους, ποῦ ἦσαν δεμέναι ἀπὸ πίσω των.

Τί ἐσκέπτετο ὁ Κώστας ; Καὶ αὐτὸς δὲν τὸ ἤξευρε. Ἄφηνε τὰς σκέψεις του ἐλευθέρως νὰ περιφέρονται ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν, ἕως τ' ἀντικρυνὰ βουνά, τὰ ὁποῖα ὅταν ἦτο ὁμίχλη, ἐφαίνοντο τόσο μακρὰν καὶ τῶς. Σκλαβουνάκου: «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δ. ἔκδ. Β' 1937 5

ρα, ἐπειδὴ ἦτο αἶθριος ὁ καιρός, ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἐκινήθησαν ἀπὸ τὴν θέσιν των καὶ νὰ ἐπλησίασαν.

Ἐξαφνα ὁμως ὁ Κώστας ἀκούει φωνὰς πλησίον του καὶ ὁ νοῦς του ἐπιστρέφει γρήγορα ἀπὸ τὸ μακρινὸν ταξιδίον του εἰς τὴν παραλίαν.

— Ὁ Ἀντώνης τῆς Μήτραινας πνίγεται ! Πάει, χάνεται !

Ἐκεῖ, ἐμπρὸς του, ἀρκετὰ βαθειά, ὁ Κώστας βλέπει δύο χέρια, πού κτυποῦν δυνατὰ τὴν θάλασσαν, ἀκούει μουγκριτὰ, καὶ βλέπει ἓνα κεφάλι νὰ βουλιάζει, νὰ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ νερόν. Ἦτο τὸ παιδίον τὸ ὁποῖον ἐκολύμβᾳ, ἐνῶ ὁ Κώστας ἐκάθητο εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν. Τὸ δυστυχὲς εἶχε προχωρήσει βαθειά, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤξερε νὰ κολυμβᾷ καλὰ, ἀπέκαμεν εἰς τὸν δρόμον καὶ ἐπάλαιε μὲ τὰ κύματα. Μερικὰ παιδιὰ τὸν εἶχον ἴδει καὶ ἔβαλαν τὶς φωνές.

Ὁ Κώστας τινάζεται ἐπάνω· παρατηρεῖ τριγύρω· κανένα ἄλλο παιδίον δὲν εἶναι εἰς τὴν θάλασσαν, καμμία βάρκα δὲν περνᾷ.

Μετ' ὀλίγον φαίνεται πάλιν ἡ κεφαλὴ, ἀκούονται τὰ μουγκριτὰ καὶ τὰ δύο χέρια κτυποῦν μὲ ἀπελπισίαν τὴν θάλασσαν, ὡς νὰ θέλουν νὰ κρατηθοῦν εἰς τὴν ζωὴν ἀπὸ τὸ νερόν, ἀλλ' αὐτὸς δὲν πιάνεται, δὲν κρατεῖται, καὶ τὸ παιδί βουλιάζει....

Αἱ φωναὶ εἶχον ἀκουσθῇ μακρύτερα· πέραν δύο ναῦται σπρώχνουν πρὸς τὴν θάλασσαν μίαν βάρκαν τραυγμένην ἔξω εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, καὶ εἰς ἄλλος τρέχει νὰ πάρῃ τὰ κουπιὰ ἀπὸ ἓνα μαγαζί. Ἀλλὰ θὰ προφθάσουν ; Ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιάν ἀκούονται σπαρακτικαὶ αἱ φωναί :

— Πνίγεται ! Πνίγεται ! Πάει, ἐχάθηκε !

Ἡ καρδιά τοῦ Κώστα κτυπᾷ δυνατὰ. Δὲν θὰ προφθάσῃ ἡ βάρκα· τὸ γνωρίζει. Μίαν φορὰν ἀκόμη θ' ἀναβῇ ἡ κεφαλὴ τοῦ πνιγομένου, καὶ ἔπειτα θὰ μείνῃ ἐ-

κεῖ κάτω, μὲ μάτια ὁλάνοικτα, μὲ στόμα ἀνοικτό, χω-
ρὶς ψυχὴν....

Ὁ Κώστας λαμβάνει τὴν ἀπόφασίν του. Τραυᾶ βια-
στικὰ τὸ σακκάκι του, τὸ πετᾷ χωρὶς νὰ ἰδῇ ποῦ πέφτει,
καὶ ὁρμᾷ εἰς τὴν θάλασσαν.

Κολυμβᾷ μὲ γρηγοράδα· σχίζει γοργὰ τὴν θάλασ-
σαν· οὔτε νιώθει ἂν τὸν βαρύνουν τὰ φορέματα ποῦ
φορεῖ.

Τὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖον ἐμαζεύθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον
εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, ἐκβάλλει ὀξεῖαν κραυγὴν· ὅλοι φο-
βοῦνται μήπως ἀντὶ ἐνὸς παιδίου πνιγοῦν δύο· καὶ πα-
ρατηροῦν ὅλοι μὲ ἀγωνίαν τί θὰ γίνη.

Ὁ Κώστας ἔχει πλησιάσει τώρα· ὅλην τὴν προσοχὴν
του εἶχεν εἰς τὸ κεφάλι, τὸ ὁποῖον θ' ἀνέβαινε διὰ τελευ-
ταίαν φοράν, καὶ μόλις τὸ εἶδε, τὸ ἀρπάζει ἀπὸ τὰ μαλ-
λιά μὲ ὅλην του τὴν δύναμιν, καὶ τὸ κρατεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ
νερόν. Εἶχεν ἀναγνώσει ἄλλοτε πῶς πρέπει νὰ καταπι-
νόμεθα διὰ νὰ σώσωμεν ἓνα ποῦ πνίγεται· ἐπρόσεχε λοι-
πὸν νὰ μὴν ἀφήσῃ νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ τὸ παιδί, ποῦ ἐπα-
ράδερνε, καὶ νὰ τὸν σύρῃ καὶ ἐκεῖνον μαζί του εἰς τὸν
βυθὸν διὰ παντός. Μὲ τὴν μίαν του χεῖρα τὸ σπρώχνει
πρὸς τὴν ἀκρογιαλιάν καὶ μὲ τὴν ἄλλην κολυμβᾷ. Φθά-
νουν μετ' ὀλίγον εἰς τὰ ρηχὰ· πατεῖ καὶ μὲ τὰ πόδια του
καὶ σύρει μὲ τὰ δύο του χέρια τὸ παιδί ἕως τὴν ἀκρο-
γιαλιάν. Τότε ἔφθασε καὶ ἡ βάρκα μὲ τοὺς ναύτας.

Ὅλοι ἐτριγύρισαν τὸ παιδί καὶ ἔσκυψαν μὲ καρδιο-
χτύπι ἀπ' ἐπάνω του. Ἦτο ἄρα γε ζωντανὸν ἀκόμη, ἢ
εἶχεν ἀποθάνει ; Θὰ τὸ προφθάσουν ; Τὸ ἔβαλαν μπρού-
μυτα, μὲ τὸ κεφάλι κάτω, διὰ νὰ θγάλῃ τὴν θάλασσαν
ποῦ εἶχε καταπίει. Ἦτο κατάχλωμον ὡς νεκρόν. Ἐ-
φθασε μετ' ὀλίγον ἡ χήρα μητέρα του μὲ λυμένα μαλ-
λιά καὶ ἤρχισε νὰ κτυπιέται καὶ νὰ δέρνεται. Ἄλλ' εὐ-
τυχῶς ὕστερα ἀπὸ ὀλίγην ὥραν ἐνίωσαν μίαν ἀδύνατον
ἀναπνοὴν νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ στόμα του· τὰ κλειστά

μάτια ἤνοιξαν καὶ ἀντίκρυσαν τὰ μάτια τῆς μητέρας, πού τὸ ἐκράτει εἰς τὴν ἀγκαλιάν της.

Τότε ἐνεθυμήθησαν τὸν σωτήρα.

Ἀλλὰ ματαίως τὸν ἐζητοῦσαν τριγύρω. των. Ὁ Κώστας δὲν ἦτο ἐκεῖ. Ἀφοῦ παρέδωκεν εἰς τὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀναίσθητον σῶμα, εἶχεν ἀποσυρθῇ παράμερα. Ἦτο τόσον κουρασμένος !.... Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι θὰ λιγοθυμοῦσε· **τ' αὐτιά του ἐβούιζαν καὶ ὄλα ἐγύρνοῦσαν** ὀλόγυρά του. Ἐκάθισεν εἰς μίαν πέτραν, ἀνέπνευσεν δυνατὰ καὶ ἀφοῦ **συνῆλθεν ὀλίγον ἐπῆρε** τὸ σακκάκι του καὶ ἐτραύηξε πρὸς τὸ σπίτι των.

Δὲν ἐπῆγε ἀπὸ τὸν πλατὺν δρόμον τῆς ἀκρογιαλιάς, ὅπου ἦσαν τὰ καφενεῖα καὶ τὰ καταστήματα. Ἐχώθηκε εἰς κάτι στενοὺς παράμερους δρομίσκους. Ἡ φορεσιά του, ἡ ὀλοκαίνουργη λινὴ φορεσιά του, ἦτο εἰς κακὴν κατάστασιν· τὸ σακκάκι του τσαλακωμένον καὶ λερωμένον· τὸ γιλέκο καὶ τὸ πανταλόνι κολλημένον ἐπάνω του, καὶ ἔσταζαν θάλασσαν.

Ὅταν ἐπερνοῦσε, αἱ γειτόνισσαι τὸν ἐκοίταζαν μὲ βλέμμα ἐκπλήξεως, ὥς νὰ ἤθελαν νὰ εἶπουν :

— Τὸ κακόπαιδο ! Ἔπαιζε καὶ ἔπεσε στὴ θάλασσα.
Κρίμα στὰ ὄμορφα καινούργια ροῦχα !

Ὁ Κώστας ἤμποροῦσε νὰ εἶπη εἰς αὐτάς :

— Δὲν ἔπαιζα, ἐγλύτωσα μίαν ζωὴν !

Ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Τί τὸν ἔνοιαζε ; Ἄς ἔλεγαν ὅ,τι ἤθελαν.

Ἀνέβη μὲ καρδιοκτύπι τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας των. Τί θὰ ἔλεγεν ἡ μητέρα του, ὅταν θὰ τὸν ἔβλεπεν εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν ; Καὶ ἀλήθεια· ἐκπληξίς, λύπη καὶ θυμὸς ἐζωγραφίσθησαν μονομιᾶς εἰς τὸ πρόσωπόν της, ὅταν τὸν εἶδεν ἔτσι ἐμπρὸς της· παρ' ὀλίγον πικρὸς λόγος νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ χεῖλη της. Ἀλλ' ὁ Κώστας, ὠχρὸς, ἀκόμη ἀπὸ τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν ἐξάντλησιν, ἔτρεξε πρὸς αὐτὴν καὶ τῆς διηγήθη τί εἶχε συμβῇ.

Ὁ πατέρας ἐσάκουσεν ὅμως ἃ τὸν Κόστος καὶ τὸν εὐχάρησε !...
ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Τότε ἤνοιξεν ἐκείνη τὴν ἀγκάλην της καὶ ὥρμησεν ὁ Κώστας, καὶ ἡ μητέρα του τὸν ἔσφιγγε δυνατά.

— Καὶ ἂν πνιγόσουν καὶ σύ, παιδί μου ; τῷ εἶπε μετρέμουςαν φωνήν. Καὶ τὰ δάκρυα ἔρρεον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της· καὶ τὸν ἐπέπληττε τρυφερά, θωπευτικά, ὥς νὰ ἀνατρίχιαζε ἀκόμη ἡ μητρικὴ της καρδιά ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου, ποὺ ἤγγισε τὸ παιδί της. Ἄλλ' ὁ Κώστας ἡσθάνετο ὅτι ἦτο εὐχαριστημένη ἀπὸ αὐτόν.

Ὁ πατέρας τοῦ Κώστα ἦτο εἰς τὸ καφενεῖον καὶ ἐκεῖ ἔμαθε τί συνέβη. Ἦλθε βιαστικά εἰς τὸ σπίτι. Ὅταν εἶδε τὸν Κώστα, τὸν ἐσήκωσε ὑψηλὰ καὶ τὸν ἐφίλησε καὶ ἐσφόγγισε κρυφὰ ἓνα δάκρυ· αὐτός, ὁ ὁποῖος ποτὲ δὲν ἐδάκρυε.

Αὐτὰ φέρει εἰς τὸν νοῦν του τώρα ὁ Κώστας παρατηρῶν τὴν λινὴν φορεσιάν, τὴν ὁποίαν με στοργὴν φυλάττει ἀπὸ τότε. Βλέπων αὐτὴν ξαναβλέπει ἐμπρὸς τοῦ μίαν ἀπὸ τὰς ὥραιότερας στιγμὰς τῆς ζωῆς του· αἰσθάνεται εἰς τὰ χεῖλη του τὰ φιλήματα τῆς μητέρας του καὶ ἐπάνω εἰς τὸ μάγουλόν του τὸ δάκρυ τοῦ πατέρα του.

ὦ ! βεβαίως, αὐτὴ εἶναι ἡ ὥραιότερα φορεσιά, ἀπὸ ὅσας ἐφόρεσεν ἕως τώρα.

Α. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

21. Ὁ φιλάργυρος,

— Τίνος εἶναι τὸ μπαούλο, παρακαλῶ, κύριοι ;

Τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ἀπηύθυνεν ὁ ὑπάλληλος τοῦ τραίνου πρὸς τοὺς ἐπιβάτας τῆς πρώτης θέσεως, βλέπων ἑξαφνα χωμένον κάτω ἀπὸ τὰ καθίσματα ἓνα τεράστιον μπαούλο. Τί ἤθελεν ἐκεῖ αὐτὸ τὸ τέρας ; Μὲ τριάντα λεπτά θὰ ἔμπαινε εἰς τὴν σκευοφόρον, ὅπως ὀρίζει ὁ κανονισμὸς τοῦ τραίνου.

Ὁ ὑπάλληλος ἐπανέλαβεν :

— Κύριοι, τὸ μπαούλο, παρακαλῶ, τίνος εἶναι ;

Σιγὴ βαθεῖα. Ἐνας ἐπιβάτης κοιτάζει ἔξω, ἄλλος νυστάζει, οἱ ὑπόλοιποι λικνίζονται ἡδονικῶς εἰς τὴν κίνησιν καὶ σιωποῦν. Ἐλαφρὸν ἐρύθημα θυμοῦ ἀναβαίνει εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὑπαλλήλου.

— Ἐπαναλαμβάνω, κύριοι, τὸ μπαούλο τίνος εἶναι ;

Σιωπὴ καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν. Εἶναι ὄρθιος εἰς τὸ μέσον τοῦ βαγονίου ὁ ἀτυχὴς ὑπάλληλος, ἔχει καὶ γαλόνι στὸ πιλίκιον. Αὐτὸ πλέον εἶναι περιφρόνησις, εἶναι ὕβρις. Θὰ ἐπαναλάβῃ τετάρτην φορὰν τὴν ἐρώτησίν του, μὲ νέον ὕφος. Ἄς ἴδοῦμε.

— Κύριοι, ἐρωτῶ, σὲ ποῖον ἀπὸ σᾶς τοὺς ἐπιβάτας τῆς πρώτης θέσεως, ἀνήκει τὸ μπαούλο αὐτὸ ἐδῶ, μὲ ἐνοήσατε ;

Στενοχωρημένοι ἀπὸ τὴν σιωπὴν τοῦ ὑπευθύνου, ἀρχίζουν νὰ κοιτάζουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Ζητεῖται ὁ κύριος τοῦ μυστηριώδους μπαούλου. Μὰ ἐπὶ τέλους αὐτὸς ὁ κύριος δὲν θὰ ὁμιλήσῃ ; Ἡ ἐνοχὴ δὲν κρύβεται. Ἀφοῦ ἀλληλοκοιτάχθησαν οἱ δέκα ἐπιβάται, ἐστράφησαν αἰφνης ὅλοι μαζὶ πρὸς τὸν ἐνδέκατον, ὁ ὁποῖος ἐσιωποῦσεν

εἰς τὸ βάθος. Ἦτο ἓνας ἡλικιωμένος κύριος, μὲ ὕφος τρισκακόμοιρον. Οὔτε δεξιὰ ἐκοίταζε, οὔτε ἀριστερά. Μαζευμένος, χωμένος εἰς τὴν γωνίαν, ἐφαίνετο πῶς ἐπιθυμοῖσε νὰ μὴ τὸν προσέχουν. Καὶ σὰν νὰ τὸ ἐμάντευσαν οἱ ἄλλοι ἐπιβάται, ἐστράφησαν μονομιᾶς πρὸς αὐτόν. Σχεδὸν τὸν ἔδειξεν ἡ κοινὴ γνώμη. Αὐτὸς εἶναι ! Ὁ ὑπάλληλος ἐπροχώρησεν θαρραλέως πρὸς τὸν τρισκακόμοιρον κύριον.

— Κύριε, δικό σας εἶναι τὸ μπαούλο ;

— Τὸ μπαούλο ; "Α ! ναί, αὐτὸ ἐκεῖ... Μάλιστα.

— Μὰ δὲν μιλάτε λοιπόν, κύριε, γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ; Καὶ πῶς δὲν τὸ πηγαίνετε στὴ σκευοφόρο ;

— Δὲν ἐπρόφθασα....

— Πῶς ; Δὲν ἐπροφθάσατε ; Μὰ κύριε, πῶς γίνεται αὐτό. Κοτζάμ ἔπιπλο τὸ κουβαλήσατε στὴν πρώτη θέσιν ; Δὲν ξεύρετε λοιπόν τὸν κανονισμόν ;

— Δηλαδή ;...

— Μὰ τί θὰ πῇ δηλαδή, κύριε ; Μιὰ ὥρα ρωτῶ καὶ κάνετε πῶς δὲν ἀκοῦτε. Ὡραία !—εἶπεν ἀπομακρυνόμενος — Γιὰ νὰ γλυτώσετε τρεῖς δεκάρες ! Ὅριστε διαγωγή ἀπὸ ἐπιβάτη καθὼς πρέπει !

Ὁ κύριος μόνον ποὺ δὲν εἶπε «εὐχαριστῶ». Διατηρεῖ τὸ τρισκακόμοιρον ὕφος του, ἀποφεύγων νὰ κινηθῇ, νὰ βῇξη, ἢ ὅπωςδήποτε νὰ προκαλέσῃ τὴν δημοσίαν γνώμην. Ἡ μανία τῆς οἰκονομίας τὰ ἐσκέπασεν ὅλα.

Ἐνας ἐπιβάτης σκύβει καὶ μοῦ λέγει :

— Ξεύρεις ποιὸς εἶναι αὐτός ;

— Ὅχι.

— Εἶναι ὁ Α. Μ. μὲ περιουσίαν ὀκτῶ ἑκατομμυρίων.

Πραγματικῶς, ὅταν ἤκουσα τὸ ὄνομά του, ἀνεγνώρισα γνωστὸν ἑκατομμυριοῦχον. Δὲν εἶχε κανένα εἰς τὸν κόσμον, παρὰ μακρινούς συγγενεῖς. Ἡ περιουσία του καθημερινῶς αὐξάνει μόνη της, χωρὶς νὰ τὴν κινήσῃ

κανέννας. Ἡ ἀρθρίτις του ἐπίσης. Οἱ πόνοι του ἐντείνονται. Εἶναι ἐβδομήκοντα πέντε ἔτῶν· τὸ τέλος του πλησιάζει. Κανείς ἄνθρωπος δὲν εἶναι αἰώνιος. Ὅπως ὅλοι καὶ αὐτὸς θὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὸν κόσμον ἐκεῖνον, ποὺ ὅλοι εἶναι πτωχοί. Καὶ ὅμως, ἐνῶ ἀπέχει ὀλίγα βήματα ἀπὸ τὸν τάφον του, συλλογίζεται πῶς θ' αὐξήσῃ τὴν περιουσίαν του κατὰ τριάντα λεπτά. Καὶ τώρα εἰς τὸ τραῖνο ἀπέδειξε τί προσπάθειαν καταβάλλει γι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

— Τὸ ὑπομονητικώτερον ζῶν τοῦ κόσμου εἶναι ὁ τσιγκούνης, εἶπεν ὁ διπλανὸς μου ἐπιβάτης. Δέχεται ὅλες τὶς προσβολές.

— Φαίνεται, τοῦ ἀπήντησα, ὅτι ἡ γλύκα τῆς τσιγκουνιᾶς εἶναι μεγάλη. Κοίταξέ τον !

Καὶ ἐκοιτάξαμε μαζί τὸν γηραιὸν φιλάργυρον. Δὲν εἶχε καθόλου προσβληθῇ. Ἦτο εὐχαριστημένος, ποὺ ἐγίνε πλουσιώτερος κατὰ τριάντα λεπτά. Θεέ μου, εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου !

ΖΑΧ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

22. Ὁ Εὐφρύνης δικαστής.

Πλούσιός τις ἀπώλεσε καθ' ὁδὸν τὸ χρηματοφυλάκιόν του περιέχον δύο χιλιάδας δραχμὰς. Ὁ πλούσιος ἀνήγγειλε τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ἀστυνομίαν καὶ ἔγραψε περὶ αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας ὑποσχόμενος, ὅτι θὰ ἔδιδε πεντακοσίας δραχμὰς εἰς ἐκεῖνον, ὅστις θὰ εὕρι-

σκε τὸ χρηματοφυλάκιον καὶ θὰ τὸ ἐπέστρεφεν εἰς αὐτόν.

Τὸ χρηματοφυλάκιον εὔρε πτωχός τις καὶ τίμιος ἄνθρωπος, ὅστις ἐπεθύμει νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἀπώλεσεν αὐτό, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐγνώριζεν. "Ὅτε τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ἀνέγνωσεν εἰς τὰς ἐφημερίδας περὶ τούτου, πάραυτα ἔτρεξε καὶ εὔρε τὸν πλούσιον καὶ τοῦ τὸ ἔδωκεν.

Ὁ πλούσιος ἡὐχαριστήθη διότι ἐπανεῦρεν τὰ χρήματά του καὶ ἤρχισε νὰ μετρᾷ αὐτά. Ἐνῶ δὲ τα ἐμέτρα ἐσκέπτετο κατὰ τίνα τρόπον θὰ ἠδύνατο νὰ μὴν δώσῃ εἰς τὸν πτωχὸν τὰς πετακοσίας δραχμάς, τὰς ὁποίας εἶχεν ὑποσχεθῇ. Καὶ ὅτε τὰς ἐμέτρησε καὶ εἶδεν ὅτι οὐδεμία δραχμὴ ἔλειπεν εἶπεν εἰς τὸν τίμιον πτωχόν :

— Καλέ μου φίλε, ἦσαν δύο χιλιάδες πεντακόσαι δραχμαὶ εἰς τὸ χρηματοφυλάκιον καὶ ἐγὼ εὕρισκω ἐδῶ μόνον δύο χιλιάδας. Θὰ ἤνοιξες βεβαίως αὐτό, καὶ θὰ ἔλαβες τὰς πεντακοσίας δραχμάς, αἱ ὁποῖαι σοὶ ἀνήκουν. "Εκαμες πολὺ καλὰ. "Ἡ ἐγὼ σοὶ τὰς ἔδιδον, ἢ σὺ τὰς ἐλάμβανες, τὸ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτό. Ἐγὼ ἐν τούτοις σὲ εὐχαριστῶ πολὺ, διότι μοῦ ἐπέστρεψες τὰ λοιπὰ χρήματα καὶ εἶμαι ὑπόχρεως.

Ὁ τίμιος πτωχός, ὅστις περισσότερον ἐφρόντιζε περὶ τῆς ὑπολήψεώς του ἢ περὶ τῶν πεντακοσίων δραχμῶν, ἐβεβαίωνεν τὸν πλούσιον, ὅτι τὸ χρηματοφυλάκιον οὔτε τὸ εἶχεν ἀνοίξει καὶ ὅτι τὸ παρέδιδεν εἰς αὐτὸν οὕτως, ὅπως τὸ εὔρεν. Ὁ πλούσιος προσεποιεῖτο ὅτι δὲν ἐπίστευε καὶ ἔλεγε πολλὰ κατὰ τοῦ πτωχοῦ. Τέλος ὁ πτωχός ἐλυπήθη πολὺ διὰ τὴν προσβολὴν αὐτὴν καὶ ἐνήγαγε τὸν πλούσιον εἰς τὸ δικαστήριον.

Ἦλθεν ἡ ὠρισμένη ἡμέρα νὰ δικασθῶσιν καὶ παρουσιάσθησαν ἀμφότεροι πρὸ τοῦ δικαστοῦ. Ὁ πλούσιος διΐσχυρίζετο ὅτι εἶχεν εἰς τὸ χρηματοφυλάκιόν του δύο χιλιάδας πεντακοσίας δραχμάς καὶ ὅτι εὔρε μόνον δύο

χιλιάδας εἰς αὐτό· ὁ δὲ πτωχὸς ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἀφῆ-
ρεσεν ἐκ τοῦ χρηματοκιθωτίου, ἀλλ' οὐδὲ τὸ εἶχεν ἀνοί-
ξει κἄν, ὅπως ἴδῃ τί περιεῖχεν. Ὁ δικαστὴς ἐδυσκολεύθη
κατ' ἀρχὰς νὰ ἐννοήσῃ τίς ἐκ τῶν δύο λέγει ψεύματα.
Ἐπειτα ὁμῶς ἐσκέφθη ὅτι ὁ πτωχός, ἂν ἦτο ἄτιμος ἄν-
θρωπος, θὰ ἐκράτει τὸ χρηματοφυλάκιον. Ἐβλεπε δὲ
προσέτι, ὅτι καὶ ἡ φωνὴ τοῦ καὶ ἡ στάσις τοῦ καὶ οἱ
ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐδείκνυνον ἄνθρωπον τίμιον, ἀθῶον καὶ ἀ-
δικούμενον καὶ ἀμέσως ἐνόησεν ὅτι ὁ πτωχὸς λέγει τὴν
ἀλήθειαν καὶ ὁ πλούσιος λέγει ψεύματα.

Ἀφοῦ ἀπεφάσισε τοῦτο, ἀπεσύρθη εἰς τὸ πλησίον
δωμάτιον καὶ μετ' ὀλίγον ἐξηλθε καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς.

— Ἐπειδὴ ὁ εἷς ἐξ ὑμῶν ἀπώλεσεν ἓν χρηματοφυλά-
κιον, περιέχον δύο χιλιάδας καὶ πεντακοσίας δραχμάς, ὁ
δὲ ἄλλος εὔρεν ἓν χρηματοφυλάκιον, περιέχον δύο χι-
λιάδας δραχμάς, ἔπεται ὅτι τὸ χρηματοφυλάκιον, τὸ ὁ-
ποῖον εὔρεν ὁ εἷς, δὲν εἶναι τὸ χρηματοφυλάκιον, τὸ ὁ-
ποῖον ἀπώλεσεν ὁ ἄλλος. Σὺ, ἔντιμε φίλε, λάβε πάλιν τὸ
χρηματοφυλάκιον, τὸ ὁποῖον εὔρες καὶ διαφύλαξον αὐτὸ
μέχρις ὅτου παρουσιασθῇ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος τὸ ἀπώλεσε·
καὶ σὺ ὁ ἄλλος δὸς τὸ χρηματοφυλάκιον, τὸ ὁποῖον σοῦ
ἔδωκεν ὁ καλὸς οὗτος ἄνθρωπος καὶ περίμενε, μέχρις
οὗτου παρουσιασθῇ ἐκεῖνος, ὅστις θὰ εὔρῃ τὸ ἰδικόν σου
χρηματοφυλάκιον, τὸ περιέχον τὰς δύο χιλιάδας καὶ πεν-
τακοσίας δραχμάς.

Ὁ πλούσιος ἐπέστρεψεν εἰς τὸν τίμιον πτωχὸν τὸ
χρηματοφυλάκιον, τὸ ὁποῖον ἔλαβεν παρ' αὐτοῦ, καὶ αὐ-
τὸς ἔμεινε μὲ κενὰς τὰς χεῖρας.

Χ. ΠΑΠΑΜΑΡΚΟΣ

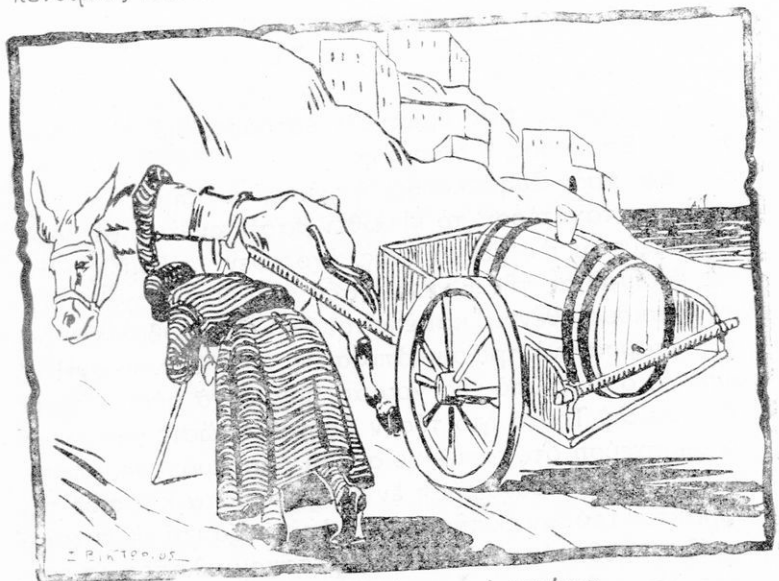
23. Τὸ Ξεστούωμα.

Ὁ ἥλιος ἔμεσουράνει κάθετος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐνῶ ἀνηρχόμεν μετὰ ὀμηλίκου δωδεκαετοῦς συμμαθητοῦ μου τὸν ἀνήφορον, τὸν ἄγοντα εἰς γείτονα τῆς Ἑρμουπόλεως ἐξοχὴν, καλουμένην κοινῶς Πισκοπιό, καὶ ἀπὸ τοὺς μορφωμένους Ἐπισκοπεῖον. Ὡς πάντες γνωρίζουσι, τὰ βουνὰ τῆς Σύρου εἶναι γυμνότερα τοῦ Ἀδάμ, τὸ χόρτον εἶναι τελείως ἄγνωστον καὶ ἡ βλάστησις περιορίζεται εἰς ψωριώσας τινὰς τὸ φθινόπωρον φασκομηλέας καὶ ἡλιοκαεῖς κατὰ τὸ θέρος ἀκάνθας.

Εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων προηγείτο ἡμῶν κατὰ τάξην καὶ ἐκεῖνος ψωραλέος ὄνος, σύρων ἐπιπόνως βαρέλαν ὕδατος, τοποθετημένην ἐπὶ εἶδους διτρόχου χειραμάξης ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν γραΐας χωρικῆς. Τὸ πρόσωπον αὐτῆς δὲν ἐβλέπαμεν, ἀλλὰ μόνην τὴν ράχιν, ἣτις τοσοῦτον εἶχε κυρτωθῇ ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐτῶν καὶ τῶν μόχθων, ὥστε ἐσχημάτιζεν ὀρθὴν σχεδὸν μὲ τὰ σκέλη τῆς γωνίας.

Τὸν ὄνον, τὴν βαρέλαν καὶ τὴν γραΐαν εἶχομεν ἀκολουθήσει μηχανικῶς, ἀπὸ τὴν παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου θρύσιν μέχρι τῆς ἐγγιζούσης κορυφῆς αὐτοῦ ἀσθμαίνοντες καὶ ἄφωνοι ἐκ τῆς ζέστης καὶ τοῦ καμάτου. Ὁ πυρακτωμένος κονιορτὸς ἔκαιεν ὡς θερμὴ στάκτη τὰς πτέρνας τῶν ποδιῶν μας, ἐνῶ ἐτύφλωνε τοὺς ὀφθαλμούς μας τῶν λευκῶν βράχων ἢ ἀκτινοβολία. Παντὸς εἶδους μυῖγαι ἐβόμβουν περὶ τὴν κεφαλὴν μας καὶ αἱ ἀκρίδες ἐπερίμεναν σχεδὸν νὰ τὰς πατήσωμεν διὰ νὰ τιναχθῶσι δι' ἐνὸς πηδύματός εἰς μακρὰν ἀπόστασιν, ἀνοίγουσαι ὡς ριπίδιον τὰ κόκκινα ἢ γαλανὰ των περὰ.

Ἡ γραῖα ἔσυρε πάντοτε τὸ καπίστρι, ὥς νὰ ἤθελε νὰ βοηθήσῃ τὴν ἐπίπονον πρόβασιν τοῦ ἀσθμαίνοντος ὑποζυγίου της· οἱ κακῶς προσηρμοσμένοι τροχοὶ ἔτριζον πενθίμως καὶ τὸ ἐπ' αὐτῶν βαρέλιον ἐξηκολούθει νὰ τα-

Ἡ γραῖα ἔσυρε πάντοτε τὸ καπίστρι.

λαντεύεται πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὡς μεθυσμένος.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ μεσημβρινὸς δαίμων τοῦ ἐνεφύσησεν ιδέαν, ἥτις μ' ἔκαμε νὰ γελάσω.

— Γιαννάκο, ἐψιθύρισα εἰς τὸ ὦτίον τοῦ συντρόφου μου, δεικνύων διὰ τοῦ δακτύλου τὸ ἐκ στουπίου πῶμα τῆς βαρέλας· δὲν θὰ ἦτο νόστιμον ν' ἀνοίξωμεν τὴν βρύσιν ;

Ἡ ιδέα μου τόσοις τοῦ ἤρεσεν, ὥστε τὸν ἔκαμεν ἀμέσως νὰ λησμονήσῃ τὴν κούρασίν του· ἐπλησίασεν ἐπὶ τῆς ἄκρας τῶν ποδῶν εἰς τὸ βαρέλι, ἔθεσε τὴν χεῖρα

ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ σώματος, ἐστράφη τότε νὰ με κοιτάξῃ, ἐξέφραξε μετὰ ἐνθαρρυντικὸν νεῦμα μου τὴν ὀπὴν καὶ τὸ νερὸν ἐξεχύθη ὡς κρυστάλλινος κρουνὸς ἐπὶ τῆς κοινορτώδους ἀτραποῦ.

Περιττὸν νὰ εἶπω ὅτι εὐθύς μετὰ τὸ πραξικόπημα εὐρέθη καὶ πάλιν πλησίον μου ὁ Γιαννᾶκος, ἢ ὅτι οἱ τέσσαρες πόδες μου ἦσαν ἔτοιμοι εἰς φυγὴν. Κατεσκοπεύαμεν τὴν γραίαν, ἥτις ὅμως δὲν ἐστράφη, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἦτο βαρύκοος, ἢ δυστυχής.

Ἐφ' ὅσον ἐξηκολούθει ἡ χύσις, τὸ βῆμα τοῦ ὄνου ἀπέβαινε ταχύτερον· τὸ κενωθὲν βαρέλιον ἀντὶ νὰ βαρυσταλαντεύεται ὡς μεθυσμένος, ἐχόρευεν εὐθύμως κατὰ τὰς ἀνωμαλίας τῆς ὁδοῦ μεταξύ τῶν δύο τροχῶν, οἷτινες ἀνακουφισθέντες καὶ ἐκεῖνοι ἀπὸ τὸ ὑπερβολικὸν βάρος, ἔπαυσαν νὰ τρίζουν ἀπαισιῶς. Μετ' ὀλίγον ἀντὶ νὰ σύρεται ὁ ὄνος ὑπὸ τῆς γραίας, ἤρχισε νὰ σύρῃ ἐκείνος τὴν γραίαν. Τοῦτο ἦτο τόσον ἀσύνηθες, ὥστε τὴν ἐκαμε νὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι κάτι εἶχε συμβῇ. Ἐσταμάτησε, ἀφῆκε τὸ κάρρον νὰ προχωρήσῃ ἕν ἢ δύο βήματα καὶ εἶδε τὴν ἄφρακτον τρύπαν ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέσταζαν αἱ τελευταῖαι ρανίδες τοῦ τόσον ἐπιπόνως μετακομισθέντος ὑγροῦ. Τότε μόνον ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ μᾶς εἶδε καὶ εἶδομεν καὶ ἡμεῖς τὸ πρόσωπόν της. Ὡμοίαζεν ἑκατοντοῦτις, κάτισχνος, ξηρὰ καὶ μαύρη ὡς μούμια τῆς Αἰγύπτου. Ἐπεριμέναμεν φωνάς, ὕβρεις, κατάρας ἢ καὶ πετροβόλημα. Οὐδὲ λέξιν ὅμως μᾶς εἶπεν, ἀλλ' ἠρκέσθη νὰ στενάξῃ ἀδύνατον ὅμως εἶναι νὰ λησμονήσω τὸ ἄφωνον παράπονον τοῦ ἱβλέμματος αὐτῆς, ὅταν ἐπέρασεν ἔμπροσθέν μας ἐπιστρέφουσα νὰ γεμίσῃ πάλιν τὸ βαρέλιόν της εἰς τὴν μακρὰν ἀπέχουσαν βρύσιν. Τὸν Γιαννακὸν ἔτυχε νὰ ἐπανίδω εἰς τὴν Αἴγυπτον μετὰ εἴκοσιν ὅλα ἔτη καὶ οὐδ' ἐκεῖνος τὸ εἶχε λησμονήσῃ.

ΕΜΜ. ΡΟΪΔΗΣ

24. Μία δίκη.

— Νά ἴδοῦμε τί θὰ πῇ τὸ δικαστήριο !

— Τί θέλεις νά εἰπῇ τὸ δικαστήριο, κουμπάρε μου ; Τὴν ἀχλαδιά πού εἶναι στὸ σύνορο τῶν δύο κήπων, τὴν ξέρουν ὅλοι ὅτι εἶναι δική μου. "Οπως ἡ ἐλιά πού εἶναι στὴν ἄλλη μεριά εἶναι δική σου. Τὴν ἀχλαδιά τὴν ἐφύτευσε ὁ παπποῦς μου καὶ τὴν ἐλιά ὁ παπποῦς τοῦ παπποῦ σου. "Οποιο γέρο νά ρωτήσης, αὐτὸ θὰ σοῦ πῇ.

— Δὲν ξέρω τί θὰ πῇ ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος. Ἡ ἀχλαδιά γέρνει περισσότερο στὸ δικό μας κτῆμα. Εἶναι δική μου καὶ θὰ τὴν κερδίσω.

— Νά μὴν τὸ κάμης, κουμπάρε. "Αν εἶναι νά πᾶς στὸ δικαστήριο καλύτερα νά σοῦ τὴ χαρίσω !

— Χά, χά... τὸ χαριστή ! Νά μοῦ τὴ χάρισης ; "Οχι, θὰ σοῦ τὴν πάρω μὲ τὸν νόμο.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἤρχισεν ἡ φιλονικία μίαν Κυριακὴν ἔξωθεν τῆς ἐκκλησίας, μετὰ τὴν θεϊὰν λειτουργίαν.

Ἦσαν γείτονες καὶ κουμπάροι ὁ Μπελοδήμος καὶ ὁ Λυκούσης. Ὁ πρῶτος εἶχε βαπτίσει τοῦ δευτέρου ἓνα ἀγόρι. Εἶχον καὶ ἀπὸ ἓνα κῆπον παραπλεύρως. Αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν των ἦσαν πρὸς τὸν δημόσιον δρόμον. Τὴν πρώτην καλημέραν μετὰ τῶν τὴν ἔλεγον. Μαζί εἶχον καὶ τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην.

— Θὰ ποτίσω ἐγὼ σήμερα, κουμπάρε ;

— Εὐχαρίστως, γείτονα· αὐριο ποτίζω ἐγώ.

— Νά σέ βοηθήσω νά συνάξῃς τὰ πορτοκάλια.

— Ναί, σ' εὐχαριστῶ. Καὶ ὅταν εἶναι καιρὸς σέ βοηθῶ κ' ἐγώ.

Τόσην ἀγάπην εἶχον ἕως τώρα μεταξύ των. Καὶ τώρα, χωρὶς κανένα σπουδαῖον λόγον, ἐτοιμάζονται διὰ τὸ δικαστήριον ! Καὶ διατί νομίζετε ; Μίαν πρωΐαν ὁ βαπτιστικὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἀχλαδιάν, ἣ ὁποία ἦτο ἀνάμεσα εἰς τοὺς δύο κήπους. Ἡ νουνά του τοῦ ἐφώνησε :

— Μή, παιδί μου, εἶναι ἀκόμη ἄγουρα τ' ἀχλάδια καὶ θὰ σὲ βλάψουν.

Ἡ μήτηρ τοῦ παιδιοῦ τὸ ἤκουσε καὶ τὸ εἶπεν εἰς τὸν ἄνδρα της. Ἐκεῖνος τὸ παρεξήγησεν, φαίνεται, καὶ τοιούτοτρόπως ἤρχισεν ἡ φιλονικία μεταξύ των. Οὔτε καλημέρα, οὔτε καληνύκτα ! Διὰ νὰ μὴ συναντῶνται καθ' ὁδὸν ἤλλαξαν δρόμον· ἀπὸ ἓνα δρόμον ὁ εἰς, ἀπὸ ἄλλον ὁ ἄλλος.

Ὁ Μπελοδῆμος ἐσκέφθη : «Φουρτοῦνα εἶναι καὶ θὰ περάσῃ. Θὰ καταλάβῃ τὸ λάθος του καὶ θὰ μετανοήσῃ».

Μίαν ἡμέραν ὅμως ἦλθεν ὁ δικαστικὸς κλητὴρ καὶ τοῦ ἐκοινοποίησεν ἀγωγὴν.

«Δὲν πρέπει νὰ τὰ σπρώξω τὰ πράγματα», ἐσυλλογίσθη ὁ Μπελοδῆμος.

Πηγαίνει εἰς τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου καὶ τοῦ διηγείται ὅ,τι συνέβη : «Δὲν εἶναι καλὰ πράγματα, παπᾶ μου, νὰ ἔχω τὴν εὐχή σου. Μήνυσέ του, ὅ,τι θέλει νὰ γίνῃ μὲ τὸ καλὸ. Εἴμαστε ἐμεῖς, πτωχοὶ ἄνθρωποι, γιὰ τὰ δικαστήρια ;».

Ὁ ἱερεὺς, γέρων, σεβάσμιος, ἐκάλεσε τὸν Λυκούσην καὶ τοῦ λέγει : «Δὲν εἶναι καλὰ πράγματα αὐτὰ ποὺ γίνονται. Ἡ ἀχλαδιά εἶναι τοῦ Μπελοδήμου. Τὸ ξέρει ὅλο τὸ χωριό. Ἀλλὰ διὰ νὰ παύσῃ ἡ φιλονικία, νὰ τὴν μοιράσετε».

Ὁ Λυκούσης, μόλις τὸ ἤκουσε, ὠργίσθη φοβερά. Ὡμίλησε μάλιστα **εἰς τὸν ἱερέα μὲ τρόπον ἀπρεπῇ**

—“ Ἀλλην φορὰν νὰ μὴν ἀνακατώνεσαι, παπᾶ μου, στίς

δικές μας δουλειές. Καὶ ὅ,τι ἔχομε οἱ δύο μας, θὰ τὸ ξεδιαλύνῃ τὸ δικαστήριον.

Ἦρχισαν τὰ δικαστήρια. Σήμερον νὰ ἐξετασθοῦν οἱ μάρτυρες, αὔριον νὰ ἐτοιμασθοῦν τὰ χαρτιά, μεθαύριον νὰ ὑπάγῃ τὸ δικαστήριον ἐπὶ τόπου, νὰ ἴδῃ ποῖος πραγματικῶς ἔχει δίκαιον. Τέλος ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ ἐδημοσιεύθη ἡ ἀπόφασις ὑπὲρ τοῦ Μπελοδήμου.

Ὁ Λυκούσης ἔγινε θηρίον. Κατέφυγεν εἰς ἀνώτερον δικαστήριον. Τὰ δικαστικά ἔξοδα ἐτριπλασιάσθησαν. Ἀπὸ εἴκοσι πεντάδραχμα ἔφθασαν εἰς ἑκατοντάδραχμα. Τὰ ἔσοδα τοῦ κήπου δὲν ἔφθانون διὰ τὰ ἔξοδα τῆς δίκης. Καὶ ἡ ὀριστικὴ ἀπόφασις ἔπειτα ἀπὸ πολὺν καιρὸν ἦτο πάλιν ὑπὲρ τοῦ Μπελοδήμου.

Καὶ τώρα; Νέα δίκη διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων καὶ διὰ τὸ χρέος. Χρεωμένος ὁ κήπος, χρεωμένη καὶ ἡ μικρὰ οἰκία τοῦ Λυκούση. Οἱ δανεισταὶ ἔλαβον τὴν ἄδειαν τοῦ δικαστηρίου νὰ πωλήσουν τὸν κήπον καὶ τὴν οἰκίαν εἰς τὸν πλειστηριασμόν.

Ὁ Μπελοδήμος ἠγόρασε καὶ τὰ δύο κτήματα.

Τὴν ἐσπέραν ὁ Λυκούσης συναντᾷ τὸν κουμπάρον του καὶ τοῦ λέγει μὲ θυμόν:

—Εὐχαριστήθης ;

—Ἐγὼ νὰ εὐχαριστηθῶ; Εἰς τί;

—Νὰ μᾶς κάμῃς ἔξωσιν' νὰ μᾶς πετάξῃς ἔξω!

—Ἐχεις ἄδικο, κουμπάρε. Δὲν τὸ ἔκαμα γι' αὐτό.

—Ἀλλὰ ;

—Γιὰ νὰ μὴ σᾶς πετάξουν ἄλλοι!

—Καὶ ἤθελες νὰ τὸ κάμῃς, ἐσύ, γιὰ νὰ εὐχαριστηθῇς.

—Πάντοτε πικρόλογος, κουμπάρε μου. Ὅχι. Τὸν ἐπῆρα τὸν κήπον καὶ τὸ σπίτι γιὰ νὰ μείνετε μέσᾳ θέλω νὰ μείνῃς γείτονάς μου.

—Πάλι ἄρχισες τὰ χαρίσματα;

—Μὴ θιάζεσαι καὶ αὐτὸ τὸ κάμω ἂν θέλῃς. Μὰ λέω,

Σ. Σκλαβουνάκου: «Ἐκκ. Ἀναγνώσματα». Ε' Δ. Ἔκδ. Β 1937 6

Ὁ Λυκούσης ἤρπασε τὴν χεῖρα τοῦ κουμπάρου του
καὶ τὴν ἔσφιξε δυνατά.

πώς ἔτσι θά μοῦ τὸ πληρώσης τὸ χρέος μὲ τὴν ἡσυχίαν σου. Οἱ ἄλλοι δὲν θά σέ ἐπερίμεναν. Θά δουλέψης καλύτερα τὸν κῆπον, καὶ ἔπειτα ἀπὸ λίγα χρόνια θά εἶναι πάλιν ὅλα ἰδικά σου.

Ὁ θυμὸς τοῦ Λυκούση ἤρχισε σιγὰ-σιγὰ νὰ καταπίπτῃ. Ἐνεθυμήθη τὰ χρόνια κατὰ τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀγαπημένοι. Ἐσκέφθη τοὺς λόγους τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ κουμπάρου του καὶ εἶδεν ὅτι ἔχει πολὺ ἄδικον. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐδάκρυσαν. Ἐπειτα ἠρώτησε δειλά:

— Ἀλήθεια, κουμπάρε;

— Ἀλήθεια, στὸ λάδι ποὺ σᾶς ἔβαλα!

— Ὁ Λυκούσης ἤρπασε τὴν χεῖρα τοῦ κουμπάρου του καὶ τὴν ἔσφιξε δυνατά.

— Σὲ εὐχαριστῶ! Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πληρώσῃ!

Ἐν τῷ μεταξύ ἔφθασαν εἰς τὰς οἰκίας των.

— Καληνύκτα, κουμπάρε.

— Καλὴ σου νύκτα, εὐχαριστῶ.

Καὶ ἔσφιξαν πάλιν τὰς χεῖράς των. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην κάτι τι ἐνεθυμήθη ὁ Μπελοδημος καὶ λέγει σιγὰ εἰς τὸν κουμπάρον του:

— Τὴν ἀχλαδιὰ, κουμπάρε, νὰ τὴν κόψωμε. Νὰ τὴν κόψωμε καὶ νὰ τὴν κάψωμε νὰ γίνῃ στάκτη.

— Ὅχι, λέγει ὁ Λυκούσης. Νὰ μὴ τὴν κοψωμε. Θέλω νὰ τὴν βλέπουν τὰ παιδιὰ μας καὶ νὰ φεύγουν ὅσο μποροῦν τὰς φιλονεικίας.

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

25. Τὸ παραμῦθι τῆς γιαγιάς.

Ἡ καλωσύνη, εἶπ' ἡ γιαγιά, μονάχα ἡ καλωσύνη.
 Ὅλα στὸν κόσμο χάνονται, μόνη ἀπομένει ἐκεῖνη!

Στὰ λόγια της μαζεύτηκαν προσεκτικὰ τὰ γγόνια.
 "ὦ, χρόνια τῶν παραμυθιῶν, ἄθῶα, ὠραῖα χρόνια!
 "Ἐξω τὸ χιόνι ἀναγεῖλ' τὴν ἄγρια ἀνεμοζάλη
 κ' ἐδῶ στὰ μισοσκότεινα, τριγύρω στὸ μαγκάλι,
 ποὺ κρύβει ἀνάρια χόβολη κι ὀνείρατα ἀνασταίνει,
 ἄλλο ἀπ' τὰ γγόνια πρόσχαρο τὰ χέρια του ζεσταίνει,
 ἄλλο μὲ στόμα ὀρθάνοιχτο δείχνει τὴν προθυμίᾳ του,
 ἄλλο καθίζει στὴν προβιά πού'ναι στρωμένη κάτου,
 ἄλλο σταυροποδίζοντας μαζεύεται παρέκει,
 ἄλλο στὸ πλάγι κάθεται κ' ἐν ἄλλο ὀλόρθο στέκει·
 καὶ ὅλα μαζί μὲ μιὰ ψυχὴ, μ' ἓναν παλμὸ στὰ στήθη,
 θωροῦν στὰ μάτια τῇ γιαγιά, ποὺ ἀρχίζει παραμῦθι.
 Ἡ ρόκα ξεκουράζεται στ' ἄσαρκο μέσα χέρι
 ὥσπου ν' ἀρχίσῃ τὸ βαθὺ κι ἀκούραστο νυχτέρι.

Ἦταν, τοὺς λέει, μιὰ φορὰ κ' ἓναν καιρό, μιὰ χώρα
 πανώρια, μαρμαρόκτιστη, πλούσια τρανή, καλὴ ὥρα.

σάν τὴν Ἀθήνα πιὸ καλή, πιὸ ὁμορφῇ, κι ἄλλῃ τόσῃ,
κ' εἶχ' ἓνα γέρο βασιλιά με φρόνησι καὶ γνώσι.
Κι αὐτὸς ὁ γέρο βασιλιάς, θλαστάρια τοῦ μονάχα,
εἶχε δυὸ βασιλόπουλα, δυὸ γιουὺς νὰ ποῦμε τάχα.
Ὁ πρῶτος ἄγριος καὶ κακός, τὸν κόσμον ἐτυραννοῦσε,
μηδὲ φτωχὸ σπλαχνίζονταν, μηδ' ἄρχοντα ἐψηφοῦσε.
Ὁ δεῦτερος εὐγενικός, γενναῖος, ὅσο παίρνει,
ἤξερε χάρες νὰ σκορπᾷ χάρες παντοῦ νὰ φέρνῃ.
Στὴν ἀρχοντιά ἀνοιχτόκαρδος, στὴ φτώχεια ἀνοιχτο-
χέρης.

Ὁ πρῶτος τοῦπε κάποτε. Τὸν κόσμον δὲν τὸν ξέρεις;
εἶν' ἄκαρδος, κι εἶναι κακός, κι ὅλα κακὰ τὰ βλέπει,
κι ἂν θές νὰ μείνῃς ξακουστός, κι ἂν θές καὶ δόξα, πρέπει
νὰ γίνῃς ἄκαρδος καὶ σύ, σκληρὸς ὥσάν ἐμένα,
κανένα νὰ μὴν ἀγαπᾷς, νὰ μὴν ψηφᾷς κανένα !
Μονάχα ὁ φόβος κυβερνᾷ τὸν κόσμον καὶ τὰ πλήθη !
Κ' ἐγύρισεν ὁ δεῦτερος καὶ γελαστὰ ἀποκρίθη
Ὁ κόσμος εἶν' ἀπατηλός, κι ὅσα τοῦ πῆς τοῦ πρέπει
κακὸ τὸν βλέπουν οἱ κακοί, καλὸ οἱ καλοὶ τὸν βλέπουν.
Ὁ φόβος δὲν τὸν κυβερνᾷ, προσωρινὰ τὸν δένει !
Εἶναι νὰ ποῦμε φυλακὴ με φρύγανα κτισμένη,
κ' ἡ θύρα τῆς δίχως κλειδὶ συχνὰ κι εὐκόλα ἀνοίγει,
Τὸ χαλινάρι βάλε τοῦ τῆς θεϊκῆς ἀγάπης,
γίνου πατέρας βασιλιάς κι ὄχι σκληρὸς σατράπης.

Νὰ μὴ σᾶς τὰ πολυλογῶ, ὕστερ' ἀπόνῃ χρόνον,
πέθαν' ὁ γέρος—βασιλιάς κι ἀνέβηκε στὸ θρόνον,
ὁ γιὸς τοῦ ὁ πρῶτος ὁ κακός. Τρόμος παντοῦ καὶ
φρίκη !

Βασίλευε με τὸ σπαθὶ βγαλμένο ἀπὸ τὴ θήκη.
Οἱ φυλακὲς ἐγέμισαν τὸ ψέμα, ἡ ἀδικία,

ἡ ἀτιμία κ' ἡ κλεψιά, ἡ ἀπάτη, ἡ κολακεία,
κάθε κακό, πού βρέθηκε μέσ' στήν κακή τήν ὥρα,
δεκάτιζε κ' ἐθέριζε τή μαύρη ἐκείνη χώρα,
ὡσότου τὰ παράπονα τοῦ κόσμου μιάν ἡμέρα,
ἐφθασαν σ' ἀγανάκτηση κ' ἐκείνη σέ φοβέρα·
πὼς ἂν αὐτὸς ὁ βασιλιάς δέν θέ ν' ἀλλάξῃ δρόμο,
νὰ κυβερνᾷ τή χώρα του μέ τοῦ Θεοῦ τὸ νόμο,
ἡ χώρα εὐθύς θὰ σηκωθῇ καὶ θὰ τὸν ξεθρονίσῃ
νὰ φέρῃ τὸ μικρότερο γιὰ νὰ τὴν κυβερνήσῃ !

Σὰν τ' ἄκουσεν ὁ βασιλιάς τὸν ἀδερφό του κράζει,
κι ἄδικα καὶ παράνομα μονάχος τὸν δικάζει.
Τὸν βρῆκε φταίχτη κ' ἔνοχο, κ' ἔτσι, μέ λίγα λόγια,
τὸν ἐκλείσει στοῦ παλατιοῦ τὰ σκοτεινὰ κατώγεια,
τὶς μέρες καὶ τὶς νύκτες του μέ πίκρα νὰ περνᾷ....
Μὰ τ' ἄδικο δέν ζῇ πολὺ καὶ δέν πολυχρονάει.....

Κάποιος μεγάλος βασιλιάς ἀπ' ἄλλη πολιτεία,
κάκιωσε δίχως ἀφορμή, δίχως καμμιάν αἰτία
καὶ παίρνει τὰ φουσάτα¹⁾ του καὶ ξεκινᾷ καὶ μπαίνει
στὴ χώρα τὴν πολύπαθη, κακοκυβερνημένη,
καὶ σὲ μιὰ μάχη μοναχὰ νικᾷ καὶ δεκατίζει,
καὶ πιάνει καὶ τὸ βασιλιά καὶ σκλάβο τὸν ὀρίζει.
—Τὸν ἀδερφόν του; ἐρώτησαν τὰ γγόνια μ' ἓνα στόμα...
—Τώρα θὰ ἰδῇτε τί ἔγινε, δέν τέλειωσαν ἀκόμα.....

“Οταν ἡ μάχη ἀπόσωσε καὶ εἰρήνεψε τ' ἀσκέρι,
ἔστειλε τότε ὁ νικητὴς τὴν κόρη του νὰ φέρῃ,

(1) Τὸ Στράτευμα.

μ' ἄλογα χρυσοστόλιστα καὶ μὲ χιλιάδες ἄτια,
νὰ ἰδῇ τὰ μαρμαρόκτιστα, νὰ ἰδῇ τὰ νέα παλάτια.

Ἔρχετ' ἐκείνη θιαστικὰ καὶ δείχνει τὴ χαρὰ της,
σὲ κάθε τι πολύτιμο, πὺ θλέπει ὀλόγυρά της.
Μὰ ὅταν στὸ τέλος ἔφθασε καὶ στὰ κατώγεια ἐκεῖνα,
πὺ ὁ ἀδερφὸς τοῦ βασιλιᾶ κλεισμένος ἓνα μῆνα,
σέπεται μέσ' τὰ σκοτεινὰ σ' ἄδικη καταδίκη,
ἔνωσε πόνον στὴν καρδιά καὶ στὴν ψυχὴ της φρίκη·
καὶ δίχως νὰ τὸ στοχασθῇ, δίχως νὰ ξέρη τί ἔχει,
στὸ βασιλιά πατέρα της ἀλαφιασμένη τρέχει,
καὶ κλαίει, κλαίει γονατιστὴ μὲ τὸν κρυφὸ της πόθο.
Ἐκεῖνος χαμογέλασε:

— Σήκω τῆς λέει, σὲ νιώθω...

Ἐφερε τὸν καλὸ ἀδερφὸ ἀπ' τὰ θαθεῖα κατώγεια,
καὶ τοῦπε δίχως πρόφασες, δίχως μεγάλα λόγια:

— Ἐσύ, μοῦ φαίνεσαι καλὸς κι ἀδικημένος· τώρα,
σοῦ πρέπει νάσαι βασιλιάς, νὰ κυβερνᾷς τὴ χώρα...
Ἡ κόρη μου σ' ἀγάπησε, γυναῖκα σοῦ τὴ δίνω!
Κ' ἐγίνηκεν ὁ γάμος των τὸ ἴδιο ἔβραδυ ἐκεῖνο,
μ' ὄργανα καὶ μὲ τούμπανα καὶ μὲ χαρὰ μεγάλη·
καὶ τὸν κακὸ τὸ βασιλιά τὸ ξαναφέραν πάλι,
μαζὶ μὲ δούλους νὰ κερνᾷ τὰσκέρι στὴ χαρὰ τους!...

Κ' ἐκεῖνοι ἐπέρασαν καλὰ κ' ἐμεῖς καλύτερά τους.

Ι. ΠΟΛΕΜΗΣ

26. Ὁ Φαγόνδιος.

Ὁ Φαγόνδιος κατήγετο ἀπὸ εὐγενῆ καὶ ἀριστοκρατικὴν οἰκογένειαν τῆς Βενετίας. Ἀλλ' οὔτε τὰ αἰσθηματά του ἦσαν εὐγενῆ, οὔτε τὰ ἦθη του ἄριστα.

Μεταξὺ τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ Φαγονδίου τὸν πρῶτον βαθμὸν κατεῖχεν ἡ λαιμαργία. Ὁ δὲ ὕπνος, ὅστις ἀποστρέφεται τὸν φορτωμένον στόμαχον, εἶχεν ἀρχίσει νὰ φεύγῃ μακρὰν τοῦ Φαγονδίου.

Ὁ στόμαχός του ἐξησθενημένος ἀπὸ τοὺς ὑπερβολικοὺς ἀγῶνας καὶ ἀβοήθητος ὑπὸ τῆς σωμασκίας, δὲν ἠδύνατο νὰ χωνεύσῃ.

Ἀλλ' ὁ Φαγόνδιος, δοῦλος τοῦ πάθους του, ἠναγκάζετο νὰ καταφεύγῃ εἰς φαγητὰ καὶ ποτὰ ἐρεθιστικά τῆς ὀρέξεως, τὰ ὁποῖα ἔτι μᾶλλον κατέστρεφον τὸν στόμαχόν του.

Ἦρχισεν ἐπομένως νὰ ἐξογκοῦται ἡ κοιλία καὶ θαυμηδὸν ὀλόκληρον τὸ σῶμά του· ὀδυνηρὰ σῆψις τῶν ὀδόντων ἠκολούθησε τὴν δυσπεψίαν τοῦ στομάχου, ἡ δὲ πολυσαρκία τοσοῦτον ἐπροχώρησεν, ὥστε ἐξηπλωμένος καὶ ὄρθιος κατήντησε δυσκίνητος καὶ ἐπὶ τέλους τρομερὰ ποδαλγία ἐκυρίευσεν αὐτόν.

Οἱ καλύτεροι ἱατροὶ τῆς Βενετίας ἐπεσκέπτοντο τὸν ποδαλγὸν Φαγόνδιον, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐλπίδα θεραπείας εἶχον, διότι οὔτε τὴν πολυφαγίαν, οὔτε τὴν πολυποσίαν ἤθελε νὰ ἐγκαταλείψῃ· ἐνόμιζεν ὁ μωρὸς ὅτι μόνον διὰ τῶν ἱατρικῶν θὰ ἠδύνατο νὰ θεραπευθῇ.

Ἐπὶ τέλους μὴ βλέπων θελτίωσιν τινα, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Πατάβιον, πλησιόχωρον πόλιν τῆς Βενετίας, διὰ νὰ θεραπευθῇ ἀπὸ τὸν περίφημον ἱατρὸν Β...

τῆς Ἰταλίας. Λαβὼν λοιπὸν παρὰ τῶν ἱατρῶν συστατικὰ καὶ ἔκθεσιν περὶ τῆς ἀσθενείας του, μετέβη εἰς Πατάβιον, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων του.

● σοφὸς καθηγητὴς τοῦ Παταβίου ἀναγνώσας τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν Βενετία συναδέλφων του, καὶ παρατηρήσας τὸν Φαγόνδιον ἐνόησε καὶ τὰ αἷτια καὶ τὰ θεραπευτικὰ μέσα τῆς ἀσθενείας του. Μὲ ὅλην λοιπὸν τὴν διδακτορικὴν σοβαρότητα εἶπε πρὸς αὐτόν:

—Εὐχαρίστως ἀναδέχομαι τὴν θεραπείαν σου, ἐὰν ὑποσχεθῇς, ὅτι θέλεις διαμεῖναι ὁλόκληρον μῆνα ἐντὸς τῆς οἰκίας μου, καὶ ὅτι θέλεις συμμορφωθῇ μὲ ὅλας τὰς διαταγὰς μου, ἐξ ὧν ἡ πρώτη εἶναι ν' ἀποπέμψῃς εἰς Βενετίαν τὴν συνοδείαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων σου.

Ὁ Φαγόνδιος, πάσχων δεινῶς, ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ τὰς ζητηθείσας ὑποσχέσεις.

Ἡ θεραπεία ἤρχισεν ἀμέσως κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον:

—Δὲν εἶναι εἰσέτι ἕτοιμον τὸ ἰδιαίτερόν σου δωμάτιον, τῷ λέγει ὁ ἱατρός· ὅθεν λάβε τὴν καλωσύνην νὰ περιμένης ὀλίγας στιγμὰς ἐντὸς τοῦωματίου τούτου. Τὸν εἰσάγει δὲ ἐντὸςωματίου μικροῦ, ὅπου τὸν ἀφήνει μόνον, καὶ ἐξερχόμενος κλείει ἔξωθεν τὴν θύραν.

Ὁ Φαγόνδιος, μὴ βλέπων μήτε θρανίον, μήτε ἐπιπλόν τι, εἰμὴ μόνον τοὺς τέσσαρας τοίχους, ἤρχισε νὰ στενοχωρῇται· στηρίζας δὲ τὸ βαρὺ σῶμά του ἐμπροσθεν μὲν ἐπὶ τῆς θακτηρίας του, ὀπισθεν δὲ ἐπὶ τοῦ τοίχου, περιέμενε νὰ παρέλθωσιν αἱ ὀλίγαι στιγμαί, ὅπως ἀναπαυθῇ εἰς τὸν κοιτῶνα του.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον αἰσθάνεται τὸν τοίχον καὶ τὸ ἔδαφος θερμαινόμενα καὶ βαθμηδὸν καίοντα. Μὴ δυνάμενος δέ, ὥς ἐκ τῆς θερμότητος, μήτε ἐπὶ τοῦ τοίχου διαρκῶς νὰ στηρίζεται, μήτε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διαρκῶς νὰ πατῇ, ἠναγκάζετο νὰ μεταβάλλῃ θέσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, καὶ

ν' αναβιβάζῃ καὶ καταβιβάζῃ ἐναλλάξ τοὺς πόδας πρὸς ἀποφυγὴν τῆς αὐξανούσης θερμότητος. Τοιουτοτρόπως ἐτέθη εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν, χοροπηδῶν ἐντὸς τοῦ δωματίου. Εἰς μάτην προσεπάθει ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν· εἰς μάτην διὰ **τῶν γοερῶν φωνῶν του** ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ θερμότης ἤρχισε νὰ μετριάζῃται· ἡ θύρα ἀνοίγει καὶ ὁ ἱατρὸς παρουσιάζεται κρατῶν θρανίον, τὸ ὁποῖον προσφέρει εἰς τὸν Φαγόνδιον. Αὐτὸς ἀσθμαίνων καὶ πλήρης ἰδρώτος ρίπτεται ἐπὶ τοῦ θρανίου ἀποτείνων συγχρόνως πικρὰ παράπονα πρὸς τὸν καθηγητήν.

Ἄλλ' ὁ ἱατρὸς μὲ πολλὴν πρᾶότητα διακόπτει τὸν ὠργισμένον Φαγόνδιον, λέγων ὅτι τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο ἦτο σιδηροῦν καὶ εἶδος ξηροῦ λουτροῦ, ἀναγκαιοτάτου πρὸς θεραπείαν του, καὶ ὅτι ὑπάγει νὰ ἴδῃ, ἂν τὰ διάφορα φαγητά, τὰ ὁποῖα διέταξε διὰ τὸ γεῦμα τοῦ Φαγονδίου, ἦσαν ἔτοιμα.

Ὁ Φαγόνδιος ἀκούσας «γεῦμα καὶ φαγητά», κατεπράϋνε τὸν θυμὸν του.

Ἄλλὰ τὸ γεῦμα ἤργοπώρησε, διὰ νὰ λάβῃ καιρὸν νὰ ἀναπαυθῇ καὶ ἀλλάξῃ ἐνδύματα· ἴσως δὲ καὶ διὰ νὰ κεντηθῇ διὰ τῆς πείνης ἡ ὀρεξίς του.

* * *

Μεγάλως ηὐχαριστήθη ὁ Φαγόνδιος, ὅτε, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ γεύματος, εἶδεν ἐπὶ τῆς τραπέζης διάφορα μεγάλα καὶ μικρὰ πινάκια.

— Ἄλλ' ἡ εὐχαρίτησις του μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν, ὅτε ἀποκαλύπτων τὰ πινάκια, εἰς μὲν τὸ πρῶτον, δὲν εὗρε παρὰ ἡμῖς γεώμηλον θρασμένον, εἰς δὲ τὸ δεύτερον, ἄλλο ψημένον, εἰς τὸ τρίτον ὀλίγα χόρτα θραστά, εἰς τὸ τέταρτον τεμάχιον ἄρτου,

εἰς τὸ πέμπτον μικρὰν πτέρυγα πουλιοῦ, καὶ εἰς τὸ ἕκτον καὶ τελευταῖον ἓν μῆλον ψητόν.

ὦ, ἐφώνασε, τί γεῦμα εἶναι αὐτό!

Ἄλλ' οὐδεὶς τὸν ἤκουε, διότι εἶχον ἀφήσει αὐτὸν μόνον.

Κατ' ἀρχὰς ἀπεφάσισεν οὔτε κὰν νὰ ἐγγίσῃ τὸ ἄθλιον αὐτὸ γεῦμα· ἀλλ' ἡ πείνα μετέβαλε τὴν ἀπόφασίν του καὶ ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν, ἐκαθάρισε, τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ὅλα τὰ κινάκια.

.. Ὅτε δὲ μετὰ τὸ γεῦμα του παρεπονεῖτο εἰς τὸν ἰατρὸν διὰ τὴν ἀθλιότητα τοῦ φαγητοῦ του, ὁ καθηγητὴς προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν κῆπὸν του, τὸν ὁποῖον ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργει χάριν σωμασκίας.

Εἰς τὸν κῆπὸν του ὁ ἰατρός, προσκαλὼν τὸν Φαγόνδιον, ποτὲ μὲν διὰ νὰ τοῦ δείξῃ ἄνθος τι ὠραῖον ἢ φυτὸν περίεργον, ποτὲ δὲ διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τινα κηπουρικὴν ἐργασίαν, κατῶρθωσεν ἐπιτηδεῖως, ὥστε ὁ Φαγόνδιος καὶ νὰ περιπατήσῃ καὶ νὰ γυμνασθῇ ἀρκούντως.

Ὅτε δὲ τὴν ἑσπέραν ἀπεσύρθη νὰ κοιμηθῇ, νέας ἀφορμὰς δυσαρεσκείας ἔλαβεν, εὐρὼν καὶ τὸ στρῶμα σκληρόν, καὶ τὸ προσκέφαλον σκληρότερον, ἀλλ' ὁ δυστυχὴς ἔπρεπε νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὴν σκληρὰν τύχην του, καὶ μὲ τὴν σκληρὰν κλίνην του.

Ἐν τούτοις ὁ ὕπνος, τὸν ὁποῖον ματαίως ἐπεκαλεῖτο ἐπὶ τῆς ἀπαλῆς κλίνης του εἰς τὴν Βενετίαν, ἀμέσως κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τὸν ἐπεσκέφθη. Ἐξηκολούθησε δὲ κοιμώμενος ἄνευ διακοπῆς μέχρι τῆς αὐγῆς, ὅτε περὶ τὴν ἑκτὴν ὥραν ὁ ἰατρός τὸν ἐξύπνησεν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ πρὶν ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας του, τὸν ἠνάγκασε δὲ ἀμέσως νὰ ἐγερθῇ, διότι ἐκ τῶν ἀναγκαίων πρὸς θεραπείαν, τῷ εἶπεν, ἦτο καὶ νὰ ἐγείρεται ἑνωρίς. Τοιαύτη ἦτο ἡ καθημερινὴ θεραπεία.

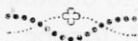
εἰς τὴν ὁποίαν, ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα, ὑπεβλήθη ὁ Φαγόνδιος.

Ἐπὶ τέλους, διὰ τοῦ δωματίου τῆς κολάσεως, διὰ τοῦ κήπου, τῆς ἀπλουστάτης διαίτης, καὶ τοῦ ὀλίγου ὕπνου, ἐπέτυχεν ὁ Καθηγητής, καὶ τὴν παχυσαρκίαν τοῦ ἀσθενοῦς σημαντικώτατα νὰ μετριάσῃ, καὶ ἀπὸ τοὺς πόνους νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ, καὶ τὸν στόμαχόν του νὰ ἐνδυναμώσῃ, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του εὐκίνητα νὰ καταστήσῃ, καὶ ἀπὸ τὴν ποδαλγίαν ἐντελῶς νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ.

Ἀλλὰ πρὶν ἀποχωρισθῇ ὁ Καθηγητής τὸν Φαγόνδιον, ἀπήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ τῷ ὑποσχεθῇ, ὅτι, καὶ εἰς τὴν Βενετίαν μεταβαίνων, θέλει ἐξακολουθήσει τὴν αὐτὴν δίαιταν· συγχρόνως δὲ ἀπήτησε νὰ καθαρίσῃ τὸ στόμα του, ἀπὸ τοὺς σεσηπότας ὀδόντας του, διότι μένοντες, ἤθελον βλάπτει πάντοτε καὶ τὸν στόμαχον καὶ τὴν ὑγείαν του. Ὁ Φαγόνδιος ὑπεσχέθη τὴν ἐξακολουθήσειν τῆς αὐτῆς διαίτης, καθυπεβλήθη δὲ καὶ εἰς τὴν ἐκρίζωσιν τῶν σεσηπῶτων ὀδόντων του, καταρῶμενος τὴν λαιμαργίαν καὶ ἀκαθαρσίαν, αἵτινες ἐπέφερον τὴν σῆψιν αὐτῶν.

Εὐχαριστήσας δὲ τὸν σοφὸν Καθηγητὴν, ἐπανῆλθεν ὕγιης καὶ εὐτυχῆς εἰς τὴν Βενετίαν.

Λ. ΜΕΛΑΣ

27. Ἡ ἱστορία ἐνὸς μικροῦ χωρίου.

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν ἐνὸς μικροῦ χωρίου.

Εὐρίσκετο εἰς τοὺς πρόποδας ἐνὸς βουνοῦ, εἰς τὴν ἄκραν παλαιοῦ δάσους, τοῦ ὁποίου τὰ δένδρα, πυκνά-πυκνά καὶ συμμαζευμένα, ἐσκέπαζον τοὺς θράχους, τὰ ρεύματα, καὶ τὰς κοιλότητας τοῦ ὄρους, ἀνήρχοντο δὲ ὑψηλὰ μέχρι τῆς κορυφῆς.

Ἐφαίνετο ὥς νὰ εὐρίσκετο περιμαζευμένον μέσα εἰς θωπευτικὴν καὶ φιλόστοργον ἀγκάλην, οἱ δὲ μικροὶ καὶ λευκοὶ οἰκίσκοι του, προβάλλοντες ἀνὰ μέσον τῶν παχυσκίων δένδρων, ἀπετέλουν ἀληθῶς μαγευτικὸν θέαμα.

Κατὰ τὸ θέρος τὸ φιλόστοργον δάσος ἐμετρίαζε τὴν καυστικὴν πνοὴν τῶν ἀνέμων. Καὶ ἡ κατάξηρος γῆ τῶν πέριξ ἀγρῶν ἐδροσίζετο ἐκ τῶν ἀφθόνων ὑδάτων τῶν πηγῶν, τὰ ὁποῖα ἀκούραστα ἔρρεον ἀπὸ τὰς προεσοχὰς καὶ τοὺς θράχους τοῦ δενδροσκεπασμένου ὄρους.

Ἦσαν εὐτυχεῖς τότε οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἐκείνου.

Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἐβασίλευεν ἐκεῖ. Αἱ ἐσοδεῖαι των ᾗσαν ἄφθονοι καὶ σπανίως ὑπέφερον ἀπὸ καυστικούς ἀνέμους, ἀκόμη δὲ σπανιώτερον ἀπὸ ξηρασίαν.

Ἡ ὑγεία ἐβασίλευε παντοῦ. Τὰ παιδιά ζωηρὰ καὶ ροδοκόκκινα ἔκαμνον εὐχάριστον ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ἐπισκέπτας διὰ τὸ εὖχαρι ἦθος καὶ τὴν ζωηρότητά των. συγχρόνως δὲ καὶ διὰ τὴν ἡμερότητα τῶν τρόπων των.

Παρεκτὸς τοῦ καλοῦ δημοδιδασκάλου τοῦ χωρίου, ὡς θαυμάσιος παιδαγωγὸς ἐπενήργει καὶ τὸ δάσος. Καὶ ἡ θαυμαστή πέριξ φύσις ἐνέπνεεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν χωρικῶν τὸ σέβας πρὸς τὸν δημιουργόν.

* * *

Ἀληθῶς, ὅποῖος μέγας παιδαγωγὸς τὸ δάσος! Πῶς ἐξημερώνει τὸν ἄνθρωπον! Πῶς ἐπιβάλλεται διὰ τῆς μεγαλοπρεπείας του! Τὸ δένδρον εἶναι ἀλάνθαστον τοῦ πολιτισμοῦ μέτρον. Ὅπου βλέπετε νὰ ὑψώνεται περιποιημένον καὶ θαλλερὸν, ἐκεῖ ἀκμάζει ἡ ἡμερότης καὶ ἡ ἀγάπη. Ὅπου μαῦραι καὶ γεροντικαὶ καὶ ρυτιδωμέναι προβάλλουν αἱ ράχεις τῶν βουνῶν μὲ θράχους ὀξεῖς καὶ γυμνοὺς ἀπὸ τὸν πράσινον πέπλον τῶν δασῶν, ἐκεῖ βασιλεύει ἡ ἀγριότης καὶ ἡ ἐρήμωσις.

Ἄν ποτε διὰ τοῦ σιδηροδρόμου διατρέξετε τὴν Εὐρώπην καὶ ἀπὸ τῆς Δύσεως ἔλθετε εἰς τὴν Ἀνατολήν, δύνασθε, μὲ ἓν ἄπλοῦν βλέμμα ἀπὸ τὴν θυρίδα τῆς σιδηροδρομικῆς ἀμάξης, νὰ σχηματίσετε ἀμέσως, ἐκ τῆς καταστάσεως καὶ μόνης τῶν δενδροφυτειῶν, ἰδέαν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας διέρχεσθε.

Τὸ γλυκὺ καὶ πράσινον τῶν δένδρων χρῶμα εἶναι τοῦ πολιτισμοῦ τὸ χρῶμα. Τὸ μαῦρον, τὸ σκοτεινὸν χρῶμα τῶν γυμνῶν θράχων εἶναι τὸ ἔμβλημα τῆς ἐρημώσεως καὶ τῆς ἐγκαταλείψεως.

Εἰς τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις τῆς Ἀσίας, ἐκεῖ ὅπου ὁ πολιτισμὸς ἐγεννήθη, ὅπου τόσα ἔθνη ἤκμασαν, ὅπου πυκνότατος πληθυσμὸς ἔζη ἄλλοτε εὐημερῶν, σήμερον θ' ἀπαντήσετε τελείαν ἐρήμωσιν. Καὶ ἡ ἐπιστήμη μᾶς λέγει, ὅτι ἡ ἐρήμωσις προῆλθεν, ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον, ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τῶν ἀπεράντων δασῶν, τὰ ὁποῖα ἐκάλυπτον ἐκεῖ ἄλλοτε τὰ ὄρη καὶ τὰς πεδιάδας.

* * *

Ἄλλ' ἄς ἐπανεέλθωμεν εἰς τὸ χωρίον μας.

Ἄν κατὰ τὸ θέρος, χάρις εἰς τὸ πολύτιμον δάσος, γλυκεῖα ἐπεκράτει δρόσος, καὶ ἄφθονα παντοῦ ἔρρεον ὕδατα, κατὰ τὸν χειμῶνα τὸ ψῦχος ἐμετριάζετο. Οἱ παγεροὶ ἄνεμοι ἔχανον τὴν ὀρμητικότητά των, διότι εὕρισκον ἐμπόδιον τοὺς κορμούς τῶν δένδρων καὶ τὰ νερὰ τῶν βροχῶν διεσκορπίζοντο εἰς μυρίας λεπτὰς διακλαδώσεις καὶ ἀπερροφῶντο ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, αὕτη δὲ ἀποτελουμένη ἀπὸ ἡμισαπισμένους κλάδους καὶ ἀπὸ φύλλα, ἐνήργει ὥς ἀληθὴς σπόγγος.

Οἱ εὐτυχεῖς κάτοικοι τοῦ χωρίου διόλου δὲν ἐφοβοῦντο τὸν σκληρὸν χαιρετισμὸν τοῦ θορρά. Τὸ εὐεργετικὸν δάσος, χάρις εἰς τ' ἄφθονα ὕδατα, διὰ τῶν ὁποίων ἐποτίζοντο οἱ ἀγροὶ των, χάρις εἰς τὴν προφύλαξιν τῶν ἐσοδειῶν των ἀπὸ θιαίους ἀνέμους καὶ ὀρμητικούς χειμάρρους, τοὺς καθίστα ἀρκετὰ πλουσίους, ὥστε νὰ φοροῦν κατάλληλα χειμερινὰ ἐνδύματα. Χάρις δὲ εἰς τὰ ξηρὰ ξύλα καὶ τοὺς χονδρούς καταπίπτοντας κλάδους, ἐπέτρεπε νὰ διαθέτουν ἄφθονα καυσόξυλα καὶ νὰ θερμαίνωνται κατὰ τὴν ψυχρὰν τοῦ χειμῶνος ἐποχὴν.

Ἀποφρὰς ὅμως ἡμέρα ἀνέτειλε διὰ τὸ δυστυχὲς χωρίον. Ἦλθον πρῶϊαν τινὰ μερικοὶ ἀνθρακοποιοὶ καὶ ἐθάμβωσαν τοὺς χωρικοὺς μὲ τὰς γενναίας των προσ-

φοράς καὶ τοὺς ἐδελέασαν μὲ τὰ κέρδη, τὰ ὅποια θὰ ἐπραγματοποιοῦν, ἐὰν τὸ δάσος ἐκεῖνο, τό, κατὰ τὰ λεγόμενά των, ἄχρηστον, τὸ ἀδίκως καταλαμβάνων τόσους ἀγρούς, ἐκόπτετο καὶ μετεμορφώνετο εἰς κάρβουνα.

Καὶ ἄφησαν οἱ χωρικοὶ νὰ σφαγιασθῇ ὁ προστάτης των. Ὁ μαγικὸς πράσινος πέπλος, ὁ ὁποῖος ἐκάλυπτεν ὅλας τὰς ἀσχημίας τοῦ ὄρους, ἀνεσύρθη καὶ ἐξηφανίσθη.

Καὶ τὴν ὥραίαν καὶ τὴν συνεχῇ, τὴν καταπράσινον καὶ θάλλουσιν ἐπιφάνειαν, διεδέχθη ἡ γεροντικὴ ὄψις τοῦ βουνοῦ μὲ τὰς ρυτίδας καὶ τὰς σχισμάς της, μὲ τὰς φάραγγας καὶ τοὺς θράχους της.

Δυστυχῶς τὸ κακούργημα δὲν ἀφέθη ἡμιτελές. Ἐὰν τοῦλάχιστον ἀπηγόρευον τὴν βοσκὴν εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ κοπέντος δάσους, τὰ κολοθωθέντα δένδρα θὰ ἠϋξανον καὶ πάλιν, θὰ ἐθωπεύοντο ἀπὸ τὸ γλυκὺ τοῦ ἡλίου φῶς καὶ τὸ ἀπαλὸν τῆς αὔρας, φύσημα. Ἀλλ' ἡ θάρβαρος καταστροφή ἔπρεπε νὰ συντελεσθῇ. Ἀφέθησαν αἶγες καὶ πρόβατα καὶ μόλις ἀνεφαίνετο ὁ τρυφερὸς θλαστός, ἀμέσως κατετρώγετο ὑπὸ τῶν ἀδηφάγων ζώων.

* * *

Ἐκεῖ λοιπὸν ὅπου ἄλλοτε μὲ σφρίγος καὶ δύναμιν ἀνεπτύσσετο ζωὴ καὶ θλάστησις, μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἐβασίλευεν ἐρήμωσις καὶ καταστροφή. Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν ὀρμητικῶς ἐκυλίωντο ἤδη ἐπὶ τῶν ράχεων τοῦ βουνοῦ καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξέπλυνον τὸ λεπτὸν στρώμα τῆς φυτικῆς γῆς, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὴν πετρώδη ἐπιφάνειαν τοῦ ὄρους. Καὶ οὕτως ἐγυμνώθησαν ἐντελῶς οἱ θράχοι καὶ πᾶσα ἐλπίς θλαστήσεως ἐξέλιπε. Τὰ ὕδατα, τὰ ὅποια ἄλλοτε ἀπερροφῶντο ὑπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δάσους καὶ συνηθοίζοντο εἰς ὑπογείους ρωγμάς καὶ δεξαμενάς, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξεχύοντο

διὰ μυρίων πηγῶν παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ, σήμερον τρέχουν ἐπάνω εἰς τὴν ἀδιαπέραστον ἐπιφάνειαν τοῦ βράχου· κατέρχονται ὀρμητικῶς καὶ σχηματίζουν χειμάρρους καὶ ξηροποτάμους, παρασύρουν λίθους χονδρούς, καὶ ἀνασκάπτουν τοὺς κάτω ἀγρούς καὶ τοὺς σκεπάζουν μὲ χαλίκια, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν πορείαν παρσύρουν.

Τὰς εὐεργετικὰς λοιπὸν πηγὰς διεδέχθησαν οἱ χεῖμαρροι. Τὴν εὐχάριστον καὶ δροσερὰν τοῦ ἔαρος αὔραν διεδέχθη καυστικός λίθας. Τὸν χειμῶνα ὁ ὀρμητικὸς καὶ παγερὸς βορρᾶς δὲν μετριάζεται πλέον ἀπὸ τὸ ἀδιαπέραστον προτείχισμα χιλιάδων χονδρῶν κορμῶν. Τὰ πρὸς θέρμανσιν ξύλα λείπουν, καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου μας πεινοῦν καὶ κρυώνουν. Μετενόησαν οἱ δυστυχεῖς καὶ ἔκλαυσαν, ἀλλ' ἦτο πλέον ἄργά.

Στερηθέντες τῶν ἀφθόνων πηγῶν των, καιόμενοι κατὰ τὸ θέρος ἀπὸ τὴν τρομερὰν θερμότητα, τὴν ὁποίαν ἐξαπέστελλον οἱ πυρακτωμένοι γυμνοὶ βράχοι τοῦ βουνοῦ, παγώνοντες κυριολεκτικῶς τὸν χειμῶνα καὶ πνιγόμενοι ἀπὸ τὰ νερὰ τῶν ὀρμητικῶν χειμάρρων, ἐνόησαν, πολὺ ἄργά, ὅτι τὸ δένδρον εἶναι ὁ φιλόστοργος οἰκονόμος, ὁ ἐναποθηκεύων ἐν πολύτιμον διὰ τὸν ἄνθρωπον κεφάλαιον, τὸ ὕδωρ, καὶ ἀποδίδων αὐτὸ ὀλίγον κατ' ὀλίγον.

“Ὅτι ἐπίσης εἶναι ὁ θαυμάσιος παιδαγωγός, ὁ ἐξημερώνων τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν, ὁ μαλάσσων τὸν χαρακτῆρα καὶ ἐξευγενίζων τὸ ἦθος, καὶ ὁ θαυμασιώτερος μετριαστὴς τῆς πνιγερᾶς θερμότητος καὶ τοῦ παγεροῦ ψύχους, καθὼς καὶ τὸ δραστηριώτερον ἀντιφάρμακον ἐναντίον τῶν μολυσμάτων.

Γ. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

Σ. Σκλαβουνάκου, «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δ. ἔκδ. Β' 1937 7

28. Τὸ δάσος.

Τὸ δάσος δροσᾶτο
ἐδῶ μειδιᾷ,
στὰ δένδρα ὑποκάτω
κοιμᾶται ἡ σκιά.

Ποτὲ δὲν τὸ καίει
ἡλίου ἄκτις,
μον' ἥσυχά πνέει
δροσιὰ τῆς αὐγῆς.

Ἀπ' ἓνα κι ἀπ' ἄλλο
τοῦ δάσους κλαδὶ
τ' ἀηδόνι τὸ λάλο
γλυκὰ κελαδεῖ.

Τὴν ἄνοιξι ψάλλει
καὶ λέγει, θαρρῶ :
— Παιδιά, **ῥσον** θάλλει,
κερδίστε καιρό.

ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ

29. Ἡ Μέταξα.

Ἡ πρώτη εὔρεσις καὶ χρησιμοποίησις τῆς μετάξης χάνεται εἰς τοὺς θρύλους καὶ τὰ σκότη τῶν αἰώνων. Ἐκ πηγῆς ὅμως ἀναμφισβητήτου προκύπτει ὅτι τὰ βομβύκια τοῦ μεταξοσκώληκος καὶ ἓν εἶδος μετάξης, χονδροειδοῦς βεβαίως, ἦσαν γνωστὰ πρὸ τῶν χρόνων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους φθάνουν εἰς ἡμᾶς αἱ πρῶται ἱστορικαὶ εἰδήσεις συγκεχυμέναι ἐντὸς τῆς ὁμίχλης τῶν μύθων.

Κοιτὶς τοῦ μεταξοσκώληκος καὶ τῆς βιομηχανίας τῆς μετάξης εἶναι ἡ βόρειος Κίνα.

Εἰς τὴν ἀπέραντον αὐτὴν χώραν, ἐξόχως κατάλληλον, ὑπὸ κλιματολογικὴν ἔποψιν, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μεταξοσκώληκος, ἡ ἀγρία λευκὴ μορέα, τῆς ὁποίας τὰ φύλλα πρὸ πάντων ἀγαπᾷ τὸ μεταξοφόρον ἔντομον, ἦτο καὶ εἶναι αὐτοφυῆς, καὶ ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων γνωστή. Ἐπ' αὐτῆς αὐτόχθων ἐπίσης ἔζη ἀνέκαθεν, καὶ ζῇ ἀκόμη εἰς ἀγρίαν κατάστασιν, ὁ πρωτόγονος μεταξοσκώληξ. Ὁ σκώληξ αὐτὸς κατασκευάζει μικρὰ βομβύκια, τὰ ὁποῖα συνέλεγον ὡς οὐράνιον σῶμα οἱ Κινέζοι καὶ ἔκλωθον ἐξ αὐτῶν τὴν οὐρανίαν μέταξαν. Ἀλλ' ἂν τὰ βομβύκια ἦσαν γνωστὰ, δὲν εἶχεν ὅμως ἀκόμη ἐξημερωθῇ ὁ μεταξοσκώληξ, ὥστε νὰ γίνῃ κατοικίδιος, οὔτε ἡ κατασκευὴ τῆς μετάξης ἦτο γνωστή. Τὰ ἀρχαιότατα χρονικὰ τοῦ Οὐρανίου Κράτους * ἀποδίδουν τὴν τιμὴν τῆς ἐφευρέσεως τῆς σιροτροφίας καὶ τῆς ἐξαγωγῆς τῆς μετάξης ἐκ τῶν βομβυκίων εἰς τὴν κόρην τοῦ ἀρχαιοτέρου γνωστοῦ αὐτοκράτορος Χὸ-αν-τί, ἀκμάσαντος κατὰ τὸ 2597 π. Χ. Ἡ ἐφεύρεσις αὕτη ἀπέβη πρόξενος ἀνυπολόγιστου ὠφελείας διὰ τὴν χώραν.

*) Τῆς Κίνας.

Ἡ δημοσία γνώμη εὐγνωμονοῦσα ἀπεθέωσε τὴν ἡγεμονίδα αὐτὴν, ἡ ὁποία λατρεύεται ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς τῆς Κίνας. Οἱ ναοὶ αὐτοί, περιτριγυρισμένοι ἀπὸ ἄλση μορεῶν εἶναι κυρίως σχολαὶ σθηροτροφίας καὶ μεταξουργίας διὰ τὸν λαόν.

Ἡ παραγωγή τῆς μετάξης ἀνεπτύχθη ταχέως εἰς τὴν Περσίαν καὶ ἡ βιομηχανία τῆς προέβη εἰς μέγαν βαθμὸν προόδου, ὥστε κατήντησεν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἰουλιανοῦ νὰ ὀνομάζωνται οἱ μεταξοσκώληκες Περσικοὶ σῆρες (σκώληκες).

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἱστορικοὺς χρόνους ἡ μέταξα ἦτο σχεδὸν ἄγνωστος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἠγνοεῖτο δὲ ἐντελῶς καὶ ἡ φύσις καὶ ἡ προέλευσις τῆς καὶ ἐνομιζέτο ὅτι ἦτο, καθὼς ὁ βάμβας, προῖον φυτοῦ, ἄλλοι δὲ τὴν ἐξελάμβανον ὡς ἀράχνης μίτον.

Γνωστοτέρα ἔγινεν ἡ μέταξα μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἰνδικῆς ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὁ ὁποῖος ἐνεδύθη τὰς πολυτελεῖς ἐσθῆτας τῶν Μήδων βασιλέων, ἀργότερα δὲ διεδόθη ἡ χρῆσις ἔτι μᾶλλον, ἀλλὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῶν μεταξίνων ὑφασμάτων ἠμπόδιζεν ἡ ὑπέρογκος τιμὴ των, καθόσον τότε ἡ ἀξία τῆς μετάξης ἐξετιμᾶτο διὰ χρυσοῦ.

Ἡ διάδοσις τῆς χρήσεως τῶν πολυτίμων μεταξωτῶν ἐσθήτων εἰς τὴν Ρώμην, συμπίπτει μὲ τὴν ἀρχὴν τῆς παρακμῆς, τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς καταπτώσεως τῆς βασιλίδος τοῦ κόσμου. Ἐπὶ τοῦ Τιβερίου ἡ τιμὴ τῶν σερικῶν ἐσθήτων ἦτο τόσον μεγάλη, ὥστε μόνις αἱ γυναῖκες τῆς ἀνωτάτης ἀριστοκρατίας ἠδύναντο νὰ φοροῦν μεταξίνας ἐσθῆτας. Πρῶτος ὁ σκληρὸς καὶ διεφθαρμένος αὐτοκράτωρ Ἡλιογάλτος (218—222), ἔφερεν ἐνδύματα ἐξ ἀγνῆς μετάξης καὶ ἡ σπατάλη ἐκείνη ἐξηγείρεν ἐναντίον του τὰς μεμψιμοιρίας τῶν ὑπηκόων του. Ἐκτοτε ἤρχισεν ἡ μεγάλη διάδοσις τῶν μεταξίνων ἐσθήτων, μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας σοφῶν ἡγεμόνων.

ἰδιὰ νὰ ἀνακόψουν τὸ ρεῦμα τῆς πολυτελείας. Εἰς μάτην ὁ συνετὸς Αὐρηλιανὸς *) ἀπηγόρευσεν, εἰς τὴν σύζυγόν του ἀκόμη, ὀλομεταξίνην ἐσθῆτα.

Ἡ Ρώμη τῆς παρακμῆς ἔσυρε τὴν μέταξαν εἰς τὸν Ἰππόδρομον. Μετὰ τὴν μεταφορὰν τῆς ἔδρας τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας εἰς τὸ Βυζάντιον, ἡ ὕφαντικὴ τῆς μετάξης ἦτο γνωστὴ εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, ὅχι ὅμως καὶ ἡ παραγωγή της.

* * *

Οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν εἰδήσεις τινὰς περὶ τοῦ μεταξοφόρου ἐντόμου, ἐξεγείρονται ὅμως καὶ ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Βασίλειος κατὰ τῆς μεγάλης πολυτελείας τῶν μεταξωτῶν καὶ ἐπιχρύσων ὕφασμάτων, ὅπως ἀργότερον, κατὰ τὸν 7ον αἰῶνα, ὁ ἰδρυτὴς νέου θρησκευματος, ὁ Μωάμεθ, ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν χρῆσιν τῶν μεταξωτῶν ἐσθῆτων ἐπὶ κοινῇ ἀπωλείας τοῦ Παραδείσου.

Μεθ' ὅλας ὅμως τῶν Ἀγίων Πατέρων τὰς νουθεσίας καὶ τὰς ἀποτροπὰς ἀπὸ τῆς πολυτελείας, ἡ μέταξα διεδίδετο πάντοτε. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν ἀρχίζει ἡ χρῆσις της νὰ λαμπρύνῃ τὰς τελετάς της. Τέλος δὲ καὶ αὐταὶ αἱ ἄγριαι ὀρδαὶ τῶν Οὐνων (376—350 μ. Χ.) καὶ τῶν Γότθων ὑπὸ τὸν Ἀλάριχον (375—412 μ. Χ.), ἀρχίζουν νὰ στολίζονται μὲ μεταξωτάς ἐσθῆτας. Ὅσον ἠϋξανεὺν ἡ κατανάλωσις τῆς μετάξης τόσον περισσότερον ἐπλούτιζε τὸ Περσικὸν ἐμπόριον, τὸ ὅποιον κατεῖχε τὸ μονοπώλιον τῆς μετάξης.

*) Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ (270—275 μ. Χ.) ὑπερβολικὰ αὐστηρὸς.

Κατὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, οἱ πόλεμοι τῶν Περσῶν κατὰ τῶν Τούρκων, οἱ ὅποιοι ἔγιναν κάτοχοι τῆς μεγάλης ὁδοῦ τοῦ ἐμπορίου τῆς μετὰξης, διέκοψαν τὰς ἐμπορικὰς συγκοινωνίας καὶ ἡ τιμὴ τῆς μετὰξης ὑψώθη τόσον, ὥστε καὶ οἱ πλουσιώτεροι καὶ οἱ μᾶλλον ἔκδοτοι εἰς πολυτέλειαν, ἐδυσκολεύοντο νὰ προμηθευθοῦν μεταξίνας ἐσθῆτας. Τὰ γεγονότα αὐτὰ ἐνέβαλον εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς τὸν πόθον τῆς ἀποκτήσεως τῆς βιομηχανίας τῆς μετὰξης καὶ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ μεταξοσκώληκος, ὁ ὅποιος θὰ ἀπέβαινε πηγὴ μεγάλων πόρων διὰ τὸ κράτος. Εἶχαν τότε φθάσει εἰς τὸ Βυζάντιον ἔξ Ἰνδικῆς δύο μοναχοί, διηγούμενοι τὰ θαυμάσια τοῦ μεταξοσκώληκος καὶ ὑποσχόμενοι νὰ φέρουν μεταξόσπορον. Τοὺς μοναχοὺς αὐτοὺς κατὰ προτροπὴν τῆς βασιλίσσης Θεοδώρας, ἀφοῦ πλουσίως ἀντήμειψεν ὑποσχεθεὶς μεγάλας δωρεάς, ἀπέστειλεν ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (555 μ. Χ.) εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν. Ἐκεῖνοι ἐκ τῆς Ἰνδικῆς καὶ Ταπροβάνης εἰσεχώρησαν κρυφίως εἰς τὴν χώραν τῶν Σηρῶν *) καὶ διὰ πολλῶν προφυλάξεων διέφυγον τὰ βλέμματά των, ἐμελέτησαν τὴν παραγωγὴν καὶ βιομηχανίαν τοῦ θαυμασίου νήματος καὶ ἐκόμισαν εἰς τὸ κοῖλον τῶν ράβδων των ὠάρια μεταξοσκωλήκων. Ἐπανελθόντες δὲ εἰς τὸ Βυζάντιον ἐξέθρεψαν τοὺς σκώληκας διὰ φύλλων μορέας καὶ ἐδίδασκαν τὴν ἀνατροφὴν των εἰς τὴν παραγωγὴν μετὰξης.

Ἡ παραγωγὴ καὶ ἡ βιομηχανία τῆς μετὰξης ἐνισχυθεῖσα μεγάλως ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἤρχισε ταχέως νὰ ἀναπτύσσεται, καὶ τὸ πολύτιμον νῆμα ἔγινε μονοπώλιον τοῦ Κράτους, πωλούμενον εἰς τιμὰς ὑπερόγκους.

Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΣ

*) Ἔθνος Ἰνδικόν.

30. Αἱ ιδιότητες τοῦ ὕδατος.

Τὸ ὕδωρ εἶναι ἓν ἐκ τῶν συνηθεστέρων σωμάτων τοῦ πλανήτου μας. Τὸ εὐρίσκομεν ὥς στερεὸν ὑπὸ μορφήν πάγου εἰς τὰς πολικὰς χώρας καὶ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, τὸ ἀπαντῶμεν ὥς ρευστὸν ὕδωρ εἰς τοὺς ποταμούς, τὰς λίμνας καὶ τὰς θαλάσσας, διὰ τῶν ὁποίων καλύπτονται τὰ τρία τέταρτα περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Ὑπάρχει ὅμως τὸ ὕδωρ καὶ ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ ὑπὸ μορφήν ὑδρατμῶν καὶ εἰς τοὺς ὑδρατμούς τούτους ὀφείλεται ἡ πάχνη, ἡ ὀμίχλη, ἡ βροχή, ἡ χάλαζα καὶ ἡ χιών.

Τὸ καθαρὸν ὕδωρ δὲν ἔχει χρῶμα, οὔτε ὄσμήν, οὔτε γεῦσιν· ἐὰν τὸ βράσωμεν, μετατρέπεται εἰς ἀτμούς, ἐὰν δὲ τὸ κρυώσωμεν, μεταβάλλεται εἰς πάγον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος καὶ διὰ τοῦτο πλέει ἐπ' αὐτοῦ, κατὰ τὴν μεταβολὴν δὲ ταύτην τοῦ ὕδατος εἰς πάγον ἐξογκοῦται τὸ ὕδωρ καὶ ἔνεκα τούτου θραύονται τὰ ὑδροδοχεῖά μας, ὅσάκις τὰ ἀφήσωμεν ἔξω ἐν ὥρᾳ χειμῶνος καὶ παγώσῃ τὸ περιεχόμενον εἰς αὐτὰ ὕδωρ, καὶ καταστρέφονται τὰ φυτὰ μας ἐν καιρῷ μεγάλου ψύχους. Αἱ ιδιότητες αὗται τοῦ ὕδατος, νὰ μεταβάλληται εἰς πάγον ἐλαφρότερον τοῦ ὕδατος καὶ κατὰ τὴν μεταβολὴν ταύτην νὰ ἐξογκώνεται, εἶναι ιδιότητες, αἵτινες ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὸν πλανήτην μας καὶ τὰς ὁποίας ἐξηγοῦμεν. Ἐπειδὴ ὁ πάγος εἶναι ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος, ἐὰν παγώσῃ λ. χ. λίμνη τῆς Ἑλβετίας ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, θὰ σχηματισθῇ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς λίμνης στρώμα πάγου, τὸ ὁποῖον θὰ παραμένῃ ἐπὶ τοῦ ὕδατος ὥς ἐλαφρότερον τούτου καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ στρώματος τοῦ πάγου, θὰ προφυλαχθῇ τὸ κάτωθεν εὐρισκόμενον ὕδωρ ἀπὸ τὸ ψῦχος τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ θὰ πα-

ραμείνωσιν ἐν τῷ ὕδατι τὰ ψάρια ἄνευ καταστροφῆς. Ἐάν ὅμως ὁ πάγος ᾗτο βαρύτερος τοῦ ὕδατος, τότε τὸ σχηματιζόμενον στρώμα τοῦ πάγου θὰ ἐβυθίζετο καὶ θὰ παρέσυρε καὶ θὰ κατέστρεφε πάντα τὰ ἐν τῷ ὕδατι ψάρια, θὰ ἔφθανε δὲ εἰς τὸν πυθμένα τῆς λίμνης, ἢ νέα ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος διὰ τοῦ ψύχους τῆς ἀτμοσφαίρας θὰ ἐσχημάτιζε νέον στρώμα πάγου, τὸ ὁποῖον θὰ ἐβυθίζετο ὅπως τὸ πρῶτον καὶ θὰ ἠϋξανε τὸ εἰς τὸν πυθμένα τῆς λίμνης ἀρχικῶς βυθισθὲν στρώμα πάγου. Ἐάν δὲ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ χειμὼν ᾗτο διαρκῆς ἐπὶ τινας μῆνας, τότε ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἢ μικρὰ λίμνη τῆς Ἑλβετίας θὰ μετετρέπετο εἰς μέγιστον ὄγκον πάγου, τὸν ὁποῖον δὲν θὰ ἠδύνατο ἡ θερμότης τοῦ θέρους ἐντελῶς νὰ διαλύσῃ, καὶ ἐπομένως τὰ πέριξ τῆς λίμνης θὰ εἶχον ἐνώπιόν των ἕνα παμμέγιστον ὄγκον πάγου καὶ τὸ κλίμα τούτων ἀπὸ εὐκρατον, θὰ μετεβάλλετο εἰς διαρκές ψυχρόν. Ἐνῶ τὸ νῦν σχηματιζόμενον λεπτὸν στρώμα τοῦ ἐπιπλέοντος πάγου, μόνον ὀλίγων ἡμερῶν τῆς ἀνοιξέως ἢ θερμότης ἀρκεῖ νὰ διαλύσῃ.

Ἡ ιδιότης τοῦ ὕδατος νὰ ἐξογκώνεται ὅταν παγώῃ, εἶναι ιδιότης, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν τὴν διάσπασιν τῶν πετρωδῶν ὁρέων καὶ τὴν παραγωγὴν ἐκ τούτων τοῦ πολυτίμου διὰ τὸν γεωργὸν χῶματος, τὸ ὁποῖον καλλιεργούμενον μᾶς παρέχει τὸν ἄρτον καὶ τὰ πολυάριθμα προϊόντα τοῦ φυτικοῦ βασιλείου. Τὰ πετρώδη ὄρη τοῦ πλανήτου μας θὰ παρέμενον τοιαῦτα, ἐάν τὸ ὕδωρ δὲν εἰσῆρχετο εἰς τὰ σχίσματα τῶν πετρωμάτων καὶ ἐκεῖ εἰς πάγον μετατρέπομενον κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ ἐξογκούμενον θὰ ἐπέφερε διὰ τῆς ἐξογκώσεως τὴν διάρρηξιν αὐτῶν, πολλάκις δὲ καὶ τὸν καταθρυμματισμὸν των. Τὰ οὕτω προκύπτοντα τεμάχια τῶν πετρωμάτων εὐκολώτερον διὰ τῶν ρεόντων ὑδάτων καταστρέφονται καὶ εἰς καλλιεργήσιμον χῶμα μετατρέπονται.

Τὰ φυσικὰ ὕδατα περιέχουν ξένας οὐσίας, τὰς ὁ-

ποίας εἴτε διαλύουν ἐκ τῶν πετρωμάτων, διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται, εἴτε ἀπορροφοῦν ἐκ τῆς ἀτμοσφαίρας· φυσικά δὲ ὕδατα ἔχομεν ἐκ τῶν βροχῶν, ἐκ τῶν χιόνων, ἐκ πηγῶν, ἐκ φρεάτων, ἐκ ποταμῶν, ἐκ τῶν λιμνῶν καὶ τῶν θαλασσῶν. Ἐκ τούτων, ἄλλα μὲν πίνονται καὶ λέγονται ὕδατα πόσιμα ἢ μαλακά, καὶ ἄλλα δὲν πίνονται καὶ λέγονται ὕδατα γλυφὰ ἢ σκληρά. Τὰ καλὰ πόσιμα ὕδατα δὲν ἔχουν ὁσμὴν, ἢ γεῦσις των εἶναι δροσερὰ καὶ εὐάρεστος, διαλύουν τὸν σάπωνα μετ' εὐκολίας εἰς ἀφρόν τοῦτον μεταβάλλοντα καὶ εἶναι κατάλληλα εἰς βράσιν ὁσπρίων, ἐνῶ τὰ μὴ πόσιμα ὕδατα διαλύουν μὲν τὸν σάπωνα, ἀλλὰ δυσκόλως παράγουν ἀφρόν, καὶ εἶναι ἀκατάλληλα διὰ τὴν βράσιν ὁσπρίων.

* * *

Τὰ συνηθέστερα παρ' ἡμῖν πόσιμα ὕδατα εἶναι τὰ πηγαῖα, τὰ φρεάτια καὶ τὰ ποτάμια. Εἰς τὰς νήσους ὅπου δὲν ὑπάρχουν τοιαῦτα ὕδατα, χρησιμεύουν ὡς πόσιμα ὕδατα βρόχινα, τὰ ὁποῖα συλλέγουν ἐντὸς στερνῶν. Ὅσάκις τὰ πόσιμα ὕδατα εἶναι θολὰ, τὰ καθαρίζομεν διὰ μικρῶν διϋλιστηρίων ἐκ πορώδους γῆς.

Τοιαῦτα διϋλιστήρια πωλοῦνται εἰς τὰς ἀγοράς καὶ εἶναι κατασκευασμένα κατὰ διαφόρους τρόπους, ἀλλὰ τὰ περισσότερα δυστυχῶς ἐκ τούτων δὲν ἀπαλλάσσουν τὸ δι' αὐτῶν διϋλιζόμενον ὕδωρ τῶν τυχόν ἐν αὐτῷ περιεχομένων νοσογόνων μικροβίων· ἔνεκα τούτου, ὅταν ὑπάρχῃ ἐπιδημία τύφου εἰς τινὰ πόλιν, ἀντὶ τῶν διϋλιστηρίων προτιμότερον εἶναι νὰ βράζεται τὸ πρὸς πόσιν ὕδωρ ἐπὶ τέταρτον τῆς ὥρας.

Εἰς τὰ φαρμακεῖα πρὸς κατασκευὴν πολλῶν φαρμάκων χρησιμεύει τὸ ἀπεσταγμένον ὕδωρ (λαμπικαρισμένον), τὸ ὁποῖον παρασκευάζεται δι' ἐξατμίσεως τῶν πο-

σίμων ὑδάτων ἐντὸς ἀποστακτικῶν σκευῶν (λαμπίκων) καὶ συμπυκνώσεως τῶν παραγομένων ὑδρατμῶν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ποσίμων ὑδάτων τῆς καθημερινῆς χρήσεως, ἔχομεν καὶ τὰ ἱαματικά ὕδατα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τῆς ἱατρικῆς καὶ ἐνεργοῦν θεραπευτικῶς, ἅφ' ἑνὸς μὲν διότι πολλὰ τούτων εἶναι θερμά, ἅφ' ἑτέρου δὲ διότι περιέχουν οὐσίας διαλελυμένας, αἱ ὁποῖαι ἐνεργοῦν ὡς φάρμακα.

Τοιαῦτα ὕδατα εἶναι τὰ ἀλατοῦχα, τὰ ὁποῖα περιέχουν κυρίως μαγειρικὸν ἅλας. Ἀλατοῦχον ὕδωρ εἶναι καὶ τὸ θαλάσσιον, τὸ ὁποῖον περιέχει δέκα δράμια μαγειρικοῦ ἁλάτος ἐντὸς μιᾶς ὁκάς ὕδατος.

Ἰαματικά ὕδατα εἶναι καὶ τὰ πικρά, τὰ ὁποῖα ἐνεργοῦν ὡς καθάρσια καὶ περιέχουν ἅλατα μαγνησίου καὶ νατρίου.

Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουν πολλὰ πικρά ὕδατα ὀνομαζόμενα ὑπὸ τῶν κατοίκων τσιρλονέρια καὶ χρησιμοποιούμενα ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἀνοιξιν ὡς καθάρσια.

Ἰαματικά ὕδατα εἶναι καὶ τὰ θειοῦχα, ἐκ τῶν ὁποίων ἄριστα ἐν Ἑλλάδι εἶναι τῆς Κυλλήνης, τῆς Ὑπάτης καὶ τῶν Μεθάνων.

Ἰαματικά ὕδατα εἶναι καὶ τὰ ἀλκαλικά· τοιαῦτα παρ' ἡμῖν εἶναι τὰ τοῦ Λουτρακίου, τῆς Ἑρμιόνης καὶ τῆς Ἀνδρου.

Ἰαματικά ὕδατα εἶναι καὶ τὰ ἀεριοῦχα τὰ περιέχοντα πολὺ ἀνθρακικὸν ὀξύ καὶ τὰ σιδηροῦχα τὰ περιέχοντα σίδηρον, ἐκ τῶν ὁποίων ὑπάρχουν ἐν Ἑλλάδι. Εἶναι δὲ καὶ τὰ τῆς Αἰδηψοῦ καὶ τῆς Κύθνου, τὰ ὁποῖα εἶναι θερμά καὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀλατοῦχα, ἀλλὰ περιέχουν καὶ ἀνθρακικὸν ὀξύ καὶ ἀνθρακικά ἅλατα.

31. Διατί ωρέωει νὰ τρώγωμεν.

Ἐάν σὲ ἐρωτήσῃ τις, διατί τρώγεις ; σὺ βεβαίως θὰ ἀποκριθῇς, διότι πεινᾷς καὶ διότι θὰ ἀπέθνησκες, ἐάν δὲν ἔτρωγες.

Ἀλλὰ διατί πεινῶμεν ; καὶ διατί, ἐάν ἐμέναμεν χωρὶς τροφήν, τὰ σώματά μας θὰ ἐγίνοντο ἰσχνὰ καὶ ἀδύνατα καὶ ὅλαι μας αἱ σάρκες θὰ ἐχάνοντο ; Τί γίνονται αἱ σάρκες ; Ἐάν εἶχες μίαν ξυλίνην κούκλαν καὶ δὲν τῆς ἔδιδες τροφήν, θὰ ἐπάθαινε τίποτε ;

Ἐάν εἶχες ἓν ἄγαλμα μαρμάρινον καὶ δὲν τὸ ἔτρεφες, θὰ ἐγίνετο ἰσχνότερον ;

Ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἔχομεν ἀνάγκην τροφῆς καὶ γινόμεθα ἰσχνότεροι ἐάν δὲν φάγωμεν, εἶναι ὅτι ὅλα τὰ μέρη τοῦ ζωντανοῦ σώματος εὐρίσκονται εἰς παντοτεινὴν ἐνέργειαν πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καθὼς τὰ ξύλα εἰς τὴν θερμάστραν διὰ νὰ μὴ σβύσῃ ἡ φωτιά.

Τὰ ξύλα ὅλονέν καίονται καὶ χωνεύουν πρὸς διατήρησιν τῆς θερμότητος· οὕτω καὶ ἡ οὐσία τοῦ σώματός μας ὀλιγοστεύει ὅλονέν πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς.

Ἐάν παραμελήσωμεν νὰ βάλωμεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ξύλα εἰς τὴν θερμάστραν, ἡ φωτιά ὀλίγον κατ' ὀλίγον χωνεύει καὶ ἐπὶ τέλους σβύνει· κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐάν δὲν δίδωμεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ εἰς τὸ σῶμα τροφήν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον μαραίνεται καὶ γίνεται ἀδύνατον, καὶ ἐπὶ τέλους σβύνει καὶ αὐτὸ καθὼς ἡ φωτιά.

Ἐάν ἡδυνάμεθα νὰ ἴδωμεν τί γίνεται ἐντὸς τοῦ σώματός μας, θὰ ἐβλέπομεν ὅτι ὅλα μας τὰ ἐσωτερικὰ μέρη ἀπὸ τὴν ἀκατάπαυστον κίνησιν καὶ προστριβὴν τρώγον-

ται. Βάλε την χειρά σου ἐπάνω εἰς τὸ ἀριστερόν σου πλευρόν καὶ δὲν θὰ ἀργήσης νὰ αἰσθανθῇς τὸν κτύπον τῆς καρδίας σου. Βάλε τὸ δάκτυλόν σου ἐπάνω εἰς τὸν καρπὸν τῆς χειρός σου καὶ εὐθὺς θὰ αἰσθανθῇς πῶς τρέχει τὸ αἷμα σου· καὶ ἐὰν εἰς μερικὰ μέρη τοῦ σώματος ἡ κίνησις τοῦ αἵματος εἶναι πολὺ ἐλαφρὰ καὶ δὲν δύναται τις νὰ τὴν αἰστανθῇ, δὲν ὑπάρχει ὅμως κανὲν μέρος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ εὐρίσκεται εἰς παντοτείνην κίνησιν καὶ ἐνέργειαν, ὅχι μόνον ὅταν εἶναι τις ἔξυπνος, ἀλλὰ καὶ ὅταν κοιμᾶται, ὅχι μόνον ὅταν κινῆται τις, ἀλλὰ καὶ ὅταν κάθηται.

“Ὅπου λοιπὸν ὑπάρχει κίνησις, ἐκεῖ ἐξάπαντος πρέπει νὰ ὑπάρχη καὶ φθορά. Εἰς μίαν οἰανδήποτε μηχανὴν τὰ διάφορα αὐτῆς μέρη, τὰ ὁποῖα κινοῦνται ἀκατάπαυστα, τριβόμενα τὸ ἓν μετὰ τοῦ ἄλλου, μὲ τὸν καιρὸν τρώγονται καὶ φθείρονται. Δὲν βλέπετε τὸ μαρμάρινον στόμα τῶν πηγαδίων πῶς τρώγεται μὲ τὸν καιρὸν ἀπὸ τὸ σχοινί ; Οὕτω καὶ τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος διὰ τῆς ἀκαταπαύστου κινήσεώς των τρώγονται καὶ φθείρονται ὅσον μεγαλυτέρα ἡ κίνησις, τόσον μεγαλυτέρα ἡ φθορά· καὶ τότε τὸ σῶμα ἔχει ἀνάγκην περισσοτέρας τροφῆς διὰ νὰ συμπληρώνη τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον φθείρεται καὶ χάνεται.

Διὰ νὰ δυνάμεθα λοιπὸν νὰ ζῶμεν ἔχομεν ἀνάγκην ἀπὸ μίαν ποσότητα τροφῆς καθ’ ἐκάστην ἡμέραν. Ἐὰν ἡ τροφή, τὴν ὁποίαν λαμβάνομεν, εἶναι ἴση πρὸς τὸ φθειρόμενον μέρος τοῦ σώματός μας, ἔχει καλῶς· ἐὰν ὅμως εἶναι ὀλιγωτέρα, τότε τὸ σῶμα χάνει, διότι δὲν ἐφάγαμεν ὅσον ἐχρειάζετο, καὶ ὥς ἐκ τούτου χάνομεν τὰς δυνάμεις μας καὶ γινόμεθα ἰσχυροὶ καὶ χλωμοί.

Ἄλλ’ ἡ φθορά, ἡ ὁποία γίνεται εἰς τὰ ἀνθρώπινα σώματα, δὲν εἶναι ἀκριβῶς ὁμοία μὲ ἐκείνην, ἡ ὁποία γίνεται εἰς τὰς μηχανάς· περισσότερον ὁμοιάζει μὲ τὴν φθοράν, ἡ ὁποία γίνεται εἰς τὰ καίόμενα ξύλα. Μέρος τῶν ξύλων, τὰ ὁποῖα ἐκάησαν καὶ ἐχώνευσαν, γίνεται

ἀέριον καὶ φεύγει ὁμοῦ μὲ τὸν καπνόν. Ἐπάνω κάτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὅσα μέρη τοῦ σώματός μας ἔχασαν πλέον τὴν θρεπτικὴν τῶν οὐσίαν μεταβάλλονται εἰς ἀέρια καὶ ἰδρώτα καὶ φεύγουν ἀπὸ τὸ σῶμά μας.

Τὰ ἀέρια ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ στόμα καὶ τὴν μύτην, ὁ δὲ ἰδρὼς ἐξατμίζεται ἀπὸ τὰς μικρὰς ἐκείνας τρύπας τοῦ δέρματός μας, αἱ ὁποῖαι ὀνομάζονται πόροι τοῦ σώματος καὶ δὲν φαίνονται μὲ γυμνὸν ὀφθαλμόν, ἀλλὰ μόνον μὲ μικροσκόπιον.

Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

32. *Διατί τρέφει νὰ ἀερίζωνται κατὰ τὰ δωμάτιά μας.*

Ἡ ἀναπνοὴ μας συνίσταται ἀπὸ δύο πράγματα, ἀπὸ νερόν καὶ ἀπὸ βλαβερόν ἀέρα.

Τὸ νερόν εὐκόλᾳ δύνασαι νὰ τὸ διακρίνης· ἐὰν βάλης πλησίον εἰς τὸ στόμα σου καθρέπτην καὶ ἀνασάνης ταχέως, θὰ ἴδῃς ὅτι ἡ ἀναπνοὴ σου ἔγινε νερόν. Ἡ θερμότης τοῦ σώματος μεταβάλλει τὸ νερόν μέσα μας εἰς ἀτμόν· ἀλλ' ὁ ἔξω ψυχρὸς ἀὴρ εὐθὺς πάλιν μεταβάλλει τὸν ἀτμόν εἰς τὴν πρώτην του κατάστασιν, δηλαδὴ εἰς νερόν.

Τὸν κακὸν ἀέρα, ὅστις ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ σῶμα ὁμοῦ μὲ τὴν ἀναπνοήν μας, δὲν τὸν βλέπομεν, ἀλλ' εὐκόλᾳ ἠμποροῦμεν νὰ τὸν καταλάβωμεν ἀπὸ τὰς βλάβας, τὰς ὁποίας συχνὰ προξενεῖ.

Ἐάν κλεισθοῦν πολλοὶ ἄνθρωποι εἰς ἓν μικρὸν δωμάτιον, ὅπου δὲν ὑπάρχουν παράθυρα νὰ εἰσέρχεται καθαρὸς ἀήρ, μετ' ὀλίγα λεπτά τί συμβαίνει ; Ἀρχίζουν οἱ ἄνθρωποι νὰ στενοχωροῦνται καὶ νὰ δυσκολεύωνται νὰ πάρουν τὴν ἀναπνοὴν των, καὶ ἂν μείνουν περισσότερον, τοὺς ἔρχεται λιποθυμία. Ποία εἶναι ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ τούτου ; Αἰτία τοῦ κακοῦ εἶναι ὁ φαρμακερὸς ἀήρ, ὁ ὁποῖος σχηματίζεται ἀπὸ τὴν ἀναπνοὴν τῶν ἀνθρώπων.

Μίαν φορὰν εἰς ἓν πλοῖον ἐλληνικὸν ἐξ Ὑδρας, τὸ ὁποῖον ἐταξίδευε τὸν χειμῶνα εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν, συνέβη τὸ ἑξῆς :

Εἶχεν ἕως ἐξῆντα ἐπιβάτας Κιρκασίους διὰ νὰ τοὺς μεταφέρῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ καιρὸς ἐχάλασε καὶ ἐπρομηνύετο μεγάλη τρικυμία. Εἰς δὲ τὴν Μαύρην θάλασσαν ἡ τρικυμία δὲν παίζει, διότι τὰ κύματα γίνονται βουνὰ καὶ πολλάκις ὁρμοῦν καὶ ἀρπάζουν ὅ,τι εὔρουν εἰς τὸ κατάστρωμα. Ὁ πλοίαρχος λοιπὸν ἠναγκάσθη νὰ κατεβάσῃ ὅλους τοὺς ἐπιβάτας εἰς τὸ βάθος τοῦ πλοίου καὶ νὰ τοὺς κλείσῃ μέσα καλὰ διὰ νὰ μὴ ἐμβαίνουν τὰ νερὰ τῆς θαλάσσης. Ἡ τρικυμία διήρκεσε πολλὰς ὥρας, καὶ ἐπειδὴ τὸ μέρος, ὅπου ἦσαν κλεισμένοι οἱ ἐπιβάται ἦτο στενόχωρον διὰ τὸσους ἀνθρώπους καὶ καθαρὸς ἀήρ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔμβῃ ἀπὸ κανὲν μέρος, τὰ βάσανα τῶν ἀτυχῶν ταξιδιωτῶν ἦσαν ἀπερίγραπτα· προσεπάθουν ν' ἀνοίξουν τὰ σκεπάσματα, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο. Ἐπὶ τέλους εἰς ἓξ αὐτῶν κατῴρθωσε μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸ κατάστρωμα καὶ νὰ διηγηθῇ τὰ δεινὰ, τὰ ὁποῖα ὑπέφεραν κάτω. Ὁ πλοίαρχος μὲ φρίκην τότε παρετήρησεν ὅτι οἱ περισσότεροι εἶχον ἀποθάνει, ἄλλοι ἐψυχομάχουν, καὶ ὀλίγοι μόνον ἔζων, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ἦσαν εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν.

* * *

Διατί οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἀπέθαναν ; Διότι ἀνέπνευσαν ἐπὶ πολλὴν ὥραν φαρμακερὸν ἀέρα καὶ ἐδηλητηρίσθη τὸ αἷμα των. Καὶ πῶς ἔγινεν ὁ ἄηρ φαρμακερός ; Ἐκ τῆς ἰδίας των ἀναπνοῆς, τὴν ὁποῖαν ἠναγκάζοντο νὰ ἀναπνέουν καὶ πάλιν, ἕως ὅτου ἔγινεν ὅλως διόλου ἀκατάλληλος πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς. Διὰ νὰ ἡμπορῇ λοιπὸν νὰ ζῇ τις πρέπει ν' ἀναπνέῃ καθαρὸν ἀέρα.

Ὁ δὲ καθαρὸς ἄηρ συνίσταται κυρίως ἀπὸ δύο ἀέρια.

Τὸ ἓν ἀπὸ τὰ δύο ταῦτα ἀέρια ὀνομάζεται ὀξυγόνον καὶ τείνει νὰ ἐνώνεται μεῖ ἄλλα πράγματα καὶ νὰ τὰ καίῃ· καίονται δὲ ὅλα τὰ πράγματα πολὺ ταχέως ἐντὸς τοῦ ὀξυγόνου.

Τὸ ἄλλο ἀέριον ὀνομάζεται ἄζωτον καὶ δύσκολα ἐνώνεται μεῖ ἄλλα σώματα· τίποτε δὲ δὲν καίεται μέσα εἰς αὐτό.

Ἐὰν ὁ ἄηρ ἦτο ὅλος ὀξυγόνον, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ζήσωμεν· ἀλλὰ ζῶμεν, διότι τὸ ὀξυγόνον εἰς τὸν ἀέρα εἶναι ἀναμεμιγμένον μεῖ ἄζωτον.

Τὸ φαρμακερὸν ἀέριον, τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται μετὰ τὴν ἀναπνοὴν μας, ὀνομάζεται ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ εἶναι πολὺ βλαβερὸν εἰς ὅλα τὰ ζῶα. Τοῦτο καθὼς καὶ τὰ ἄλλα ἀέρια δὲν φαίνεται τὴν ἐνέργειάν του ὅμως δύναται τις εὐκόλως νὰ τὴν ἴδῃ, ἐὰν βάλῃ εἰς ἓν ὑάλινον ἀγγεῖον καθαρὸν ἀσβεστόνερον προσεκτικὰ χωρισμένον ἀπὸ τὸ κατακάθισμά του, καὶ ἂν κάμῃ νὰ ὑπάγῃ ἡ ἀναπνοὴ του ἐντὸς αὐτοῦ ἐπὶ ἓν ἢ δύο λεπτὰ καὶ ἔπειτα τὸ κινήσῃ. Τὸ καθαρὸν ἀσβεστόνερον τότε γίνεται ἄσπρον ὡς γάλα· ἐνῶ ἂν ἐκίνει τὸ ἀγγεῖον πρὶν ἀναπνεύσῃ εἰς αὐτό, θὰ ἔμενε τὸ ἀσβεστόνερον καθαρόν. Ἀπὸ τὸ ἀέριον τοῦτο εὐρίσκεται μικρὰ ποσότης εἰς τὸν ἀέρα, ἀλλὰ εἶναι ἀσήμαντος ὅταν τὴν παραβάλλῃ τις πρὸς τὴν ποσότητα, ἡ ὁποία ἀκατάπαυστα ἐξέρχεται ὁμοῦ μετὰ τὴν ἀναπνοὴν.

Ἀλλὰ τί γίνεται τὸ βλαβερώτατον τοῦτο ἀέριον, τὸ ὁποῖον ἀκατάπαυστα ἐξέρχεται διὰ τῆς ἀναπνοῆς ἀπὸ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων ;

Τὸ βλαβερὸν τοῦτο ἀέριον, τὸ ὁποῖον ὡς περιττὸν ἐξέρχεται ἀπὸ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων εἶναι ὠφελιμώτατον εἰς τὰ δένδρα, τὰ ὁποῖα τὸ ἀπορροφοῦν ἐκ τοῦ ἀέρος διὰ τῶν τρυφερῶν βλαστῶν καὶ τῶν φύλλων τῶν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ πολιτισμένα κράτη φροντίζουν οἱ κυβερνῶντες τὰς πόλεις νὰ φυτεύουν εἰς τοὺς δρόμους πολλὰ δένδρα καὶ νὰ διατηροῦν αὐτὰ εἰς καλὴν κατάστασιν, ὅχι μόνον διὰ τὴν σκιάν των, ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς ὑγείας τῶν κατοίκων. Εἶναι δὲ περιττὸν νὰ προσθέσω ὅτι ὅχι μόνον εἶναι στολισμός, ἀλλὰ καὶ πολὺ ὠφέλιμον νὰ ἔχη πᾶσα οἰκία μικρὸν ἢ μεγάλον κήπον. Συντελεῖ δὲ πολὺ πρὸς τὴν ὑγείαν καὶ τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον κατοικοῦμεν.

Εἶναι καλὸν ἢ οἰκία νὰ ἔχη ἄρκετὰ παράθυρα, ὥστε νὰ εἰσέρχεται ὁ ἀήρ ἐλεύθερα, ὅταν τὰ ἀνοίγωμεν νὰ προτιμῶμεν πάντοτε τοὺς πλατεῖς δρόμους, καὶ νὰ προσέχωμεν οἱ ὄχαιοι τῆς οἰκίας νὰ εὐρίσκονται εἰς καλὴν κατάστασιν.

Τὸ πρωῒ, εὐθὺς ὅταν σηκώνεσθε ἀπὸ τὸν ὕπνον, νὰ ἀνοίγετε τὰ παράθυρα τοῦ δωματίου σας διὰ νὰ ἐμβαίνη μέσα ὁ καθαρὸς ἀήρ.

Μὴ ἀμελεῖτε, ὡς ἔχετε καιρὸν, νὰ ἐξέρχεσθε εἰς περίπατον διὰ νὰ ἀναπνέετε καθαρὸν ἀέρα· νὰ προτιμᾶτε δὲ πάντοτε τὰς ἐξοχάς, ὅπου ὑπάρχουν πολλὰ δένδρα. Ὅσοι ἄνθρωποι ζοῦν διαρκῶς εἰς μέρη ἐξοχικά, ὅπου ὁ ἀήρ εἶναι καθαρὸς, ἔχουν καλυτέραν ὑγείαν ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐξ ἀνάγκης μένουν κλεισμένοι ἐντὸς τῶν πόλεων.

Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

33. *Τὶ εἶναι ἡ Δίψα.*

Ἡ δίψα εἶναι φοβερωτέρα ἀπὸ τὴν πείναν. Χωρὶς τροφήν δυνάμεθα νὰ ζήσωμεν μερικὰς ἐβδομάδας· ἀλλὰ χωρὶς νερόν δὲν δυνάμεθα νὰ διατηρηθῶμεν πολλὰς ἡμέρας. Ποία εἶναι ἡ αἰτία τῆς διαφορᾶς ταύτης ; Ἡ αἰτία εἶναι ὅτι τὸ σῶμά μας συνίσταται περισσότερον ἀπὸ νερόν παρὰ ἀπὸ ἄλλην οὐσίαν, καὶ διὰ τοῦτο χρειαζόμεθα περισσότερον νερόν παρὰ ἄλλο πρᾶγμα διὰ νὰ δυνάμεθα νὰ ζῶμεν.

Σχεδὸν τὰ τρία τέταρτα τοῦ σώματός μας εἶναι ἀπὸ νερόν. Ἐὰν π. χ. ἀπὸ ἓνα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ζυγίζει ἐξήντα ὀκάδες, ἐξατμισθῇ ὅλον τὸ νερόν τὸ ὁποῖον ἔχει εἰς τὸ σῶμά του, πόσον βάρος νομίζετε ὅτι θὰ τοῦ μείνῃ ; Θὰ τοῦ μείνῃ, δέκα πέντε ἢ δέκα ἕξ ὀκάδες. Ἡξεύρομεν ὅτι, εἰς τὰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας κάθε ἡμερονυκτίου, ἀρκετὸν νερόν ἐξατμίζεται ἀπὸ τὸ σῶμά μας διὰ τῆς ἀδήλου διαπνοῆς, διὰ τῆς ἀναπνοῆς καὶ τοῦ ἰδρώτος. Καὶ ἐὰν δὲν πίνωμεν νερόν, νὰ ἀναπληρώσωμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔφυγεν ἀπὸ τὸ σῶμά μας, τότε ἔρχεται τὸ αἶσθημα τῆς δίψης καὶ μᾶς λέγει ὅτι τὸ νερόν τοῦ σώματός μας ὀλιγόστευσε καὶ ὅτι πρέπει νὰ τὸ ἀναπληρώσωμεν.

Ὅταν κάμνῃ ζέστην, ἰδρώνομεν περισσότερον· καὶ διὰ τοῦτο χρειαζόμεθα περισσότερον νερόν διὰ νὰ ἀναπληρώσωμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐχάθη. Καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι καταγίνονται εἰς βαρείας ἐργασίας καὶ ἐξ ἀνάγκης εὐρίσκονται πάντοτε ἰδρωμένοι, ἐπειδὴ χάνουν πολὺ νερόν ἀπὸ τὸ σῶμά των, ἀναγκάζονται νὰ πίνουν συχνότερον ἀπὸ ἐκείνους ποὺ δὲν ἐργάζονται καὶ ἔχουν τὸ σῶμά των δροσερόν.

Σ. Σ κλαβουνάκου «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δ'. ἔκδ. Β' 1937 8

Ἄλλὰ μὴ νομίζετε, ὅτι μόνον ὅταν πίνωμεν, εἰσέρχεται νερόν εἰς τὸ σῶμά μας, διότι εἰς πᾶσαν τροφήν, τὴν ὁποίαν τρώομεν, ὑπάρχει κάποια ποσότης νεροῦ.

Τὸ ψωμί π. χ. εἶναι σχεδὸν κατὰ τὸ ἥμισυ νερόν, καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς καρποὺς περιέχουν τόσον νερόν, ὥστε δύνανται πολλάκις νὰ σβύσουν τὴν δίψαν· καὶ πολλὰ ποτὰ ὡς π. χ. τὸ γάλα, ὁ καφές, τὸ τέϊον, τὸ κρασί καὶ ὁ ζυθος, τί ἄλλο εἶναι εἰμὴ νερόν τὸ περισσότερον μέρος ;

Ἄλλὰ νερόν λαμβάνομεν εἰς τὸ σῶμά μας ὄχι μόνον διὰ τοῦ στόματος, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ δέρματος. Ἐὰν π. χ. ὑποφέρωμεν ἀπὸ υπερβολικὴν δίψαν, θὰ εὕρωμεν ὅτι ἔν καλὸν λούσιμον δύναται νὰ ἐλαττώσῃ κάπως τὴν δίψαν, διότι ὀλίγον νερόν ἐμβαίνει διὰ τῶν πόρων τοῦ δέρματος εἰς τὸ σῶμα. Καὶ ἀπὸ τὸν ἀέρα, ὅταν δὲν εἶναι πολὺ ξηρός, ἀκατάπαυστα λαμβάνομεν νερόν εἰς τὸ σῶμά μας διὰ τῆς ἀναπνοῆς.

Ἀκούομεν πολλάκις ἀνθρώπους νὰ λέγουν : Τί ὑγρασία σήμερον ! Τί θέλουν νὰ εἶπουν μὲ τοῦτο ; Τί ἄλλο εἰμὴ ὅτι αἰσθάνονται ὅτι ὑπάρχει νερόν εἰς τὸν ἀέρα. Πολλάκις τὸ νερόν τοῦτο βλέπομεν ὅταν εἶναι ὑπὸ μορφήν ὁμίχλης ἢ ἀτμοῦ· ἀλλὰ καὶ ὅταν δὲν τὸ βλέπομεν, πάντοτε ὑπάρχει μία ποσότης νεροῦ εἰς τὸν ἀέρα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀπορροφᾷ τὸ σῶμά μας.

Εἰς θερμὰ κλίματα, καθὼς εἰς τὸ ἰδικόν μας, οἱ ἄνθρωποι ὑποφέρουν περισσότερον ἀπὸ δίψαν παρὰ εἰς τὰ ψυχρά.

Ἀφοῦ τὸ νερόν εἶναι τὸ καλύτερον μέσον διὰ νὰ κόψῃ τὴν δίψαν, δὲν νομίζετε ὅτι εἶναι μωρὸν καὶ ἀνόητον νὰ ζητῇ τις νὰ σβύσῃ τὴν δίψαν τοῦ μὲ οἶνον ἢ ζυθον ἢ ἄλλα βλαβερὰ ποτὰ ;

* * *

Τὸ νερόν εἶναι τὸ ἄριστον καὶ ἀβλαβέστατον ποτὸν διὰ πάντα ἄνθρωπον, καὶ ὅταν πῖωμεν τόσον μόνον, ὅσον μᾶς χρειάζεται, εἶναι ἄρκετόν νὰ σβύσῃ τὴν δίψαν μας. Καὶ ὁ δημιουργός, ὅστις μᾶς ἐπλάσε καὶ γνωρίζει καλύτερα ἀπὸ ἡμᾶς τί χρειαζόμεθα, ἐπλούτισε τὴν γῆν μὲ πολλὰ δροσερά καὶ καθαρὰ νερά εἰς μεγάλην ἀφθονίαν, διὰ νὰ ἔχωμεν ὅχι μόνον νὰ ἱκανοποιῶμεν τὴν δίψαν μας, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ λούωμεν τὰ σώματά μας καὶ νὰ τὸ μεταχειριζώμεθα εἰς τὰς παντοειδεῖς ἀνάγκας τοῦ βίου μας.

Τὸ νερόν λοιπὸν καταντᾷ νὰ εἶναι εἰς τὸν ἄνθρωπον πολὺ χρησιμώτερον καὶ ἀπὸ τὴν τροφήν, διότι χωρὶς νερόν πῶς θὰ ζυμώσῃς τὸ ἀλεύρι νὰ τὸ κάμῃς ψωμί ; Χωρὶς νερόν τὸ φαγητὸν δύνασαι νὰ μαγειρέψῃς ; πῶς θὰ πλύνῃς τὰ πινάκιά σου καὶ τὰ μαχαιροπήρουνά σου ; Μὲ τί θὰ νιφθῇς ; Μὲ τί θὰ λούσῃς τὸ σῶμά σου ; Μὲ τί θὰ πλύνῃς τὰ ροῦχά σου ; Βλέπετε λοιπὸν ὅτι τὸ νερόν χρειάζεται εἰς ὅλας τὰς ἀνάγκας τοῦ βίου μας καὶ χωρὶς αὐτὸ τίποτε δὲν γίνεται.

Διὰ τοῦτο ὅχι μόνον τὰ πολιτισμένα ἔθνη, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ αὐτὰ τὰ βάρθαρα, φροντίζουν νὰ ἔχουν εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία των ἀφθονον καὶ καλὸν νερόν.

Δὲν εἶναι λοιπὸν ζήτημα, ὅτι κάθε μέρος τὸ ὁποῖον κατοικεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους λογικούς, πρέπει νὰ ἔχῃ ἀφθονον καὶ ὑγιεινὸν νερόν. Περὶ τούτου δὲ φροντίζουν οἱ ἄρχοντες τοῦ τόπου.

Εἶπομεν ὅτι τὸ νερόν δὲν ἄρκει νὰ εἶναι μόνον ἀφθονον, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι καθαρὸν, ὑγιεινόν, διότι ἀλλέως βλάπτει καὶ προξενεῖ πολλὰς λοιμικὰς ἀσθενείας. Ὅθεν πρέπει πρῶτον ἡ ποιότης του νὰ εἶναι καλὴ καὶ δεύτερον νὰ μὴ διέρχεται ἀπὸ μέρη ἀκάθαρτα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δύναται νὰ μολυνθῇ, ὥς συνέβη πολλάκις εἰς πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἐφρόντισαν τοὺς σωλῆνας τοῦ

νεροῦ, νὰ τοὺς ἔχουν μακρὰν καὶ ἀπὸ τοὺς ὀχετοὺς καὶ ἀπὸ τὰς καταβόθρας.

Ἡ θρησκεία μας δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ πίνωμεν οἶνον, ὡς ἡ θρησκεία τῶν Μωαμεθανῶν, ἀλλὰ καταδικάζει τὴν πολυποσίαν ἐκ τῆς ὁποίας προέρχεται ἡ μέθη· μὲ ὅλα τῆς τὰ κακὰ ἀποτελέσματα. Τὰ μικρὰ παιδιά καὶ οἱ νέοι ἔχουν αἷμα θερμὸν καὶ δὲν ἔχουν ἀνάγκη οἴνου καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει ποτὲ νὰ τὸν συνηθίσουν. Πολὺ κακὰ κάμνουν μερικοὶ γονεῖς νὰ ποτίζουν τὰ τέκνα των κρασί, διότι τοιουτοτρόπως τὰ προετοιμάζουν νὰ γίνουν μέθυσοι, ὅταν μεγαλώσουν.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος μεγαλώσῃ καὶ φθάσῃ εἰς τὴν μέσῃν ἡλικίαν, τότε ὀλίγος οἶνος λαμβανόμενος κατὰ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ, ὅχι μόνον δὲν βλάπτει, ἀλλὰ καὶ ὠφελεῖ· καὶ ὅταν τις εἶναι ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος, οἱ ἱατροὶ διορίζουν νὰ πίνη ὀλίγον οἶνον διὰ νὰ λαμβάνῃ δυνάμεις τὸ σῶμά του. Ὁ παχὺς οἶνος ὅχι μόνον τοὺς ἀσθενεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑγιεῖς βλάπτει.

Τὰ δὲ οἰνοπνεύματα καθὼς καὶ τὸ ρακί, τὸ κονιάκ, τὸ ρούμι, καὶ ὅλα τὰ παρόμοια, πρέπει ὀλότελα νὰ τὰ ἀποφεύγῃ τις καὶ νὰ μὴ τὰ ἐγγίξῃ εἰς τὸ στόμα του, διότι κανὲν καλὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον δὲν κάμνουν, ἀλλὰ πάντοτε προξενοῦν κάποιαν βλάβην.

Μερικοὶ λέγουν: ἄς πάρωμεν κανὲν ὀρεκτικόν, καὶ σοῦ προσφέρουν καμμίαν μαστίχαν ἢ κονιάκ πρὸ τοῦ γεύματος. Ἀλλοίμονον ἂν δὲν ἔχῃ τις ὄρεξιν καὶ περιμένει νὰ τοῦ ἀνοίξῃ μὲ τοιαῦτα ποτά ! Θέλεις νὰ κάμῃς ὄρεξιν ; Πάρε ἓνα μικρὸν περίπατον εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ εὐθὺς θὰ σοῦ ἀνοίξῃ ἡ ὄρεξις.

Εἶναι λυπηρὸν θέαμα νὰ βλέπῃ τις εἰς τὰ οἰνοπνευματοπωλεῖα ἀνθρώπους τῆς ἐργατικῆς τάξεως, οἱ ὅποιοι ὅλην τὴν ἡμέραν εἰργάσθησαν διὰ νὰ κερδίσουν ὀλίγον ἄρτον διὰ τὰς οἰκογενεῖας των, νὰ κάθωνται καὶ νὰ ἐ-

ξοδεύουν τὰ κέρδη τῆς ἡμέρας εἰς ρακοποσίαν ἢ οἰνοποσίαν, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν των ἢ σύζυγος καὶ τὰ παιδιά των νὰ μὴ ἔχουν ψωμί νὰ φάγουν !

Εἰς πολλὰς περιστάσεις τὰ ἄλογα ζῶα φαίνονται λογικώτερα τῶν ἀνθρώπων. Μίαν φορὰν κάποιος ἐπότισεν ἓνα πίθηκον οἰνόπνευμα, καὶ τὸ δυστυχὲς ζῷον ἐμέθυσε. Μίαν ἄλλην ἡμέραν ἠθέλησε νὰ τοῦ δώσῃ πάλιν, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον νὰ τὸ λάβῃ. Ὁ πίθηκος ἐφάνη πολὺ γνωστικώτερος πολλῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι καυχῶνται ὅτι ἔχουν τὸ χάρισμα τοῦ λογικοῦ.

Ἄν θέλωμεν λοιπὸν νὰ ἔχωμεν τὴν υἱεὶαν μας καὶ νὰ εὕρισκώμεθα εἰς τὰ λογικά μας, πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν ὅλως διόλου τὰ οἰνοπνεύματα καὶ νὰ κάμνωμεν μετρίαν χρῆσιν τοῦ οἴνου, μόνον κατὰ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ, τὰ δὲ τέκνα μας νὰ τὰ συνηθίζωμεν ἀπὸ μικρὰ νὰ πίνουν μόνον καθαρὸν νερόν.

Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

34. *Τὰ μικρόδια.*

Ὁ πρῶτος ποὺ παρετήρησε τὴν ὑπαρξιν τῶν μικροβίων ἦτο ὁ Ὁλλανδὸς Λεβενόεκ, ὅστις ἤρχισεν ὡς παντοπώλης καὶ μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν μικροβίων ἀνεγνωρίσθη ὡς ὁ σοφώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου ! Ἀλλὰ ὁ Λεβενόεκ, ἐκεῖνο τὸ ὅποιον κατῴρθωσεν, ἦτο νὰ πείσῃ τοὺς σοφοὺς τῆς ἐποχῆς του, ὅτι πλὴν τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν ζώων, τὰ ὅποια βλέπομεν, ὑπάρχουν καὶ

ἄλλα μικρά, τόσον μικρά, ὥστε μόνον διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν φακῶν, τοὺς ὁποίους ἐπενόησεν ὁ ἴδιος, εἶναι ὁρατά.

Ὁ Λεβενόεκ ἀπέθανε τὸ 1723 εἰς ἡλικίαν 91 ἐτῶν. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἀνακοινώσεώς του περὶ ἀνακαλύψεως μικροσκοπικῶν τινῶν ὄντων μέχρι τοῦ θανάτου του εἶχε τὸ ἀποκλειστικὸν μονοπώλιον τῆς ἐρεύνης, τῆς ὁποίας τὸ μόνον ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ ἀνακοινοῦται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ ἡ ἀνακάλυψις νέου εἴδους μικροβίων.

Μετὰ τὸν θάνατόν του ἐπὶ τριάκοντα ἔτη σχεδὸν οὐδεμία πρόοδος ἔγινεν εἰς τὴν μελέτην τῶν μικροβίων. Δύο ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του ἐγεννᾶτο εἰς Σκαντιάνο τῆς βορείου Ἰταλίας ὁ Σπαλαντζάνι, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἐπιστήμη ὤφειλε ἄλλην μίαν ἀνακάλυψιν : τὸν τρόπον τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν μικροβίων.

Κυρίως τὴν ἀνακάλυψιν τὴν ἔκαμεν ὁ Σωσσύρ, ἀλλὰ ὁ Σπαλαντζάνι, ἐπειδὴ ἓνας Ἄγγλος φυσικός, ὁ Ἑλλίς τὴν ἀπέκρουσε, τὴν ἀπέδειξε πειραματικῶς καὶ κατὰ τρόπον μὴ ἀφήνοντα οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν. Εἰς τὸν Σπαλαντζάνι ὅμως ὀφείλεται ἡ ἐπανάληψις τῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τῶν μικροβίων, ἥτις εἶχε διακοπῇ ἀπὸ τοῦ Λεβενόεκ. Ἰατρὸς τὸ ἐπάγγελμα, ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν μελέτην τῶν μικροβίων ἐκ τῆς ἀνακοινώσεως ἑνὸς ἱερέως ὀνόματι Νένταμ, ὅστις παρατηρήσας μικρόβια ἐντὸς ζωμοῦ κρέατος πολλῶν ἡμερῶν συνεπέραναν ὅτι γεννῶνται ταῦτα αὐτομάτως. Ὁ Σπαλαντζάνι ἀπέδειξεν ὅτι ὑπῆρχον εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐκ τοῦ ἀέρος ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸν ζωμόν. Ἐπομένως δὲν ἦτο ἀληθὴς ἡ θεωρία τῆς δημιουργίας ζωῆς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος αὐτομάτως.

Συνεχίζων τὰς ἐρεῦνας τοῦ ὁ Σπαλαντζάνι, ἀνεκάλυψεν ὅτι τὰ μικρόβια ἀντέχουν εἰς μέγα ψῦχος, εἰς τὴν μεγάλην θερμότητα καὶ τέλος ὅτι δύνανται νὰ ζήσουν

καὶ εἰς τὸ κενόν ! Τὸ τελευταῖον αὐτὸ ἀνέτρεπε πᾶσαν
ἄλλην θεωρίαν περὶ τοῦ ἀέρος, ὥς ἀπαραιτήτου διὰ τὴν

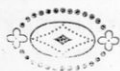

Ὁ Λεβενόεκ.

ζωὴν. Ὁ μικρόκοσμος, τὸν ὁποῖον τῶρα ἐμελέτων τό-
σοι σοφοί, ἐπεφύλασσε πολλὰς ἐκπλήξεις. Καὶ ἀκόμη
οὐδεὶς εἶχεν ὑποθέσει ὅτι ὑπῆρχον μικρόβια φονεύοντα
τὸν ἄνθρωπον.

Ἐκείνο τὸ ὁποῖον δὲν ἠμπόρεσε νὰ εὕρῃ ὁ Σπαλαντζάνι, ἦτο, πῶς ἐπολλαπλασιάζοντο τὰ μικρόβια. Εἶχε καταλήξει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὰ μικροσκοπικὰ ζῶα ἐπολλαπλασιάζοντο ὅπως καὶ τὰ μεγάλα ζῶα, ὅταν αἴφνης ἢ παρατήρησις τοῦ Σωσσὺρ τὸν ὠδήγησε πρὸς νέας μελέτας. Αἱ ἀμφιβολίαι τοῦ Ἑλλῆς δὲν ἐκλόνισαν τὴν πεποίθησίν του εἰς τὸ ὀρθὸν τῆς παρατηρήσεως τοῦ Σωσσὺρ καὶ ἐσκέφθη πῶς ἦτο δυνατόν νὰ τὸ ἀποδείξῃ. Κατόπιν πολλῶν προσπαθειῶν κατώρθωσε νὰ εἰσαγάγῃ ἐντὸς λεπτοτάτου σωλῆνος ἓν μόνον μικρόβιον ἀπὸ κάποιου παρασκευάσματός του. Τὸ παρηκολούθει διὰ τοῦ μικροσκοπίου του, ὅταν αἴφνης εἶδε νὰ ἐπιμηκύνεται, νὰ γίνεται στενότερον εἰς τὸ μέσον καὶ τέλος νὰ χωρίζεται εἰς δύο. Κατόπιν εἶδεν ἑκάτερον τῶν δύο νὰ διχάζεται κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ μετὰ τινὰς ὥρας τὸ σωληνάριον, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχεν εἰσαγάγῃ ἓνα μόνον μικρόβιον, περιεῖχεν πλῆθος ἐξ αὐτῶν. Ἀνεκοίνωσε τότε τὸ πείραμά του καὶ ὅλοι ἐπείσθησαν, ὅτι τὰ μικρόβια πολλαπλασιάζονται κατὰ τρόπον ἐντελῶς ἄγνωστον μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ἔγινε περὶ τὸ 1780. Ὁ Σπαλαντζάνι ἦτο τότε καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Παθίας καὶ ὁ μόνος καθηγητὴς εἰς τὸν κόσμον, ὅστις εἶχε μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον.

Μετὰ τὰς ἐργασίας αὐτὰς τοῦ σοφοῦ τῆς Παθίας παρῆλθον πολλὰ ἔτη, πεντήκοντα περίπου, διὰ νὰ γίνῃ τὸ νέον καὶ γιγαντιαῖον βῆμα εἰς τὴν μελέτην τῶν μικροβίων. Ὅλοι εἶχον λησμονήσει σχεδὸν τὰ μικροσκοπικὰ αὐτὰ ὄντα, τὰ ὁποῖα οὐδεὶς ἔβλεπε καὶ τὰ ὁποῖα οἱ σοφοὶ περιεφρόνουν καὶ πάλιν, ὅπως τὰ περιεφρόνουν καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Λεβενόεκ. Τὸ νέον αὐτὸ βῆμα ἔγινε τὸ 1831. Ἀνεκαλύφθη τότε ὅτι τὰ μικρόβια εἶναι ἓνας κίνδυνος διὰ τὸν ἄνθρωπον !

35. *Οἱ πόλεμοι τῶν μυρμήκων.*

Οἱ μύρμηκες εἶναι μεταξὺ τῶν ἐντόμων, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μεταξὺ τῶν λοιπῶν θηλαστικῶν. Ἡ σπουδὴ τῶν κοινωνιῶν τῶν μυρμήκων παρουσίασε τοιαύτας περιέργους καὶ ἀξίας λόγου σχέσεις, ὥστε δικαίως ἐθεωρήθησαν οὗτοι ὡς κατέχοντες τὴν ἀνωτάτην θέσιν μεταξὺ τῶν ἐντόμων.

Οἱ μύρμηκες αἰσθάνονται ἔχθραν καὶ μῖσος πρὸς πᾶν ζῶον, ὅπερ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν κοινότητά των. Καὶ ἐπειδὴ συμβαίνει, εἰς πολλὰς περιοχάς, νὰ ὑπάρχωσι κοινότητες πλείονες τῆς μιᾶς, διαρκῶς λαμβάνουσι χώραν μικροσυμπλοκαὶ μεταξὺ τῶν καθ' ὁδὸν συναντωμένων ἐργατῶν.

Ἀλλὰ δὲν πρόκειται μόνον περὶ τούτου. Αἱ κοινότητες μυρμήκων διεξάγουσι πρὸς ἀλλήλας καὶ πολέμους γενικοῦς, ἐθνικοῦς οὕτως εἰπεῖν. Πᾶσα κοινότης θεωρεῖ τὴν φωλεάν της ὡς ἀποκλειστικὴν ἰδιοκτησίαν της, ὡς ἱερὸν καὶ ἀπαραθιάστον πάτριον ἔδαφος, τὸ ὁποῖον ἐννοεῖ νὰ ὑπερασπίσῃ μὲ θυσίαν τῆς ζωῆς της, ὡς ἂν ἔχθρὸς πρόκειται νὰ εἰσβάλῃ καὶ καταπατήσῃ αὐτό. Ἐκ τούτου προκύπτουσι πόλεμοι δεινοὶ μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων μερῶν, πόλεμοι διαρκοῦντες ὥρας, ἡμέρας καὶ μῆνας ὀλοκλήρους πολλάκις μετὰ διακοπῶν ἐν τῷ μεταξυ.

Ἄλλοτε πάλιν αἱ ἐπιδρομαὶ σκοπὸν ἔχουσιν οὐχὶ τὴν καταπάτησιν ἀπλῶς τῆς ξένης περιοχῆς, ἀλλὰ τὴν προσβολὴν καὶ ἐκπόρθησιν καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς ξένης φωλεᾶς, εἴτε διὰ νὰ λεηλατήσωσιν αὐτὴν καὶ ἀποκομίσωσιν τὰς ζωοτροφίας, τὰς κάμπας καὶ τὰς νύμφας ἢ

τάς περιεχούσας θρεπτικὸν νέκταρ φυτοφθείρας, εἴτε καὶ διὰ τὰ καταλάβωσιν αὐτὴν καὶ ἐγκατασταθῶσιν ἐν αὐτῇ, ἀφοῦ ἐκδιώξωσιν ἢ αἰχμαλωτίσωσιν ἢ φονεύσωσιν τοὺς πρῶην ἐνοίκους.

Ἡ τακτικὴ τοῦ πολέμου εἶναι διάφορος εἰς τὰ διάφορα εἶδη τῶν μυρμηκῶν. Εὐθύς ὥς τὰ ἀντίπαλα στρατόπεδα συναντηθῶσιν, οἱ ἄλλως διστακτικοὶ καὶ δειλοὶ μύρμηκες καταλαμβάνονται ὑπὸ μένους πολεμικοῦ, ἐφορμῶσι κατ' ἀλλήλων, συμπλέκονται σῶμα πρὸς σῶμα, ἀνὰ δύο ἢ καὶ πλείοτεροι, ὁρμοῦν, καὶ προσπαθοῦσιν ἑκαστος διὰ τῶν κοπτερῶν σιαγόνων τοῦ ἢ διὰ τοῦ δηλητηρίου ἢ διὰ τοῦ κεντρίου τὸν θανατώσωσι τὸν ἐχθρὸν εἴτε ἀποκόπτοντες τὴν κεφαλὴν του, εἴτε δηλητηριάζοντες αὐτόν.

Ὅταν μικρότεροι τὸ μέγεθος μύρμηκες μάχωνται κατὰ μεγαλυτέρων, συνενοῦνται πάντοτε πέντε ἢ ἕξ ἐκ τῶν πρώτων πρὸς κατανίκησιν ἑνὸς ἐκ τῶν δευτέρων. Τινὲς τῶν μικρῶν τότε προσπαθοῦσι ν' ἀναρτηθῶσι στερεῶς ἐπὶ τῶν σκελῶν καὶ τῶν κεραιῶν τοῦ μεγαλυτέρου καὶ ἐμποδίζοντες οὕτω πᾶσαν κίνησιν αὐτοῦ, δίδουσι καιρὸν εἰς τοὺς ἄλλους ν' ἀναρριχηθῶσιν ἀφόβως ἐπὶ τοῦ σώματός του καὶ διὰ κεντημάτων καὶ δηγμάτων τὸν φονεύσωσιν αὐτόν. Νέα τάγματα ἔρχονται ὁλονέν ἐκ τῶν ὀπισθεν, ἵνα ἀντικαταστατήσωσι τοὺς ἀπαυδήσαντας ἢ ἀκρωτηριασθέντας ἢ φονευθέντας συντρόφους, ἡ μάχη ἐπεκτείνεται βαθμηδὸν εἰς ὅλον τὸ πλῆθος καὶ τὸ πεδίου τῆς μάχης καλύπτεται ἐντὸς ὀλίγου ὑπὸ νεκρῶν καὶ τραυματιῶν. Ἐνίοτε τινες τῶν πολεμιστῶν κατὰ τὰς γενικὰς ταύτας συμπλοκάς καταλαμβάνονται ὑπὸ τοιαύτης μανίας πολεμικῆς, ὥστε γίνονται ἐκτὸς ἑαυτῶν καὶ οὔτε τοὺς κανόνας τῆς τακτικῆς τῶν ἀκολουθοῦσιν, οὔδ' ἐκρίσιν ποιοῦνται μεταξὺ φίλων καὶ ἐχθρῶν, ἀλλὰ ρίπτονται ἀδιακρίτως κατὰ παντός, ὃν συναντῶσιν εἰς τὸν δρόμον τῶν καὶ κατ' αὐτῶν ἔτι τῶν συντρόφων τῶν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ σύντροφοὶ τῶν ἀγωνί-

ζονται νὰ τοὺς συγκρατήσωσι μέχρις οὗ ἐπανακτήσωσι τὴν ψυχικὴν ἡρεμίαν.

Αἱ ἐχθροπραξίαι καταπαύουσι τὸ ἔσπερας, ἵνα ἐπαναρχίσωσι τὴν ἐπιούσαν μετὰ μερίζονος μένους. Καὶ τοῦτο δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ ἐβδομάδας ἢ καὶ ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους, μέχρις οὗ ὁ εἷς τῶν ἀντιπάλων ὑποστῇ τοιαύτην πανωλεθρίαν, ὥστε νὰ σπεύσῃ νὰ κρυβῇ εἰς τὰ πλεον ἄδυτα τῆς φωλεᾶς του ἢ καὶ νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν ἐκ τῆς περιοχῆς ἐκείνης, ἀφήνων εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἐχθροῦ ὅχι μόνον τοὺς πληγωμένους καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, ἀλλὰ καὶ τὴν φωλεάν του αὐτὴν. Τὸ πολὺ πολὺ προσπαθοῦσιν οἱ φεύγοντες νὰ διασώσωσι συμπαράσύροντες μεθ' ἑαυτῶν, ὅσον μέρος δυνηθῶσιν ἐκ τῶν ὠν καὶ τῶν καρπῶν τῶν φωλεῶν των· οἱ νικηταὶ τότε, ἐναπομένοντες κύριοι τοῦ πεδίου ἐπιδίδονται κατὰ πρῶτον εἰς γενικὴν σφαγὴν τῶν συλληφθέντων αἰχμαλώτων, ἐπιδεικνύοντες ἐν τούτῳ πολλάκις πρωτοφανῆ σκληρότητα. Συμβαίνει ὅμως πολλάκις τὰ ἀντιμαχόμενα μέρη νὰ καταπαύωσι τὰς ἐχθροπραξίας μετὰ ἀμοιβαίαν συνεννόησιν καὶ νὰ κλείωσιν εἰρήνην. Ἡ συμφωνία ἔγκειται ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ νὰ καθορίζωσι τὰ ὅρια τῆς περιοχῆς, ἣν δικαιούται νὰ ἔχῃ εἰς τὴν κατοχὴν τῆς ἑκατέρω τῶν κοινοτήτων· ἄλλοτε δὲ οἱ τέως ἐχθροὶ καὶ ἀντίπαλοι συμβιβάζονται ἐντελῶς καὶ συναινοῦσιν, ἵνα ζήσωσιν εἰς τὸ ἐξῆς ὡς καλοὶ φίλοι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ περιοχῇ συγχωνευόμενοι ἐπὶ τέλους εἰς μίαν ἐνιαίαν κοινότητα.

N. K. GERMANOS

36. *Ἡ ἱστορία ἐνὸς Πάνθηρος*

Ὁ Φελοῦ ἦτο μόλις τριῶν ἢ τεσσάρων μηνῶν, ὅτε τὸν ἡγόρασεν εἰς τὴν Μέδιναν, πόλιν τῆς Σενεγάλης, ὁ ἱατρός Δ., ἀπὸ καραβάνιον Ἀράβων.

Ὡνομάσθη Φελοῦ, διότι οὕτως ὀνομάζονται οἱ καταρράκται τοῦ ποταμοῦ Σενεγάλη, οἱ πλησίον τῆς Μεδίνης. Ὁ ἱατρός εἶχε διορισθῇ κατὰ τὸ 1871 διοικητὴς τοῦ διαμερίσματος ἐκείνου τῶν Γαλλικῶν κτήσεων. Ἐν ἐλλείψει ἄλλων διασκεδάσεων καὶ διὰ νὰ ἔχῃ ἐνασχόλησιν, ὅτε δὲν τὸν ἀπασχόλουν τὰ καθήκοντά του, ἔκαμνε συλλογὴν ζῶων παντὸς εἶδους. Λέοντες ἀνήλικοι, γάτοι Ἰνδικοί, αἰγαγροὶ, δορκάδες καὶ ἄλλα διάφορα ζῶα συνέζων ἐκεῖ μὲ σχετικὴν ἁρμονίαν καὶ ὁμόνοιαν. Εἰς τὴν συλλογὴν αὐτὴν προσετέθη καὶ ὁ Φελοῦ.

Ὁ Φελοῦ ἦτο πάνθηρ ἄρσενικός. "Ὅταν ἡγοράσθη ἦτο ὄχι μόνον ἡμερος, ἀλλὰ καὶ καθ' ὑπερβολὴν δειλός. Ὁ θόρυβος πρὸ πάντων τὸν ἐτρόμαζε. "Ἐτρεχε τότε καὶ ἐζήτηι τὴν προστασίαν τοῦ σκύλου τοῦ κ. Δ.... μὲ τὸν ὁποῖον ἔπαιζε πάντοτε. Δὲν ἤθελε δὲ νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν κύριόν του· τὴν νύκτα ἐκοιμᾶτο εἰς τὸ δωμάτιόν του. Ἦτο πλήρης ἀγάπης πρὸς τοὺς δύο φίλους αὐτοὺς, ἢ τοῦλάχιστον ἐπεδείκνυε πολλὴν ἀγάπην.

Ἡ γάτα ὅταν θέλῃ κρύπτει τοὺς ὀνυχάς της διὰ νὰ φανῇ φιλόφρων εἰς ὅσους δὲν ἐχθρεύεται, ἀλλ' ὅμως δὲν ἔμπορεῖ νὰ μαλακώσῃ ἐπίσης τὴν γλῶσσαν της, ἢ ὁποία εἶναι ὥσάν ρίνη (λίμα). Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς ὅλα τὰ αἰλουροειδῆ ζῶα. Διαφέρουν μόνον κατὰ τὴν ποιότητα τῆς ρίνης. Τινὰ ἐξ αὐτῶν καὶ μάλιστα ὁ πάνθηρ, ἔχουν τὴν γλῶσσαν τόσοσιν ἀδράν, ὥστε καὶ μόνη ἢ ἐπαφὴ της εἶναι ἐπικίνδυνος διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἐπίδερ-

μίδα. Λοιπὸν ὁ νεαρὸς Φελοῦ, ἤρχετο καθ' ἑκάστην τὸ πρωῒ νὰ καλημερίσῃ τὸν κύριόν του, ἐνῶ ἀκόμη εὐρίσκετο εἰς τὴν κλίνην του. Κάθε πρωῒ, λέγει ὁ ἰατρός, μοῦ διέκοπτε τὸν ὕπνον ἡ ὀχληροτάτη αἰσθησις ρινί-

‘Ο Φελοῦ ἤρχετο καθ' ἑκάστην νὰ καλημερίσῃ τὸν κύριόν του.

σματος δυνατοῦ εἰς τὴν παρειάν. Ἦτο ὥσάν νὰ μοῦ ἀποσπᾶται ὅλη ἡ ἐπίδερμις; ἐνῶ μὲ ἔγλειφε.

Ἦναγκάσθη λοιπὸν νὰ κοιμᾶται χωριστά. Ὁ Φελοῦ εἶχε τὸ δωμάτιόν του εἰς μίαν αὐλὴν ἐκεῖ πλησίον. Ἡ ἀπομόνωσις ὅμως τὸν ἐλύπει. Κατῶρθωνε νὰ ἐλευθερώ-νεται ἀπὸ τὸ περιλαίμιόν του καί, ἀπὸ κλίμακα ἀκκουμβισμένην εἰς τὸν τοῖχον, ἀνέβαινε εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ κυρίου του. Μίαν ἡμέραν ὅμως ἐπῆγε νὰ ἐπισκεφθῇ εἰς τὴν κλίνην του ἓνα γείτονα. Ὁ ἄνθρωπος ἔσπευσε νὰ ἀλλάξῃ κατοικίαν.

Ὁ Φελοῦ δὲν ἔδειξε τὴν παραμικρὰν ἐπιθυμίαν νὰ δραπετεύσῃ. Ἀκόμῃ καὶ ὅταν ἐμεγάλωσε, δὲν ἐφάνη ἀπὸ κανέν σημείον ὅτι ἤθελε νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, οὔτε ὁ χαρακτήρ του μετεβλήθη. Ἐξηπλωμένος ἐπάνω εἰς τὸν τοῖχον τοῦ περιβόλου τῆς οἰκίας, ἐκοίταζε τοὺς διαβάτας καὶ τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα ἔβοσκαν, χωρὶς ποτὲ νὰ πηδήσῃ ἔξω ἀπὸ τὴν περιοχὴν. Ὁ κρότος μαχαιρίου ἐπάνω εἰς πινάκιον ἦτο διὰ τὸν Φελοῦ τὸ σημεῖον ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ. Ἐὰν τοῦ ἔρριπτον τεμάχιον κρέατος, καθὼς τὸ ρίπτουν εἰς τοὺς σκύλους, τὸ ἔθλεπε μὲ περιφρόνησιν καὶ δὲν τὸ ἔτρωγε· τὸ ἤθελε κομμένον εἰς μικρὰ τεμάχια. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἦτο ἱκανὸς νὰ καταβροχθίσῃ ὀλόκληρον ἄρνιον, ἂν καὶ δὲν ἦτο ἀδηφάγος. Ἐνίστε διεσκέδαζα, λέγει ὁ ἱατρός, προσφέρων εἰς αὐτὸν τεμάχιον κρέατος, κλεισμένον ἐντὸς τῆς χειρός μου· τότε ἐλάμβανε μυρίας προφυλάξεις διὰ νὰ μὴ δαγκάσῃ τὰ δάκτυλά μου.

* * *

Ὁ κ. Δ.... μετέβη ἀπὸ τὴν Μεδιναν εἰς ἄλλην πόλιν τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἀνεχώρησεν ἀφήσας εἰς Μεδιναν τὸν Φελοῦ διὰ νὰ τοῦ τὸν ἀποστείλουν μὲ ἄλλο πλοῖον. Ὁ πάνθηρ ἐκλείσθη ἐντὸς κλωθίου καὶ ἐφορτώθη. Ἀτυχῶς τὸ πλοῖον ἐκάθισεν εἰς τὰ ρηχὰ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἀκίνητον ὅχι εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν ξηράν.

Ὁ Φελοῦ πεινασμένος καὶ μὴ ὑποφέρων τὴν αἰχμαλωσίαν του, σπάζει τὸ κλωθίον του τὴν νύκτα, ρίπτεται εἰς τὸν ποταμόν, κολυμβᾷ εἰς τὴν ξηράν, καὶ βλέπων οἰκίαν φωτισμένην ὁρμᾷ ἐντὸς αὐτῆς ἀπὸ τὸ ἀνοιγμένον παράθυρον. Δύο Εὐρωπαῖοι ἐγευματίζον εἰς τὴν τραπεζαρίαν. Ὁ πάνθηρ τρίβεται ἐπάνω των φιλικῶς, πηδᾷ

εἰς τὴν τράπεζαν, ἀρπάζει τὸ ψητόν, καὶ ἀναχωρεῖ δρομαίως. Οἱ γευματίζοντες, ἅμα παρῆλθεν ἡ πρώτη ἐκπληξις, ἀρπάζουν τὰ ὄπλα των καὶ σκοπεύουν τὸ ζῶον.

Τὴν ἐπαύριον διεδόθη ὅτι ὁ πάνθηρ εἰσέβαλεν εἰς τὸ χωρίον καὶ περιεπλανᾶτο γύρω του. Διάφοροι ἀξιωματικοὶ σταθμεύοντες ἐκεῖ ἀνέλαβον νὰ τὸν φονεύσουν. Ὁ Φελοῦ μόλις τοὺς εἶδεν ἔτρεξε πρὸς αὐτοὺς σκιρτῶν καὶ ἀγαλλόμενος. Πάραυτα πυροβολισμοὶ ἀπανωτοὶ τὸν ἀναγκάζουν νὰ κρυφθῇ εἰς τὸ δάσος. Εἰς μάτην οἱ κυνηγοὶ τοῦ προσεπάθουν ν' ἀνακαλύψουν τὰ ἵχνη του.

Ἐν τούτοις, φίλος τοῦ ἱατροῦ εὐρεθεὶς ἐκεῖ, ὑποπτέυθη μήπως ἔγινε παρεξήγησις καὶ ἀδίκως ἐξεστράτευσαν οἱ κυνηγοί. Ἐξῆλθεν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ θηρίου, ὠπλισμένος μὲ τουφέκιον καὶ φέρων εἰς τὸν ὦμον του μέγα τεμάχιον κρέατος. Φελοῦ ! Φελοῦ ! ἐφώναζε, καὶ εἰς ἐκάστην πρόσκλησίν του φωνὴ παραπόνου ἐξήρχετο ἀπὸ τὰ πυκνὰ τοῦ δάσους, ἀλλ' ὁ πάνθηρ δὲν ἐπρόβαλλεν. Σκεφθεὶς ὅτι ἡ θέα τοῦ ὄπλου ἐφόβιζε τὸν Φελοῦ, ὁ φίλος τοῦ ἱατροῦ ἔκρυψε τὸ ὄπλον ἐκεῖ πλησίον. Ἀμέσως τότε, χωρὶς ν' ἀκουσθῇ ὁ πάνθηρ παρουσιάσθη ἐνώπιόν του καὶ ἤρπασε τὸ κρέας ἀπὸ τὸν ὦμόν του.

Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας τὸ ζῶον ἔφθασεν ἐπὶ τέλους πλησίον τοῦ κυρίου του. Ἴδου πῶς διηγεῖται ὁ ἴδιος τὴν συνάντησίν των :

«Ἦτο μεγάλη καὶ τῶν δύο μας ἡ χαρά. Ἔστεκεν ὄρθιος, ἐτρίβετο ἐπάνω μου καὶ μὲ τὰ βρυχήματά του ἐξέφραζε τὴν ἀγαλλιάσιν του. Προσεπάθησα νὰ θέσω τέρμα εἰς τοὺς ἐναγκαλισμούς μας, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἐπέθετο νὰ μὲ ἀφήσῃ. Ἔστέκετο ἐμπρὸς εἰς τὴν θύραν διὰ νὰ μὲ ἐμποδίσῃ νὰ ἐξέλθω. Ἐπὶ τέλους ἔθεσε τὸν πόδα του εἰς τὴν ράχιν μου, ἐβύθισε τοὺς ὀνυχάς του εἰς τὸ ἐπανωφόριόν μου, καὶ μὲ ἔσυρε σιγὰ, σιγὰ πρὸς τὰ ὀπίσω. Δὲν ἀντεστάθην περισσότερον. Ἐκαθίσαμεν καὶ

οί δύο καὶ ἐθυσίασα ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην πρὸς χάριν του. Διότι, μόλις ἤρχιζα νὰ ἀναγινώσκω, ἔθετε τὸν πόδα του ἐπάνω εἰς τὸ κάθισμά μου ἢ ἐπὶ τοῦ στήθους μου, ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν κάτω ἀπὸ τὸ βιβλίον μου, καὶ ἤρχιζε νὰ μὲ γλείφῃ. Φοβούμενος μὴ ἐκδαρῶ ζωντανὸς ἀπὸ τὴν γλῶσσάν του, ἄφηνα τὸ βιβλίον καὶ ἤρχιζα νὰ τοῦ ὁμιλῶ. Τὸ ἀξιοπεριεργότερον εἶναι τὸ ἐξῆς : Οἱ τουφεκισμοὶ τῶν ἀξιωματικῶν εἶχον πληγώσῃ τὸν Φελοῦ εἰς πολλὰ μέρη τοῦ σώματός του, πολλαὶ σφαῖραι ἐτρύπησαν τὴν κοιλίαν του, μία τὴν ὠμοπλάτην καὶ ἄλλη τὸ κρανίον του· ἐν τούτοις ὅλαι ἐθεραπεύθησαν. Εἶχεν ὅμως ἓνα τῶν ὀπισθίων του ποδῶν σπασμένον· τὸ κόκκαλον τῆς κνήμης εἶχε συντριβῇ εἰς τὸ μέσον, καὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ ὀστοῦ ἐξήρχετο ἔξω τοῦ δέρματος. Τοῦτο ὅμως δὲν ἠμπόδιζε τὸ ζῶον νὰ πηδᾷ εἰς ὕψος τεσσάρων ἕως πέντε ποδῶν. Τὸ ὀστοῦν ἦτο λευκότερον καὶ δὲν παρουσίαζεν κανὲν σημεῖον νεκρώσεως. Ἐπεχείρησα τὴν θεραπείαν τοῦ κατάγματος. Ὁ Φελοῦ ἐφαίνετο ὡσὰν νὰ ἐννοῇ ὅτι τὸν ἐθασάνιζα διὰ τὸ καλὸν του, διότι ἐνῶ κατεγινόμεν νὰ φέρω τὸ κόκκαλον εἰς τὴν θέσιν του, ἔκαμνε διαφόρους μορφασμούς, ἀλλὰ καμμίαν βιαίαν κίνησιν, οὔτε τὴν παραμικρὰν ἀπόπειραν νὰ μὲ δαγκάσῃ. Ἄλλως τὸν εἶχα στερεὰ δεμένον ἀπὸ τὸν λαιμόν. Χωρὶς λοιπὸν βοηθόν, διότι δὲν εὗρον κανένα πρόθυμον νὰ μὲ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐγχείρισιν ἔσπρωξα εἰς τὴν θέσιν του τὸ ἐξεχον μέρος τοῦ ὀστοῦ, τὸ προσήρμοσα εἰς τὸ ἄλλο μέρος μὲ δύο τεμάχια καρτονίου, καὶ ἔδεσα τὸν ἐπίδεσμον. Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἔλυσα τὸν ἐπίδεσμον. Ἡ ἔκπληξις μου ἦτο ἴση μὲ τὴν χαρὰν μου, ὅταν εἶδα τὴν πληγὴν ἐντελῶς ἐπούλωμένην».

Ἄλλ' ὁ ἰατρὸς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ

ἀφῆκε τὸν Φελοῦ εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Ἀποχωρισθεὶς διὰ παντὸς ἀπὸ τὸν κύριόν του ὁ Φελοῦ δὲν ἔζησε πολὺ. Ὁ χαρακτήρ του ἐτραχύνθη, ἔγινε ἄγριος, καὶ ἐξ ἀνάγκης τὸν ἐκλείσαν ἐντὸς κλωθοῦ. Μετὰ δύο μῆνας ἀπέθανεν ἐκ μαρασμοῦ.

Ὁ Φελοῦ εἶχε καὶ τὰ ἐλαττώματά του. Δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τοὺς μαύρους. Ὁ μόνος τὸν ὁποῖον ἠνείχετο ἦτο ὁ ὑπηρέτης, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδιδε τὴν τροφήν του. Ἐτρέφετο δὲ ἀποκλειστικῶς μὲ ὦμόν κρέας καὶ ψάρια. Ὁ κύριός του δὲν ἔδοκίμασε νὰ ἀλλάξῃ τὴν διαιτάν του, οὔτε νὰ τὸν μάθῃ νὰ τρώγῃ κρέας μαγειρευμένον.

37. *Τὸ ἀγριομελίσσι.*

Σχεδὸν τὰ περισσότερα σπήλαια τῶν Εὐρυτανικῶν ὄχθων τοῦ Ἀσπροποτάμου εἶναι κυψέλαι ἀγριομελισσῶν. Παρακολουθοῦμεν πρωῒ - βράδυ τὸ θέαμα τῆς καταδιώξεώς των. Σύννεφα πουλιῶν, τὰ ὁποῖα λέγονται μελισσοφάγοι, περιφέρονται αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἐπάνω εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, εἰς τὰς σχισμάδας τῶν ὁποίων εἶναι ριζωμένα τ' ἀγριομελίτσια. Οἱ μελισσοφάγοι περιμένουν τὴν πρωϊνὴν ἔξοδον ἢ τὴν βραδυνὴν ἐπιστροφήν τῶν μελισσῶν ἀπὸ τὴν βοσκήν των. Ἡ ἀγριομελίτσα ἀλλάζει τακτικὰ δρόμον, ἀλλὰ καὶ οἱ μελισσοφάγοι εὐρίσκονται παντοῦ ἐμπρὸς της. Καταλαμβάνουν τὰ κατάλληλα σημεῖα τῆς διαβάσεώς της καὶ ἐκεῖ τῆς ἐπιτίθενται καταστρεπτικῶς.

Δύο πλάσματα τοῦ Θεοῦ, τὸ πρόβατον καὶ ἡ μέ-
Σ. Σκλαβουνάκου «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δ. ἔκδ. Β' 1937 9

λισσα, ἔχουν τὸν ἀλτρουϊσμὸν ἢ τὴν παραφροσύνην τὸσον ἰσχυράν, ὥστε ἐκεῖ ὅπου ὥρμησεν ὁ ἀρχηγὸς νὰ ἀκολουθοῦν πιστά, ἔστω καὶ ἂν βλέπουν τὸν θάνατον ἐμπρὸς των.

Ἐπὶ δὴσεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν προβάτων (γκεσέμι), εἰς ἓνα γκρεμνόν; Τὸν ἀκολουθοῦν ὅλα τὰ πρόβατα καὶ πρέπει νὰ σπάσῃ γκλίτσες ἐπάνω των ὁ τζοπάνος διὰ ν' ἀνακόψῃ τὸ πῆδημά των. Ἐπὶ ἤρε μία μέλισσα αὐτὸν τὸν δρόμον; Σχηματίζεται ὀπισθέν της ἀλυσίδα ὅλο τὸ μελίσσι, καὶ δὲν πλαγιοδρομεῖ, χίλιοι μελισσοκόμοι νὰ εἶναι παρατεταγμένοι δεξιὰ καὶ ἀριστερά.

Οἱ μελισσοκόμοι γνωρίζουν τὴν ἡλιθίαν αὐτὴν ἀφοσίωσιν τῶν μελισσῶν πρὸς τὸν ἀρχηγόν των καὶ ἅμα τὸ πρῶτ' πρόκειται νὰ ἐκκινήσουν τὰ μελίσσια των διὰ τὴν βοσκήν, θὰ τουφεκίσουν εἰς τὸν ἀέρα διὰ νὰ διώξουν τοὺς μελισσοφάγους, οἱ ὅποιοι ἀναμένουν γύρω ἀπὸ τὰ μελισσομάντρια, διὰ νὰ πιάσουν τὴν μελισσογραμμήν. Ἀμα αἱ μέλισσαι φθάσουν εἰς τὴν βοσκήν, οἱ μελισσοφάγοι δὲν ματαιοπονοῦν, διότι ἐκεῖ τὸ σμῆνος σκορπίζεται ἐπάνω εἰς τὰ ἔλατα, νὰ βυζάξῃ τὸ μάννα, τὴν καλυτέραν δηλαδὴ μελισσοτροφὴν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν γίνεται τὸ τραγανιστὸ μέλι, ποῦ ὀνομάζεται ζαχαρόμελο.

Ἀλλὰ τὰ κακόμοιρα τ' ἀγριομελίσσια δὲν ἔχουν μόνον τὸν μελισσοφάγον ἐχθρόν. Τὰ καταδιώκουν κατ' ἐξοχὴν τὰ κουνάβια. Αὐτὰ εἶναι ἡ μεγάλη καταστροφὴ των. Ἀναρριχῶνται εἰς τὰς ἀποκρήμνους φωλεάς των καὶ ρημάζουν τὸ μέλι τους, μὴ ἀφήνοντα οὔτε κηρήθρας. Κατὰ δεύτερον λόγον τὰ κυνηγᾷ ἡ ἄλεπου, ἀλλ' αὐτὴ διὰ πολλοὺς λόγους ἀποφεύγει αὐτὰς τὰς ἐπικινδύνους ἐπιχειρήσεις καὶ προτιμᾷ τὰ χαμηλὰ κοτέτσια.

Εἰς μίαν καταδίωξιν ἀγριομελισσιουῦ ἔπεσεν εἰς τὸ ποτάμι, ὅπου ἰδοῦσα τὰς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἀποτόμους ὄχθας, εἰς τὰς ὁποίας θὰ ἦτο μάταιον νὰ ἐπιχειρήσῃ ν' ἀναρριχηθῇ, ἐστρογγυλοκάθισεν ἐπάνω εἰς τὰ νερά καὶ

εἶπε φιλοσοφικῶς : «Ξέρω πῶς στὸ Αἰτωλικὸ θὰ μὲ βγάλῃ τὸ ποτάμι, ἀλλὰ βαρυοῦμαι τὰ κλωθογυρίσματα».

Ἐκτοτε ὁ μῦθος λέγει, ὅτι ἡ ἄλεποῦ μόνον ἂν τὴν πάρῃ καμμία μεγάλη πεῖνα κινδυνεύει εἰς ἡρωϊσμοὺς κατὰ τῶν ἀγριομελισσῶν, αἱ ὁποῖαι ἄλλως τε τὴν μάχονται τόσον φοβερά, ὥστε πρέπει ν' ἀπουσιάζουν διὰ τὰ ἐπιτεθῇ εἰς τὸ μελίσι των.

Οἱ ἄνθρωποι τολμηρότεροι τῆς ἄλεποῦς, καταδιώκουν τ' ἀγριομελίσσια, τὰ ὁποῖα ἐδῶ εἰς τὰ μέρη μας εἶναι τὸ ἐπικερδέστερον κυνήγι, ὅσον σχεδὸν τὰ κουνάβια καὶ τὰ ἀλουποδέρματα. Διότι πρῶτον τ' ἀγριομελίσσια, ὡς εὐρισκόμενα πλησίον τῶν ἐλατιῶν, κάμνουν τὸ ζαχαρόμελο, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ἀκριβώτερον μέλι. Δεύτερον, ἐπειδὴ τὰ τρυγοῦν τακτικά, ὅπως τὰ ἡμεραμελίσσια, ἔχουν ἄφθονο μέλι, ἡμπορεῖ λόγου χάριν νὰ φθάσῃ ἐβδομήκοντα ὀκάδες μέλι, ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ βγάλῃ πέντε ὀκάδες κερί.

Ἄλλοτε τὸ κυνήγι τῶν ἀγριομελισσιῶν ἦτο ἀνοργάνωτον, τούτέστι ἐγένετο ἀπὸ τοὺς τυχόντας καὶ ἔνεκα τούτου ὀλιγώστευσαν πολὺ τ' ἀγριομελίσσια. Οἱ αὐτοσχέδιοι ἀγριομελισσοκυνηγοί, ἐνδιαφερόμενοι μόνον πῶς θὰ πάρουν περισσότερον μέλι, τὰ ἐρήμαζαν, ἢ ἀφήνοντες τὰς φωλεάς των δίχως σταλιά μέλι εἰς ὥραν χειμῶνος, ἢ τὸ βαρβαρότερον ἀκόμη, πνίγοντες τὰς μελίσσας διὰ τὴν εὐκολωτέραν ἐξαγωγήν τοῦ μέλιτος.

Εὐτυχῶς τώρα τελευταία, διότι συνέβησαν πολλὰ δυστυχήματα, τὰ ἀγριομελίσσια ἀφέθησαν εἰς τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος κυνηγούς των. Αὐτοὶ εἶναι ὅχι μόνον τολμηροὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ τέλειοι τεχνῖται, Δένονται μετριχίᾳ καὶ κατεβαίνουν στοὺς γκρεμούς, ὅπου τὰ ἀγριομελίσσια, τὰ ὁποῖα πρῶτα-πρῶτα δὲν τὰ σκοτώνουν, ἀλλὰ τὰ ναρκώνουν προσωρινά με ἰσκοκαπνόν, καὶ

τοιουτοτρόπως αφαιρούν τὸ μέλι ἡσυχοί, ἀφήνοντες ἀνάλογον ποσότητα διὰ νὰ μὴ ψοφήσῃ τὸ μελίσσι ἀπὸ τὴν πείναν.

Μ' ὅλα ταῦτα ὁ ἄνθρωπος προσέχει ὥσάν τὰ μάτια του τὰ ἀγριομελίσσια, ποὺ κατέφυγαν εἰς ἱεροὺς τόπους, τουτέστι περιοχὰς ἐξωκκλησιῶν, μοναστηρίων καὶ προσκυνηταρίων. Δὲν τὰ πειράζει, διότι κατὰ γενικὴν λαϊκὴν πεποίθησιν, ἐκεῖνα «κάνουν τὸ κηρὶ τοῦ ἀγίου».

Ὡσαύτως δὲν τρυγᾷ τὰ ἀγριομελίσσια τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς μέρη στοιχειωμένα, διότι αὐτὰ «θρέφουν τὰ στοιχειά».

Πρὸ ἐτῶν εἰς μίαν ὄχθην τοῦ Πλατανιά, παραποτάμου τοῦ Ἀχελώου, κάποιος παπᾶς ἤθελε νὰ παραβῇ τὴν κοινὴν πρόληψιν καὶ νὰ τρυγήσῃ ἓνα ἀγριομελίσσι, τὸ ὁποῖον παλαιὰ παράδοσις τὸ ἔφερεν ὡς «στοιχειωμένο». Ἐδέθη λοιπὸν μὲ μίαν τριχιά καὶ ἐκρεμάσθη εἰς τὴν μυθικὴν σπηλιάν, ὅπου τὸ ἀγριομελίσσι ἐδούλευε αἰῶνας, τόσον ὥστε νὰ κρέμῶνται τὰ μέλια κάτω εἰς τὸν βράχον ὡς ξανθὸς καταρράκτης. Λέγεται ὅτι τὸν μελιτώδη αὐτὸν καταρράκτην κάποτε ἐτουφέκισε μὲ συρματοδεμένα βόλια ἓνας ἄρματωλὸς γιὰ νὰ τὸν ρίψῃ κάτω, ἀλλὰ ἔσκασε τὸ τουφέκι του καὶ ἀντὶ νὰ κοποῦν τὰ μέλια ἐκόπη τὸ χέρι του. Ἐκτοτε κανεῖς δὲν ἐπάτησε ἐκεῖ, πλὴν τοῦ παπᾶ, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ ἤρχισε νὰ τρυγᾷ τὸ μέλι, ἤκουσε μίαν φωνήν :

— Σώνει ἄλλο τώρα !

Ὁ παπᾶς ἐνόμισε πῶς τοῦ ἐφώναξαν οἱ σύντροφοί του ἐπάνω ἀπὸ τὸν βράχον, ἐνῶ κατὰ τὴν παράδοσιν, τοῦ ἐφώναξε τὸ στοιχειὸ μέσα ἀπὸ τῆς σπηλιάς. Ἐγύρισε λοιπὸν καὶ εἶπεν εἰς τοὺς συντρόφους του :

— Τώρα νὰ πάψω ποὺ μπήκα στὸ παχὺ στρῶμα ;

Ἀλλὰ μόλις ἐκοίταξε πρὸς τὰ ἐπάνω γιὰ νὰ τὸν

ἀκούσουν καλύτερα, εἶδε δίπλα του ἓνα φίδι καὶ στρέψας ἀμέσως τὸ μαχαίρι, μὲ τὸ ὁποῖον ἐμελίσσουργοῦσε, τὸ ἔκοψεν εἰς δύο. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον ἐξέλαβε γιὰ φίδι, ἦτο ἡ τριχιά ποῦ τὸν εἶχε δεμένο. Καὶ ὁ ἀτυχὴς παπᾶς ἐπλήρωσε τὴν παράδοσιν, γκρεμισθεὶς κάτω κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ἡμποροῦν νὰ τὸν περισυλλέξουν ἀπ' ἐκεῖ. Ἐκτοτε οἱ χωρικοὶ περνοῦν μακριὰ ἀπ' τὸ στοιχειωμένο μελίσσι, τὸ ὁποῖον τώρα γεμίζει μὲ τὰ χρυσὰ μέλια του καὶ τὰ χεῖλια τῆς σπηλιᾶς.

Σ. ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ

38 'Θ' Παγός.

Ἐὰν θέλῃ κανεὶς νὰ περιγράψῃ τὸν χαρακτήρα τοῦ λαγοῦ, τοῦ φθάνει μία λέξις : Τρομοκρατημένος.

Διότι δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον πλέον δυστυχισμένη ὑπαρξις. Ἡ ζωὴ του εἶναι μία διαρκὴς τρομάρα. Καὶ διὰ νὰ τὴν καταστήσῃ περισσότερον ἀπελπιστικὴν ἢ φύσις, τοῦ ἔδωκεν ἀκοὴν καταπληκτικὴν. Διότι ἐκεῖνα τὰ δύο πελώρια χωνιά, τ' αὐτιά του, ὅπου γυρίζουν σὰν πτερὰ ἀνεμιστήρος, δὲν τοῦ χρησιμεύουν μόνον διὰ νὰ βοηθοῦν, μὲ μίαν τῶν ἀπότομην στροφὴν, εἰς ἀλλαγὴν πορείας, ὅταν καταδιώκεται, ἀλλὰ διὰ ν' ἀποθηκεύουν κάθε φωνήν, ἦχον, ψίθυρον, ὅσον ἀδύνατος καὶ ἂν εἶναι καὶ ὅσον καὶ ἂν ἔρχεται ἀπὸ μακράν. Καὶ κάθε ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἦχους εἶναι δι' αὐτὸν ἓνα μαρτύριον. Καὶ ἐνῶ ὁ δυστυχισμένος εἶναι ἓνα ζῶον, ὅπου δὲν ἔχει κάμει ποτὲ κακὸν εἰς κανὲν ἀπὸ τὰ πλάσματα τῆς δη-

μιουργίας, ὁ ὕπνος του εἶναι βασανισμένος. Φθάνει νὰ πῶ ὅτι κοιμᾶται μὲ ἀνοικτὰ τὰ μάτια.

Εἶναι πολὺ φυσικὴ αὐτὴ ἡ μανία καταδιώξεως ὅπου μαστίζει τὸν λαγὸν, ὅπως ὅταν καταλαμβάνῃ τὸν ἄνθρωπον. Διότι κανένα ἄλλο ζῷον δὲν ἔχει τόσους ἐχθροὺς φοβεροὺς, ἀσυγκινήτους, ἀδυσωπήτους. Φθάνει ν' ἀναφέρω ὅτι καὶ ὁ ἀετὸς ἀπὸ τὰ ὕψη του ὅταν ἰδῇ λαγὸν ἢ τὸ γιατάκι ὅπου ἐκρύφθηκε, ἔχει ἤδη ὑπογράψει τὴν θανατικὴν καταδίκην του.

Ἐχθροὶ του εἶναι ἐπίσης ἡ ἄλεπού, τὸ τσακάλι, ὁ λύκος, ὁ ἀγριόγατος, τὸ φίδι, καὶ πρῶτος ὁ ἄνθρωπος.

Ἄλλ' ἡ φύσις δὲν ἄφησεν ἀνυπεράσπιστον τὸν λαγόν, ὅπως δὲν ἄφησε ποτὲ κανένα πλάσμα τῆς δημιουργίας. Εἰς ὅλα ἐπέβαλεν πόλεμον ἐξοντώσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἄμυναν κάθε εἵδους ἐπρονόησε μὲ ἴσην ἐπιμέλειαν. Καὶ ὥπλισε τὸν λαγὸν μὲ εὐστροφίαν πνεύματος καὶ εὐστροφίαν κινήσεως μοναδικήν.

Αἱ πονηρίαι, τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται διὰ νὰ συγχύξῃ τὰ ἴχνη τῆς διαβάσεώς του, εἶναι μοναδικαί. Ἰδίως τὰ ὅσα μηχανεύεται διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ γιατάκι του. Διότι τὸ προσπερνᾷ μὲ τὰ μεγαλύτερα πηδήματα, καὶ προχωρεῖ μακρὰν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, καὶ ἔπειτα πάλιν ἐπιστρέφει μὲ τὰς ἰδίας μεθόδους καὶ μὲ ἓνα πηδημα εὐρίσκεται μέσα εἰς αὐτό. Ὅποιος παρηκολούθησε τὰ ἴχνη τοῦ λαγοῦ, μὲ τὸ χιόνι, αὐτὰ τὰ ὅποια γράφω, θὰ τὰ ἐδιάθασε μόνος του ἐπάνω εἰς τὸν ἄσπρον πίνακα τοῦ ἐδάφους. Ἐκτὸς τούτου ἡ φύσις τὸν ἐπροίκισε μὲ ὀπίσθια πόδια πολὺ ὑψηλότερα καὶ ἔτσι τοῦ ἔκαμεν, ὥστε τὸ μεγαλύτερον τρέξιμον εἰς τὸν ἀνήφορον νὰ εἶναι ἓν παιγνίδι ἄκοπον καὶ γρήγορον. Ἐπειδὴ δὲ γνωρίζει πολὺ καλὰ πόσον μειονεκτοῦν εἰς αὐτὸ οἱ διώκται του, ὁπότε ἡμπορεῖ, παίρνει πάντοτε τὸν ἀνήφορον. Ἀλλὰ καὶ ἡ εὐστροφία του ; Χωρὶς διόλου νὰ ἐπιβραδύνῃ τὸν καλπασμόν του, μὲ μίαν κίνησιν ἀπότομον

παίρνει τὸ δεξιὸν ἢ τὸ ἄριστερόν του ἢ καὶ τὸ ὀπίσω, κερδίζει ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν διώκτην του καὶ πολλὰς φορές σώζεται.

Ἄς μὴ νομίση πάλιν κανεὶς ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ λαγοῦ εἶναι ἐν αἰώνιον μαρτύριον τρομάρας. Ἐχει τὰς ἀπολαύσεις του τὴν νύκτα. Βόσκει, παίζει, κυλίνεται κατὰ γῆς, ὀρθώνεται εἰς τὰ ὀπίσθιά του, καὶ ἐν γένει παρουσιάζει τὴν εὐθυμίαν μεθυσμένου. Λησιμονεῖ τότε τὴν ἀλεποῦ καὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ πολλὰς φορές πληρώνει μετὰ τὴν ζώην του αὐτὸ τὸ ἀδικαιολόγητον αἶσθημα ἀσφαλείας, ὅπου τὸν καταλαμβάνει τὴν νύκτα, διότι καὶ οἱ ἀλεποῦδες καὶ οἱ κυνηγοὶ κάτι γνωρίζουν ἀπὸ τὸ νυκτερινόν του παιγνίδι μετὰ τὸ φεγγάρι.

Θὰ ἦμην ἄδικος, ἂν δὲν ἐσημείωνα μίαν ἀρετὴν τοῦ λαγοῦ, ὅπου δὲν τὴν ἔχουν οὔτε τὰ περισσότερα πουλιά, οὔτε οἱ ἄνθρωποι, οἱ μαστιζόμενοι ἀπὸ τὴν μανίαν τῆς μεταναστεύσεως. Τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν ἐστίαν. Ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου θὰ τὸν σηκώσετε, ὅσον καὶ ἂν κυνηγηθῇ, ἐὰν σωθῇ, ἐκεῖ γύρω θὰ γυρίσῃ πάλιν νὰ διαλέξῃ γιατίακι ἢ τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἢ τὴν ἄλλην. Διότι τοὺς ἀγνώστους τόπους τοὺς τρέμει ἐξ ἴσου μετὰ τοὺς ἐχθρούς του. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀφιλονίκητον, ἔχω περὶ αὐτοῦ καὶ μίαν προσωπικὴν παρατήρησιν πολὺ χαρακτηριστικὴν. Ὅταν πρὸ ἐτῶν πολλῶν ἔγινε ἡ τρομερὰ πυρκαϊὰ τοῦ Πεντελικοῦ, ὅπου ὅλα του τὰ δυτικὰ κράσπεδα, ἀπὸ τὴν κορυφὴν ἕως σχεδὸν τὴν Ἀγίαν Τριάδα καὶ τὸ Μοναστήρι εἶχαν γίνῃ καψάλες, ὅσοι λαγοὶ ἐπρόφθασαν νὰ σωθοῦν ἐσκόρπισαν παντοῦ. Ἀλλὰ ἅμα ἔσθυσαν οἱ καψάλες (καὶ τίς ἀπέσθυσε καλὰ μία διήμερος βροχὴ δυνατὴ ὥς καταρράκτης) εὐρέθησαν πάλιν ὅλοι γεμάτοι ἀπὸ λαγούς. Διότι ἀμέσως ὅλοι οἱ διεσπαρμένοι πρόσφυγες λαγοὶ ἐνοστάλησαν πάλιν τὸ πατρῶον ἔδαφος. Καὶ οἱ κυνηγοί, οἱ ὅποιοι ὕστερα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας ἔψαχναν

τὶς καψάλες, ἔκαμαν χρυσῆς δουλειές, ἀδιάφορον ἂν οἱ
λαγοὶ αὐτοὶ ἦσαν μουτζουρωμένοι σὰν καρβουνιάρηδες.

ΕΜ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

40. 'Η Φωλιά.

Στὴ μαύρη τὴ σπηλιά, τὴν καπνισμένη
ἀπ' τὴ φωτιά πού ἀνάβουν οἱ ψαράδες,
τὰ χελιδόνια ἔχουνε χτισμένη,
φωλιά, μέσα στοῦ βράχου τὶς σχισμάδες.

Ὅλημερίς φωνάζουν καὶ γυρίζουν
ἐδῶ κι ἐκεῖ μὲ πέταγμα ἑλαφρό,
πότε τὰ χεῖλια τῆς σπηλιάς ἀγγίζουν
καὶ πότε τοῦ πελάγους τὸν ἄφρο.

Ψαράδες, πού ψαρεύουν μὲ τὴν τράτα,
κοιτάζουνε μ' ἀγάπη τὴ φωλιά τους,
τὰ γλήγορα φτερά τους τὰ σπαθᾶτα,
κι ἀκοῦνε τὸ μικρὸ κελάδημά τους.

Παράξενα ἢ φύσις ταιριασμένα,
χαρίζει στὴ σπηλιά τρελλὰ πουλιά,
καὶ στὰ βουνά, τὰ βράχια τ' ἀγριεμένα,
ἀχτίδα ἀγάπης, πρόσχαρη φωλιά !

ΝΙΚΟΣ ΔΑΜΙΑΝΟΣ

39. *Οἱ ὠτερωτοὶ μετανάστει.*

Εἶναι αὐτοὶ τ' ἀποδημητικὰ πουλιά.

Νομίζω ὅτι εἶναι πρόβλημα ἄλυτον, καὶ ὄχι μόνον δι' ἐμέ, διατί, ἐνῶ ὅλα τὰ μαστοφόρα τὰ ἔκαμεν ὁ Θεὸς διὰ νὰ ζοῦν καὶ ν' ἀποθνήσκουν, ὅπου γεννηθοῦν χωρὶς νὰ ζητοῦν τὴν εὐτυχίαν περιπλανώμενα κατ' ἔτος εἰς τὰς διαφόρους ἡπείρους, τὰ περισσότερα πουλιά δὲν ἠμποροῦν νὰ ζήσουν χωρὶς νὰ ἐπιχειροῦν κατ' ἔτος ἢ μᾶλλον δύο φοράς τὸ ἔτος τὰ ἐνάεiria αὐτῶν ταξίδια πολλῶν χιλιάδων μιλίων.

Εἰς ἄλλα εἶναι πάντοτε ἀπαραίτητος ἡ θερμοκρασία τῶν τροπικῶν. Εἰς ἄλλα ἀρκεῖ ἡ θερμοκρασία τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐν γένει τῆς γραμμῆς ὅλης τῆς βορείου Ἀφρικῆς ἕως τὰ ἄκρα τοῦ Μαρόκου. Αὐτὰ ὅλα λοιπόν, τὸ καλοκαίρι, ζητοῦν τὴν ἰδίαν θερμοκρασίαν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἄλλα τὴν μέσην καὶ ἄλλα τὴν βορείαν.

Εἰς τὸν τόπον μας μάλιστα πολὺ ὀλίγα εἶναι τὰ πτηνὰ, τὰ ὁποῖα, ὅπως ἡ πέρδικα, τὸ ἀγριοπερίστερο, ὁ σπουργίτης, ὁ κατσιλιέρης, καὶ ὀλίγα ἄλλα, ἐκτιμοῦν ὅπως πρέπει τὰ θέλγητρα τῆς στέγης μονίμου κατοικίας. Διότι σχεδὸν ὅλα τὰ πτηνὰ τὰ ὁποῖα κυνηγοῦνται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐκτὸς ὀλίγων, εἶναι πτηνὰ τὰ ὁποῖα ἢ ἔρχονται ἀπὸ τὰ βόρεια κλίματα ποὺ τὰ σφίγγουν τὰ μεγάλα ψύχη διὰ νὰ ξεχειμωνιάσουν ἐδῶ, ἢ περνοῦν ἀπὸ τὸν τόπον μας, ἐρχόμενα ἀπὸ τὰ νότια τὴν ἄνοιξιν διὰ τὰ βορειότερα κλίματα καὶ κατεβαίνουν πάλιν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου μὲ ἀντίθετον δρομολόγιον.

Ἀλλὰ κανεὶς νὰ μὴ νομίσῃ ὅτι τὰ ταξίδια αὐτὰ τοῦ πτερωτοῦ κόσμου γίνονται χωρὶς περιπετείας, χωρὶς κινδύνους, χωρὶς καταστροφάς. Πολλάκις πίπτουν εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ ἐξάντλησιν, ἄλλοτε τοὺς δίδουν συ-

βολικὸν θάνατον ἢ χάλαζα, αἱ καταιγίδες, οἱ τυφῶνες, τότε ἐπάνω εἰς τὰ κύματα τῶν θαλασσῶν, καὶ πότε ἐπάνω εἰς ἀγρίους βράχους ὅπου τὰ συντρίβουν. Ἄλλοτε πάλιν πίπτουν σὰν πυκνὸ σύννεφο, ἐξηντλημένα ἐπάνω εἰς τὰ καράβια, εἰς τὰς κεραίαις των, εἰς τὰς κόφας, εἰς τὸ κατάστρωμα, εἰς τὰ τσιμπούκια, διὰ νὰ εὐρουν μέρος νὰ καθήσουν.

Καὶ διὰ μίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς καταστροφὰς ἡμπορῶ νὰ προσφέρω τὴν μαρτυρίαν μου, ὥς αὐτόπτης.

* * *

Εὐρισκόμην ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ «Σαλαμινία» ὡς ἀνακριτῆς διὰ τὴν καταδίωξιν ἑνὸς τρομεροῦ ἐγκλήματος πειρατείας.

Ἐπλέομεν μεταξὺ Ρόδου καὶ Καρπάθου. Ἦτο πρωτῆς 31 Αὐγούστου, — ἐνθυμοῦμαι τὴν ἡμέραν διότι τὴν ἐσημείωσα εἰς τὸ ἡμερολόγιόν μου. — Ἦμην ἐπάνω εἰς τὴν γέφυραν ὅπου εἶδα τὸν πλοίαρχον νὰ παρατηρῇ με προσοχὴν τὴν θάλασσαν ἐμπρός. Ἐπῆρε τὰς διόπτρας, καί, ἀφοῦ ἐκοίταξε καλὰ, μοῦ εἶπε:

— Περίεργο ! Ἡ θάλασσα σὲ ἀρκετὴ ἔκτασι εἶναι κίτρινη σὰ νὰ εἶναι στρωμένη με ψάθες.

Ὅταν ἐπλησιάσαμεν, εἶδομεν μυριάδας πνιγμένα ὀρτύκια, τὰ ὁποῖα ἐπέπλεον. Ἐρριψαν κουθάδες καὶ ἀνέσυραν μερικά. Εἶχεν ἀρχίσει ἡ σῆψις των καὶ ἀνέδιδον τρομερὰν δυσσομίαν. Τότε ἐνεθυμήθημεν, ὅτι πρὸ τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν Ρόδον ὅπου ἡμεθα ἡγκυροβολημένοι ὅλην τὴν νύκτα, ἔπνεε σφοδρότατος ἄνεμος με ἀδιάκοπην βροχή.

Ἄλλὰ δι' ἐμέ, τὸ μεγαλύτερον μυστήριον τῆς φύσεως εἰς αὐτὸν τὸν ὁργανισμόν τῶν ἀποδημιῶν τοῦ

πτερωτοῦ κόσμου, δὲν εἶναι τόσον τὰ μεγάλα, τὰ δυνατά πουλιά. Μοῦ γεννοῦν ἀπορίαν, μοῦ ἐμπνέουν θαυμασμόν, οἱ μικροσκοπικοὶ ταξιδιωτὲς τοῦ ἀέρος, οἱ ὅποιοι περνοῦν βουνὰ καὶ κορυφάς, ὑπερόριοι, καὶ σχίζουσιν τὸν ἀέρα ὑπερπόντιοι, ἀπ' ἐπάνω ἀπὸ τὰ κύματα τῶν θαλασσῶν χιλιάδων μιλίων, αὐτὰ τὰ πουλάκια τόσων πολλῶν εἰδῶν καὶ χρωμάτων, τὰ ὅποια ἀπὸ τὸν Αὐγουστον ἕως τὸν Ὀκτώβριον πετοῦν εἰς τὸν τόπον μας εἰς δένδρα, εἰς θάμνους, εἰς ἀγκάθια ὁμοιάζοντα πρὸς ζωντανὰ μικρὰ ἄνθη ὅπου νομίζεις ὅτι φθάνει ἢ πλέον ἐλαφρὰ αὔρα, μία πνοή ἀέρος, διὰ νὰ τὰ συναρπάσῃ καὶ νὰ τὰ ἐξαφανίσῃ ὥς πούπουλα.

Πῶς ταξιδεύουν ὁ δρυοκολάπτης, ὁ κοκκινολαίμης καὶ τόσα ἄλλα πουλάκια, τὰ ὅποια χωροῦν μέσα σὲ ἕνα καρύδι, καὶ πρὸ πάντων ἐκεῖνα τὰ πρασινοκίτρινα πουλάκια, ποὺ ὁμοιάζουν σὰν πεταλουδίτσες !

Καὶ ὅμως καὶ αὐτά, χαριτωμένα μικρὰ στολίδια τῶν πρασίνων κλαδιῶν, ὅπου λικνίζονται μὲ τὸ ἐλαφρὸν φύσημα — λουλούδια καὶ αὐτὰ ἐπάνω στὰ λουλούδια — καὶ αὐτὰ διασχίζουν ἡπείρους καὶ περνοῦν ἄνωθεν ὑψηλῶν κορυφῶν ὀρέων καὶ ἄνωθεν τῶν ἀγρίων κυμάτων, εἰς ἀπέραντα πελάγη μὲ ὀλόμαυρον οὐρανὸν καὶ ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν λάμψιν τῶν ἀστραπῶν διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὸ ἄγνωστον τέρμα τοῦ δρόμου, τὸ ὁποῖον τοὺς δεικνύει ἐμπρὸς εἰς τὰ ματάκια των, ματάκια σὰν ψιλὲς χανδρίτσες, τὸ ἔνστικτον.

Ε. Μ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

41. Ὁ Καλογιάννος.

Δὲν ἐντρέπομαι νὰ ὁμολογήσω, ὅτι καὶ ὡς γέρων·
ραψωδὸς παράξενος καὶ ὡς ἀπλοῦς θνητὸς ἔχω καὶ ἐγὼ·
τὰς ἀδυναμίας μου καὶ τὰς ιδιοτροπίας μου. Μεταξύ-
τούτων ὑπάρχει καὶ ἡ ἀπέραντος συμπάθειά μου πρὸς
ἐν τῶν κοινοτέρων καὶ ταπεινοτέρων φθινοπωρινῶν πτη-
νῶν μας, τὸν νάνον καὶ ἀγαθὸν Καλογιάννον.

Ἄγνοῶ πόθεν προῆλθε τὸ ὄνομά του ἢ ἂν παντα-
χοῦ τῆς Ἑλλάδος οὕτω πως ὀνομάζεται. Τὸ ὄνομα μαρ-
τυρεῖ πιθανῶς περὶ τῆς ἀγαθότητος τοῦ ἥθους καὶ τῆς
φυσικῆς αὐτοῦ τάσεως πρὸς τὴν οἰκειότητα.

Πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης τὰ χαριέστατα ταῦτα πτηνὰ
ἐμφανίζονται κατὰ τὸ ἔαρ, ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι μόνον κατὰ
τὰς πρώτας βροχὰς τοῦ φθινοπώρου ἔρχονται καὶ δίδουν
ζωὴν εἰς τὰ νεκρά μας δάση. Φθάνουν δὲ ταυτοχρόνως
τόσον πολλά, καὶ τόσον ζωηρὰ εὐθύς μετὰ τὴν ἀφίξιν-
των, ἐπιδίδονται εἰς τὸ προσφιλὲς κελάδημά των, ὥστε
μένει τις ἐκστατικὸς πρὸ τοιαύτης συμφωνίας.

Ὁ Καλογιάννος εἶναι τὸ πρωϊνώτερον τῶν πτηνῶν
μας· δίδει εἰς τὸν γεωργὸν τὸ σύνθημα τῶν ἐργασιῶν
καὶ τὸν ἀνακουφίζει διὰ τοῦ ἄσματος του, ὅταν παρὰ
τὸν κορμὸν δένδρου ἀναπαύεται ἐκ τοῦ πολλοῦ κόπου.
Τὸ λάλημα εἶναι μὲν βραχύ, ἀλλὰ γλυκύτατον καὶ τὸ
ἐπαναλαμβάνει ἀδιακόπως, χωρὶς νὰ ταραττήται διόλου
ἐκ τῆς παρουσίας τῶν ἀνθρώπων, μεθ' ὧν ἀρέσκεται
νὰ συζῇ καὶ εἰς τὰς κατοικίας τῶν ὁποίων ἀφόβως
εἰσέρχεται καὶ ζητεῖ τὴν τροφήν του, ὅταν ἡ χιὼν κα-
λύπτουσα τὸ ἔδαφος, κρύπτει τὰ ἔντομα, δι' ὧν συντη-
ρεῖται.

Ἐγὼ δὲ εἶδον αὐτὸν ἐνίοτε καθήμενον ἀταράχως ἐπὶ τῶν κεράτων τῶν ἀροτήρων βοῶν καὶ ψάλλοντα χωρὶς νὰ φοβῇται διόλου οὔτε τὴν βουκέντραν, οὔτε τὸν σάλαγον τοῦ ζευγηλάτου.

Μέγας φίλος καὶ προστάτης τῶν μικρῶν καὶ ἀδυνάτων πτηνῶν, ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ Καλογιάννος εἶναι φύσει ζηλότυπος καὶ διηγεῖται ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔζη κλεισμένος ἐν τῷ γραφείῳ του, ἐπετέθη μανιῶδῶς κατὰ μιᾶς ἀηδόνας, ἣν εἶχεν ἀποκτήσει καὶ πρὸς τὴν ὁποίαν ἀπένειμεν ἐξαιρετικὰς περιποιήσεις. Πολλὰκις δὲ τὸν παρηνώχλει καθήμενος ἐπὶ τῶν δακτύλων ἢ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὅταν κατελάμβανεν ὅτι ὁ κύριός του, βυθισμένος εἰς τὴν μελέτην, παρημέλει τὸν γηραιόν του φίλον.

Καὶ ὅμως τὸν Καλογιάννον περιφρονοῦν οἱ ποιηταί. Δὲν τὸν καταδέχονται, εἶναι πτωχὸ πουλί, εἶναι χωριάτης. Δὲν ἔχει τοὺς ρεμβασμοὺς τῆς ἀηδόνας, ἐξυπνᾷ πάρα πολὺ πρῶ, εἶναι χυδαῖος, πάντοτε εὐθυμος, πάντοτε καλοκαρδισμένος, δὲν μελαγχολεῖ ποτέ, ἐν ἐνὶ λόγῳ εἶναι λαός.

Ἄλλ' ἐγὼ τὸν ἠγάπησα ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας καὶ ὅταν τὴν ἄφιξιν τοῦ φθινοπώρου συναντῶμαι μετὰ τοῦ πρώτου Καλογιάννου καὶ τῆς πρώτης κυκλαμιᾶς (διότι τὸ ἄνθος καὶ τὸ πτηνὸν συγχρόνως ἐμφανίζονται), ἡ καρδιά μου σκιρτᾷ, ὥς ἂν αἴφνης ἔβλεπον παλαιοὺς φίλους ἐπανερχομένους ἐκ μακρᾶς ἀποδημίας.

Ἀπέναντι τῶν παραθύρων τοῦ ἐξοχικοῦ μας οἴκου, ἐγείρεται παμμεγέθης ἐλαία, ἣτις εἶναι ἀληθῆς ἀγορὰ τοῦ λαοῦ τῶν Καλογιάννων. Ἐκεῖ συνέρχονται, ἰδίως ὅταν ἐπίκειται χειμῶν ἢ τρικυμία, καὶ συναναστρέφονται μετ' ἐμοῦ καὶ μὲ εὐφραίνουν διὰ τῶν κελαδημάτων. Χιλίας φορὰς μοῦ διεσκέδαζαν τὰ μαῦρα νέφη τῆς φαντασίας ! Χιλίας φορὰς μὲ παρηγόρησαν καὶ μοῦ

ἐγλύκαναν τὰ κρυφὰ φαρμάκια τῆς ψυχῆς. Χρεωστῶ εἰς αὐτοὺς τόσην εὐγνωμοσύνην !

ΑΡ. ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ

42. Ὁ Κούκκος.

Ἴδου ἓνα προνομιοῦχον πλάσμα τοῦ Θεοῦ· κορφο-
λογεῖ τὴν ἀνοιξιν τὸ τραγούδι, δίχως νὰ τὸν βαρύνῃ καμ-
μία πεζὴ ὑποχρέωσις· ἀκόμη καὶ τὰ αὐγά του, ἄλλοι τὰ
κλώθουν, τὰ ξεκλώθουν, βγάζουν τὰ πουλιά του, τὰ ταΐ-
ζουν, τὰ ποτίζουν. Διότι, ὡς γνωστόν, ὁ κούκκος πετᾷ
τ' αὐγά του εἰς τὰς φωλεὰς τῶν ἄλλων πουλιῶν, καὶ
ἀφήνει εἰς αὐτὰ τὴν φροντίδα τῶν περαιτέρω.

Ἡ λαϊκὴ φαντασία, ἡ ὁποία ἀφορμὴν θέλει διὰ νὰ
πλάσῃ ἀτελειώτους ἱστορίας, ἐδημιούργησεν εἰς δόξαν
τοῦ κούκκου πλῆθος προνομίων. Πρῶτα - πρῶτα, ἀδύνα-
τον νὰ πείσετε χωρικὸν ὅτι δὲν ταξιδεύει ἔφιππος. Τὸ
ἄλογό του εἶναι ἓνα μεγάλο ἄσπρο πουλί, τὸ ὁποῖον δὲν
εἶναι γνωστόν μὲ ἄλλο ὄνομα, παρὰ ὡς «κουκκάλογο».
Τὸν Μάρτιον ἔρχεται εἰς τὰ μέρη μας ὀλίγον ἐνωρίτερον
τοῦ κούκκου, καὶ ἡ παράδοσις λέγει, ὅτι τὸ στέλ-
λει ὁ ἀφέντης του ὁ κούκκος διὰ νὰ ἐξετάσῃ ἂν
ἦλθεν ἡ ἀνοιξίς εἰς τὰ βουνά. Τὸ «κουκκάλογο» περι-
πλανᾶται ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὰ πλάγια καὶ ἔπειτα ἐ-
πιστρέφει διὰ νὰ μεταφέρῃ τὸν καθαλλάρην του. Ποτὲ ὁ
κούκκος δὲν κάθεται ὅπου κι ὅπου διὰ νὰ τραγουδήσῃ
τὴν ἀνοιξιν ἔχει ὠρισμένους λόφους καὶ ὠρισμένα δέν-
δρα, ἀκόμη καὶ ὠρισμένους κλάδους, κατὰ τοὺς χωρι-
κοὺς.

Εἰς ἓνα λόφον, ἀντικρυ ἀπὸ τὸ σπίτι μου, ἦτο ἓν γη-
ραλέον πουρνάρι, εἰς τὸ ὁποῖον ἤρχιζε στερεοτύπως
τὸ λάλημά του τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Κάποτε
ὁ βοριάς ἔσπασε τὸ πουρνάρι καὶ ἔκτοτε ὁ κοῦκκος δὲν
ἐνεφανίσθη πλέον εἰς τὸν λόφον, μολονότι γύρω του
εἶναι καὶ ἄλλα πουρνάρια.

Λέγουν ἀκόμη, ὅτι εἶναι τόσοσιν ὑπερήφανος, ὥστε
μίαν φορὰν νὰ τὸν ἀποδοκιμάσουν εἰς ἓνα μέρος δὲν ξα-
ναπατᾷ πλέον.

Κάποιος γεωργὸς μοῦ ἔλεγεν, ὅτι δίπλα ἀπὸ τὸ κα-
λύβι του ἤρχετο χρόνια καὶ χρόνια ἓνας κοῦκκος καὶ
τὸν ἐχαιρέτιζε πρωτῆ-πρωτῆ. Ἀλλὰ μίαν φορὰν τὸν ἐπε-
τροβόλησε καὶ ἔκτοτε δὲν ἐνεφανίσθη πλέον.

— Γιατί τὸν ἐπετροβόλησες ; τὸν ἠρώτησα.

— Μοῦ κ ό μ π ω ν ε τὰ παιδιὰ μου.

Γενικὴ πρόληψις ὑπάρχει, ὅτι ἅμα ἀκούσης τὸν κοῦκ-
κον πρωτῆ-πρωτῆ νηστικός, θὰ κομπωθῆς, θὰ αἰσθανθῆς
δηλαδὴ εἰς τὸν λαιμόν σου στενοχωρίαν, ἢ ὁποία θεω-
ρεῖται ὡς «ἀναποδιά». Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ οἱ χω-
ρικοὶ καὶ οἱ κυνηγοὶ τὴν ἄνοιξιν, φροντίζουν νὰ μὴν ἀ-
κούσουν τὸν κοῦκκον νηστικοί. Τόσων ἢ λαϊκὴ παράδο-
σις θεωρεῖ τὸν κοῦκκον ὡς προνομιοῦχον, ὥστε νὰ παρα-
δέχεται ἀκόμη, ὅτι ὁ Δημιουργὸς καὶ ἰδιαιτέραν τροφὴν
ἐδημιούργησε δι' αὐτόν.

Ἐν μικρὸν φυτὸν τὸ ὁποῖον φυτρώνει καὶ σταφυ-
λιάζει τὸν Ἀπρίλιον, εἶναι γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «στα-
φύλι τοῦ κούκκου».

— Μὰ εἶδατε νὰ τρώγῃ ἀπ' αὐτὸ τὸ σταφύλι ὁ κοῦκ-
κος ; ἠρώτησα κάποτε ἓνα βοσκόν.

— Ἀκοῦς, τὸν βλέπομε.... Μήπως τρώει τίποτε ἄλ-
λο !.....

Δύσκολον πράγμα νὰ πείσης χωρικὸν ὅτι ὁ κοῦκ-
κος εἶναι ἀδικαιολόγητος χασομέρης, ἐπιθλαθῆς εἰς τὴν
κοινωνίαν τῶν πουλιῶν. Διὰ τὴν ἀτυχῇ τρυγόναν, μά-

λιστα' αὐτὴ εἶναι «τεμπέλα»· δὲν ἐπιμελεῖται τὴν γένναν της ὅπως πρέπει, ἀλλὰ στρώνει ὀλίγα ξυλαράκια, τὰ ὅποια εἶναι ἡ φωλεά της.

— Μὰ αὐτὴ ἐπὶ τέλους, ἔλεγα εἰς τὸν φιλόσοφον μωλωνᾶν τοῦ χωριοῦ, ὁ ὁποῖος σχολιάζει «τὰ κακῶς κείμενα» εἰς τὸ βασιλείον τῶν ζώων, κάμνει μιὰ φωλιά, κλῶθει μόνη της τὰ αὐγά της, καὶ τραγουδεῖ τὴν ἀνοιξιν.....

— Δὲν σοῦ λέγω ὅχι... Κι αὐτὴ καὶ τὸ ἀηδόνι τραγουδοῦν, ἀλλ' αὐτὰ πρέπει νὰ δουλεύουν κιόλα....

— Καὶ ὁ κούκκος, γιατί νὰ μὴ δουλεύῃ ;...

— Γιατὶ αὐτὸς φέρνει τὴν ἀνοιξιν... Τὸ πᾶν εἶναι ποιὸς θὰ κάμῃ τὴν ἀρχή... Νᾶξερές πῶς πηδάει ἡ καρδιά μας, ἅμα τὸν ἀκοῦμε, ἐμεῖς ἡ τσαπατουριά !....

Ἀλήθεια, τί εὐαγγέλιον καλωσύνης καιροῦ, ἀληθινὴ σάλπιγξ Θεοῦ εἶναι τὸ λάλημα τοῦ κούκκου εἰς τὰ μέρη μας. Ἄνθρωποι, θόδια, ἄλογα, ἀλέτρια χύνονται εἰς τὸν κάμπον καὶ ξεκλειδώνουν τὴν γῆν. Ἡ φωνὴ του ταράσσει τὴν σιωπηλὴν ἐρημίαν εἰς τὸ τέλος περίπου τῆς παλαιᾶς συγκομιδῆς. Εἶναι ἡ ἐπαγγελία τῆς νέας ἐσοδείας τῶν χωραφιῶν, ὁ μακρινὸς ἦχος τῶν ἐρχομένων ἀπὸ τὰ χειμαδιὰ προβάτων μὲ τὰ γαλακτερά μαστάρια καὶ τὰ ἄφθονα μαλλιά.

ΣΤ. ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ

43. Ὁ Κόσσυφος.

Πολλοὶ πιστεύουν πῶς εἰς τοὺς μεγάλους λόγκους εἶναι τὰ καλύτερα πτηνά. Ἀλλοίμονον ἂν ἔλειπεν ἀπὸ αὐτὰ ὁ κόσσυφος.

Σ. Σκλαβουνάκου, «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δ. ἔκδ. Β' 1937 10

Ὁ λόγκος θὰ ἦταν ἓνα πανηγύρι ἀρχοντοχωριατῶν μουγκῶν. Χρώματα, ἄλλο τίποτε.

Ὑπάρχουν μάλιστα μερικά, ὡς λόγου χάριν ἡ τσιγκλιτάρρα (δρυοκολάπτης), ὁ τσαλαπετεινὸς (ἔποψ) καὶ ὁ συκοφαγᾶς, ποὺ εἶναι σὰν πολύχρωμοι ἐφημερίδες· ἂν ὅμως πρόκειται ν' ἀνοίξουν τὸ στόμα τους, νὰ εὐχεσθε νὰ μὴν εἴσθε ἐκεῖ. "Ὅ,τι κωμικὸν ἤμποροῦσε νὰ δημιουργήσῃ εἰς φωνὴν ὁ Ὑψιστος τὸ ἔδωκεν εἰς τὰ λαρύγκια των.

Ἐν μέσῳ αὐτῶν τῶν γελοιογραφιῶν ζῇ ὁ σκέτος κόσσυφος, αὐστηρὸς, σοβαρὸς, μαῦρος ὡς ἔβεννος, μὲ τὸ κατακίτρινον ράμφος του, ὡς νὰ κρατῇ κεχριμπαρένια πίπα. Ἡ σύντροφός του ὅμως δὲν ἔχει οὔτε τὴν μαυρίλαν τῶν πτερῶν του, οὔτε τὸ χρυσάφι τοῦ ράμφους του. "Ὅ,τι εἶναι ἡ ἀμυγδαλιά εἰς τὸν φυσικὸν κόσμον, εἶναι αὐτὸς εἰς τὸν πτερωτόν : τὸ λάλημά του θὰ πρωτοχαιρετίσῃ τὴν ἀνοιξιν ἓνα-δύο μῆνας ἐνωρίτερα ἀπὸ τὸν κοῦκκον καὶ τὰηδόνι· πρωτολαλεῖ, πρωτοζευγαρώνει, πρωτοφωλιάζει. Τὸ δὲ λάλημά του εἶναι περιπαθέστατον.

Τὸν δέχονται ὡς ἀνυποφόρως μῖμον. "Ὅ,τι τραγοῦδι ἀκούσῃ προσπαθεῖ νὰ τὸ μάθῃ, φθάνει δὲν φθάνει τὸ λαρύγκι του.

Πότε αὐτὸ τὸ πουλί, τὸ ὁποῖον δὲν παύει νὰ τραγουδῇ, βρίσκει καιρὸν νὰ κτίσῃ ἐκεῖνο τὸ θαῦμα τῆς ὑπομονῆς, τῆς τέχνης, τῆς ψιλοδουλειᾶς, ποὺ εἶναι ἡ φωλεά του; Ποτέ, ποτέ, δὲν μπορεῖ νὰ πιστεύσῃ κανεὶς, ὅτι ἓν ράμφος εἶναι δυνατὸν νὰ λεπτοουργήσῃ τὸ καταστρόγγυλον ἐκεῖνο πῆλινον τάσι, τὸ καλοδεμένον ἀπ' ἔξω μὲ πολυτρίχια καὶ ρίζες, τὸ γαρνιρισμένον ἐπάνω μὲ χαλικάκια, τὸ γαλακτωμένον μέσα ἀπὸ καθαρὸν χρῶμα καὶ στρωμένον μὲ φρύγανα, χνούδια καὶ σωροὺς πτερῶν.

Τί περίεργον φαινόμενον ἡ τέχνη πού ἔχουν αἱ φω-
λεαὶ τῶν περισσοτέρων ὠδικῶν πτηνῶν ! Μερικὰ ἀηδό-
νια ὑφαίνουν τὴν φωλεάν των κρεμαστήν ἀπὸ ἓνα κλω-
νάρι ὡς κούνιαν, ἡ δὲ ποταμίδα (ὑπολαῖς) ἐνώνει ἐνὸς
κλαδιοῦ δυὸ κατεβατὰ φύλλα καὶ τὰ ράβει κάτω - κάτω
κατὰ τρόπον πού θὰ ἐζήλευε καὶ χέρι γυμνασμένον εἰς
τὴν βελόνην. Φαίνεται ὅτι σλμβαίνει καὶ μὲ τὰ ἐκλεκτὰ
πουλιά ὅ,τι λέγει ὁ Πλούταρχος διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀν-
θρώπους : «οὐδὲν εἶδος παιδείας ἀτιμάζουσι». Τραγουδι-
σταὶ θαυμάσιοι, τεχνῖται ἐκλεκτοί, νοικοκυραῖοι τετρα-
γωνικοί, γονεῖς στοργικώτατοι, ἄκακοι, μεγαλόψυχοι,
πάντοτε καλόκαρδοι.

Κάμετε τὸν κόπον διαβάσετε αὐτὴν τὴν ἀφήγησιν
πού μοῦ ἔκαμε φίλος μου λοχαγός :

«Ὅτε διέμενον πρὸ ἐτῶν εἰς Καρπενήσιον, ἔνεκα
ὕπηρεσίας, εἶχον κόσσουφον εἰς κλωθίον.

Ἡμέραν τινὰ παιδίον χωρικοῦ μὲ παρεκάλεσε καθ'
ὁδὸν ν' ἀγοράσω μικρόν τι πτηνόν, τὸ ὁποῖον ἦτο ἄνευ
πτερῶν. Ἐνεκα τῶν παρακλήσεων τοῦ παιδίου καὶ δι-
ότι ἐλυπήθην τὸ ἀτυχές αὐτὸ πτηνόν, τὸ ἠγόρασα.

Ἐπειδὴ δὲν εἶχον ποῦ νὰ τὸ βάλω, τὸ ἔθεσα ἐντὸς
τοῦ κλωθίου, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχον τὸν κόσσουφον. Ἐνῶ δὲ
περιέμενον νὰ ἴδω αὐτὸν ἀνησυχοῦντα, ὡς συνήθως συμ-
βαίνει εἰς τὰ πτηνά, ὅταν θέτῳσιν εἰς τὸ κλωθίον αὐτῶν
ἕτερον πτηνόν, παρετήρησα μετ' ἐκπλήξεως ὅτι οὗτος
τοῦναντίον ηὐχαριστήθη, ἐπλησίασε τὸ μικρόν, τὸ ἐθώ-
πευε καὶ δὲν ἤξευρε τίνι τρόπῳ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν χαρὰν
του διὰ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῇ εὐκαι-
ρίᾳ ταύτῃ τοῦ ἔθεσα καὶ τροφήν, ἥτις, ὡς γνωστόν, συνί-
σταται ἐκ κρέατος, ἀμέσως ἔλαβεν ἐκ τούτου μερικά
τεμάχια καὶ ἔδωκεν εἰς τὸ μικρόν ὀρφανόν, τὸ ὁποῖον τὰ
ἔφαγε μετ' εὐχαριστήσεως διότι ἐπείνα.

Ἐξηκολούθησε δὲ κατόπιν νὰ τὸ τρέφῃ μετὰ στορ-
γῆς, μέχρις οὗ τὸ μικρόν πτηνόν ἤρχισε νὰ τρώγῃ μόνον
του.

Ἐποὺ δὲ ἐμεγάλωσε καὶ ἐπτερώθη, διέκρινα ὅτι ἦτο ἀηδὼν, ἡ ὁποία ἔζησε πολὺν καιρὸν μετὰ τοῦ εὐεργέτου καὶ θετοῦ πατρός της ἐν ἄκρᾳ ἀγάπῃ καὶ ἀρμονίᾳ· ἦσαν δὲ ἀμφοτέρω, ὥς ἐὰν ἀπετέλουν μουσικὴν συμφωνίαν.

Ἀπὸ τὸν Ἰούλιον ὅμως καὶ ἔπειτα ὁ κόσσυφος γίνεται ἡ πληγὴ τοῦ κήπου καὶ τοῦ ἀμπελιοῦ. Οἱ ἐρευνηταὶ τοῦ ἀκανθώδους ζητήματος, τὸ ὁποῖον λέγεται «ὠφέλιμα καὶ ἐπιβλαβῆ πτηνά», ἰσχυρίζονται ὅτι πρόκειται περὶ δικαίας ἀποζημιώσεως, διότι καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα παστρεύει τὴν γῆν ἀπὸ ἔντομα, τὰ ὁποία λόγῳ τῆς σκληρότητος τοῦ ράμφους του, μόνον αὐτὸς δύναται νὰ συγυρίσῃ. Ἄλλοι γεωργοί, οἱ ὁποῖοι δὲν γνωρίζουν πολλὰ πράγματα ἀπὸ τὴν γεωργικὴν ἐντομολογίαν, δὲν βλέπουν κατὰ τί τοὺς ὠφελεῖ αὐτὴ ἡ συνδρομή, τὴν ὁποίαν τοὺς δίδει, προστατεύουν τὰ σῦκα καὶ τὰ σταφύλια ἀπὸ τὰ ἔντομα, διὰ νὰ τὰ καταπιῇ ὁ ἴδιος. Διότι πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι ἔρχεται χρονιά, πού ὁ περιπαθὴς αὐτὸς τραγουδιστής, μαζί με τὸν ἄλλον ἐκείνον σατανᾶν, ὁ ὁποῖος λέγεται συκοφάγας, ἀφήνει στ' ἀμπέλια καὶ στοὺς κήπους μόνο συκόφλουδες καὶ τσάμπουρα.

Ἀλλὰ καὶ τότε εἶναι χαρὰ Θεοῦ ὡς θέαμα. Ἐνῶ ἐκείνη ἡ ἀθλία κίσσα καὶ τὰ ἄλλα σταφυλοχαρῆ πουλιά φαίνονται ὡς νὰ ἐβγήκαν ἀπὸ τὸ πατητήρι, αὐτὸς εἶναι ὁ ἴδιος, ἀξιοπρεπεὴς κύριος μαυρογυαλίζων σὰν ἀτλάζι καὶ μετὰ τὴν κεχριμπαρένιαν πίπαν του κατακάθαρη. Ὅλα κι ὅλα, ἀλλ' ἐννοεῖ νὰ πάρῃ τὸ λουτρό του κάθε μέρα.

ΣΤ. ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ

44. Ὁ Τραγουδιστὴς καὶ ἡ Χορεύτρια.

Ἐκεῖ ποὺ εἶναι τ' ἀλώνια τοῦ χωριοῦ καὶ ἀλωνίζουσιν οἱ χωρικοὶ τὰ γεννήματά των, τὰ μεγάλα ἐκεῖνα μυρμήγκια, μαῦρα σὰν ἀράπηδες, ἐπῆγαν καὶ ἔκτισαν τὴν φωλεάν των.

Αὐτὸ τὸ ἔκαμαν ἐπίτηδες διὰ νὰ ἔχουν κοντὰ ἄφθονον καὶ καλὴν τροφήν, τὰ σπειριὰ τοῦ σιταριοῦ, τοῦ κριθαριοῦ καὶ τοῦ ἀραβοσίτου ποὺ θὰ τοὺς ἐπρομήθεον θέλοντες καὶ μὴ οἱ χωρικοί.

Τὰ μυρμήγκια ἐκαλοπερνοῦσαν καὶ ἐπλήθαιναν καὶ ἐμεγάλωναν. Ἐγιναν τόσον πολλὰ, ὥστε ἔκαμαν ἰδικόν των βασιλείον καὶ ἰδικόν των βασιλέα.

Ὁ βασιλεὺς των αὐτὸς ἦτο ἓνας γεροντομύρμηγκας γενναῖος καὶ φρόνιμος, ὅπως πρέπει νὰ εἶναι ἓνας βασιλεὺς. Ὡσὰν σωστὸς βασιλεὺς ἐφοροῦσε καὶ αὐτὸς χρυσὴν κορώναν εἰς τὸ κεφάλι καὶ ἐκρατοῦσε χρυσοῦν σκῆπτρον.

Ἡ κορώνα του ἦτον ἓνα μικρὸ κομματάκι χρυσάφι στρογγυλὸν καὶ σκαλισμένον ἔτσι, ὥστε ἐστέκετο ὠραιότατα εἰς τὸ κεφάλι του.

Τὸ εἶχαν εὖρει μέσα εἰς τὴν κασέλαν μιᾶς χωρικῆς οἱ στρατιῶται του εἰς κάποιαν ἐκστρατείαν, τὸ ἐπῆραν ἦλθεν εἰς βασιλικά χέρια ἔλαβεν ἀξίαν καὶ αὐτό. ὡς λάφυρον καὶ τὸ ἐχάρισαν εἰς τὸν βασιλέα των. Καὶ τὸ σκῆπτρον τὸ εὗρήκεν ὁ ἴδιος μίαν ἡμέραν εἰς τὰ ἀλώνια καὶ τὸ ἐπῆρε. Δὲν ἦτο τίποτε ἄλλο παρὰ ἓνα χρυσὸ κλειδάκι ὥρολογιοῦ, ποὺ ἔπεσεν ἀπὸ τὴν ἀλυσίδα τοῦ ἐπιστάτου τοῦ χωριοῦ· ἀλλ' ἀδιάφορον, ἅμα ἦλθεν εἰς βασιλικά χέρια ἔλαβεν ἀξίαν καὶ αὐτό.

Ὁ βασιλεὺς εἶχε καὶ ἅμαξαν ἰδικήν του. Ἦτο κα-

μωμένη ἀπὸ καρυδόφλουδαν καὶ τὴν ἔσυραν δύο μαῦροι κύνες γρήγοροι καὶ καλοθρεμμένοι, ὅπως εἶναι ὅλα τὰ βασιλικά ἄλογα. Μὲ τὴν ἄμαξαν αὐτὴν ἐπήγαγεν συνήθως εἰς τὸν περίπατον, διότι ἦτο τόσο ἡλικιωμένος, ὁ μεγαλειότατος, πού εἶχεν ἀσπρίσει ἐντελῶς.

Καθὼς βλέπετε, εἶχεν ὅλα τὰ καλὰ, καὶ ὁ λαὸς τοῦ τὸν ἀγαποῦσε πολὺ. Ἀλλὰ δὲν ἦτο εὐτυχισμένος, ἐστενοχωρεῖτο, ἐπληττε, δὲν εὗρισκε εἰς τίποτε πλέον εὐχαρίστησιν.

Μίαν ἡμέραν ἔξαφνα μεγάλη ταραχὴ ἐγένεν εἰς τὸ βασίλειόν του τῶν μυρμηγκιῶν. Ἐνα τάγμα στρατιωτῶν, πού εἶχεν ὑπάγει εἰς μακρινὴν ἐκστρατείαν, ἐγύριζε μετὰ λαμπρὰν νίκην καὶ ἔφερε κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα λάφυρα καὶ τέσσαρας αἰχμαλώτους δεμένους.

Ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τὸν ἐξώστην τοῦ παλατιοῦ του μετὰ τὴν κορώναν εἰς τὸ κεφάλι καὶ μετὰ τὸ σκῆπτρον εἰς τὸ δεξιὸν χεῖρ εὐχαρίστησε τὸν στρατὸν, ὁ ὁποῖος ἔκαμνε παρέλασιν μετὰ πολλὴν τάξιν καὶ ἐφώναζε : « Ζήτω ὁ βασιλεὺς ! » Ἐπειτα ἐπρόσταξε νὰ φέρουν ἐμπρὸς τοὺς αἰχμαλώτους, διὰ ν' ἀποφασίσῃ τί θὰ τοὺς κάμῃ.

Ὁ πρῶτος αἰχμάλωτος ἦτο μία ἀράχνη.

— Πῶς ὀνομάζεσαι σύ ; ἐρώτησεν ὁ βασιλεὺς.

— Ἀράχνη, εἶπεν ἐκείνη ταπεινά, καὶ ἐλύγισε τὰ ἔμπροσθινά της πόδια καὶ τὸν ἐπροσκύνησε.

— Ποῦ ἐγεννήθηκες ; ἐρώτησε πάλιν ὁ βασιλεὺς.

— Ἐγεννήθηκα μέσα εἰς ἓνα σκοτεινὸν ὑπόγειον τοῦ μύλου.

Ἐρώτησε καὶ ἄλλα πολλὰ ὁ βασιλεὺς, καὶ μετὰ πολλὰ :

— Τί τέχνην γνωρίζεις ;

— Ἡξεύρω νὰ ὑφαίνω, εἶπεν ἡ Ἀράχνη εἰς τὴν ὑφαντικὴν δὲν με φθάνει κανεὶς, εἶμαι ἡ πρώτη ὑφάντρια τοῦ κόσμου.

— Καλά, εἶπεν ὁ βασιλεὺς. Θὰ μοῦ ὑφάνης πανικὰ διὰ τὸ παλάτι μου καὶ ὕστερα θὰ σ' ἐλευθερώσω, ἂν μείνω εὐχαριστημένος· ἂν ὄχι, τότε θὰ προστάξω τοὺς στρατιώτας μου νὰ σέ φονεύσουν. Κλείσατέ την εἰς μίαν φυλακὴν ν' ἀρχίσῃ ἀμέσως τὴν ἐργασίαν, ἐπρόσταξεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκτύπησε κάτω τὸ σκῆπτρον. Εὐθὺς ἓνας λοχίας μὲ δέκα στρατιώτας ἔσυραν ἀπὸ τὰ πόδια τὴν Ἀράχνην, τὴν ἐκλείσαν εἰς μίαν φυλακὴν, καὶ ἔφεραν τὸν δεύτερον αἰχμάλωτον εἰς τὸν βασιλέα.

Ὁ δεύτερος αἰχμάλωτος ἦτον μία μέλισσα. Πάλιν τὴν ἐρώτησεν ὁ βασιλεὺς τὸ ὄνομά της, καὶ αὕτῃ εἶπε πὼς λέγεται Μέλισσα καὶ τὸν ἐπροσκύνησεν. Ἐπειτα τὴν ἐρώτησε ποῦ ἐγεννήθη καὶ ἀπεκρίθη πὼς ἐγεννήθη μέσα εἰς ἓνα κοφίνι, ποῦ ἐκατοικεῖτο ἀπὸ πλῆθος μελισσῶν, ἦτο μὲ ἄλλους λόγους μελίσι. Ἐπὶ τέλους τὴν ἐρώτησε καὶ αὕτην ;

— Γνωρίζεις καμμίαν τέχνην ;

— Βέβαια, Μεγαλειότατε, κάμνω γλυκὰ περίφημα. Κανεῖς δὲν μὲ φθάνει εἰς τὴν τέχνην αὕτην.

— Καλά, εἶπεν ὁ βασιλεὺς, θὰ μοῦ κάμῃς ὅλα τὰ γλυκὰ, ὅσα θὰ χρειασθῶ διὰ τὰς ἑορτὰς ποὺ ἔχομεν, ὅταν θὰ στρώσουν τὰ ἀλώνια οἱ χωρικοί, καὶ ὕστερα θὰ σὲ ἐλευθερώσω, ἂν μείνω εὐχαριστημένος· ἂν ὄχι, τότε θὰ προστάξω τοὺς στρατιώτας μου νὰ σοῦ κόψουν τὸ κεφάλι. Κλείσατέ την εἰς μίαν φυλακὴν ν' ἀρχίσῃ ἀμέσως τὴν ἐργασίαν, καὶ ἐκτύπησε πάλιν τὸ σκῆπτρον κάτω καὶ ὁ λοχίας μὲ τοὺς στρατιώτας ἐπῆραν καὶ ἐφυλάκισαν τὴν Μέλισσαν καὶ ἔτρεξαν καὶ ἔφεραν τὸν τρίτον αἰχμάλωτον εἰς τὸν βασιλέα. Ἀλλὰ ὁ βασιλεὺς ἐπρόσταξε καὶ εἶπε :

— Φέρετε καὶ τὸν τελευταῖον, μαζί καὶ τοὺς δύο, νὰ τελειώνωμεν, διότι ἔχω καὶ ἄλλας ἐργασίας τοῦ κράτους.

Ἐφεραν λοιπὸν καὶ τὸν τέταρτον· ὁ τρίτος ἦτο μία Ἀκρίδα καὶ ὁ τέταρτος ἕνας Τζίτζικας.

Ἀφοῦ τοὺς ἐρώτησε τὰ συνηθισμένα καὶ αὐτοὺς, καὶ τοῦ εἶπαν ὅτι ἡ μία ἐγεννήθηκεν εἰς τὴν ρίζαν ἑνὸς θυμαριοῦ καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὸν κάτω κόσμον, ὁ βασιλεὺς ἔφθασεν εἰς τὴν ἐρώτησιν :

— Τί τέχνην ἡξεύρετε ;

— Ἐγὼ ἡξεύρω νὰ τραγουδῶ, ἀποκρίνεται ὁ Τζίτζικας.

— Καὶ ἐγὼ ἡξεύρω νὰ χορεύω, λέγει ἡ Ἀκρίδα.

— Ὡραία τέχνη καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη, φωνάζει με θυμὸν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκτύπησε τόσον δυνατὰ τὸ σκῆπτρον του, ὥστε ἐτρόμαξαν καὶ οἱ αὐλικοὶ καὶ οἱ στρατιῶται καὶ οἱ αἰχμάλωτοι, Δηλαδή δὲν κάμνετε τίποτε, εἴσθε σωστοὶ χασομέρηδες καὶ σὰς πρέπει κόψιμο καὶ τῶν δύο.

— Μεγαλειότατε, εἶπε μὲ θάρρος ὁ Τζίτζικας, ἐνῶ ἡ Ἀκρίδα ἔτρεμεν ἀπὸ φόβον, πῶς δὲν κάμνομεν τίποτε ; Πρῶτον δὲν πειράζομεν κανέναν, ἔπειτα, ἂν ἡ κυρία ἐδῶ καὶ ἐγὼ δὲν ἡξεύρομεν οὔτε νὰ ὑφαίνωμεν ὅπως ἡ Ἀράχνη, οὔτε νὰ κάμνωμεν γλυκά, ὅπως ἡ Μέλισσα, ὅμως εἴμεθα καλοὶ καὶ ὅλοι μᾶς ἀγαποῦν εἰς τὸν κόσμον. Ὅλα τὰ ἔντομα καὶ τὰ φυτὰ τοῦ κάμπου καὶ τοῦ βουνοῦ ἡμεῖς τὰ διασκεδάζομεν, ἡμεῖς τὰ κάμνομεν νὰ περνοῦν ὀλιγώτερον στενόχωρα τὴν ζωὴν τὸ καλοκαίρι, ποὺ αἱ ἡμέραι εἶναι τόσον μεγάλαι καὶ τόσον καίει ὁ ἥλιος. Ἐγὼ τραγουδῶ, αὐτὴ χορεύει, καὶ περνᾷ ἡ ὥρα ἐκείνων ποὺ μᾶς βλέπουν. καὶ ποὺ μᾶς ἀκούουν. Ἄς μᾶς ἀφήσουν ὀλίγον ἐλευθέρους ἐδῶ ἐμπρὸς εἰς τὴν Μεγαλειότητά σου, καὶ θὰ κρίνης καὶ σὺ ἂν μᾶς ἀξιζῇ νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃς ἢ νὰ μᾶς θανατώσῃς. Ὁ Βασιλεὺς

δὲν ἦτο σκληρός· εἶπε λοιπόν, ἀφοῦ ἄκουσε τὰ λόγια τοῦ Τζίτζικα.

— Παραδέχομαι ὅ,τι μοῦ εἶπες· ἔχω πολὺν καιρὸν νὰ εὐχαριστηθῶ καὶ νὰ διασκεδάσω· ἂν κατορθώσετε σεῖς νὰ μὲ κάμετε νὰ περάσω μίαν ὥραν εὐχάριστα, ὅχι μόνον θὰ σᾶς ἐλευθερώσω, ἀλλὰ θὰ σᾶς κάμω ἀπὸ μίαν χάριν τοῦ καθενός, ὅ,τι μοῦ ζητήσετε.

Ἐπρόσταξε λοιπόν καὶ τοὺς ἔλυσαν.

Τότε ἤρχισε ὁ Τζίτζικας νὰ τραγουδῇ μὲ ὄσπιν τέχνην ἠμποροῦσε, καὶ ἡ Ἀκρίδα νὰ χορεύῃ ἀμίμητα. Ὁ βασιλεὺς, καθὼς καὶ οἱ αὐλικοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ποτὲ δὲν εἶχαν ἀκούσει τόσον γλυκὸ τραγούδι, οὔτε εἶχαν ἰδῇ τόσον τεχνικὸν χορόν. Κατευχαριστήθη λοιπόν ὁ Μεγαλειότατος, ἡ γεροντικὴ του ὄψις ἐγέλασε, ἐκτύπησε μὲ χαρὰν τὸ σκῆπτρον του καὶ ἐφώναξε :

— Εὔγε σας, εὔγε σας ! Θὰ σᾶς ἐλευθερώσω. Μόνον θὰ σᾶς παρακαλέσω, ὅταν ἔχετε καιρὸν καὶ εὐχαρίστησιν, νὰ ἔρχεσθε νὰ διασκεδάσετε καὶ ἐμένα καὶ τοὺς ὑπηκόους μου ὀλίγον. Καλὴ εἶναι ἡ ἐργασία καὶ εὐλογημένη, ἀλλ' ἡ ζωὴ θέλει καὶ ὀλίγην διασκέδασιν. Σᾶς εἶπα ὅτι θὰ σᾶς κάμω ἀπὸ μίαν χάριν καθενός, ζητήσατέ μου ὅ,τι θέλετε.

Τότε ὁ Τζίτζικας εἶπε μὲ παρακλητικὴν φωνήν :

— Μεγαλειότατε, μίαν χάριν θέλω, νὰ ἐλευθερώσης καὶ τὴν καημένην τὴν Ἀράχνην.

Καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπεκρίθη :

— Ἐχεις καλὴ καρδιά· θὰ γίνῃ τὸ θέλημά σου !

Καὶ ἐγύρισε εἰς τὴν Ἀκρίδα καὶ εἶπε :

— Καὶ σύ τί χάρι θέλεις, κυρία χορεύτρια ;

— Μεγαλειότατε, νὰ ἐλευθερώσης καὶ τὴν καημένην τὴν Μέλισσα.

— Καὶ σύ ἔχεις καλὴ καρδιά· ἄς γίνῃ τὸ θέλημά σου !

Ὁ βασιλεὺς ἐπρόσταξε νὰ ἐλευθερώσουν καὶ τοὺς τέσσαρας αἰχμαλώτους.

Καὶ ἀμέσως τοὺς ἐλευθέρωσαν καὶ τοὺς συνώδευ-
σαν ἔξω ἀπὸ τὴν μυρμηγκότρυπαν ὅλα τὰ μυρμήγκια.
Καὶ ὁ Τζίτζικας ἀπὸ τὴ χαρά του ἐτραγουδοῦσε εἰς τὸν
δρόμον :

Ζι ζι ζί καὶ ζι ζι ζί
Ὁ Κύρ Βασιλιάς νὰ ζῇ
καὶ τὸ Ἔθνος του μαζί.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

45. Μύρμηξ καὶ Μέλισσα.

Νηστικὸς καὶ ὅλος τρέμων ἐν τῷ μέσω τῆς χιόνος,
μύρμηξ τις συλλογισμένος περιεπλανᾶτο μόνος·
ἅπαντ'α μικράν κυψέλην φρούριον ὀχυρωμένον.
Μία μέλισσα ὡς εἶδε πλησιάζοντα τὸν ξένον,
πρὸς αὐτὸν εὐθὺς πετᾶ.
Καί, τίς εἶ; ἐδῶ πλησίον τί ζητεῖτε; τὸν ρωτᾷ.
«Ἄχ!» ἐστέναξεν ὁ μύρμηξ, ἄχ! ὑπέφερα ὁ τάλας
δυστυχίας, μέλισσά μου, ἄχ! καὶ συμφορὰς μεγάλας.
Κατεστράφη ἡ φωλεά μου ὑπὸ τῶν σκληρῶν ἐχθρῶν μου.

Καὶ ἐγὼ χωρὶς πνοὴν
ἐπερίμενα τὸν Χάρον νὰ μοῦ πάρῃ τὴν ζωὴν.
Ἐπερίμενα τὸν Χάρον, ὅτε αἴφνης παρ' ἐλπίδα
εἰς τὴν λάμψιν τῶν χιόνων κάτι τι μακρόθεν εἶδα,
νὰ μαυρίζῃ.... Βλέπω.... ἦτο ἡ καλὴ αὐτὴ κυψέλη.
Εἶθε ἄφθονον νὰ ἔχῃ γλυκὸ μέλι, ξανθὸν μέλι!

Ἐκαμα εὐθὺς πτερὰ
κι ἐδῶ ἦλθα, ὡς μὲ βλέπεis, ἐλπὶς ὅλος καὶ χαρά.

Κι εἶπα : "Αχ, ἡ ἀδελφή μου εἶναι εὖσπλαχνος,
πλουσία,
καὶ θενὰ τὴν συγκινήσῃ ἡ πολλή μου δυστυχία.
Εἰς τοὺς πόδας σου προσπίπτω, μέλισσα, νὰ μ' ἐλεήσης.
Μὴ μ' ἀφήνῃς νὰ χαθῶ.

Δὲν μπορῶ ἀπὸ τὴν πείναν καὶ τὸ ψῦχος νὰ σταθῶ.

Καὶ ἡ μέλισσα : «Ὡραία ὁμιλεῖς» ἰ τῷ ἀπεκρίθη,
«ἀλλὰ πέρυσιν ὁ τέττιξ ἔνδακρυς μοὶ διηγέθη,
ὅτι, κύριε, ἡρνήθης εἰς αὐτὸν μὲ ἀσπλαγχνίαν
τὴν τροφὴν ὅπου ἐζήτει ἀπὸ σὲ καὶ προστασίαν».

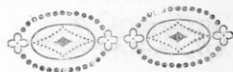
—«Ὅτε ἤμην εὐτυχὴς

δὲν ἐπίστευα καθόλου τοὺς πτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς !»

«—Τί, λοιπὸν ἤθελες κάμει, σὲ παρακαλῶ, εἰπέ μου,
καὶ ἐγὼ ἂν ἐφερόμην σήμερον, ὦ ἀδελφέ μου,
μ' ὅσῃν σύ ἐφέρθης τότε πρὸς τὸν τέττιγα ἀσπλαγχνίαν;
εἶτε τὴν κατάστασίν του βλέπουσα μὲ εἰρωνεῖαν ἔαν σ'
ἔλεγον εὐθὺς :

«Ἐλα, χόρευσε ὀλίγον, μουσικέ, νὰ ζεσταθῇς ;»
Ἄλλὰ θάρρος, φίλε, ἔλα, μᾶς προσμένει ἡ φωλεά μου.
Ὅμως ἔν νὰ ἐνθυμῆσαι, ὅτι χρέος πᾶς τις ἔχει,
κατὰ δύναμιν τὸν ἄλλον δυστυχοῦντα νὰ συντρέχῃ,
ἐπειδὴ καθ' ὃ θνητός,
δυνατὸν νὰ δυστυχῇσῃ ὥς οἱ ἄλλοι καὶ αὐτός.

Π. Ι. ΦΕΡΜΠΟΣ.

45 Ο Έκκοωός.

Μὲ τὸ κράνος βαρὺ στὸ σκοτάδι,
μὲ τὴν λόγχην σὲ χέρι θρασὺ
στὴ φωτιά, στὸ βουνό, στὸ λαγκάδι
τὴν πατρίδα φυλάττω «Τίς εἶ ;»

Κουρασμένη σὲ δάφν' ὑποκάτω
σῦρε τώρα, πατρίδα μου, σύ.
"Αγρυπνὸς σου σκοπὸς σὲ φυλάττω
ὡς νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα..... «Τίς εἶ ;»

Οὐρανὸς γαλανὸς ἀπὸ πάνω·
τρέμ' ἡ πούλια στὸ πλάγι χρυσῇ,
συντροφία μου τάηδόνι τὸ πλάνο
τραγουδάει μαζί μου : «Τίς εἶ ;»

Τὸν χειμῶνα τὰ ἔλατα γέρνουν
πέφτει χιόνι, βροχὴ περισσὴ
τρικυμίες, σκοτάδια μὲ δέρνουν,
πλὴν τὰ πνίγει ἡ φωνή μου : «Τίς εἶ ;»

Στὴ φωτιά τὰ παιδιὰ ξαπλωμένα,
ἄλλοι παίζουν, κοιμοῦνται μισοί....
Κοιμηθῆτε, συντρόφια καημένα,
νυκτερεύει τὸ χρέος : «Τίς εἶ ;»

Κουρασμέν σὲ δάφν' ὑποκάτω
γῦρε, γῦρε, πατρίδα μου, σύ,
ἄγρυπνός σου σκοπὸς σὲ φυλάττω
ὥς νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα..... «Τίς εἶ ;»

Γ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ

47. Ὁ Πρωῶς.

Ἦσαν ἑννέα. Τοὺς διεκρίνομεν καθαρὰ ἀπὸ τῶν
θέσεών μας ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου, ἐξηπλω-
μένους εἰς διαφόρους στάσεις, ὁ εἷς πρηνής, ὁ ἄλλος ὑ-
πτίος, κάποιος ἄλλος στηριζόμενος εἰς ἓνα κομμένον
κορμὸν δένδρου. Ὅλοι μὲ τὴν παγερὰν ἀκαμψίαν τοῦ
θανάτου εἰς τὰ μέλη, ἔμενον ἐκεῖ ἐπὶ δύο ἡμέρας ἄτα-
φοι. Κατὰ τὸ δειλινὸν ἐβλέπομεν σμῆνος κοράκων νὰ
πετᾷ γύρω—γύρω μὲ βουλιμίαν καὶ ἐπιμονήν, ἐποφθαλ-
μιῶν καὶ ἀνυπόμονον, παρ' ὅλας τὰς σφαίρας, αἵτινες ἐ-
σφύριζαν πέριξ του, καὶ τὸν θόρυβον τῆς μάχης.

Εἶχον μείνει καὶ οἱ ἑννέα κατὰ τὴν πείσμονα συμ-

πλοκήν, ἡ ὁποία ἔγινεν ἐπὶ τοῦ λόφου, δύο ἡμέρας πρὶν. Ἐκτοτε ὁ λόφος ἐκρίθη καὶ ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους μας ὥς μὴ δυνάμενος νὰ κρατηθῇ, καὶ ἐγκατελείφθη μὲ τοὺς ἑννέα νεκροὺς εὐζώνους ἐπὶ τῆς γυμνῆς βραχῶδους κορυφῆς του.

Μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς μάχης, κατόπιν διαρκοῦς καὶ ἐπιπόνου βροχῆς καὶ ὀμίχλης, εἶχεν ἐπικρατήσῃ αἰθρία καὶ γλυκύτατος καὶ γαλήνιος οὐρανὸς ἐστέγαζε τοὺς ἐξακολουθοῦντας νὰ μάχωνται διαρκῶς ἡμέραν καὶ νύκτα ἀπὸ τῶν ἰδίων θέσεων καὶ κατὰ τὰ δύο μέρη τοῦ λόφου. Ὅλοι οἱ ἄλλοι νεκροὶ εἶχον περισυλλεχθῇ μέσα ἀπὸ τὰς χαράδρας καὶ τὰς πλαγιάς τῶν λόφων, ἀπὸ τὰ δασώδη μέρη καὶ εἶχον ταφῇ τὴν παραμονὴν μὲ τὰς εὐχὰς τῆς ἐκκλησίας. Ἄλλ' ἐκεῖνοι οἱ ἑννέα ; Δύο καὶ τρεῖς φορὰς ἐπεχείρησαν οἱ τραυματιοφορεῖς ἔρποντες νὰ τοὺς τραθήξουν κάτω, ἀλλὰ τὸ τόλμημά των τὸ ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ. Οἱ ἑννέα εἶχαν γίνῃ δώδεκα.

«Καὶ ὅμως πρέπει νὰ ταφοῦν ! Ἐγὼ δὲν τοὺς ἀφῆν' νὰ τοὺς φᾶν τὰ ὄρνια», ἠκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ διοικητοῦ. «Νὰ ταφοῦν ἐκεῖ ἐπάνω ! Νὰ ταφοῦν ἐπὶ τόπου. Νὰ πάη ἐκεῖ καὶ ὁ παπᾶς».

Νὰ πάη ἐκεῖ ὁ παπᾶς. Ὁ ἀγαθώτατος παπᾶ - Γιάννης, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἀπλοῦς καὶ εἰρηνικὸς ἐφημέριος κάποιου ὀρεινοῦ χωρίου τῆς Ρούμελης, εὐρέθη ἓνα πρωτὶ ἱερεὺς εὐζωνικοῦ τάγματος καὶ ἐξ ἐνθουσιασμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάτι ἄλλο ἀκόμη. Οἱ περισσότεροι τοῦ τάγματος του ἦσαν ἀπὸ τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν τῆς πατρίδος του. Τοὺς ἐγνώριζε μὲ τὰ ὀνόματά των. Ἐγνώριζε τὰς μητέρας, τὰς γυναῖκας καὶ τὰς ἀδελφὰς των.

Καὶ ὅλαι αὐταὶ τὸν εἶχαν παρακινήσει νὰ δεχθῇ, τὸν εἶχαν παρακαλέσει νὰ ἔλθῃ μαζί μὲ τὰ παιδιά, νὰ τὰ προστατεύσῃ μὲ τὸ σχῆμά του καὶ νὰ ἀποτρέπῃ τὸν κίνδυνον μὲ τὴν δύναμιν τῆς Ἐκκλησίας· εἶχεν ὑπερνήκησει τοὺς δισταγμοὺς του καὶ πρὸ παντὸς εἶχε κατορ-

θώσει νὰ πείσῃ τὴν παπαδιάν του, ὅτι αὐτὸ ποὺ κάμνει εἶναι θέλημα καὶ εὐχὴ Θεοῦ.

* * *

Ἐκτοτε ἐπὶ δέκα συνεχεῖς μῆνας καὶ εἰς τοὺς δύο πολέμους ἠκολούθει τὸ τάγμα μας. Ἐσυνήθισεν εἰς τὰς στερήσεις μὲ ὅλα τὰ πενήντα του ἔτη, εἰς τὰς κακουχίας, εἰς τὴν πείναν, εἰς τὸ ψῦχος, εἰς τὰς βροχάς, τυ-

“Ἐρποντες ἐπλησίασαν τοὺς νεκρούς.

λιγμένος μὲ μίαν κάπαν καὶ κοιμώμενος ὑπὸ τὸ ἀντίσκηνον.

«Νὰ πάῃ ὁ παπᾶς ἐκεῖ». Εἶχεν ἐπαναλάβει ὁ ταγματάρχης.

Πολὺ πρὶν ὁ ἥλιος ἀνατείλῃ, ἐξεκίνησαν οἱ ἄνδρες τῆς ἀγγαρείας, ἕκαστος μὲ ἓνα πτύον καὶ σκαπάνην ἐπ’ ὤμου.

Διέβησαν κάτω τὴν δασώδη χαράδραν, βαδίζοντες ἀραιά, ὁ εἰς ὀπισθεν τοῦ ἄλλου, καὶ ἐπλησίασαν τὴν κλιτῶν τοῦ ἀπαισίου λόφου. Τελευταῖος ἠκολούθει μὲ ἓνα σκοῦφον μαῦρον, φέροντα τὸ στέμμα, χωρὶς κάπαν, μὲ τὰ ξεθωριασμένα καὶ ἐσχισμένα ράσα ὁ ἱερεὺς, κρατῶν εἰς τὸ ἓνα χέρι τὸν σταυρὸν καὶ εἰς τὸ ἄλλο ὑπὸ μάλης διπλωμένον τὸ ἐπιτραχήλιόν του.

“Ὅπως κάθε πρωτῇ, πυκνὴ ὁμίχλη ἐκάλυπτεν ἀκόμη τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου. “Ὅλοι ἐτάχυναν τὸ βῆμα διὰ νὰ ἐπωφεληθοῦν. Ἐβάδιζον κατ’ ἀρχὰς ὄρθιοι. Μετ’ ὀλίγον ὁ πρῶτος ἐγονάτισε· τὸν ἐμιμήθησαν ἀμέσως καὶ οἱ ἄλλοι καθὼς καὶ ὁ ἱερεὺς.

“Ὅταν ἔφθασαν τέλος εἰς τὸ μικρὸν πλάτωμα, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίζετο εἰς τὴν κορυφὴν, ἔπεσαν ἄλλοι πρηνεῖς, ἄλλοι εἰς τὰ πλάγια, καὶ βοηθούμενοι μὲ τὰς χεῖρας, μὲ τὰ γόνατα, ἔρποντες ἐπλησίασαν τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς ἔσυραν ἓνα - ἓνα, ὀπίσω ἀπὸ μίαν προεξοχὴν βραχώδη, ἢ ὁποία ἡδύνατο νὰ τοὺς καλύψῃ. Ἀμέσως δὲ ἤρχισαν νὰ σκάπτουν, μερικοὶ πλαγιασμένοι, ἄλλοι πρηνεῖς, ἕκαστος ὅπως ἡδύνατο, κατὰ μῆκος τοῦ βράχου τὴν τάφρον, ἢ ὁποία ἐπρόκειτο νὰ περιλάβῃ τὰ πτώματα τῶν συντρόφων των.

Ἡ ὁμίχλη εἶχεν ἀραιώσει ὀλίγον καὶ μέσα ἀπὸ τὸν πέπλον διεφαίνετο ὁ ἥλιος κατακόκκινος μόλις ἀνατέλλων. Πότε - πότε ἐσύριζε καμμία σφαῖρα τυχαία καὶ τοὺς ἔκαμνε νὰ σκύβουν ἀκόμη περισσότερον.

Ἀφοῦ ἐτοποθέτησαν τὸν ἓνα πλησίον τοῦ ἄλλου τοὺς νεκρούς, εἰς γραμμὴν θλιθεράν μέσα εἰς τὸ βάθος τῆς τάφρου, προτοῦ ἐπαναρρίψουν τὰ χώματα, ἐκάλεσαν ὅλοι μαζὶ τὸν ἱερέα : «Ἐμπρὸς τώρα, πατεράκη, ἢ δουλειὰ ἡ δική σου».

Ἐρπων καὶ αὐτὸς εἶχεν ἀνέλθει τὴν κλιτῶν τοῦ λόφου καὶ μαζευθεὶς ὅσον ἡδύνατο περισσότερον ἐκαλύπτετο ὀπισθεν ἑνὸς τεμαχίου κορμοῦ κομμένης δρυός.

Δύο - τρεῖς ἀπὸ ἡμᾶς παρηκολούθουν περίεργοι μὲ τὰ δίοπτρα ἀπὸ τὸν ὀπισθεν λόφον.

Μόλις ἤκουσε τὴν φωνήν, ἐσύρθη σιγὰ-σιγὰ μὲ μυρίας προφυλάξεις καὶ ἐπλησίασεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς τάφρου. Ἐκεῖ ἐστάθη πρὸς στιγμήν, ὥσάν νὰ ἐσκέπτετο κάτι, ὥσάν νὰ ἐδίσταζεν· ἐξεδίπλωσε τὸ ἐπιτραχήλι του, δύο τρεῖς φορές τοῦ ἔπασσεν ἀπὸ τὰ τρέμοντα χέρια του· ἐπὶ τέλους τὸ ἐφόρεσεν. Οἱ ἄλλοι ἀπεκαλύφθησαν καὶ ἔκαμαν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, πάντοτε κρυμμένοι ὀπισθεν τῆς προεσοχῆς τοῦ βράχου.

Ἐξαφνα διακρίνομεν ἓνα μαῦρον ράσον νὰ σηκώνεται ὀρθιον καὶ τὸ χρυσιζόν πετραχήλι νὰ λαμποκοπᾷ εἰς τὰς ἀκτῖνας ἑνὸς λαμπροῦ ἡλίου, ὁ ὁποῖος εἶχε διαλύσει ἔντελῶς τὴν ὁμίχλην. Καὶ ἀμέσως, ὥς ἔάν τοῦτο ἦτο σύνθημα ἀναμενόμενον, καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἤρχισε γενικὸν πῦρ. Τὴν ξηρὰν καὶ παρατεταμένην ἡχὴ τῶν ὄπλων παρηκολούθησεν εὐθὺς ἡ ὑπόκωφος καὶ βαθεῖα τῶν πυροβόλων.

Αἱ βολίδες ἐσύριζον· ἀμέτρητα πλέον τὰ μικρὰ νέφη τῶν διαρρήξεων τῶν ὀθίδων ἔσχιζον τὸ ὑπόγλαυκον τοῦ πρωῒνου οὐρανοῦ.

— Κάθισε κάτω, παπαῖ! Θὰ μᾶς ἴδουν! ἐφώναξαν οἱ ἄλλοι. Ἄλλ' αὐτὸς ἐφαίνετο, ὥς νὰ μὴ ἦτο ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐκείνην τὴν στιγμήν.

Ἀνεστήλωσε περισσότερον τὸ μικρόν του ἀνάστημα, ὕψωσεν ὅσον ἡδύνατο μὲ τὸ δεξιὸν τοῦ χέρι τὸν σταυρόν, καὶ ἡ λευκάζουσα γενειὰς του ἤρχισε νὰ κινῆται, σημειώνουσα ἀπὸ μακρὰν τὰ λόγια καὶ τὰς εὐχὰς τῆς ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι ἐξήρχοντο ἀπὸ τὸ στόμα του ἀργὰ-ἀργά, ὅπως ὅταν εὐρίσκετο εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ χωρίου του !

Ἡ ἀγγαρεία τῆς ταφῆς, ἀφοῦ ταχέως ἐσκέπασε τοὺς νεκροὺς, τρέχουσα εἰς τὴν κατωφέρειαν ἐν μέσω τοῦ σάλου τῆς μάχης, ἐξηφανίζετο κάτω εἰς τὴν χαράδραν.

Σ. Σκλαβουνάκου, «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δ. ἔκδ. Β' 1937 11

Αὐτὸς ἀτάραχος, ἀναστηλωμένος, προβαλλόμενος εἰς τὸ γλαυκὸν στερέωμα, ἐξηκολούθει νὰ μένη εἰς τὴν στάσιν ἐκείνην, ἕως ὅτου καὶ ἡ τελευταία λέξις τῆς ἀκολουθείας τῶν νεκρῶν ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ στόμα του. Ἀφοῦ ἐτελείωσεν, ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, συνέπτυξε τὸ ἐπιτραχήλι του ὑπὸ τὴν μασχάλην, καὶ με βῆμα βραδύ καὶ σταθερὸν κατῆλθεν τὴν κλιτῦν, πάντοτε ὄρθιος, ρίπτων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἥσυχον βλέμμα πρὸς τὰς ἐχθρικὰς θέσεις, ἕως ὅτου ἔφθασε κάτω εἰς τὴν χαράδραν ἀσφαλῆς καὶ ἐκτὸς κινδύνου.

Ὅταν τὸ βράδυ μετὰ τὴν μάχην, ἐπῆγα νὰ ἐκφράσω τὸν θαυμασμόν μου, τὸν εὖρον νὰ κάθεται σταυροπόδι εἰς τὸ ἀντίσκηνόν του καὶ νὰ γράφῃ πρὸς τὴν παπαδιά : «Νὰ εἰπῆς με τρόπο στὴ γυναῖκα τοῦ Ἀνδρίτσου, πὼς πάει κι αὐτός, καὶ στὴ μάννα τοῦ Γιάννη Γαρουφαλιᾶ, πὼς δὲν θὰ τὸν ξαναῖδῃ».

Ν. ΠΕΤΜΕΖΑΣ (ΛΑΥΡΑΣ)

48. *Αἱ δύο δεήσεις.*

Τὸ ἀπόγευμά ἐκείνης τῆς Κυριακῆς, ποῦ ἡ μεραρχία ἔμεινεν ἐν ἀναμονῇ βορείως τῆς Λάσνιτσας, παρετηρήθη ἀπὸ τοὺς στρατιώτας τοῦ πρώτου συντάγματος μία κίνησις ἀσυνήθιστη γύρω ἀπὸ τὴν σκηνὴν τοῦ διοικητοῦ. Ἐμαζεύθησαν μέσα εἰς τὴν σκηνὴν οἱ τρεῖς διοικηταὶ τῶν ταγμάτων. Ἐπειτα ἐκλήθη ὁ παπᾶς. Καὶ πρὶν περάσουν πέντε λεπτά οἱ ὑπαξιωματικοὶ τοῦ γραφείου τοῦ συντάγματος, ποῦ ἐξηπλωμένοι εἰς τὴν πολυάνθη χλόην ἔγραφαν ἐπάνω εἰς χονδρὰ κατάστιχα ἀκκουμισμένα στὰ γόνατά των, ἐσηκώθησαν, ἔκρυψαν τὰ χαρτιά των

μέσα εἰς τὴν σκηνὴν των καὶ ὕστερα ἤρχισαν νὰ συνομιλοῦν ζωηρά.

Οἱ ταγματάρχαι κατόπιν ἐκάλεσαν τοὺς συνδέσμους των καὶ τοὺς ἔστειλαν εἰς τοὺς λόχους των μὲ κάποια διαταγή. Οἱ διμοιρίται ἔβαλαν εἰς τὴν γραμμὴν τὰς διμοιρίας των, καὶ οἱ ἀξιωματικοί, μὲ τὰ χέρια στὶς τσέπες των καὶ σκεπτικοὶ ἐπηγαινοήρχοντο ἐμπρὸς εἰς τὴν παράταξιν τῶν λόχων των.

— Τί τρέχει; γιατί μᾶς ἔβαλαν στὴ γραμμὴ χωρὶς παλάσκες καὶ ὄπλα; ἐρωτοῦσαν οἱ φαντάροι ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ κανεὶς δὲν ἤξευρε τί νὰ φαντασθῇ.

Ὁ λοχαγεὺς ἑνὸς λόχου ἐσταμάτησεν ἑξαφνα ἀπότομα τὸν στοχαστικόν του περίπατον, ἐσήκωσε σοβαρὰ τὰ μάτια πρὸς τὴν παράταξιν τῶν ἐρωτηματικῶν ἐκείνων ζευγαριῶν τῶν ματιῶν, ποὺ τὸν ἀντίκρυζαν καὶ εἶπε μὲ φωνὴ χαμηλότερη ἀπὸ τὴ συνηθισμένη του :

— Ὁ Διοικητὴς μας διέταξε νὰ γίνῃ μνημόσυνο γιὰ ὅσους ἔπεσαν ἕως τώρα σ' αὐτὸν τὸν πόλεμο. "Ολοὶ σας — ὅλοι μας δηλαδὴ (καὶ ἡ φωνὴ του ἔγινε χαμηλότερη) — ἐχάσαμε καλοὺς συναδέλφους, φίλους, ἀδελφούς, συγγενεῖς· τοὺς εἶδαμε πῶς ἔπεσαν μπροστὰ στὰ μάτια μας· ἄλλους τοὺς εἶδαμε νεκροὺς ξαφνικά.... Ἐμεῖς αὖριο θὰ συναντήσωμε πάλι τὸν ἐχθρό. Σήμερα, σὲ λίγο, θὰ κάμωμε ἓνα σταυρὸ γιὰ κείνους ποὺ μᾶς τοὺς ἐπῆρε ἡ Πατρίδα καὶ ὁ Θεός. Νὰ τὸ βάλετε καλὰ στὸ νοῦ σας· ὅποιος πεθάνῃ γιὰ τὴν πατρίδα του εἶναι σὰν ἅγιος, διότι μὲ τὴ θυσία του, ζοῦν οἱ ἄλλοι ἐλεύθεροι καὶ μὲ τιμὴ ! Οἱ διμοιρίται νὰ ὀδηγήσουν τὰς διμοιρίας των κανονικὰ πρὸς τὴν σκηνὴν τοῦ κ. Διοικητοῦ. Κύριε, ἀνθυπολοχαγέ, μπῆτε ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ λόχου !

Ὁ λόχος ἐξεκίνησε βουβὸς πρὸς τὸ πλάτωμα, ποὺ τὸ ἐπλαισίωνε βαθὺς ψίθυρος τῶν ὄρυων, καὶ ἐστάθῃ εἰς παράταξιν κατὰ διμοιρίας εἰς τὴν ἐλαφροκύμαντη

πρασινάδα τῆς χλόης. Στὸ πλάγι τοῦ παρετάχθησαν οἱ ἄλλοι λόχοι τοῦ τάγματος καὶ ὅταν συνεκεντρώθησαν οἱ λόχοι ὄλων τῶν ταγμάτων τοῦ συντάγματος ἐσχηματίσθησαν τρεῖς πλευραὶ μεγάλου τετραγώνου. Οἱ ἀξιωματικοί, οἱ σύνδεσμοι ἀπὸ πίσω των, μαζί μὲ τὸ προσωπικὸν τοῦ γραφείου τοῦ συντάγματος καὶ τοὺς τραυματιοφορεῖς, ἐσχημάτισαν τὴν τετάρτην πλευρὰν τοῦ τετραγώνου.

Εἰς τὸ μέσον τοῦ τετραγώνου ἐστέκετο σοβαρὸς καὶ σκεπτικὸς ὁ Διοικητής· γύρω τοῦ ἀμίλητοι, οἱ ταγματάρχαι, ὁ ὑπασπιστής του, ὁ γιατρός. Ὁ παπᾶς, ἐπροχώρησε τότε πρὸς τὸν Διοικητὴν, δεξιὰ καὶ ἀριστερά του ἐστάθησαν δύο στρατιῶται, οἱ ψάλται τῶν ὑπαιθρίων αὐτῶν ἱεροτελεστιῶν. Ὁ παπᾶς ἐξεδίπλωσεν ἀργὰ τὸ πετραχήλι του καὶ τὸ ἐπέρασε εἰς τὸν λαιμόν του.

Ἔβγαλε τὸν σκουφον του τὸν καλογερίστικον μὲ τὸ μαῦρο τὸ καταυχένιον, καὶ μὲ τὸ δεξί του χέρι ἤπλωσε τὰ μαλλιά του ξεπλεγμένα εἰς τοὺς ὦμους του· ἔπειτα ἐκοίταξε διὰ μίαν στιγμὴν κατὰ τὴν ἀνατολὴν εἰς τὸν οὐρανόν, πέρ' ἀπ' τοὺς δροσεροὺς κλώνους τῶν βαλανιδιῶν, καὶ στρέφων τὸ βλέμμα πρὸς τὸ ζωντανόν τετραγώνον, ποὺ ἀνάσαινε γύρω τοῦ βαθεῖα εἰς τὴν ἀπόλυτον ἐκείνην σιωπὴν, εἶπε :

— Προσοχή, παιδιά ! Θὰ κάμωμε μιὰ προσευχὴ εἰς τὸν Θεὸ γιὰ τὰ ὅπλα μας κι ἄλλη μιὰ γιὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῶν ψυχῶν ἐκείνων, ποὺ ἔπεσαν ἕως τώρα. Προσοχὴ λοιπόν, γιατί ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ χρυσοστολισμένες ἐκκλησίαις γιὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν δέησίν μας. «Καρδίαν καθαρὰν» θέλει ὁ Κύριος· αὐτὴ εἶναι ἡ ὠραιότερη ἐκκλησία εἰς τὰ μάτια τοῦ Δημιουργοῦ μας. Συλλογισθῆτε, ὅτι ἡ Πατρίδα μας μᾶς ἔκαμε τὴν τιμὴν νὰ μᾶς ἐμπιστευθῇ τὰ ὅπλα της γιὰ νὰ τὴν ὑπερασπίσωμε· μὲ τὸ Θεὸ ποὺ μᾶς παραστέκει θὰ κάμωμε ὅλοι ὅ,τι ἡμποροῦμεν. «Σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει» ἔλεγαν οἱ παλαιοί· θὰ πῇ δηλαδὴ «κάμε τὸ σταυρό σου κι ἔχε τὸ μάνλιχερ στ'»

ἀντίχερό σου». Ὁ Θεὸς θὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ ταπεινώσωμεν τὸν δόλιον ἐχθρόν μας, ὅταν ἐξακολουθοῦμε νὰ τραβᾶμε μπροστά, χωρὶς νὰ λογαριάζωμε τὸ θάνατο· ἡ ζωὴ μας ἢ ἀληθινὴ δὲν εἶναι σ' αὐτὸν τὸν κόσμον· εἶναι στὸν ἄλλο, κι ὅποιος πέσει γιὰ τὴν Πατρίδα του, ἐκεῖνος ζῇ ἀληθινὰ κι αἰώνια ! Προσοχὴ λοιπόν, βγάλτε τὰ πηλήκιά σας !

Μία γενικὴ κίνησις χερῶν καὶ τὰ κεφάλια τῶν πολεμιστῶν ἔγειραν ἀκάλυπτα ἐμπρὸς εἰς τὴν ἄφραστον ἱερότητα τῆς στιγμῆς ἐκείνης· ἔγερναν τὰ ἡλιοκαμένα μέτωπα εὐλαβικά, τὰ μέτωπα ποὺ ἀντίκρουζαν ξάστερα καὶ ὑπερήφανα εἰς τὰς μάχας τὸν θάνατον.

Ὁ παπᾶς ἐσταυροκοπήθη καὶ τὸν ἐμιμήθηκεν ὁ Διοικητὴς καὶ ὅλο τὸ σύνταγμα. "Ενα πουλὶ ἐκελαδοῦσε μακριὰ μέσα εἰς τὸ δάσος· ἀπὸ μακρύτερα ἔφθανε ξεψυχισμένη ἢ ἀπήχησις τοῦ μυκηθμοῦ κάποιου βοδιοῦ, ποὺ θὰ ἔβοσκε στὰ ἡλιοφώτιστα λιθάδια, πρὸς τὸ χωριό. Λαμπρόχρωμες πεταλοῦδες ἐπετοῦσαν ἀπὸ θάβνου εἰς θάμνον· μεγάλες πράσινες ἀκρίδες ἐπετοῦσαν μὲ δύναμιν εἰς τὰ χόρτα καὶ κάπου-κάπου ἐκάθηντο εἰς τὴν πλάτην τῶν ἀκινήτων στρατιωτῶν. "Αθελα ἐνεθυμεῖτο κανεὶς τὸ εἰρηνικὸν χωρίον τῆς Γαλιλαίας, ὅπου μέσα εἰς τὴν φύσιν τὴν ἱεράν, κάτω ἀπὸ τὴν ἀτάραχον γαλήνην τῶν μεγάλων ματιῶν τῶν ὑπομονητικῶν βοδιῶν, μέσα εἰς μίαν φάτνην, μιὰ μητέρα ἔχαμογελοῦσεν ἀγγελικὰ μὲ τὸ πάναγνον μέτωπον γερμένο πρὸς τὸ θεῖόν της ἑρέφος.

Ὁ παπᾶς ἀπήγγειλε τώρα ἤρεμα καὶ μ' εὐλάβειαν ἐκστατικὴν τὰς προσευχάς, ποὺ χιλίας φορὰς εἶχαν ἀκούσει οἱ στρατιῶται.

«Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς...» Ἄλλ' ἔπαιρναν τώρα αἱ προσευχαὶ αὐταὶ μίαν νέαν ἐξαιρετικὴν

σημασίαν ὥς νὰ τὰς ἤκουσαν τὰ αὐτιά μας πρώτην φοράν. Καὶ ἦτο ἰσχυρὸν καὶ ἀνέκφραστον τὸ καταστάλαγμα τῶν εἰς τὰς ἀνοικτὰς καρδίας τῶν μαχητῶν, πού αὐριοι θὰ ἐτρικυμίζοντο πάλιν ἀπὸ τὸ ἀκαταγώνιστο κάλεσμα τῆς Νίκης εἰς τὸν ἀνεμοστρόβιλον τῶν ἐφόδων, εἰς τὸν ἀκράτητον χορὸν τοῦ θανάτου...

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου...» ἔψαλλον τώρα μελωδικὰ οἱ δύο στρατιῶται, πού ἐπαράστεκαν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ στὸν παπᾶ μὲ τὰ λυμένα μαλλιά. Ὁ Διοικητὴς ἐσήκωσε τὸ μέτωπον καὶ μὲ ἓνα ἐλαφρὸν γενικὸν κίνημα οἱ στρατιῶται ἔκαμαν τὸ ἴδιον, γιατί ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου ἐνοιωθε, πὼς ἦτο ἄξιος τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ του.

«... Νίκας τοῖς εὐσεβέσι κατὰ βαρβάρων δωροῦμενος...»

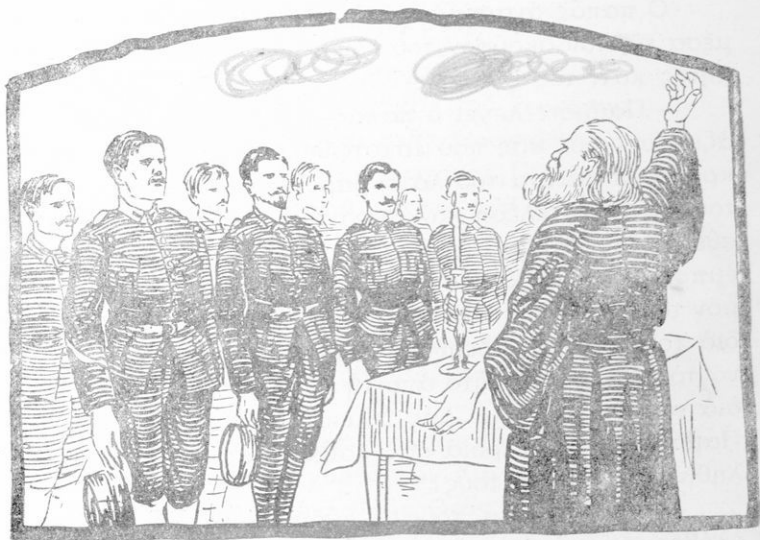
Ἀστράπτουν τὰ μάτια εἰς βουθὴν εὐγλωττίαν τρεῖς φορὰς βαπτισμένοι εἰς τὸ ἀγίασμα τῆς πίστεως καὶ τῆς παντοδυναμίου θελήσεως, λαμποκοποῦν σὲ κάθε ματιά τὸ ἀτσάλι τῆς ἀποφάσεως καὶ τῆς ἐνδομύχου ὑποσχέσεως.

Ἐπεῖτα, ἐνῶ μόνον τὸ ψιθύρισμα τοῦ δάσους ἀπλώνεται ἀπαλὰ κάτω ἀπὸ τὸν ἀνέφελον ὀλογάλανον οὐρανόν, ὑψώνεται ἡ σοβαρὴ καὶ ὑποβλητικὴ μελωδία τῶν ἐπιμνημοσύνων ψαλμωδιῶν.

«... Καὶ κατὰταξον αὐτοὺς ἐν Παραδείσῳ ὅπου χοροὶ τῶν Ἀγίων, Κύριε...»

Ἀσυναίσθητα τὰ μέτωπα ὑψώνονται πρὸς τὸν οὐρανόν. Αἱ φυσιογνωμίαι φωτίζονται ὥσάν ἀπὸ τὸ ὄραμα τῆς μακαριότητος τῶν ἀγαπημένων συντρόφων, πού ἐκάλεσεν ὁ Ἄγγελος τοῦ Πολέμου εἰς τὴν αἰωνιότητα τῆς Ἑλληνικῆς ἀναμνήσεως, εἰς τὴν δόξαν τοῦ θρύλου τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐνας στρατιώτης μὲ ἔντονα χαρακτηριστικά, μέτωπον δυνατὸν καὶ πλούσια μαῦρα μαλλιά,

πού τὰ ἡλιοκαμένα του μάγουλα μόλις σκάζει τῆς νεότητός του ἡ ἄβρὰ ἄνθησις, στηλώνει τὴ σοβαρὴ του

Ὁ παπᾶς ἀπήγγειλε τώρα ἡρεμα...

ματιά εἰς τὴν κορυφὴν ἑνὸς δένδρου, πού ἀργολινκνίζεται εἰς τὸ πέρασμα τῆς αὐρας. Ἕνας ἄλλος, μὲ γένεια πυκνά, μὲ τὴν ἔκφραση τὴν ἀπλοϊκὴ τῶν νησιωτῶν τοῦ Αἰγαίου, πού λάμπει ἀπὸ τιμίαν ἐγκαρδιότητα, ἔχει τὰ μάτια του καρφωμένα εἰς τὸν παπᾶ εἰς μίαν βαθυτάτην ὄνειροπόλησιν. Μερικοὶ σταυροκοποῦνται μὲ συγκινητικὴν ταπεινοσύνην· ἕνας ταγματάρχης ἀκίνητος εἰς στάσιν προσοχῆς, μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα, εἶχεν ἔκφρασιν βαθειᾶς περισυλλογῆς εἰς τὸ αὐστηρὸν πρόσωπόν του.

«Αἰωνία ἡ μνήμη!... αἰωνία ἡ μνήμη!... αἰωνία αὐτῶν ἡ μνήμη!...» ψάλλουν οἱ δύο στρατιῶται μαζί μὲ τὸν παπᾶ.

— Αἰωνία των ἡ μνήμη! ἐπαναλαμβάνει μὲ μιὰ βαθύφωνη βοή τὸ σύνταγμα καὶ μὲ τὰ μέτωπα χαμηλωμένα ὅλοι σταυροκοποῦνται.

Ὁ παπᾶς ἀνασηκώνει τὰ μαλλιά του καὶ τὰ κρύβει μέσα εἰς τὸν σκουφὸν του τὸν καλογερίστικον. Ὁ Διοικητὴς κάτι τοῦ ψιθυρίζει.

— Παιδιά! λέγει ὁ παπᾶς—μπορεῖ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς σας ποὺ ἐσκοτώθηκαν νὰ σᾶς εἶχε πικράνη μὲ κανένα του λόγο βαρὺ ἐπάνω εἰς τὸν ζῆλον του διὰ νὰ ἐκτελέσῃ καλύτερα τὴν ὑπηρεσίαν του· νὰ εἴσθε βέβαιοι ὅτι τὸ ἔκαμε χωρὶς κακίαν· ὅλοι μας ἔχομεν ἐμπρὸς μας ἓνα καθῆκον· καθέννας σύμφωνα μὲ τὸν βαθμόν του, μὲ τὴν εὐθύνην του· καὶ ἂν κανέννας ἀπ' αὐτοὺς, διὰ τοὺς ὁποίους ἐδεηθήκατε τώρα, σᾶς εἶχε πικράνει, νὰ τὸ ξέρετε πὼς ἦτο ἀπὸ τὴ μεγάλη του τὴν ἐπιθυμία διὰ νὰ κάμωμεν ὅλοι μας τελειότερα τὸ καθῆκόν μας. Παιδιά, μὲ τὴν καρδιά σας καθαρὴ καὶ μὲ τὰ χεῖλη ἀληθινά, σχωρέστε τους!

— Θεὸς σχωρέσ' τους!... ἀντήχησε σὰν ψιθυρὸς ὁλόθερμος καὶ σιγανὸς καὶ πολλὰ βλέφαρα, ποὺ ποτὲ δὲν ἐταπεινώθηκαν εἰς τὸ ἀντίκρουσμα τοῦ θανάτου, ἔγειραν ἀπὸ κάτι, ποὺ τὰ ἔκαιγε...

Ἐπειτα ὁ παπᾶς ἔβγαλε τὸ πετραχήλι του. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐπροχώρησαν μὲ τὸν Διοικητὴν κατὰ τὴν σκηνήν του, οἱ λόχοι ἐπέστρεψαν ἀμίλητοι εἰς τὰ ἀντίσκηνα των· μία ἱερότης ἐμοσχοβολοῦσε εἰς τὸν ἀέρα· ἓνα αἶσθημα βαθύ, δυνατὸν καὶ ἀνέκφραστον ἐσυγχώνεμε τὰς ψυχὰς εἰς μίαν καὶ μόνην, καὶ κάθε καρδιά ἤκουε μέσα της τοὺς δυνατοὺς παλμοὺς ὅλων τῶν ἄλλων!

Ν. ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ

49. Πατρίδα.

Ἀπὸ τὸ Δούναβη, ὡς τὴν ἄκρη τοῦ Ταινάρου
κι ἀπὸ τὰ Ἀκροκεραύνια στὴν Χαλκηδὸνα
διαβαίνεις, πότε σὰν τῆς θάλασσης Γοργόνα,
πότε σὰν ἄγαλμα ἀπ' τὰ μάρμαρα τῆς Πάρου.

Πότε κρατᾷς τὴ Δάφνη ἀπὸ τὸν Ἑλικῶνα,
καὶ πότε ὀρμᾷς μὲ τὴ ρομφαία τοῦ βαρβάρου,
καὶ μὲς στὸ πλάτος τοῦ μεγάλου σου λαθάρου,
βλέπω διπρόσωπη ζωγραφισμένη εἰκόνα.

Ἐδῶ ὁ ἱερὸς Βράχος φέγγει σὰν τοπάζι,
κι ὁ λευκοπάρθενος χορὸς τῶν Κανηφόρων,
προβαίνει καὶ τὸ πέπλο τῆς Θεᾶς ταράζει.

Καὶ πέρ' ἀστράφτουν τὰ ζαφείρια τῶν Βοσπόρων,
κι ἀπ' τὴ Χρυσόπορτα περνώντας ἀλαλάζει
Ὁ θρίαμβος τῶν νικητῶν Αὐτοκρατόρων.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

50. *Λιτανεῖται κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους.*

Ἡ μεγάλη βυζαντινὴ αὐτοκρατορία, ἡ ὁποία διετηρήθη ὑπὲρ τὰ χίλια ἔτη ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὀφείλει κατὰ μέγα μέρος τὸ θάρρος, διὰ τοῦ ὁποίου Αὐτοκράτορες, στρατηγοὶ καὶ στρατιῶται ἐμάχοντο κατὰ τῶν ἐχθρικῶν προσβολῶν εἰς τὴν θρησκευτικότητά αὐτῶν.

Οὐδέποτε Βυζαντινὸς αὐτοκράτωρ ἐπεχείρει ἐκστρατείας, ἐὰν προηγουμένως διὰ λιτανείας, δι' ἐπισήμου, πανδήμου καὶ ἐπιθλητικῆς θρησκευτικῆς τελετῆς δὲν ἐπεκαλεῖτο πρότερον τὴν ἄρωγὴν καὶ προστασίαν τοῦ Θεοῦ.

Ὅτε κατὰ τὴν ἀνοιξιν τοῦ ἔτους 972, ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Τσιμισκῆς ἐπρόκειτο νὰ προσβάλῃ τὰ συγκεντρωθέντα ἐκ νέου Ρωσσικὰ στρατεύματα εἰς τὴν Βουλγαρίαν, τὰ ὁποῖα προηγουμένως εἶχε νικήσει ὁ γενναῖος στρατηγὸς Βάρδας ὁ Σκληρὸς, ἠθέλησε κατὰ τὰ ἐπικρατοῦντα θρησκευτικὰ ἔθιμα νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν θείαν ἄρωγὴν.

Διὰ τοῦτο τὴν 28ην Μαρτίου, πέμπτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος τῶν Βαΐων, ὁ βασιλεὺς ἐξῆλθεν ἐν λιτανείᾳ ἀπὸ τὸ Παλάτιον κρατῶν διὰ τῆς δεξιᾶς του τὸ αὐτοκρατορικὸν λάβαρον, τὸ ὁποῖον ἦτο πλούσιος σταυρὸς λιτανείας ἐπὶ μακροῦ κοντοῦ, εἰς τὸ μέσον δὲ τοῦ σταυροῦ ἦτο στερεωμένη θήκη περιέχουσα τὸ μεγαλύτερον τεμάχιον τοῦ Τιμίου Ξύλου «τοῦ Παναγίου καὶ Ζωοποιοῦ». Ὁ Βασιλεὺς, ἀκολουθούμενος ὑφ' ὀλοκλήρου τῆς αὐλῆς του καὶ ὑπὸ πάντων τῶν μεγιστάνων, με-

Ο Ἡράκλειος ἐκστρατεύων.

τέθη ἐν πομπῇ νὰ προσευχηθῇ καὶ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸν Θεὸν τῆς Νίκης εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Σωτῆρος, τοῦ ἐπιλεγομένου Χαλκίτου.

Ἡ ἐκκλησία αὕτη ἦτο μικρὸν παρεκκλήσιον θαυμασίως ἐστολισμένον, τὸ ὁποῖον ὁ βασιλεὺς ἐσέβετο κατ' ἐξοχὴν καὶ ἐντὸς τοῦ ὁποῖου εἶχεν ἀρχίσει νὰ κτίζεται κατ' ἐντολὴν τοῦ μεγαλοπρεπῆς τάφος κεκαλυμμένος μὲ πλάκας χρυσᾶς καὶ κεκοσμημένας μὲ σμάλτον καὶ πολυτίμους λίθους.

Μετὰ τὴν πρώτην ταύτην δέησιν εἰς τὸ ἀνακτορικὸν παρεκκλήσιον ὁ βασιλεὺς, ἐν πομπῇ πάντοτε, μετέβη εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, δηλ. εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν. Ἐκεῖ αἱ πρὸς τὸν Θεὸν δεήσεις του ἔλαβον ἰδιάζουσαν μορφήν. Ἐζήτησε μετὰ κατανύξεως παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ τοῦ ἀποστείλῃ ὁδηγὸν ἄγγελον ἐκ δεξιῶν τοῦ προπορευόμενον τοῦ στρατοῦ καὶ δεικνύοντα εἰς αὐτὸν τὸν δρόμον μὲ τὴν πυρίνην ρομφαίαν του. Κατόπιν ἡ ἀτελείωτος συνοδεία κατηυθύνθη πρὸς τὸν ναὸν τῶν Βλαχερνῶν, τὸ ὀνομαστότερον ἱερὸν τέμενος τῆς πρωτευούσης, ὅπου ἦτο τοποθετημένη ἡ ἔνδοξος εἰκὼν τῆς Παρθένου, τὸ Παλλάδίον τῆς Θεοφυλάκτου Πόλεως.

Καθ' ὅλον τὸν δρόμον ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ ἀκολουθία του, μὲ τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν ἱερέων καὶ τῶν μοναχῶν ἔψαλλον ἐν κατανύξει τοὺς καταλλήλους ὕμνους καὶ προσευχάς. Αἱ μεγάλαι αὐταὶ θρησκευτικαὶ τελεταὶ παρουσίαζον ἔξοχον θέαμα μὲ τὰς ἐπισκέψεις εἰς τοὺς κυριωτέρους ναοὺς κατὰ τὰς κρίσιμους περιστάσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ὑπαρξὶς τοῦ κράτους εὕρισκετο ἐν κινδύνῳ, ὅταν ἀπηνῆς ἐχθρὸς εἶχεν ἐπιδράμει εἰς τὰς ὥραιότερας ἐπαρχίας, ὅταν τέλος ὁ ἡγεμὼν, ἡ ὑστάτη ἐλπίς, ἠτοιμάζετο νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ στρατοῦ.

ΚΑΤΑ ΤΟΝ Γ. ΣΛΟΥΜΠΕΡΖΕ

51. *Ἡ Πίστι.*

Δὲν ἔχεις Πίστι, ὅταν τὰ στάχυα σου
προσμένης νὰ γενοῦν σιτάρι,
κι ἀπ' τ' ἄκαρπο δεντρί, πὺ κέντρωσες,
προσμένης καρπερὸ βλαστάρι.

Πίστι ἔχεις, ὅταν ἀπ' τὸ χέρσωμα
κι ἀπ' τ' ἀστραποκαμένα ξύλα,
προσμένης τοὺς καρποὺς ὁλόδροσους
καὶ καταπράσινα τὰ φύλλα.

Δὲν ἔχεις Πίστι, ὅταν πηγαίνοντας
τὸ δρόμο τοῦ βουνοῦ προσμένης,
νὰ φτάσης ὥς τ' ἀνάερο ψήλωμα,
κάποιας μορφῆς μαρμαρωμένης.

Πίστι ἔχεις, ὅταν ἀλυσάδετος,
μέσ' ἀπ' τὰ βάθη τῆς ἀθύσσου,
προσμένης ὥς τὰ οὐράνια ἐλεύθερα
νὰ φτερουγίσῃ τὸ κορμί σου!

Δὲν ἔχεις Πίστι, ὅταν τ' ἀπόθραδο
προσμένης νὰ προβάλουν τ' ἄστρα,
καὶ μὲ τοῦ πετεινοῦ τὸ λάλημα
νὰ φέξῃ ἡ αὐγὴ ροδογελάστρα.

Πίστι ἔχεις ὅταν—ὅσο ἀλόγιστο
καὶ πλάνο ὁ νοῦς σου κι ἂν τὸ ξαίρη —

προσμένης ἥλιο τὰ μεσάνυχτα
κι ἀστροφεγγιὰ τὸ μεσημέρι!

Δὲν ἔχεις πίστι, ὅταν πιστεύοντας,
ρωτᾷς τὴν κρίσι καὶ τὴ γνώσι·
δὲν ἔχεις πίστι, ὅταν τὴν πίστι σου
στὸ λογικὸ ἔχῃς θεμελιώση.

Πίστι ἔχεις, ὅταν κάθε σου ὄνειρο
τὸ ἀνάφτει στὸ θωμό της τάμα,
κι ἂν κάποιο τάμα σου εἶνε ἀδύνατο,
προσμένεις νὰ γενῇ τὸ θ ᾱ μ α!

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

52. Ὁ θρίαμβος κατὰ τοὺς βυζαν- τινοὺς χρόνους.

Κατόπιν ἐκάστης σημαντικῆς νίκης τῶν Βυζαντινῶν στρατηγῶν καὶ βασιλέων, ὡς ὁ Ἡράκλειος, ὁ Θεόφιλος, ὁ Νικηφόρος Φωκάς, ὁ Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος, ἐτελεῖτο ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπινίκειος ἐορτή, καλουμένη θρίαμβος. Ὁ νικητὴς βασιλεὺς, ὅταν προήρχετο ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, εἰδοποιεῖ τοὺς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ περὶ τῆς νίκης, καὶ τῆς ἐπανόδου του. Μετὰ τοῦτο ἤρχετο καὶ παρέμεναν εἰς ἓν τῶν ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀσιατικῶν ἀνακτόρων. Ἐνταῦθα διαμένοντα τὸν βασιλέα ἔσπευδον ἐκ Κωνσταντινουπόλεως νὰ χαιρετήσουν οἱ συγγενεῖς του, οἱ ἄρχοντες καὶ ὁ

Πατριάρχης μετὰ πλήθους λαοῦ βαστάζοντος ἐλαίας καὶ λαμπάδας. Ὁ λαὸς διαρκῶς ἐζητωκραύγαζεν ὑπὲρ τοῦ νικητοῦ. Τὴν ἐπομένην ἐξεκίνει ἡ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν πομπή. Τὸν βασιλέα ἐπιβαίνοντα τοῦ βασιλικοῦ πλοίου, συνοδεύουσι πολλὰ πλοῖα, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἀκούονται ἤχοι σαλπίγγων καὶ κυμβάλων καὶ ἀλλαλαγμοὶ τῶν ἐπιβαινόντων μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς ἀποβίβάσεως, εἰς τὸν λιμενίσκον τοῦ προαστείου Ἐβδόμου πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ!

Ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἤρχετο ἐξ ἄλλου δρομολογίου, ἡ ἀποβίβασις ἐγίνετο εἰς ἄλλον λιμένα, ἐκ τῶν πολλῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ λαὸς ἐν τῷ μεταξύ μανθάνει τὴν παρουσίαν τοῦ βασιλέως εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἐβδόμου, σπεύδει νὰ ἐξέλθῃ τῶν τειχῶν καὶ κρατῶν στεφάνους ἐκ ρόδων ἢ ἄλλων ἀνθέων, σπεύδει νὰ χαιρετήσῃ τὸν ἄνακτα. Οἱ δὲ αἰχμάλωτοι καὶ τὰ λάφυρα συγκεντροῦνται ὑπὸ σκηνὰς ἐν τῷ λιθαδίῳ ἔξω τῆς Χρυσῆς Πόρτας, ὅπου παραμένουσι τμήματα τοῦ νικηφόρου στρατοῦ. Εἰς προϋπάντησιν τοῦ βασιλέως σπεύδουν ἐπίσης ἡ θασίλισσα, οἱ ἄρχοντες καὶ ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς Συνόδου. Ἡ ὥρα τῆς ἐκκινήσεως φθάνει. Ὁ βασιλεὺς ἐπιβαίνων λευκοῦ ἵππου διευθύνεται πρὸς τὴν Χρυσὴν Πόρταν, προπορευομένου τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀρχόντων. Καθ' ὁδὸν σταματᾷ δις ἵνα προσευχηθῇ πρὸ τῶν ναῶν τοῦ Προδρόμου καὶ τῶν Ἀθραμιτῶν, ὁ δὲ λαὸς ψάλλει τὸ ἰδιαίτερον τροπᾶριον τοῦ θριάμβου ὡς ἐξῆς : « Δόξα Θεῷ τῷ ἀποδόντι ἡμῖν μετὰ νίκης τὸν ἴδιον δεσπότην. Δόξα Θεῷ τῷ μεγαλύναντί σε, αὐτοκράτωρ Ρωμαίων· δόξα σοι, Παναγία Τριάς, ὅτι εἶδομεν νικήσαντα τὸν ἴδιον δεσπότην. Καλῶς ἦλθες νικήσας, ἀνδρειότατε δέσποτα ». Κατὰ τὴν τελετὴν τοῦ θριάμβου, ὁ βασιλεὺς ὤφειλε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν διὰ τῆς μεσαίας πύλης τῆς Χρυσῆς Πόρτας, ἥτις μόνον εἰς τὰς περιστάσεις αὐτὰς ἠνοίγετο. Μετὰ τὴν διάβασιν τῶν αἰχμαλώτων καὶ

τῶν λαφύρων διὰ τῆς μεσαίας πύλης τῆς Χρυσῆς Πόρ-
 τας ἔρχεται ὁ βασιλεὺς ἔχων προπορευόμενον τὸν υἱὸν
 ἢ ἀδελφόν του. Ὁ βασιλεὺς ἐπιβαίνει λευκοῦ ἀραβικοῦ
 ἵππου μὲ χρυσᾶ φάλαρα καὶ φορεῖ χρυσοῦφαντον ἱμά-
 τιον μετὰ θώρακος· φέρει στέφανον ἢ στέμμα χρυσοῦν
 ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, σπαθίον περὶ τὴν ὀσφὺν καὶ σκῆπτρον
 ἢ χρυσοῦν λόγχην εἰς τὴν χεῖρα. Μικρὸν πρὸ τῆς θύρας
 πεζεύει καὶ κύπτων προσκυνεῖ καὶ εὐχαριστεῖ τὸν Θεὸν
 διὰ τὴν νίκην. Ἐκεῖ ἀναμένουσιν αὐτὸν ὁ Ἐπαρχος τῆς
 πόλεως καὶ ὁ ἀπόμεύς, δηλ. ὁ ἀξιωματικός, ὅστις
 παρέμεινε νὰ φυλάττῃ τὴν πόλιν κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ
 βασιλέως. Οὗτοι πίπτοντες προσκυνοῦσι καὶ προσφέρου-
 σιν εἰς τὸν βασιλέα δύο στεφάνους, ἓνα χρυσοῦν μετὰ
 πολυτίμων λίθων καὶ ἕτερον ἐκ δάφνης, ὁ δὲ βασιλεὺς
 χαρίζει εἰς αὐτοὺς χρήματα ὑπερβαίνοντα τὴν τιμὴν τοῦ
 χρυσοῦ στεφάνου· πρὶν διέλθῃ ὁ βασιλεὺς τὴν θύραν.
 ψάλλεται καὶ πάλιν τὸ τροπάριον τῆς νίκης. Ἀντὶ λευ-
 κοῦ ἵππου πολλάκις οἱ βασιλεῖς ἐπέβαινον ἀμάξης συρο-
 μένης ὑπὸ τεσσάρων ἵππων. Ἄλλοι πάλιν ἐτοποθετοῦν
 ἐπὶ τῆς ἀμάξης καὶ ἐπὶ χρυσοῦ θρόνου τὴν εἰκόνα τῆς
 Θεοτόκου ἣν ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὴν ἐκστρατείαν,
 οὗτοι δὲ ἠκολούθουν τὴν ἄμαξαν ἔφιπποι.

Ἡ πορεία τῆς πομπῆς ἤρχιζεν ἀπὸ τὴν Χρυσὴν Πόρ-
 ταν καὶ ἔληγεν εἰς τὴν Χαλκὴν τοῦ Παλατίου. Τὸ διά-
 στημα ἦτο μακρόν. Καθ' ὁδὸν ὁ βασιλεὺς εἰσῆρχετο εἰς
 τοὺς ναοὺς καὶ προσηύχετο ἢ ἡλλασσε στολάς. Ὅταν
 διήρχετο ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας, ἀφιεροῦντο ὡς
 δῶρα τὰ στέμματα τῶν νικηθέντων ἡγεμόνων, ὁ δὲ βα-
 σιλεὺς ἐλάμβανεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Πατριάρχου τὸν
 στέφανον τοῦ νικητοῦ. Καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς μακρᾶς
 ὁδοῦ χιλιάδες λαοῦ ἀνέμενον ἐπὶ ὥρας νὰ ἴδωσι τοὺς
 αἰχμαλώτους μὲ τὰς παραδόξους στολάς των, τὰ πλού-
 σιὰ λάφυρα (ἄρματα, ὅπλα, πολύτιμα ὑφάσματα κ.λ.π.),
 ἔτι δὲ ἀνέμενον νὰ ἴδωσι τὸν νικητὴν βασιλέα ἐν μέσῳ
 πεζῶν καὶ ἐφίππων καὶ ἀνεφώνουν:

«Ζῆθι βασιλεῦ!»

Ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ Ἐπάρχου τῆς πόλεως ὅλαι αἱ ὁδοὶ καὶ αἱ οἰκίαι, δι' ὧν διήρχετο ἡ πομπή, ἦσαν ἐστολισμέναι μὲ κλάδους μυρσίνης καὶ δάφνης καὶ σταυροὺς ἐξ ἀνθέων.

Ἀκόμῃ καὶ ἀργυρᾶ πολυκάνδηλα ἐκρέμαντο εἰς τὰς ὁδοὺς, εἰς δὲ τοὺς ἐξώστας χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη, τάπητες πολυτελεῖς καὶ ὑφάσματα χρυσοῦφαντα.

Κατὰ διαστήματα, εὐώδη ξύλα ἐκαίοντο καὶ οἱ δρόμοι διὰ ροδοσταγμάτων καὶ ἄλλων μύρων ἐραίνοντο. Καὶ ἐξητωκραύγαζεν ὁ λαὸς ραίνων μὲ ἄνθη καὶ μῦρα τὸν διερχόμενον βασιλέα μέχρις ὅτου φθάσῃ εἰς τὸ μέγα Παλάτιον.

Ἐὰν ὁ θριαμβευτὴς δὲν ἦτο βασιλεὺς, ἀλλὰ στρατηγός, δὲν ἐπετρέπετο νὰ εἰσέλθῃ διὰ τῆς Χρυσῆς Πόρτας. Τόπος ἐκκινήσεως ὠρίζετο ἄλλος καὶ συνήθως ἡ οἰκία του. Καὶ δὲν ἐπέβαινεν ἵππου ἢ ἀμάξης, ἀλλ' ἐβάδιζε πεζῇ.

Β. ΚΟΥΚΟΥΛΕΣ

53. Χριστουγεννιάτικα ἔθιμα

Ὁ Μιχαὴλ Καλαπόδης ἦτο ἔμπορος τυροῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἔλαβεν ὡς σύζυγον τὴν Πουλχερίαν καὶ εἶχεν ἓν μόνον τέκνον, τὴν γαλανόφθαλμον Χριστοδούλην.

Ὅταν ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, πολλοὶ ἔμποροι ἀπὸ τὴν Βενετίαν, τόσον συναγωνισμὸν ἔκαμαν, ὥστε ὁ Καλαπόδης ἠναγκάσθη νὰ κλείσῃ. Σ. Σκλαβουνάκου, «Ἐκκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δ. ἔκδ. Β' 1934 12

ση τὸ κατάστημά του καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἐγένεν ἐπαίτης.

Τὸ ἐπάγγελμά του αὐτὸ ἦτο ἀνεγνωρισμένον ἐπισημῶς εἰς τὸ Βυζάντιον. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐμοίραζον δωρεὰν ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸν ταμεῖον εἰς τοὺς ἐπαίτας τὸν ἄρτον καὶ τὸ ἔλαιον τῆς οἰκογενείας των.

Ἐπειτα εἶχον καὶ ἄλλους πόρους. Κάθε φορὰν ποῦ ὁ Βασιλεὺς ἢ ἡ Βασίλισσα ἐξήρχετο ἀπὸ τὸ Παλάτιον κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐορτάς, ἐσκόρπιζον ἄφθονα χρυσᾶ νομίσματα μέσα εἰς μεταξωτὰ σακκουλάκια, γύρω ἀπὸ τὸ ἄρμα των.

Ἐπίσης ὅταν κανεῖς ἀπὸ τοὺς πλουσίους ἄρχοντας ἀνεκαλύπτετο ὅτι ἔκαμνε συνωμοσίαν κατὰ τοῦ Βασιλέως, ὁ ὄχλος, οἱ ἐπαῖται, κυρίως, εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ σπάσουν τὴν θύραν τοῦ μεγάρου του καὶ νὰ ἄρπάσουν ὅλην τὴν περιουσίαν του.

Εἰς μίαν φοβεράν ἐπιδημίαν ἡ Πουλχερία ἀπέθανεν. Ὁ Καλαπόδης ἐσκέφθη εἰς τὴν ἀρχὴν ν' ἀποσυρθῇ εἰς ἓν μοναστήριον τῆς Βιθυνίας, ὅπου ἦτο ἡγούμενος εἰς στενὸς συγγενῆς του. Ἀλλ' ἡ ἀγάπη τῆς Χριστοδούλης μὲ τὰ χρυσᾶ μαλλιά, τὸν ἐκράτησεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Καὶ ἤξιζε τὸν κόπον. Ἡ Χριστοδούλη μὲ τὴν κρυσταλλίνην φωνὴν της, ἐκελάδει ἀπὸ τὴν πρωΐαν, μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Σήμερον, τὴν ἑσπέραν τῶν Χριστουγέννων, ἦτο κατακόκκινη ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν της. Ἦτο ὑπερήφανος διότι ὁ πατήρ της, ὁ Μιχαὴλ Καλαπόδης, ὁ ἐπαίτης, θὰ δειπνήσῃ εἰς τὴν πολυτελεστέραν αἴθουσαν τῶν ἀνακτόρων μαζί μὲ τὸν αὐτοκράτορα.

Ἡ πτωχὴ συνοικία, ὅπου κατώκουν, εἶχεν ἀναστατωθῇ. Αὐτοκρατορικοὶ ὑπηρέται εἶχον φέρει ἄρώματα, σάπωνας καὶ καθαρὰ φορέματα διὰ τὸν προσκεκλημένον τοῦ Βασιλέως.

Ἦτο, βλέπετε, ἀρχαία συνήθεια εἰς τὸ Βασιλικὸν

γεῦμα τῆς μεγάλης ἑορτῆς, εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ δέκα ἑννέα τραπεζάκια τῆς μεγάλης αἰθούσης, νὰ παρακάθηνται καὶ δώδεκα πτωχοὶ ἐπαῖται.

Ἐφεραν εἰς τὸν Καλαπόδην χρωματιστὸν ὑποκάμισον καὶ μεταξωτὴν χλαμύδα. Ἡ Χριστοδούλη ἔχασε τὸν νοῦν τῆς ἀπὸ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὴν δόξαν τοῦ πατρὸς τῆς.

Τὴν ἐσπέραν, ὑπηρεταὶ τοῦ αὐτοκράτορος, ἦλθον καὶ παρέλαβον τὸν Μιχαὴλ ἀπὸ τὸν οἶκόν του. Τὸν ἔβαλαν εἰς ἓν φορεῖον διὰ νὰ μὴ λασπωθοῦν τὰ πολυτελῆ ὑποδήματά του. Ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν συνοδεῖαν ἐπροχώρει εἰς ὕψηλὸς ὑπηρετῆς ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι στέκονταί πλησίον τῆς τραπέζης μὲ ἀργυρᾶς λεκάνας καὶ πετσέτας, διὰ νὰ καθαρίσουν οἱ προσκεκλημένοι τὰ δάκτυλα, μὲ τὰ ὁποῖα ἔτρωγον. Ἐφόρει λινὸν ὑποκάμισον λευκὸν μὲ κοντὸν μετάξινον μανδύαν.

* * *

Τὸ ἴδιον ἔγινεν καὶ εἰς τὰς ἑνδεκα ἄλλας μικροσυνοικίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰς ὠρισμένην ὥραν οἱ πένητες ἔφθασαν εἰς τὴν μεγάλην πλατεῖαν μὲ τὰς δενδροφυτευμένας στοάς, ἔμπροσθεν τοῦ Παλατίου.

Νὰ τὸ ἱερὸν Παλάτιον ὁλόφωτον !

Παραπλεύρως ἡ μεγάλη οἰκοδομὴ τοῦ Πατριαρχείου καὶ πλησίον αὐτῶν ὁ ὄγκος τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Ἀμέτρητοι βραχίονες αὐλικῶν ὑπηρετῶν ὑψώνουν ἀναμμένους φανούς καὶ φωτίζουν τὰς συνοδεῖας τῶν μεγιστάνων, ἐρχομένων διὰ τὸ γεῦμα. Ἐὰν λογαριάσωμεν, ὅτι ἕκαστος ἄρχων, διὰ νὰ ἔλθῃ ἕως ἐκεῖ, ἐχρειάζετο σωματοφυλακὴν πεντήκοντα ἀνθρώπων, φανταζόμεθα τί ἐγίνετο εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἱεροῦ Παλατίου, ἀφοῦ οἱ προσκεκλημένοι φθάνουν τοὺς διακοσίους τέσσαρας.

Ὁ Μιχαὴλ Καλαπόδης ἥνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς του καλὰ, διὰ νὰ μὴ τοῦ διαφύγῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα θὰ ἔβλε-

πεν. Εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὴν Χριστοδούλην, ὅτι θὰ τῆς διηγείτο ὅλα τὰ θαυμάσια τοῦ Παλατίου. Καὶ ἐκεῖ ἡ ἐτοιμάζεται μὲ ὅσα θὰ μάθῃ νὰ παίξῃ εἰς τὴν γειτονιάν της τὸ πρόσωπον μικρᾶς Αὐτοκρατεῖρας.

Οἱ πένητες ἐπερίμεναν νὰ εἰσέλθουν πρῶτοι οἱ ἐπίσημοι εἰς τὸ Τρίκλινον, τὴν τραπεζαρίαν τοῦ Παλατίου. Ἐπὶ τέλους ἦλθεν καὶ ἡ σειρὰ των καὶ ὁ Καλαπόδης παρ' ὀλίγον νὰ τὰ χάσῃ ἀπὸ τὰ θαυμάσια ποῦ ἔβλεπε.

Αὐτοκρατορικὸν βυζαντινὸν δεῖπνον.

Μεγάλα χρυσᾶ καὶ ἄργυρᾶ πολυκάνδηλα μὲ ἔλαιον λαμπρὸν ὥς μέλι, ἐφώτιζον τὴν ἀπέραντον αἶθουσαν. Ἄλλα ἀπὸ αὐτὰ εἶχον τὸ σχῆμα ἄνθους, ἄλλα μικρῶν πλοίων καὶ διάφορα περίεργα σχήματα.

Ἡ ὀροφή τοῦ Τρικλίνου ἦτο ὁλόχρυσος. Αἱ τράπεζαι ἦσαν ἄργυραῖ. Τὰ τραπεζομάντηλα ἀπὸ χονδρὸν λινὸν χρυσοῦφαντον, ἀπὸ τὰ περίφημα ὑφαντήρια τῶν Θηβῶν. Τὰ πιάτα, τὰ μαχαιροπήρουνα καὶ τὰ ἄλλα

σκεύη καὶ τῶν ἐννέα τραπεζῶν ἦσαν ἀπὸ καθαρὸν χρυσάφι.

Τὸ τραπέζι, ὅπου θὰ ἔτρωγεν ὁ Αὐτοκράτωρ, ἦτο ὁλόκληρον ἀπὸ ἄργυρον, γεμᾶτον ἀπὸ πολύχρωμα πετράδια, τὰ ὁποῖα ἔβγαζαν φλόγας. Ἀναπαυτικὰ καθίσματα ἀπὸ μυροβόλα ξύλα τῆς Ἰνδίας, στολισμένα με μαργαριτάρια, εὐρίσκοντο καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς τῶν τραπεζῶν. Ἐκράτει ἀκόμη τὸ ἀρχαῖον ἔθιμον νὰ τρώγουν εἰς τὰ ἐπίσημα γεύματα γυρμένοι εἰς τὸν δεξιὸν ἀγκῶνα καὶ ἀκκουμβῶντες εἰς μαλακὰ μαξιλαράκια ὀλοκέντητα.

“Ὅλοι εἶχον ὁδηγηθῇ εἰς τὰς θέσεις των.

Πλησίον τῆς τραπέζης τοῦ Βασιλέως, ὁ ὁποῖος ἔτρωγεν μόνος του, ἐτοποθετήθησαν δώδεκα μεγιστᾶνες.

“Ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὸ Τρίκλινον, εἶχον ἀφαιρέσει ὅλοι τὰς χλαμύδας καὶ ἔμειναν με τὰ πολυτελῆ ὑποκάμισα. Μόνον εἰς τοὺς στρατηγούς ἐπετρέπετο νὰ φέρουν καὶ τοὺς μανδύας των.

Με τὴν σειρὰν ἐκάθισαν ὅλοι οἱ προσκεκλημένοι καὶ τελευταῖοι οἱ δώδεκα πένητες.

Οἱ αὐλικοὶ ὑπέδειξαν εἰς αὐτοὺς νὰ προσέχουν τί σκοπὸν θὰ ἔπαιζον τὰ μεγάλα χρυσᾶ ὄργανα τοῦ Παλατίου. Καὶ ὅταν θὰ ἐπαίζετο ὁ βασιλικὸς ὕμνος, θὰ ἔπρεπε ὅλοι νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ ζητωκραυγᾶσουν.

Ὁ Καλαπόδης με πολλὴν προσοχὴν τὰ ἤκουσε ὅλα αὐτὰ καὶ ἐκοίταζε διαρκῶς τὴν μεγάλην πύλην τῆς εἰσόδου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ ἐπρόβαλλεν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια. Ἀλλὰ με τὴν ἰδίαν ἀγωνίαν ἐπρόσσεχε καὶ εἰς τὴν μικρὰν εἴσοδον. Ἐκεῖ ἐστέκοντο ὁλόκληρα συντάγματα ὑπηρετῶν τοῦ τραπέζιου. “Ὅλοι ἦσαν φορτωμένοι με ἐκλεκτὰ φαγητά. Μίαν μόνον λύπην εἶχεν ὁ Καλαπόδης. Δὲν ἤξευρε πῶς νὰ ἀποκρύψῃ μικρὸν τι φαγῶσιμον διὰ νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν ἀγαπητὴν του κόρην με τὰ χρυσᾶ μαλλιά.

ΠΛΑΤΩΝ ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ

54 Χριστὸς Ἀνέστη.

Χριστὸς ἀνέστη! ἀνοίγουν
κι ὕμνολογοῦν τὰ χεῖλη,
ἐχθροὶ καὶ φίλοι σμίγουν,
καὶ γίνοντ' ὅλοι φίλοι.
Χριστὸς στὸ θρόνο ἀνέστη
κι ἀγάπη βασιλεύει.

Ἡμέρα δοξασμένη
χαρμόσυνη, μεγάλη!
ἡ φύσις ἀνθισμένη
Χριστὸς ἀνέστη! ψάλλει
Κώδων χαρᾶς σημαίνει,
χαρῆτε, λυπημένοι!

Τὸ μέγα Πάσχα σπέρνει
παντοῦ χαρὲς χιλιάδες
κόκκιν' αὐγὰ μᾶς φέρνει
κι ὀλόχρυσες λαμπάδες
καὶ πασχαλιάς λουλούδια
καὶ γέλια καὶ τραγούδια.

Ι. ΠΟΛΕΜΗΣ

55. Μία Πανήγυρις.

— “Αμ την κουλούρα ; Ποιός ἐπῆρε την κουλούρα ;
ἠρώτησαν αἴφνης την Βασιλικὴν αἱ γυναῖκες.

— Ὁ Γιώργης ὁ Βρανᾶς.

Καὶ μετὰ φλυάρου λεπτομερείας, εὐτυχισμένη διότι ἦτο εἰς θέσιν νὰ λέγῃ καὶ ν’ ἀκούεται μετὰ προσοχῆς, νεᾶνις τις, ἤρχισε νὰ διηγῆται τὰ τοῦ ἱππικοῦ ἀγῶνος !
“Α! εἶναι τὸ καλύτερον τῆς ὅλης πανηγύρεως αὐτό !
Φαντασθῆτε, μόλις ἐδόθη τὸ σημεῖον, ὅλη ἐκείνη ἡ μυρμηκία τοῦ θεωμένου πλήθους ν’ ἀνυπομονῇ, νὰ στενοχωρῆται, νὰ παθαίνεται ὡς ἓν καὶ μόνον σῶμα. Ὁ κάμπος ἠπλοῦτο ἐπικλινῆς ὀλίγον, ὁμαλὸς ὅμως καταπράσινος, μὲ ὀλίγα σφερδούκλια ἐδῶ κι ἐκεῖ, μὲ μίαν ἀγριαπιδιὰν εἰς τὴν μέσσην κ’ εὐθύς, ἀπεριόριστος εἰς τὸ θλέμμα τῶν θεατῶν. “Ενεκα τῆς μεγάλης ἀποστάσεως δὲν διέκρινέ τις κατ’ ἀρχὰς ἄλλο τίποτε, παρὰ μελανά μόλις στίγματα, σκιάς ἄνω τοῦ ἐδάφους, φερομένας ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἔπειτα διεκρίθησαν οἱ πόδες τῶν ἀλόγων, κινούμενοι ἐμπρὸς — ὀπίσω μετὰ ταχύτητος, ὡς πτερωτοὶ μύλοι, καὶ τέλος διεγράφησαν καὶ οἱ καθαλλάρηδες, ὡς λευκὰ συννεφάκια ἀνὰ τὴν ἀπέραντον ἔκτασιν. Ὁ νικητὴς ὅμως ἦτο ἀδύνατον νὰ διακριθῇ ἀκόμη. Ἡ φορὰ τῶν ἀλόγων ἐν τῇ καταπληκτικῇ ὁρμῇ των ἤλλασσε κατὰ λεπτὸν καὶ οἱ πρῶτοι ἤρχοντο ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι ἐπροπορεύοντο, ὥστε κατήντησεν ἀμφίβολον τὸ τέλος. Τὸ πλῆθος ἀνυπόμονον ἔκφανε τὰς κρίσεις του, ἔλεγε τὰς εἰκασίας του καθείς ὥσει θέλων νὰ ταχύνη τὸ ἀποτέλεσμα.

— Νὰ τὸ ψαρί, τὴν ἄρπαξε.

— Μπα, δὲν βλέπεις τὸ μπάλιο ποῦ τὸ φέρνει κατὰ πόδι ;

— Θὰ τὸ περάσῃ, ὀρέ, θὰ τὸ περάσῃ!

— "Α ! "Α ! "Α !....

Καὶ ἐφώναζαν οἱ στρηλατούμενοι, κινοῦντες χεῖρας καὶ πόδας, ὡς νὰ μετεῖχον καὶ αὐτοὶ τοῦ ἀγῶνος...

Αἰφνης νὰ πίπτει ἕνας καθαλλάρης καὶ φεύγει τὸ ἄλογόν του μακράν, τριποδίζον.

Δύο ἄλλοι, βλέποντες φανεράν τὴν ἀποτυχίαν, ἀποσύρονται τοῦ ἀγῶνος. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ντροπιασθοῦν φεύγουν μακράν τῶν θεατῶν. Καὶ ἀρχίζουν πάλιν οὗτοι φωνάζοντες. Καὶ γελοῦν, αἰωνίως γελοῦν, σαρκάζοντες τοὺς νικημένους... Τὰ ἄλογα τρέχουν ἀκόμῃ ἐν δαιμονιώδει φορᾷ, μὲ τὴν κεφαλὴν τεντωμένην ἐμπρός, τὸ σῶμα ὅλον εὐθύτατον ὡς ἱπτάμενοι κόρακες. Καὶ τὰ φορέματα τῶν καθαλλάρηδων κυματίζουν, φουσκώνουν ἀπὸ τὸν ἄνεμον, αἱ πλατεῖαι χειρίδες τῶν ὑποκαμίσων καὶ ἡ φουστανέλλα πλαταγεῖ θορυβωδῶς.

"Αλογα τέσσαρα ἔμενον τώρα διαφιλονεικοῦντα τὸ γέρας. Τὸ λευκὸν ἤρχετο πρὸς τὰ ἐμπρός, μὲ τὸν καθαλλάρην κολλημένον ὡς κἀνθαρὸν ἐπάνω του. Αἰφνης πλησίον του ἐπέρασε τὸ μαῦρον, μὲ τὸ λευκὸν ἀστερεὶ εἰς τὸ μέτωπον, καὶ ἐθάδιζε τώρα κατ' εὐθείαν εἰς τὸ τέρμα. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἄλλο, μὲ τρίχωμα βαθὺ ἀσπρόμαυρον, ἦλθεν παραπλεύρως, ζητοῦν τὴν νίκην... Καὶ οἱ θεαταὶ ἐξηκολούθουν τὰς συζητήσεις καὶ ἔλεγον τὰ συμπεράσματά των ἀνυπόμονοι.

— Ἀνδραβιδιώτης εἶναι τὸ ἀστεράτο;

— Ναί, τοῦ Σκαμνάκη...

— Καὶ τὸ ἄλλο, τὸ σιβέρικο;

— Γαστουνιώτης.

— Θὰ τὴν φάῃ τὴν χυλόπητα.

Καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἔλθουν εἰς ρῆξιν ἐξ αἰτίας του, μὴ παραδεχόμενοι νὰ ντροπιασθῇ τὸ ἄλογο τοῦ τόπου των. Ἀλλ' αἰφνης, ὁ Ψαρῆς, ὁ προπορευόμενος εἰς τὴν

ἀρχὴν τοῦ ἀγῶνος, ἐστάθη εἰς τὴν μέσσην τοῦ δρόμου ἀκίνητος, παρὰ τὰς παροτρύνσεις τοῦ αὐθέντου του, καὶ κρατῶν ὑψωμένην τὴν κεφαλὴν, παρετήρει ὅλα τὰ σημεῖα πρὸς τὰ ὀπίσω, συνεπιφέρων ἄκοντα καὶ τὸν κύριόν του.

— "Αφσ'τον. Πάει γιὰ βροῦθες· εἶπαν.

"Εμειναν πλέον τρία εἰς τὸ ἵπποδρόμιον, τὰ δύο ἐπὶ-γαιναν ἐμπρός, καὶ ὀλίγον ὀπισθεν, σχεδὸν ἐπὶ τὰ ἵχνη των, ἐβάδιζεν τὸ τρίτον.

"Ηρχετο τοῦτο κανονικῶς, τρέχον, μὴ παραλλάσσον τὸν βηματισμόν του, ὡς νὰ ἦτο βέβαιον περὶ τῆς νίκης του καὶ ἄφηγε τὰ ἄλλα νὰ κοπιᾶζουν ἀδίκως. Καὶ ὥσει προλαμβάνον τὴν σκέψιν τῶν θεατῶν, δι' ἑνὸς πηδήματος ἐπέρασεν αἴφνης μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων του καὶ ἐπλησίασε σπεῦδον πρὸς τὸν κρατοῦντα ἐπὶ κοντοῦ τὴν κουλούραν, τῆς νίκης τὸ ἔπαθλον.

— Μωρέ, γειά σου, πουλί μου ! ἐφώναξαν. Οἱ θεαταὶ κατενθουσιασμένοι, φιλοῦντες τὸ ἄλογον ἐπὶ τοῦ τραχήλου, ἐνῶ ὁ Γεώργιος Βρανᾶς, ὁ καθαλλάρης καὶ κύριός του, ὠχρός, συγκινημένος, ὠρθοῦτο καὶ ἐπεδεῖκνυεν εἰς τὸ πλῆθος τὴν κουλούραν, ἐν ἐξάλλῳ ἀποθεώσει...

Ἡ νίκη ἑνὸς ἀλόγου δὲν θεωρεῖται μικρὸν κατόρθωμα μεταξὺ τῶν χωρικῶν. Ὁ νικητὴς τιμᾷ ὅχι μόνον τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ καὶ τὸν κύριόν του, καὶ τὸ χωρίον ἀκόμη ἀπὸ τὸ ὅποιον κατάγεται.

Ἡ νίκη του, διὰ τῶν μυρίων στομάτων τῶν παρατυχόντων πανηγυριστῶν διαθρυλεῖται εἰς τὰ πέριξ χωρία ὡς μέγα γεγονός.

Οἱ ἀπὸ Πατρῶν μέχρι Πύργου συναντῶμενοι καρπολόγοι μεταδίδουν τὸ ὄνομα, τὸ χρῶμα καὶ ἐν γένει τὰ χαρακτηριστικά του, αὐξάνει δὲ τὴν τιμὴν του, εἰς ἐνδεχομένην πώλησιν, ὡς ἐν ἀπὸ τὰ καλύτερα προϊόντα του.

Οἱ χωρικοὶ εἰς τὰ χωρία των, διὰ τὴν ἔλλειψιν καθημερινῶν νέων, ἐπὶ ἐβδομάδας, ἐπὶ μῆνας, συζητοῦν μετ' ἐνδιαφέροντος τὰ προσόντα αὐτοῦ καὶ τὰς ἀφορμὰς, διὰ τὰς ὁποίας οἱ ἄλλοι ὑστέρησαν, ὡς ἱστοριογράφοι τὴν ἦτταν τῶν μεγάλων στρατηγῶν. Διὰ τοῦτο τώρα αἱ νεάνιδες καὶ ἄλλαι γυναῖκες ἐτράπησαν εἰς θορυβώδη διαδήλωσιν ὑπὲρ τοῦ Γεωργίου καὶ τοῦ ἀλόγου του.

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

56 *Οἱ χωριανοί.*

“Ολοι μας γνωρίζομαστε ἀπὸ ἀνήλικα παιδιὰ·
μὲ τὸ μικρὸ του τ' ὄνομα ἕνας τὸν ἄλλον κράζει.
Στὰ μυστικά μας δὲ μπορεῖ νὰ βάλουμε κλειδιά,
ξαίρει καθένας στ' ἄλλουνοῦ τὰ μάτια νὰ διαβάζη.

Σὰν ὅπως τὰ τρεχούμενα, μοιράζουμε νερά,
καὶ τὰ σπαρτὰ ποτίζουμε καθεὶς μὲ τὴν ἀράδα,
ἔτσι τὶς μοιραζόμαστε καὶ θλίψη καὶ χαρά,
γιὰ βρέχει σ' ὅλο τὸ χωριὸ γιὰ σ' ὅλο εἶναι λιακάδα!

Γάμος; Ἀστράφτει ἀπὸ χαρὰ καὶ γέλιο τὸ χωριό,
κι ἀντιλαλεῖ τὸ νυφικὸ τραγούδι πέρα ὡς πέρα.
Θάνατος; “Ολοι θλίβεροί· κι ἀπ' τὸ καμπαναριό,
κατάμαυρο ἢ καμπάνα μας τὸν βάφει τὸν ἀγέρα!

Διάπλατα τὶς ὁξώπορτες ἢ καλωσύνη ἀνοῖ¹⁾
καὶ στὸ παλάτι τοῦ τρανοῦ καὶ στοῦ φτωχοῦ τὴν τρούπα,
κι ὅποιος περάσῃ, κι ὅποιος μπῇ, γιορτὴ - καθημερινή,
θὰ θρῇ στρωμένο καναπέ, θὰ θρῇ γλυκὸ στὴν κούπα.

Χώρια ἀπ' τὶς ἔγνοιες τῆς ζωῆς, τοὺς χάρους τοὺς πι-
(κρούς,
μὲς στὶς καρδιές μας ἔχουμε παντοτεινὸν Ἀπρίλη·
κι ὅσες τσουκνίδες βγαίνουνε μονάχες στοὺς ἀγρούς
ἐκεῖ ξεμοναχιάζονται πνιχτὲς στὸ χαμομήλι..

Γ. ΑΘΑΝΑΣ

57. Ὁ δερισμός.

Ὁλόκληρον τὸ χωρίον εὐρίσκεται εἰς τοὺς ἀγρούς.
Ἀπὸ τοὺς κλώνους τοῦ μεγάλου δένδρου κρέμονται τὰ
σακκίδια τὰ περιέχοντα τὸν ἄρτον τῶν θεριστῶν καὶ
τὰ φλασκίδια τοῦ ὕδατος. Προφυλάσσονται ἀπὸ τὸν
ἥλιον, τοῦ ὁποίου αἱ ἀκτῖνες τώρα τὸν Ἰούνιον, τὸν θε-
ριστὴν, εἶναι φλογεραὶ. Ὁ καύσων, ὅσον προχωρεῖ ἡ
ἡμέρα, αὐξάνει καὶ βασανίζει τοὺς ἐργαζομένους.

Ὅλη ἡ πεδιάς εἶνε ὀλόχρυσος καὶ μόνον τὰ φύλλα
τοῦ δένδρου πρασινίζουνσι. Οὔτε ἓν ἀνθύλλιον δὲν ἀπέ-
μεινε πλέον. Τώρα, ὅτε εἶναι πρωΐα ἀκόμη, σπεύδουσιν
οἱ θερισταὶ νὰ κόψωσι στάχυα μὲ τὰ δρέπανά των τὰ
ὁμοιάζοντα πρὸς ἡμισέληνον.

Εἰς μίαν μακρὰν γραμμὴν αἱ ζωηραὶ θερίστριαι θε-
ρίζουσι καὶ τραγουδοῦσιν. Ἐχουσι τὴν μαντήλαν μέχρι

1) Ἀνοίγει (κατὰ συγκοπὴν ἀνοῖ).

τῶν χειλέων, κύπτουν καὶ προχωροῦν μὲ τὸ κοπτερόν δρέπανον, ἐνῶ κατόπιν αὐτῶν ἐργάται, ἔχοντες ἔτοιμα τὰ πλέγματα τοῦ σπάρτου, περιδένουσιν εἰς δεματίαι ταῦτα, ἐσκορπισμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὁμοιάζουν μὲ νεκρούς, οἱ ὅποιοι θά' δώσουν μετ' ὀλίγον τροφήν εἰς τοὺς ζῶντας.

Ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ δένδρου συνεκεντρώθησαν ἤδη τὴν μεσημβρίαν οἱ θερισταί. Ἐξεκρέμασαν τὰ σακκιδία τῶν καὶ τὰ φλασκία τῶν. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ φλέγοντος ἡλίου ἀγωνίζονται νὰ διασχίσωσι τὸ πυκνὸν φύλλωμα τοῦ δένδρου, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνουν. Οἱ θερισταί εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ γεωργοὶ καὶ αἱ θερίστριαι εἶναι αἱ σύζυγοι καὶ αἱ θυγατέρες τῶν. Οὐδεμία γεωργικὴ ἐργασία γίνεται μετὰ τόσης εὐχαριστήσεως.

Ἔως νὰ φθάσωσι ὅμως εἰς τὰς χαρμοσύνους ἡμέρας τοῦ θερισμοῦ πόσας βροχὰς ὑπέστησαν ἐν καιρῷ τῆς σποράς, καὶ πόσους κινδύνους ἐδοκίμασαν ἀπὸ τῆς βλαστήσεως μέχρι σήμερον. Ἄλλ' ἡ τελευταία χαρὰ κάμνει νὰ λησμονοῦνται ὅλαι αἱ προηγούμεναι θλίψεις.

Ἐνῶ τρώγουσιν ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ δένδρου καὶ βλέπουν τὰ πολύτιμα δέματα τῶν σταχύων, συλλογίζονται, ὅτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας θ' ἄλωνίσωσιν τὸν σῖτον, θὰ στείλωσι τὸν νέον καρπὸν εἰς τὸν γειτονικὸν ὑδρόμυλον καὶ θὰ φάγωσι τὸν πρῶτον ἄρτον τῆς ἐσοδείας. Πόσον μοσχοβολεῖ ὁ ἄρτος αὐτός!..

Ὁ ἥλιος ἀργά-ἀργά κλίνει πρὸς τὴν δύσιν. Πνοαὶ ζεφύρου δροσίζουσι τὴν φλεγομένην γῆν καὶ ζωογονοῦν τοὺς κουρασμένους θεριστάς. Ὅλαι αἱ οἰκογένειαι κατακλίνονται πλησίον τῶν δεματίων, σύντροφοι καὶ φύλακες αὐτῶν, ἔτοιμοι νὰ συνεχίσωσι τὴν χαρὰν τὸν γλυκὺν θερισμόν.

ΑΛ. ΜΩΡΑ•Ι•ΤΙΔΗΣ

58 Ἡ Θημωνιά.⁽¹⁾

Ἐγὼ εἶμαι ἡ βλογημένη θημωνιά,
ποῦ ἀπὸ χρυσᾶ πυργώνουμαι δεμάτια
ἓνα μονάχα μῆνα τῇ χρονιά,
μὰ μὲ ζηλεύουν κάστρα καὶ παλάτια
Ἐγὼ εἶμαι ἡ βλογημένη θημωνιά.

Ἐμένα δὲ μὲ κτίζουν μὲ λιθάρια,
μὲ χώματα, μὲ ξύλα, μὲ νερά.
Μὲ στήνουν λυγερὲς καὶ παληκάρια,
μὲ στάχια, μὲ τραγούδια, μὲ χαρὰ
κι ὁ ἰδρὼς μὲ ραίνει μὲ μαργαριτάρια.

Ἐγὼ εἶμαι τῶν ἀνθρώπων ἡ κυψέλη,
ποῦ κρύβω τὴν ἀτίμητη τροφή,
ποῦ κάθε χρόνο ἡ μάννα γῆ τοὺς στέλλει
μέσ' ἀπ' τὰ σπλάχνα μὲ στοργὴ κρυφῇ,
γλυκύτερην ἀκόμα κι ἀπ' τὸ μέλι.

Λάμπω σὰν ἥλιος, λάμπω σὰν φεγγάρι,
καὶ σέρνω σκλάβα ἐμπρὸς μου τὴ ζωὴ
μὲ τὸ χρυσόξανθό μου τὸ σιτάρι,
ποῦ λαχταροῦν ρηγάδες καὶ λαοὶ
καὶ μὲ λατρεύουν σὰν προσκυνητάρι.

Ἐγὼ εἶμαι ἡ βλογῆμένη θημωνιά
καμάρι τοῦ γεωργοῦ καὶ περηφάνεια.
Τῆς κόρης τοῦ φυλάω τὴν παρθενιά
καὶ νυφικὰ πλέκω γι αὐτὴ στεφάνια.
Ἐγὼ εἶμαι ἡ βλογημένη θημωνιά.

Γ. ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ

1) Σωρὸς ἀπὸ δεμάτια σιτάρια.

59. Τὰ Ἀλώνια.

Αἱ ἀληθιναὶ ἀπόκρεω τῶν χωρίων, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἐορτάζονται εἰς τὰ ἀλώνια. Καὶ λίαν ὀρθῶς, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἀναμένει νὰ ἀνταμειφθῇ τέλος ὁ πτωχὸς ἀγρότης διὰ τοὺς κόπους καὶ τὰς ἀνησυχίας ἐνὸς ὅλου ἔτους.

Ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ πόλει γενηθέντες καὶ ἀνατραφέντες, οἱ ἀνευρίσκοντες ἔτοιμον ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸν ἄρτον καὶ μόνον ἀσχολούμενοι πῶς νὰ μεταφέρωμεν αὐτὸν κατὰ τεμάχια εἰς τὸν στόμαχον, οὐδέποτε δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν κρατοῦντες ἐν τοῖς δακτύλοις τὸ μικρότατον τῶν τεμαχίων ἐκείνων, πόσον περιπετειώδης ὑπῆρξεν ἡ ἱστορία αὐτοῦ ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἐρρίφθη κόκκος σίτου εἰς τὴν γῆν μέχρι τῆς ὥρας καθ' ἣν παρέτεθη πρὸ ἡμῶν οὕτω πεπλασμένος εἰς ἄρτον.

Τὰ ἀλώνια εἶναι μικραὶ πλατεῖαι στρογγύλαι καὶ ὁμαλώταται. Πλησίον ἐκάστου ἀλωνίου κεῖται μικρὰ πλεκτὴ καλύβη, ἣτις χρησιμεύει ὡς ἀχυραποθήκη διὰ τὸν χειμῶνα, πᾶς δὲ χωρικὸς ἔχει τὸ ἀλώνιον καὶ τὴν ἀχυροκαλύβην τοῦ. Τὰ δέματα τοῦ σίτου ἀπλοῦνται ἐπὶ τοῦ ἀλωνίου, ἀποκοπτομένων τῶν δεσμῶν αὐτῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ξανθοχρύσου τούτου κυματώδους πελάγους τῶν σταχύων ἄρχεται περιπλέουσα ἡ ροκάνα. Εἶναι δὲ αὕτη πανάρχαιον ἀλωνιστικὸν ὄργανον, ἀποτελούμενον ἐκ πλατείας σανίδος, ὑπὸ τὴν ὁποίαν καρφοῦνται κοπτερὰ πετράδια, τριακόσια ὡς ἔγγιστα τὸν ἀριθμόν. Ἡ σανὶς ζεύγνυται διὰ τοῦ ζυγοῦ εἰς ζευγὸς βοῶν, ὁ ὁδηγὸς ἀνέρχεται ἐπ' αὐτῆς ὡς ἀρχαῖος μαχητὴς πάλλων ἀντὶ δόρατος ὀξεῖαν βουκένην καὶ ἐν τῇ συνεχεῖ περιφορᾷ τρίβει καὶ κατακόπτει διὰ τῶν λιθίνων ὁδόν-

των τὸ σύμμικτον γέννημα. Ἀλλαχοῦ ὁ στίχος ἀλωνίζεται διὰ τῶν ἵππων πολὺ καλύτερον καὶ ταχύτερον, ἄνευ τῆς ἐλεεινῆς ροκάνας, ἀπλῶς προσδεδεμένων κατὰ στίχον ἀπὸ χονδροῦ πασσάλου, τοῦ σ τ υ λ ε ρ ο ῦ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ἀλωνίου ἐμπεπηγμένου καὶ τιθεμένων εἰς περιφερικὸν δρόμον βοηθεῖα τῆς μάστιγος. Ἀλλαχοῦ ὅμως, ἡ ἔλλειψις ἀρκετῶν ἵππων ἀναγκάζει τοὺς χωρικούς, νὰ ταλαιπωρῶσιν ἐπὶ ἡμέρας ὅλας τοὺς δυστυχεῖς βόας καὶ οὐχὶ σπανίως νὰ ζευγνύωσιν εἰς ροκάναν, ἀκόμη καὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν. Οἱ δυστυχεῖς τότε κλίνουν ὑπὸ τὸ ἀσύνηθες βάρος τοῦ ζυγοῦ τὸν τράχηλον καὶ ἀνακινουσι τὰ μακρὰ ὦτα, τὰ ὅποια βεβαίως ὡς πρόσθετον φορτίον, ἄχρηστον ὅλως, ἀνέθηκεν ἡ φύσις τῇ κεφαλῇ κοσμήματα εὐμήκη...

Τὸ ὅλον πανόραμα τῶν ἀλωνίων ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι θαυμάσιον. Σύμπας ὁ ἀνθρώπινος καὶ ζωϊκὸς πληθυσμὸς τοῦ χωρίου κινεῖται ἡθροισμένος ἐν αὐτοῖς. Οἱ μὲν ὀδηγοῦσι τὰς ροκάνας, πολλακίς τέσσαρας καὶ πέντε ὁμοῦ, οἱ δὲ ἀνακινουσι τὰ στρώματα τῶν σταχύων τὰ καλούμενα λειώματα, ἐνῷ παρέκει καταγίνεται τις εἰς μικρὰν ξυλουργικὴν ἐργασίαν, καὶ ὑπὸ σκιὰν πλατάνου ἄλλη παρασκευάζει τὸ λιτὸν πρόγευμα. Τὰ παιδιά παλαίουσι καὶ λακτίζουνται, οἱ κύνες κοιμῶνται ἢ ξύονται παρὰ τὰς ἀχυροκαλύβας, οἱ μικροὶ μόσχοι περιφέρονται κρίζοντες κλαυθμηρῶς τὰς ἐν τῷ ζυγῷ μητέρας των, αἵτινες στρέφουσι τὴν κεφαλὴν καὶ ἀτενίζουσι μετὰ λύπης τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ αἱ ὄρνιθες ἀκόμη ὕφιστάμεναι συνεχεῖς λιθοβολισμοὺς προσπαθοῦν ν' ἀρπάσωσι κόκκους τινὰς σίτου ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν βοῶν, διὰ τοῦ ράμφους ἀνερευνῶσαι.

Τὰ πρόσωπα εἶναι εὖθυμα· γέλωτες καὶ ἄσματα ἀκούονται πανταχοῦ καὶ εὐφρεῖς ἀστειότητες· ἐπιστέφουσι δὲ τὸ ὅλον, τοιαῦται παρακελευστικαὶ φωναὶ καὶ κατάραι γυναικῶν πρὸς τοὺς ἀπειθοῦντας ἢ κεκμηκότας βόας, οἵτινες φέρουσι πάντες ὀνόματα—ἐνίοτε λίαν πα-

ράδοξα—ἀπὸ τοῦ χρώματος ἢ ἄλλου τινὸς χαρακτηριστικοῦ αὐτῶν.

—Μαυρομάτη, ἔ!

— Μέσα Ἀσπροχείλη!

— Ἐμπρός, Τρυγόνη!

— Ἄ, Λεβέντη μου!

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

60. *Ἐτ' ἀλώνια.*

Στ' ἀλώνια καλοσάρωτα καὶ ξεχορταριασμένα,
θὰ ξαπλωθοῦν οἱ θημωνιᾶς ξανθόμαλλες πλεξίδες.
Τὰ στάχυα τρίβει καὶ μασᾷ περνώντας ἡ ροκάνᾳ.
Πλατάνι τὸ σαγόνι της, τὰ δόντια της στουρνάρια.
Τὰ βόδια σέρνουν τὸ θεριὸ ζευγαρωτὰ δεμένα,
Καὶ δαμασμένο τὸ πατᾶ, τὰ βόδια κυβερνώντας
ὠραία ἄρματοδρόμισσα λαμπαδωτὴ στημένη.
Στὰ χεῖλη της ὁ σάλαγος γλυκόφωνο τραγούδι,
στὰ χέρια της ἀπόνετο καλάμι εἶν' ἡ βουκέντρα.

Ὁ νοικοκύρης τοῦ ἀλωνιοῦ, μὲ τὸ κρασί στο γόνα,
κερνᾷ τοὺς ξένους, ποὺ περνοῦν, καὶ κράζει τοὺς
γειτόνους,
κι ἓνας λυράρης, παίζοντας τυφλὸς τυφλὰ τῇ λύρᾳ,
μοιράζει εὐχὲς γιὰ τὴ σοδειὰ κάθε φορὰ ποὺ πίνει.
Κι ἀρχίζει τὸ ξανέμισμα τὶς νύχτες μὲ τ' ἀπόγειο,
σύννεφο ἀπ' τὰ ξυλόφτυρα, στὰ οὐράνια ἀναπετώντας.
Τ' ἄχυρο φεύγει ἀνάλαφρο καὶ τὸ σιτάρι πέφτει
γύρω στὸ φῶς τῶν φαναριῶν, χρυσῇ ψυχάλα ἀπ'
τ' ἄστρα.

Σωρὸς σιτάρι ἂν καρτερῇ τοῦ μετρητῇ τὰ χέρια,
πρὶν ἅπ' τὰ χέρια τὸ μετροῦν τὰ πόδια καὶ τὰ μάτια.
Φτερὸ τοῦ νιοῦ τὸ πήδημα—σοφὴ ἢ ματιά τοῦ γέρου.
"Αἰρεχτη καὶ ἄκαγη ἢ σοδεῖα σηκώνεται ἅπ' τ' ἁλώνι.
Λίθας δὲν τὴν καψάλισε, κ' ἢ μπόρα δὲν τὴν πῆρε'
χροινάρα τροφοδότισσα γεμίζει τὶς κουθέλες.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

61. Ὁ Μάϊος.

Ἦλθεν ὁ Μάϊος. Μεγάλη ἑορτὴ εἰς τὸν δροσερὸν καὶ ἀνθοστόλιστον κήπον. Ἄνθη εἰς τὰ δένδρα, ἄνθη εἰς τοὺς θάμνους, ἄνθη εἰς τὴν χλόην, ἄνθη παντοῦ. Τὰ χρώματα συνδυάζονται ἑναρμονιώως μὲ τὰ ἀρώματα. Αἱ κατακόκκιναι παπαροῦναι ἀδελφώνονται μὲ τὰς λευκὰς μαργαρίτας καὶ τὸ βαρὺ ἄρωμα τῶν κρίνων μὲ τὴν λεπτὴν εὐωδίαν τῶν ρόδων. Καὶ ἡ πρωϊνὴ δρόσος κατακοσμεῖ τὰ φύλλα καὶ τὰ πέταλα μὲ ἀδάμαντας, μὲ τοὺς ὁποίους παίζουν παιδρῶς αἱ πρῶται ἄκτινες τοῦ ἡλίου.

Εἰς τὴν καθαρὰν, τὴν γαλανήν, τὴν εὐώδη ἀτμόσφαιραν τοῦ κήπου πετοῦν ἀναρίθμητα ἔντομα καὶ πτηνὰ, βομβοῦντα, τερετίζοντα, κελαδοῦντα. Ἡ συναυλία τῶν ἡ πανηγυρικὴ συμπληροῖ τὴν ὄψιν τοῦ κήπου τὴν ἑορτάσιμον. Ἀντὶ τῶν ἀφώνων ἀνθέων, τὰ ὁποῖα κοιτάζουν μὲ ἀγάπην καὶ θαυμασμόν, ψάλλουν τὰ πτηνὰ τοῦ Μαΐου. Καὶ ἐνῶ πετοῦν μὲ κελαδήματα, πλησιάζουν τὰ ἄνθη, ὥς διὰ νὰ αἰσθανθοῦν αὐτὰ τὴν εὐωδίαν τῶν, ὥς διὰ νὰ ἀκούσουν ἐκεῖνα τὸ ᾄσμα τῶν.

Καὶ λέγουν τὰ ἄνθη πρὸς τὰ πτηνὰ :

«Σᾶς ζηλεύομεν καὶ σᾶς μακαρίζομεν.

Πόσον εἴσθε εὐτυχισμένα, ποὺ ἔχετε λάρυγγα μουσικὸν καὶ ἠμπορεῖτε νὰ τονίζετε ἄσματα πρὸς τὸν Δημιουργόν μας ! Ἡμεῖς εὐωδιάζομεν καὶ αἰσθανόμεθα, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν ὅ,τι αἰσθανόμεθα μὲ ἄσματα».

Καὶ ἀπαντοῦν τὰ πτηνὰ πρὸς τὰ ἄνθη :

«Ἡ εὐωδία σας ἐκφράζει τὰ αἰσθήματά σας. Ἡμεῖς προσευχόμεθα μὲ ἄσματα εἰς τὸν μέγαν αὐτὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ σεῖς εἴσθε τὰ θυμιατήρια, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκπέμπεται πρὸς τὸν οὐρανὸν μαζί μὲ τὴν προσευχήν, ἡ εὐωδία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης».

Καὶ τὸ ἄγνόν παιδίον, τὸ ὁποῖον ἔρχεται τὴν πρωϊνὴν ἐκείνην ὥραν διὰ νὰ δρέψῃ τὰ ἄνθη τοῦ Μαΐου, ἀκούει, ἐννοεῖ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθέων καὶ τῶν πτηνῶν καὶ λέγει :

«Ναί, ὁ κήπος αὐτὸς εἶναι ναὸς, εἰς τὸν ὁποῖον δοξάζεται καὶ ὑμνεῖται ὁ Δημιουργός. Σήμερον εἶναι ἡ μεγίστη τῶν ἑορτῶν. Ἑορτάζει ἡ φύσις ! Τὰ πτηνὰ διηγοῦνται τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ θυμιατήρια τῶν ἀνθέων ἐκπέμπουν πρὸς αὐτὸν τὸν λιβανωτὸν τῆς λατρείας καὶ εὐγνωμοσύνης.

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

62. Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ.

Ὁ Ἰωάννης ἐγεννήθη τῷ 347 μ. Χ. εἰς τὴν μεγάλην τότε πόλιν τοῦ Βυζαντιακοῦ κράτους Ἀντιόχειαν, ἐκ πατρὸς Σεκούνδου, ὅστις ἦτο στρατιωτικός, καὶ μητρὸς Ἀνθούσης.

Ὁ πατήρ του ἀπέθανε νέος, ἀφήσας τὴν σύζυγόν του μόλις εἰκοσαετῇ. Αὕτη δέ, μολονότι πλουσία, δὲν ἠθέλησε νὰ νυμφευθῇ δευτέραν φοράν, ἀλλ' ἀπεφάσισε ν' ἀφοσιωθῇ ὁλόκληρος εἰς τὴν ἀνατροφήν τοῦ μονογενοῦς τῆς υἱοῦ, τὸν ὁποῖον ὑπερηγάπα.

Ἡ Ἀνθοῦσα δὲν ἦτο φιλόστοργος μόνον μητέρα, ἀλλὰ καὶ πολὺ πεπαιδευμένη. Ἡ ἰδίᾳ λοιπὸν ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος διδάσκαλος τοῦ Ἰωάννου εἰς τὰ Ἑλληνικά· γράμματα καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ προσεπάθησεν, ὥστε ὁ υἱὸς τῆς νὰ αὐξήσῃ εἰς παιδείαν καὶ ἀρετὴν.

Παρατηρήσασα δὲ ὅτι οὗτος εἶχε φυσικὴν εὐφραδειαν, ἐφρόντισεν ὥστε νὰ καλλιεργήσῃ ὁ Ἰωάννης τὸ τάλαντον αὐτὸ καὶ νὰ δυνηθῇ μίαν ἡμέραν ν' ἀναδειχθῇ ὡς ρήτωρ.

Δέκα τεσσάρων ἐτῶν ἦτο ὁ Ἰωάννης, ὅτε ἡ μήτηρ του ἐνέγραψεν αὐτὸν εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Λιβανίου, ὅστις ἐφημίζετο τότε ἐν Ἀντιοχείᾳ ὡς φιλόσοφος καὶ διδάσκαλος τῆς ρητορικῆς. Ὁ Ἰωάννης ἐσπούδασε πηλοῦς τοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετ' ἐξαιρετικῆς ἐπιμελείας, διεμορφώθη δὲ βαθμηδὸν εἰς ἱκανώτατον ρήτορα. Ὁ πρῶτος λόγος, τὸν ὁποῖον ἀπήγγειλεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐκίνησε τὸν θαυμασμὸν πάντων καὶ αὐτοῦ τοῦ διδά-

σκάλου. Τόση δὲ ἦτο ἡ ἐκτίμησις τοῦ Λιθανίου πρὸς αὐτόν, ὥστε, ὅτε ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του ἠρωτήθη, ποῖον σκέπτεται ν' ἀφήσῃ διάδοχόν του ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ρητορικῆς, ἀπήντησε μελαγχολικῶς : «Τὸν Ἰωάννην θὰ ἄφηνα, ἀλλὰ δυστυχῶς μᾶς τὸν ἔχουν ἀρπάσει οἱ Χριστιανοί».

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μεγίστην ὑπόληψιν εἶχον καὶ χρήματα πολλὰ ἐκέρδιζον οἱ ὑπερασπίζοντες διὰ τῆς εὐγλωττίας αὐτῶν πρὸ τῶν δικαστηρίων τοὺς ἀδικουμένους, οἱ δικηγόροι, ὅπως θὰ ἐλέγομεν σήμερον.

Μεταξὺ τούτων τάχιστα τὴν πρώτην κατέλαβε θέσιν ὁ Ἰωάννης, πλήθη δὲ πελατῶν ἤρχισαν νὰ συρρέουν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὁ Ἰωάννης δὲν ἔμενε εὐχαριστημένος ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε προορίσει αὐτόν ἡ καλὴ του μήτηρ. Εἶδε μετ' ὀλίγον ὅτι τὸ στάδιον, τὸ ὁποῖον ἠκολούθησε, δὲν συνεβιάζετο μὲ τὸν χαρακτήρα του.

Πολλοὶ ἐκ τῶν δικηγόρων καὶ τότε, ὅπως καὶ πάντοτε, δὲν ἤρκουντο εἰς τὸ νὰ ὑπερασπίζωσι τὰς δικαίας μόνον ὑποθέσεις. Καταχρώμενοι τῆς εὐφραδειᾶς αὐτῶν ἀνελάμβανον πολλάκις νὰ παριστῶσι τὸ ἄδικον ὡς δίκαιον, τὸ ἀσεβὲς ὡς εὐσεβές, τὸ ἀνήθικον ὡς ἠθικόν, καὶ τὸ κατῶρθωνον. Οἱ δὲ ἰσχυροὶ τῆς ἡμέρας, δωροδοκούντες ἀδρότατα δικηγόρους καὶ δικαστάς, ἐπετύγχανον νὰ συγκαλύπτωσι τὰς ἀνομίας αὐτῶν. Ἐν τοιαύτῃ ἀτμοσφαίρᾳ ψεύδους καὶ ἀνηθικότητος ὁ Ἰωάννης, ὅστις εἶχεν ἀνατραφῇ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ καὶ εὐλικρινείᾳ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἔβλεπεν ὅτι τοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ ζήσῃ. Τὸ πνεῦμα του, ὅπως τὸ εἶχε μορφώσει ἡ μήτηρ του, ἐστρέφετο ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας πρὸς τὰ διδάγματα τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἠθικῆς τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ ψυχὴ του ἀνυψοῦτο πρὸς τὸ φῶς τῆς δικαιοσύνης, πρὸ ὁποῖον ἔβλεπεν διαχεόμενον ἀπὸ τὰ θεῖα ρήματα τοῦ

Ναζωραίου. Καὶ ἡσθάνθη τότε ὅτι εἶχε καθῆκον, τὸ τάλαντον, τὸ ὅποιον εἶχε χαρίσει εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ τὸ ὅποιον διὰ τήσεως ἐπιμελείας καὶ μόχθου εἶχεν ἀναπτύξει, νὰ τὸ ἀφιερώσῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, εἰς διαφωτισμὸν τῶν ἀνθρώπων, μεταξὺ τῶν ὁποίων πλείστοι ἀκόμη ἦσαν ἐθνικοί, εἰς ἐπικράτησιν τῶν ὀρθῶν ἀρχῶν τῆς νέας θρησκείας, τὴν ὁποίαν εἶχον ἀρχίσει ἤδη νὰ κλονίζωσι κακαὶ ἐρμηνεῖαι, αἱ αἵρέσεις.

Καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀφήσῃ τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα καὶ ν' ἀφιερωθῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἔβλεπεν, ὅτι εἶχεν ἀνάγκην νὰ ἀπομακρυνθῇ πρῶτον καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπὸ τὸ διεφθαρμένον περιβάλλον τῶν δικαστηρίων, νὰ καθαρίσῃ τὴν ψυχὴν του ἀπὸ τὸν ρύπον τῶν κακῶν σκέψεων καὶ τῶν κακῶν ἀνθρώπων, μὲ τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀκουσίως σχετισθῇ, ν' ἀφοσιωθῇ μὲ προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν εἰς θρησκευτικὰς σπουδάς. Οὕτω δὲ καλῶς ἐφωδιασμένος καὶ ὠπλισμένος νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀληθείας κατὰ τοῦ ψεύδους. Καὶ πρὸς τοῦτο ἔβλεπεν, ὅτι ἔπρεπε ν' ἀποβάλῃ πᾶσαν σκέψιν περὶ γάμου καὶ κοσμικῆς ζωῆς, ἵνα, ἀπηλλαγμένος οἰκογενειακῶν φροντίδων καὶ ὑποχρεώσεων, ἡμπορέσῃ ἀποτελεσματικώτερον νὰ πολεμήσῃ ὑπὲρ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Καὶ ἀπεφάσισε τότε ν' ἀποσυρθῇ εἰς μονὴν παρὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ νὰ καρῇ μοναχός, ἵνα, ἀφοῦ διέλθῃ περίοδον ἰκονώσεως καὶ σπουδῆς, χειροτονηθῇ ὑπηρέτης τῆς ἐκκλησίας.

* * *

Συνετρίβη ἡ δυστυχὴς Ἀνθοῦσα ὅτε ἔμαθε τὴν ἀπόφασιν ταύτην τοῦ υἱοῦ της. Ὡστε ὅλα τὰ ὠραία σχέδια, τὰ ὁποῖα κάθε μητέρα ἔπλαττε δι' ἑαυτὴν καὶ τὸν υἱόν

Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

της κατεκρημνίζετο εἰς ἐρείπια. Χάριν ἐκείνου εἶχεν ἀρνηθῇ πᾶσαν χαρὰν καὶ ἀπόλαυσιν ἐν τῇ ζωῇ καὶ εἶχε διαγάγει βίον μονώσεως καὶ ἐγκαρτερήσεως καὶ τώρα ὅτε ἔβλεπε νὰ ἐπιβραβεύωνται αἱ προσπάθειαι τῆς διὰ τὴν ἀνατροφὴν του, καὶ ὁ υἱὸς τῆς νὰ κατέχῃ περίθλεπτον ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν, τώρα ὅτε ἤλπιζε ὅτι θὰ τὸν ἔβλεπε νυμφευόμενον καὶ πατέρα τέκνων καὶ ἐγγόνων ἰδικῶν τῆς, τώρα, ὅτε ἤλπιζεν ὅτι καὶ αὐτὴ θὰ ἀπέλαυε τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς, ν' ἀκούῃ ὅτι ὁ υἱὸς τῆς θέλει νὰ φύγῃ μακρὰν τῆς εἰς τὴν ἔρημον, νὰ περιβληθῇ τὸ μαῦρον τοῦ μοναχοῦ ράσον, καὶ νὰ ἀπαρνηθῇ πᾶσαν σχέσιν πρὸς τὴν οἰκογένειαν, πρὸς τὸν κόσμον, πρὸς αὐτὴν !

Καὶ δὲν ἔλυπεῖτο ἡ δυστυχὴς Ἀνθοῦσα διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς τόσον, ἔλυπεῖτο διὰ τὸν Ἰωάννην, ὅστις εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας του κατεδίκαζε τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν ἔρημίαν καὶ τὴν μόνωσιν.

Καὶ μίαν ἡμέραν, λαβοῦσα αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρός, τὸν ὠδήγησε εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς, ἔβαλε αὐτὸν νὰ καθίσῃ πλησίον τῆς καί, διακοπτομένη ὑπὸ λυγμῶν, προσεπάθησε νὰ τὸν μεταπείσῃ.

Ὑπενθύμισε εἰς αὐτὸν τὰ βάσανα καὶ τὰς πικρίας ὅσας εἶχεν ὑποστῇ κατὰ τὸν βίον τῆς, τὸν πρόωρον θάνατον τοῦ πατρὸς του καὶ τὴν χηρείαν τῆς, τὰς φροντίδας, τὰς ὁποίας κατέβαλλε διὰ νὰ διαχειρίζεται τὴν περιουσίαν αὐτῆς καὶ τοῦ συζύγου τῆς καὶ οὕτω τὴν διασώζει χάριν τοῦ τέκνου τῆς ἀπὸ τὰς ἀρπακτικὰς διαθέσεις κακῶν συγγενῶν, τὴν ἐπιμέλειαν, μὲ τὴν ὁποίαν ἐφρόντισε διὰ τὴν ἀνατροφὴν του καὶ τὴν ἀρτίαν ἐκπαίδευσίν του, μὲ μόνην ἐλπίδα τῆς ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ εἶχε τὸν υἱὸν τῆς χαρὰν καὶ καμάρι τῶν ὀφθαλμῶν τῆς. «Παῖδί μου», τῷ εἶπεν ἐν τέλει, «λυτήσου με καὶ μὴ με ἐγκαταλείψῃς εἰς δευτέραν χηρείαν, χειροτέραν τῆς πρώτης. Περίμενε ἕως ὅτου ἔλθῃ τὸ τέλος τοῦ βίου μου· ὑποπτεύω ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι μακρὰν, καὶ ἀφοῦ μὲ ὀδη-

γῆσης εἰς τὴν τελευταίαν μου κατοικίαν, πλησίον εἰς τὰ ὁστὰ τοῦ πατρός σου, τότε εἶσαι ἐλεύθερος νὰ διαθέσης ὅπως θέλεις τὸν ἑαυτὸν σου. Ἄλλ' ἐφ' ὅσον ζῶ, μὴ μὲ ποτίσης αὐτὸ τὸ πικρὸν ποτῆριον τοῦ χωρισμοῦ σου.

«Σοῦ ὑπόσχομαι ὅτι οὐδέποτε θέλω σὲ ἐνοχλήσει εἰς τὰς μελέτας σου. Καὶ ἂν ποτὲ λάθῃς ἀφορμὴν, νὰ παραπενοθῇς ἐναντίον μου, ὅτι σὲ ἀναμιγνύω, ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον, εἰς τὰς φροντίδας τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας σου ἢ τῆς συντηρήσεως τοῦ οἴκου μας, φύγε τότε, χωρὶς νὰ λάθῃς ὑπ' ὄψιν σου, οὔτε ὅτι εἶμαι μητέρα σου, οὔτε τίποτε. Ἐὰν ὅμως, ὅπως θὰ ἴδῃς, πᾶσαν καταβάλλω προσπάθειαν, ὥστε νὰ σοῦ παρέχω ἄνεσιν διὰ νὰ ἀφοσιώνεσαι, ἀπερίσπαστος ἀπὸ πᾶσαν βιωτικὴν μέριμναν, εἰς τὰς σπουδὰς σου, τότε ἀνέχου νὰ ζῶ πλησίον σου. Ἐγὼ εἶμαι ἡ καλυτέρα σου φίλη καὶ οὐδεὶς ποθεῖ τόσον τὴν πρόοδόν σου, ὅσον ἐγώ».

* * *

Πάλι δεινὴ συνήφθη τότε ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Ἰωάννου. Ἡ ἀπόφασίς του ν' ἀσπασθῇ τὸν μοναχικὸν βίον ἦτο ἀμετάκλητος. Ἀλλὰ τὰ δάκρυα τῆς μητρός του καὶ ἡ ἀπελπισία τῆς τὸν συνεκλόνισαν βαθύτατα. Ἡσθάνθη ὅτι, ἐὰν ἐπέμενεν εἰς τὴν ἄμεσον ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεώς του, θὰ συνέτριβε τὴν ὑπαρξιν ἐκείνης, ἣτις εἶχε θυσιασθῇ χάριν αὐτοῦ, ἣτις εἶχε καθοδηγήσει τὰ πρῶτα βήματά του, εἰς τὴν παιδείαν καὶ τὴν εὐσέθειαν, ἣτις εἶχεν ἐμβάλει εἰς τὴν καρδίαν του τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν πίστεως. Καὶ ὑπεχώρησεν. Ὑπεσχέθη εἰς τὴν μητέρα του ὅτι δὲν θὰ ἀπεμακρύνετο ἀπὸ αὐτὴν.

Καὶ ἐτήρησε τὴν ὑπόσχασίν του. Ἐφ' ὅσον ἡ Ἀνθοῦσα

ἔζη, ὁ Ἰωάννης, παρ' ὅλον τὸν ἱερὸν πόθον του, ἔμενε πλησίον της συντροφεύων καὶ στηρίζων αὐτήν, ἐνῶ ἡσχολεῖτο συγχρόνως εἰς τὰς θρησκευτικὰς του μελέτας. Οὐδέποτε δὲ λέξις παραπόνου διὰ τὴν βαρεῖαν θυσίαν του ἐξῆλθεν ἀπὸ τὰ χεῖλη του.

Ὅτε δὲ ἡ μήτηρ του ἀνεπαύθη μετ' ὀλίγον ἐν Κυρίῳ, ὁ Ἰωάννης, ἐλεύθερος πλέον πάσης ὑποχρεώσεως, ἐμοίρασε τὰ ὑπάρχοντά του εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀντιόχειαν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Εὐπρεπίου, ὅπου ἐν τῇ γαλήνῃ τῆς φύσεως καὶ μακρὰν τοῦ θορύβου τῆς πόλεως, ἐπεδόθη εἰς τὴν βαθυτέραν μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πατέρων.

Ἐκεῖθεν, τριακονταετὴς περίπου, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ὅπου ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος.

Ἀπὸ τότε ἤρχισε τὰ θαυμάσια ἀπὸ τοῦ ἁμβωνος κηρύγματά του, τὰ ὁποῖα ταχέως τοῦ ἔδωκαν τὸ ὄνομα τοῦ Χρυσοστόμου, τὸν κατέταξαν εἰς τοὺς πρώτους μεγάλους πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, τὸν ἀνέδειξαν ἀγλάισμα τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, καὶ μετ' ὀλίγον τὸν ἀνύψωσαν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς βασιλευούσης.

ΑΔ. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

63. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος καὶ ἡ Θεσσαλονίκη.

Βαθυτάτη ἦτο ἡ εὐσέβεια τῶν Θεσσαλονικέων πρὸς ὅλους τοὺς μάρτυρας τῆς πίστεως, τῶν ὁποίων τὰ ἅγια λείψανα μὲ ἄγρυπνον εὐλάβειαν ἐφύλασσαν καὶ ἐλάτρευον.

Ἄλλ' ἰδίως ἀπείρως καταनुκτική ἦτο ἡ λατρεία καὶ ἀπόλυτος ἡ βαθεῖα αὐτῶν εὐλάβεια καὶ πίστις πρὸς τὸν Ἅγιον Δημήτριον.

Ὁ ὑπερένδοξος προστάτης τῆς πόλεως ἦτο Θεσσαλονικεὺς εὐσεβῶν γονέων υἱὸς εὐσεβέστατος καὶ ἤθλησε τὸ 306 μ. Χ. ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιλιανοῦ Γαλερίου ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πόλει. Συλληφθεὶς ὁ Δημήτριος ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος, διὰ τὴν μεγάλην του φήμην παρὰ τῷ λαῷ ὡς μοναδικοῦ ἱατροῦ, ἐρρίφθη εἰς τὴν εἰρκτήν. Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐτελοῦντο ἀγῶνες εἰς τὴν πόλιν, γιγαντόσωμος δὲ παλαιστής, ὀνομαζόμενος Λυαῖος, κομπάζων, ἐκάλει τοὺς πολίτας εἰς ἀγῶνα καὶ κατέβαλλε πάντας. Νεανίας τις γνώριμος τοῦ Δημητρίου ἔχων τὸ ὄνομα Νέστωρ, ἔρχεται εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ζητεῖ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ. Ὁ Ἅγιος εὐλογεῖ τὸν Νέστορα, καὶ οὗτος ἐλθὼν εἰς τὸ Στάδιον συμπλέκεται καὶ φονεύει τὸν Λυαῖον. Ὁ Αὐτοκράτωρ σφόδρα λυπηθεὶς, προσέταξεν ἀμέσως νὰ φονευθῇ ὁ Νέστωρ, ὁ δὲ Δημήτριος διαπεράται ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ λογχῶν εἰς τὴν πλευράν.

Τὸ μαρτύριον τοῦ Ἁγίου Δημητρίου κατέστη ὀνομαστόν εἰς ὅλον τὸν Χριστιανικὸν κόσμον καὶ ὁ Ἅγιος διετέλεσεν ἐπὶ αἰῶνας αἰώνων ὁ μέγας καὶ ὑπερένδοξος.

προστάτης, τὸ σέμνωμα καὶ τὸ καύχημα, ὁ ὑπέρλαμπρος στέφανος τῆς πόλεως, ὡς ἔλεγον οἱ παλαιοί. Εἰς πάντα, ὅστις εἶχεν ἀνάγκην, καὶ ἦτο ἄξιος, παρεῖχεν ἀμέσως τὴν βοήθειάν του ἄλλοτε μὲ τὴν προσευχὴν παρὰ τὸ Ἅγιον Λείψανόν του, ἄλλοτε ἐμφανιζόμενος καθ' ὕπνους, καὶ ὄσους δὲν εἶχον δυνηθῆ νὰ θεραπεύσουν οἱ σπουδαϊότεροι ἰατροὶ ὅχι μόνον τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς χώρας, τὸ ἱερὸν Λείψανον τοῦ Μεγαλομάρτυρος τοὺς ἰάτρευεν.

Εἰς ὅλον τὸν κόσμον τῆς Χριστιανωσύνης ἦτο ὀνομαστή ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Λειψάνου, ἐφθόνουν δὲ οἱ ἄλλοι ὀρθόδοξοι λαοὶ τὴν εὐτυχίαν τῶν κατοίκων τῆς Θεσσαλονίκης.

* * *

Οἱ Βούλγαροι διηγοῦνται, ὅτι ἐνκατέλειπε μίαν φορὰν τὴν πόλιν αὐτοῦ ὁ Ἅγιος Δημήτριος, καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Πλήθος ἀμέτρητον εὐσεβῶν προσκυνητῶν ἔσπευσεν εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον τοῦ Μεγαλομάρτυρος νὰ ἱκετεύσῃ καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν θεραπείαν του ἀπὸ παντὸς εἶδους ἀσθένειαν. Δὲν ἦτο δὲ μόνον θαυματουργὸς ἱατρὸς καὶ τῶν σωματικῶν καὶ τῶν ψυχικῶν νόσων τῶν εὐσεβῶν ὁ Ἅγιος Δημήτριος, ἦτο καὶ ὁ προστάτης ὁ ὑπερένδοξος τῆς ἀγαπητῆς του πατρίδος. Εἰς διαφόρους περιστάσεις, ἔσωσεν αὐτὴν ἀπὸ πολλὰ δεινὰ, ἀπὸ πείναν, ἀπὸ ἀσθενείας, ἀπὸ ἐμφυλίους σπαραγμούς. Ἡ ἐνδοξοτέρα δὲ βοήθειά του ἦτο ἡ ὑπ' αὐτοῦ σωτηρία τῆς πόλεως ἀπὸ τῶν φοβερῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων. Ἦτο ὁ Ἅγιος Δημήτριος «ὁ κηδεμών, ὁ ὑπέρμαχος, ὁ πολιοῦχος, ὁ σωτὴρ τῆς πόλεως». Ἦσαν αἱ φοβεραὶ ἡμέραι, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ ἄγγελος τοῦ Κυρίου ἐκάλει τὸν Ἅγιον Δημήτριον νὰ ἐγκαταλείψῃ

τὴν πόλιν του. "Αγριοι καὶ πολυάριθμοι ἐπιδρομεῖς ἐπύρηνοντο ἐναντίον τῆς Θεσσαλονίκης, οἱ Σλαῦοι, ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος τῆς Μεσαιωνικῆς ἡμῶν Αὐτοκρατορίας.

"Απὸ τῆς Β' μέχρι τῆς Θ' ἐκ. μ. Χ. ἀρχίζουν οἱ Σλαῦοι ὡς χεῖμαρρος νὰ κατέρχωνται πρὸς τὴν Χερσόνησον τοῦ Αἴμου.

"Αλλὰ προπύργιον ἀγέρωχον ὅλης τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ὑψώθη τότε ἐπὶ δύο αἰῶνας ἡ μεγάλη Θεσσαλονίκη, καὶ εἰς τὰ κολοσσιαῖα αὐτῆς τεῖχη ἐθραύσθησαν τὰ πελώρια κύματα τοῦ Σλαυικοῦ χειμάρρου. "Εξ πολέμους ἐπεχείρησαν ἐναντίον αὐτῆς, εἰς ἓνα μάλιστα, ὄχι μίαν, ἀλλὰ τρεῖς φορές ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν. Ἀμέτρητα εἶναι τὰ πλήθη τῶν πολιορκητῶν ! "Εφθασαν καὶ ἕως ἐκατὸν χιλιάδες νομίζεις ὅτι «ἦσαν στρατὸς τοῦ Ξέρου».

"Αλλ' ἡ μεγάλη πόλις ἔχει ἰσχυρὰ τὰ τεῖχη αὐτῆς, καὶ ἀκόμη ἰσχυρότερα τεῖχη ἔχει τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων της. Οἱ Θεσσαλονικεῖς μάχονται «ὕπὲρ πατρίδος καὶ ναῶν παναγίων καὶ πίστεως».

Καὶ εἶναι πρὸς τοῦτοίς ἡ πόλις θεοφρούρητος, ἀγιοφύλακτος. "Εχουν οἱ κάτοικοι στρατηγὸν τὸν ὑπερένδοξον αὐτῶν Ἀθλοφόρον, τὸν Ἅγιον Δημήτριον.

Καὶ ἄλλοτε τὸν βλέπουν ἐπάνω εἰς τὰ τεῖχη ὅμοιον πρὸς ὀπλίτην πλήττοντα μὲ τὸ ξίφος του τοὺς βαρβάρους.

"Αλλοτε τὸν βλέπουν ἐνδεδυμένον μὲ χλαῖναν ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ του ἵππου καὶ κραδαίνοντα τὴν ἀήττητον λόγχην του νὰ προηγῇται εἰς ἐξόδους ἐναντίον τῶν πολιορκητῶν.

"Αλλοτε πάλιν, φορῶν λευκὴν χλαμύδα, διατρέχει τὸ τεῖχος καὶ ἔπειτα τρέχει ἐπὶ τῆς θαλάσσης δρομαίως περιπατῶν, ὡς ἐπὶ στερεοῦ ἐδάφους καὶ διασκορπίζει τὸν στόλον τῶν βαρβάρων μονοξύλων. Καὶ δὲν τὸν

ἔβλεπον τὸν Ἀθλοφόρον μόνον οἱ πολῖται, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροί, οἱ ὅποιοι κατελαμβάνοντο ὑπὸ τρόμου καὶ διεσκορπίζοντο.

Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ κατὰ τοὺς ἰδίους χρόνους καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἐχθροὺς, ἀπὸ τοὺς φοβεροὺς Σλαύους, σώζει τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν (τὸ 807 μ. Χ.) ὁ ἀήττητος καὶ ἀκαταγώνιστος ὀπλίτης καὶ στρατηγὸς καὶ Ταξιάρχης καὶ τροπαιοῦχος καὶ νικηφόρος ὁ πρωτόκλητος ἀπόστολος Ἅγιος Ἀνδρέας.

Καὶ ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, ὅπως καὶ ὁ Ἅγιος Δημήτριος «ὀφθαλμοφανῶς ὥράθη ἐπιτρέχων καὶ διώκων τοὺς πολεμίους καὶ κατατροπῶνων αὐτούς». Πόσας φορές δὲ ἔσωσε τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τοὺς πολιορκητὰς ἐχθροὺς ἢ μεγάλη ὑπέρμαχος στρατηγός, ἡ Θεοτόκος !

* * *

Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι ἔβλεπον τοὺς ἐφεστίους θεοὺς των νὰ συναγωνίζωνται μετ' αὐτῶν εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα ἔμεινε τὸ ἴδιον, ἔμεινε ἀθάνατον, καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας. Καὶ οἱ σημερινοὶ μας ἔνδοξοι νικηταὶ τοῦ Σαρανταπόρου, λέγουν οἱ πλήρεις πίστεως εὐζωνοὶ μας, «εἶδαν μὲ τὰ μάτια τους» δύο ἐφίππους ἁγίους, τοὺς δύο Μεγαλομάρτυρας, τὸν Ἅγιον Δημήτριον καὶ τὸν Ἅγιον Γεώργιον, νὰ τυφλώνουν τοὺς Τούρκους καὶ νὰ μὴ δύνανται οὗτοι νὰ μεταχειρισθοῦν τὰ πυροβόλα των· τοὺς εἶδαν νὰ ἐμφανίζωνται, ὅπως ἀπὸ αἰώνων καὶ εἰς τοὺς παλαιούς ὑπερασπιστὰς τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος. Διὰ τὴν ἄγρυπνον αὐτὴν προστασίαν τῆς πόλεως των, ἦτο ἀπέραντος ἢ εὐγνωμοσύνη, βαθυτάτη ἢ λατρεία, ἀκλόνητος ἢ πίστις τῶν κατοίκων

αὐτῆς πρὸς τὸν μέγαν καὶ ὑπερένδοξον κηδεμόνα καὶ πολιοῦχον.

Συγκινητικὰ εἶναι τὰ ἄπειρα δείγματα τῆς λατρείας ταύτης καὶ μὲ κάθε τρόπον ἢ εὐσέβεια τῶν πολιτῶν ἐζήτησε νὰ δικαιώσῃ τὴν μνήμην τοῦ μαρτυρίου καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Ἀγίου. Καὶ μὲ τὴν λογοτεχνίαν καὶ μὲ τὴν τέχνην.

Μὲ ἄπειρον εὐλάβειαν ἀνεγινώσκοντο παλαιὰ βιβλία, εἰς τὰ ὁποῖα ἐγράφησαν μὲ τοὺς πολέμους τῶν Σλαύων τὸ μαρτύριον καὶ τὰ θαύματα τοῦ Καλλινίκου μάρτυρος.

Καὶ μὲ τὴν τέχνην, ἀκόμη ἐμφαντικώτερον, ἐξύμνησεν ἡ εὐσέβεια τῶν περασμένων αἰώνων τὸν ὑπερένδοξον Μεγαλομάρτυρα. Μὲ ὠραιότατα ψηφιδωτὰ καὶ τοιχογραφίας ἐξεικόνισαν εἰς τοὺς τοίχους τῶν ἐκκλησιῶν, τὸν βίον καὶ τὰ μαρτύρια καὶ τὰ θαύματα τοῦ Ἀγίου Δημητρίου.

Καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν ἀνακτηθεῖσαν Θεσσαλονίκην, θαυμάζομεν τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐκκλησίαν τὴν μίαν σωζομένην ἐκ τῶν τριῶν, τὰς ὁποίας ἀνήγειρεν εἰς τιμὴν τοῦ ὑπερενδόξου προστάτου τῆς πόλεως ἡ θερμὴ λατρεία τῶν κατοίκων.

A. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

64. Ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς καὶ αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ Ἀδριανοῦ.

Εἰς τὸ Ζάππειον μᾶς ἐλκύουν τὰ ἐρεῖπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς καὶ πλησιάζομεν. Τί γίγαντες, τί κολοσσοὶ μᾶς φαίνονται οἱ δέκα ἕξ ἐκεῖνοι στῦλοι, οἱ

ὅποιοι μακρόθεν, ὅπως ἴστανται μεμονωμένοι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀπεράντου χώρου, μᾶς κάμνουν ἐντύπωσιν κομψοτεχνήματος !

Ἀρκεῖ νὰ σταθῶμεν παρὰ τὴν βᾶσιν των καὶ νὰ ὑψώσωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ ἐπάνω, διὰ νὰ ἐννοήσωμεν, ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ ὅλην μας τὴν μικρότητα.

Τί θὰ ἦτο λοιπὸν ὁ ναὸς αὐτὸς ὁλόκληρος, ὅταν ὀλίγα του μόνον λείψανα μᾶς καταπλήττουν σήμερον, μετόσον μεγαλείου ; Φαντασθῆτε ὅτι σώζονται μόνον δέκα ἕξ κίονες, ἐνῷ τὸ οἰκοδόμημα εἶχεν ἐν ὅλῳ ἑκατὸν τέσσαρας.

Κάμετε τώρα τὴν σύγκρισιν καὶ συλλογισθῆτε τί ἔκτασιν κατεῖχεν ὁ κολοσσιαῖος αὐτὸς ναός, μεγαλύτερος τοῦ ὁποίου δὲν ὑπῆρξεν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, παρὰ μόνον ὁ ἐν Ἐφέσῳ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος.

Ἐκ τῶν δέκα ἕξ αὐτῶν κίωνων μόνον οἱ δεκαπέντε σώζονται ὄρθιοι. Ὁ δέκατος ἕκτος κατάκειται «μέγας μεγαλωστί», ὅπως λέγει ὁ "Ὁμηρος, ριφθεὶς ὑπὸ σφοδροτάτου ἀνέμου τὴν νύκτα τῆς 26 Ὀκτωβρίου 1852. Οἱ σπόνδυλοί του, τὰ τεμάχια δηλαδή ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται, εὐρίσκονται κατὰ γῆς, τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου κατὰ σειράν, ὅπως ὅταν ρίπτῃ κανεὶς στήλην νομισμάτων.

Αὕτῃ εἶναι ἡ τελευταία μεταβολή, ἡ ὁποία ἐπῆλθεν εἰς τὸ ἔνδοξον ἐρείπιον. Ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς, κατὰ τὴν μακρὰν σειράν τῶν αἰώνων, πόσαι ἄλλαι δὲν ἡλλοίωσαν τὴν ὄψιν του ! Οἱ σεισμοὶ καὶ οἱ ἄνεμοι δὲν θὰ εἶχον τόσῃν ὀλεθρίαν ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτοῦ, ἂν τὸ ἔργον των δὲν συνεπλήρωνον αἱ καταστρεπτικαὶ χεῖρες τοῦ ἀνθρώπου.....

Ποσάκις δὲν ἐκάη, δὲν ἐσυλήθη, δὲν ἐγυμνώθη, δὲν ἠκρωτηριάσθη ! Εἶναι γνωστὸν, ὅτι κάποιος Βοεβόδας τῶν Ἀθηνῶν ἔκαυσε καὶ μετεποίησεν εἰς ἄσβεστον ἕνα τῶν κίωνων, χάριν ἄλλης οἰκοδομῆς. Ἀλλὰ πόσαι δὲν

εἶναι ἄγνωστοι βεβηλώσεις καὶ καταστροφαί, τὰς ὁποίας φαντάζεται τις μόνον βλέπων σήμερον ὀλίγα ἐρείπια εἰς τὴν θέσιν τοῦ παμμεγίστου ναοῦ !

Ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς εἶναι ἀπὸ τὰ πλέον περιπετειώδη οἰκοδομήματα, τὰ ὁποῖα γνωρίζει ἡ ἱστορία. Φαντασθῆτε, ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἐπὶ τῶν Πεισιστρατῶν ἀκόμη ἐτέθησαν τὰ θεμέλιά του, — ἐπὶ χώρου ἀνέκαθεν ἀφιερωμένου εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Διὸς—ἐδέησε νὰ παρέλθουν ἕξ αἰῶνες ὁλόκληροι διὰ νὰ τελειώσῃ ! Μετὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Ἰππίου, ἡ οἰκοδομὴ διεκόπη.

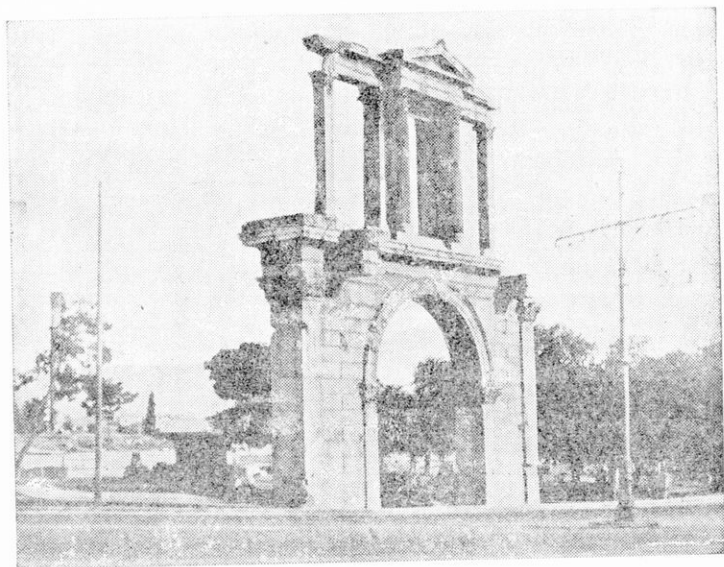
Κατὰ τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους ὁ Ἀντίοχος ἐπανήρχισε τὸ ἔργον ἀναθέσας αὐτὸ εἰς τὸν Ρωμαῖον ἀρχιτέκτονα Δέκιμον Κοσσούτιον. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀντίοχου, τὰ χρήματα ἔλειψαν καὶ τὸ οἰκοδόμημα πάλιν ἐγκατελείφθη. Παρῆλθον σχεδὸν τρεῖς αἰῶνες ἀκόμη καὶ τὸ ἔργον ἐσυνεχίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ.

Αὐτὴν τὴν φορὰν ὅμως ἐπερατώθη καὶ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 129 μ. Χ. ἐτελέσθησαν πανηγυρικώτατα τὰ ἐγκαίνιά του, παρισταμένου τοῦ φιλαθηναίου καὶ μεγαλοδώρου αὐτοκράτορος, ἐκφωνήσαντος δὲ θαυμάσιον πανηγυρικὸν τοῦ ἐκ Σμύρνης ρήτορος Ἀντωνίου Πολέμωνος.

Ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν ἦσαν πλέον οἱ Ἀθηναῖοι τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς ἀκμῆς. Ἦσαν οἱ ταπεινοί, οἱ κατακτημένοι ὑπὸ τῶν Ρωμαίων Ἀθηναῖοι οἱ κολακεύοντες τοὺς ἰσχυροὺς δεσπότας, διὰ νὰ λαμβάνουν χάριτας καὶ προνόμια. Καὶ ὁ ναὸς ἐκεῖνος ὁ προωρισμένος ἀρχαίόθεν διὰ τὴν λατρείαν τοῦ Διὸς, ἀποπερατωθεὶς τόσον ἀργά, ἐπέπρωτο νὰ γίνῃ καὶ ναὸς τοῦ Ἀδριανοῦ, οὕτω δέ, παρὰ τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς ἐστήθη καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ ἀποθεωθέντος αὐτο-

Σ. Σκλαβουνάκου, «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δ. ἔκδ. Β' 1937 14

κράτορος, ὁ δὲ ἱερεὺς ὁ προσφέρων θυσίας καὶ ὕμνους εἰς τὸν ἄνακτα τῶν Θεῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν, ἔθυε συγχρόνως καὶ εἰς τὸν νέον Θεὸν τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ Πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι δὲν εἶχον καὶ πολὺ ἄδικον νὰ κολακευθοῦν καὶ νὰ κολακεύσουν τόν.

Ὁ Ρωμαῖος ἐκεῖνος αὐτοκράτωρ ἠγάπησε καὶ εὐηργέτησε τὴν πόλιν των ὅσον οὐδεὶς ἄλλος. Μεγαλοπρεπής, φιλόκαλος, γενναιόδωρος, ὁ Ἀδριανὸς μετέβαλε τὴν ὄψιν τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν καὶ ἔδωκε νέαν αἵγλην καὶ νέαν ζωὴν εἰς τὴν ἀθάνατον πόλιν. Ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην αἱ Ἀθῆναι τοῦ Ἀδριανοῦ ἀνεδείχθησαν ἐφάμιλλοι τῶν ἐπὶ Περικλέους.

Δὲν ἐκοσμήθη δὲ μόνον διὰ νέων οἰκοδομῶν ἢ παλαιὰ πόλεις, ἀλλὰ καὶ νέα ἰδρύθη παρ' αὐτήν, ὡς παρὰ ῥημα καὶ συνέχεια. Ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἔμελλε νὰ εἶναι τὸ κέντρον τῆς νέας ταύτης συνοικίας ἢ μᾶλλον τῆς νέας πόλεως. Ἡ μεγάλη αὐτὴ ἑκτασίς ἢ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰλισσοῦ, ἔρημος σχεδὸν τέως καὶ μᾶλλον ἐξοχική, κατεκοσμήθη ἤδη διὰ περιστύλων καὶ δενδροφύτων περιπάτων, διὰ ρωμαϊκῶν λουτρῶν καὶ διὰ λαμπρῶν ἐπαύλεων.

Τὸ Ἀδριάνειον ὑδραγωγεῖον, ἄλλο μεγαλοπρεπὲς ἔργον, σωζόμενον ἀκόμη, ἥρδευε πλουσίως τὴν συνοικίαν ταύτην, τὴν τερπνὴν καὶ κατάφυτον. Τὸ παλαιὸν τεῖχος τοῦ Θεμιστοκλέους, τὸ περιβάλλον τὴν ἀρχαίαν πόλιν, κατερρίφθη εἰς ἓν μέρος διὰ νὰ ἐνωθῇ μετ' ἐκείνης καὶ ἡ νέα πόλις, παρ' αὐτὸ δὲ τὸ τεῖχος, καὶ ἐκεῖ ὅπου κατέληγε μία μεγάλη ὁδός, ἀπὸ τὰ Βορειοδυτικὰ τῆς Ἀκροπόλεως ἀρχομένη, ἀνιδρύθη ὁ ὄρος, τὸ σύνορον, τὸ κοινῶς λεγόμενον Ἀψίς ἢ πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ.

Τὰ ἐρείπια τῆς πύλης ταύτης σώζονται παρὰ τοὺς στύλους τοῦ Ὀλυμπίου. Εἶναι μία μεγάλη Ἀψίς, χαλκόχρους πλέον ἐκ τοῦ χρόνου, ἔχουσα ἀνοιγμα πλάτους ἕξ μέτρων. Ἀλλοτε ἐκοσμεῖτο διὰ κιόνων κορινθιακοῦ ρυθμοῦ, τῶν ὁποίων οἱ στυλοβάται φαίνονται ἀκόμη.

Ἀνωθεν τοῦ ἐπιστυλίου, διὰ κιονίσκων σχηματίζονται τρία ἀνοίγματα ὅμοια μὲ θυρίδας — ἄλλοτε κλειστάς διὰ λεπτῶν μαρμαρίνων πλακῶν — καὶ τὸ ὅλον ἐπεστέφετο δι' ἀετώματος. Τὸ ἐπιστύλιον, τὸ ἄνωθεν τοῦ τόξου, φέρει ἀπὸ τὴν μίαν ὄψιν, τὴν ἐστραμμένην πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν : «Αἶδ' εἶσ' Ἀθῆναι, Θεσέως ἢ πρὶν πόλις» δηλαδή «αὐταὶ ἐδῶ εἶναι αἱ Ἀθῆναι, ἡ ἀρχαία πόλις τοῦ Θεσέως», εἰς τὴν ἄλλην δὲ ὄψιν, τὴν ἐστραμμένην πρὸς τὴν νέαν πόλιν, ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ : «Αἶδ' εἶσ' Ἀδριανοῦ καὶ οὐχὶ Θεσέως»

πόλεις», δηλαδή αὐταὶ ἐδῶ εἶναι αἱ Ἀθῆναι ὅχι τοῦ Θησέως, ἀλλ' ἡ νέα πόλις τοῦ Ἀδριανοῦ.

Καὶ ὁ ἱστάμενος παρὰ τὸν ὄρον, παρὰ τὸ σύνορον τοῦτο, καὶ ἔχων ἅφ' ἑνὸς μὲν τὰ ἐρείπια τοῦ Ὀλυμπίου, ἀναπλάττει διὰ τῆς φαντασίας τὰς δύο πόλεις, τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νέαν, ὡς ἦσαν ποτὲ ἐν ἀκμῇ συναμιλλώμεναι. Πόλιν τόσον περικαλλῇ καὶ τόσον ἔνδοξον εἰς ἀναμνήσεις, ὅσον ἦσαν αἱ Ἀθῆναι κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας μετὰ Χριστόν, δὲν εἶχεν ἄλλην ἢ ἀρχαιότης. Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ θαῦμα τῆς συγκεντρώσεως τῶν ὠραίων οἰκοδομῶν καὶ καλλιτεχνημάτων, μόνον μίαν φορὰν ἔγινεν εἰς τὸν κόσμον !

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

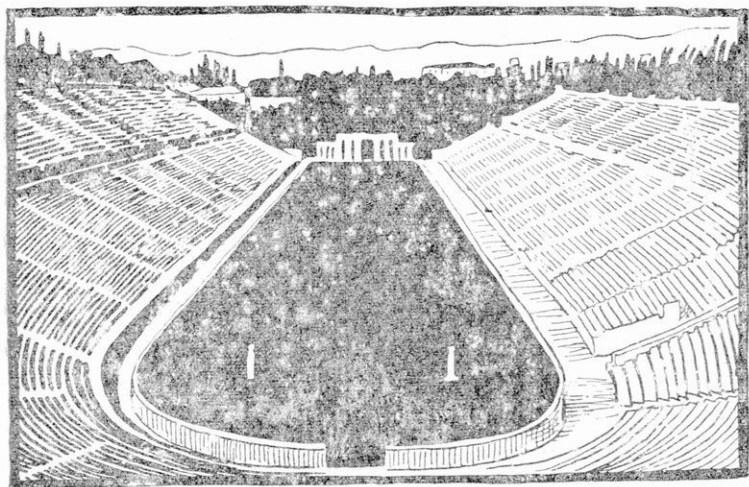
65. Τὸ Παναθηναϊκὸν Ἰστάδιον.

Ἐνῶ διὰ τοὺς μουσικοὺς ἀγῶνας ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Περικλέους τὸ πολυτελὲς Ὠδεῖον, οἱ ἵππικοὶ καὶ γυμνικοὶ ἀγῶνες ἐτελοῦντο ἀκόμη εἰς γυμνοὺς καὶ ἀδιακοσμήτους τόπους. Ἀλλὰ ἕναν αἰῶνα μετὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Ὠδείου, ἐμερίμνησε διὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας ὁ ρήτωρ Λυκοῦργος.

Κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἰλισσοῦ ὑπῆρχε χαράδρα μὲ δύο λόφους εἰς τὰ πλάγια. Οἱ λόφοι αὐτοὶ εἶχον διεύθυνσιν ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν, πρὸς τὴν κοίτην δηλαδή τοῦ ποταμοῦ. Ὁ τόπος αὐτὸς ἦτο καταλληλότατος ὅπως διασκευασθῇ εἰς στάδιον, δυνάμενον νὰ περιλαμβάνῃ πολλὰς χιλιάδας θεατῶν.

Ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ χώρου αὐτοῦ Δεινίας, φίλος τοῦ

Λυκούργου καὶ φιλόπατρις ἀνὴρ, παρεχώρησεν αὐτὸν δωρεὰν εἰς τὸν δῆμον, χάριν τοῦ φίλου του. Εἰς Ἐπιτροπὴν δὲ καλῶν πολιτῶν ἀνετέθη ἡ ἐπιμέλεια διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ Σταδίου. Τὸ ἔργον κυρίως συνίστατο εἰς τὴν ἐπίχωσιν τοῦ πρὸς νότον χάσματος τῆς χαρά-

Τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον.

δρας, οὕτως ὥστε νὰ σχηματισθῇ τὸ σημερινὸν οἰκῆμα τοῦ σταδίου, τὸ ὁμοιάζον πρὸς ἡμισέληνον. Πλὴν τῆς ἐπιχώσεως ἐχρειάζετο νὰ ἰσοπεδωθῇ ὁ ἐν τῷ μέσῳ διὰ τοὺς ἀγῶνας ὀρισμένος χώρος καὶ νὰ περικυκλωθῇ διὰ δύο λόφοι, ὥστε νὰ ἔχουν παντοῦ τὸ ἴδιον ὕψος. Διὰ τοῦτο ἐχρειάσθη καὶ χρόνος πολὺς καὶ δαπάνη μεγάλη.

Πλὴν τῶν ἔργων τούτων, ὁ Λυκούργος ἐχώρισε μὲ λίθινον φραγμὸν τὸν εἰς τοὺς ἀγῶνας ὀρισμένον τόπον καὶ ἔθεσε λιθίνας πλάκας, δι' ὧν ὀρίζετο ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέρμα τοῦ ἀπλοῦ δρόμου. Εἰς τὴν βάσιν τοῦ λόφου κατεσκεύασε στερεὰν κρηπίδα, ὑπὸ τὸν στενὸν δὲ διά-

δρομον μεταξὺ κρηπίδος καὶ φραγμοῦ κατεσκεύασεν ὁ-
χετόν, διὰ τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς ἐχύνοντο εἰς
τὸν ποταμόν.

Λίθινα καθίσματα καὶ θρόνοι δὲν ὑπῆρχον τότε εἰς
τὸ στάδιον, ἀλλ' οἱ θεαταὶ ἐκάθηντο κατὰ γῆς, ὅπως καὶ
εἰς τὸ στάδιον τῆς Ὀλυμπίας. Μόνον δὲ οἱ ἱερεῖς, οἱ ἄρ-
χοντες, οἱ στρατηγοί, οἱ πρέσβεις τῶν ξένων πόλεων καὶ
οἱ ὀρφανοὶ τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων ἐκάθηντο εἰς ξύλινα
καθίσματα.

Τοιοῦτον ἔμεινε τὸ στάδιον μέχρι τῶν χρόνων Ἡρώ-
δου τοῦ Ἀττικοῦ. Ὁ προοδευτικὸς οὗτος ἀνὴρ, ὅστις ἀ-
φθόνως ἐδαπάνη διὰ τὴν ἀνέγερσιν λαμπρῶν μνημείων
καὶ κοινωφελῶν ἰδρυμάτων διὰ νὰ στολίσῃ ὅχι μόνον
Ἑλληνικάς, ἀλλὰ καὶ Ἰταλικάς καὶ Ἀσιατικάς πόλεις,
εὐηργέτησεν, ὅπως ἔπρεπε, καὶ τὴν πόλιν του. Κατεσκεύ-
ασεν εἰς Ἀθήνας δύο λαμπρὰ κτίρια, τὸ θέατρον καὶ τὸ
Παναθηναϊκὸν Στάδιον.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀδριανοῦ, ὁ Ἡρώδης εἶχε
διορισθῇ ἀθλοθέτης τῶν Παναθηναίων. Ἐλέγοντο δὲ ἀ-
θλοθέται οἱ πλούσιοι Ἀθηναῖοι, οἵτινες ἐξελέγοντο διὰ
νὰ φροντίζουν περὶ τῶν ἐορτῶν τῶν Παναθηναίων καὶ
τῶν ἀγώνων. Συνήθως δὲ οὗτοι κατέβαλλον καὶ τὰς
ἀπαιτουμένας δαπάνας.

Εἰς διάστημα τεσσάρων ἐτῶν — ἀπὸ τῆς μιᾶς ἐορ-
τῆς τῶν Παναθηναίων μέχρι τῆς ἄλλης — ὁ Ἡρώδης κα-
τέστησε τὸ στάδιον ἀγνώριστον. Ἐπέστρωσε τοῦτο μὲ
ἀπαστράπτον Πεντελῆσιον μάρμαρον. Ἕλληνες καὶ ξένοι
ἐθαύμαζον ἐπὶ αἰῶνας τὸ λαμπρὸν ἔργον τοῦ Ἡρώδου,
ὅμοιον τοῦ ὁποίου δὲν ὑπῆρξεν ἐν τῷ κόσμῳ. Πεντή-
κοντα χιλιάδες θεαταὶ ἠδύναντο νὰ ἀναπαύωνται εἰς τὰ
μαρμάρινα καθίσματά του. Στοαὶ καὶ ναοὶ καὶ ἄλλα
ἰδρύματα ἐστολίζον τὸ θαυμάσιον ἔργον τοῦ Ἡρώδου.
Ἀλλ' ὁ χρόνος φθείρει καὶ καταστρέφει τὰ πάντα. Ὁ-
τε κατὰ τὸ 1875 εἰς τὸ Παναθηναϊκὸν στάδιον ἡ ἐλευθε-

ρωθείσα Ἑλλάς ἐτέλει διὰ πρώτην φοράν Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, οἱ θεαταὶ ἐκάθηντο καὶ πάλιν κατὰ γῆς, διότι τίποτε δὲν ἐσώζετο ἀπὸ τὴν λαμπρὰν στολὴν τοῦ σταδίου. Ἐχρειάσθη δὲ ἡ εὐγενὴς ἀπόφασις τοῦ Ἐθνικοῦ εὐεργέτου Ἀθέρωφ διὰ νὰ διακοσμηθῇ καὶ πάλιν τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον μὲ Πεντελήσιον μάρμαρον καὶ νὰ δέχεται καὶ πάλιν εἰς τὰς λευκὰς ἀγκάλας του τὰς χιλιάδας τῶν θεατῶν καὶ ἀγωνιστῶν.

Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ

66. Μέγα Λωήλαιον.

Ἐπεχειρήσαμεν τὴν ἀνάθασιν τοῦ βουνοῦ, ἐπιβαίνοντες ἡμιόνων. Ἡ ὁδὸς ἦτο τραχεῖα. καὶ ἀπόκρημνος, ἀλλὰ τὸ βῆμα τῶν τετραπόδων ἐκείνων ἀσφαλέστατον.

Τὸ κτίριον τῆς Μονῆς δὲν ἐφαίνετο ἐκ τῶν ὑπωρειῶν. Αἶφνης εἰς τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ παρουσιάσθη πρὸ ἡμῶν.

Τὸ θέαμα ἦτο ἀληθῶς μαγικόν. Ὁ ὄγκος τοῦ βουνοῦ ἐσχημάτιζε βαθεῖαν κοιλάδα ἀπότομον, ἀλλὰ κατὰφυτον ἐκ πλατάνων καὶ σχίνων καὶ βάτων. Ἀνὰ μέσον τῆς κοιλάδος ἐκυλίωντο ἄφθονα ὕδατα, πίπτοντα ἐκ τοῦ ὄρους. Εἰς ἓν σημεῖον ἡ βλάστησις διεκόπτετο ἀποτόμως. Ἐκεῖθεν ὕψοῦτο κάθετος, βαρὺς, γυμνός, φοβερός τὴν θέαν, εἰς τεράστιος μονόλιθος. Περὶ τὴν βάσιν δὲ τοῦ μονολίθου ἐλεύκαζε μακρὰ σειρὰ οἰκοδομῶν, ἀκολουθοῦσα ὡς ζώνη τὰς καμπὰς τοῦ βράχου. Ἡ ζώνη

ὡμοίαζε πρὸς μέγιστον περιστερεῶνα μὲ πολλὰς θύρας καὶ παράθυρα.

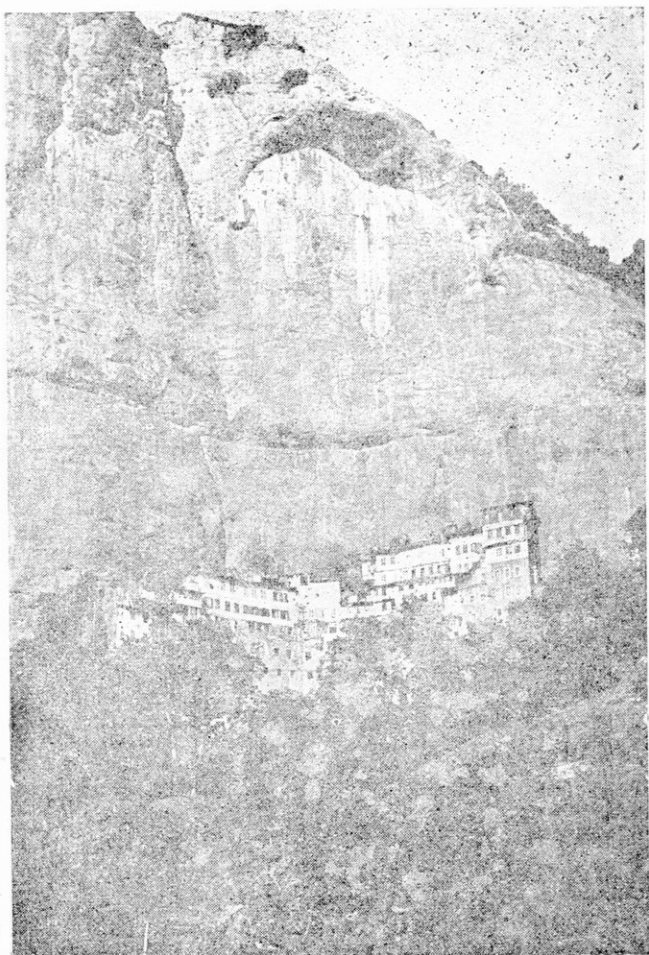
“Ὅταν μετ’ ἀνάθασιν τριῶν περίπου τετάρτων τῆς ὥρας ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, ἐθαυμάσαμεν ἀκόμη περισσότερον τὸν περίεργον ἐκεῖνον συνοικισμόν. Διότι τὸ κτίριον δὲν εἶναι ἓν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ συνεχῇ, μεγάλα καὶ μικρά, προσκεκολλημένα εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ βράχου, ὅστις ὀρθοῦται ἄνωθεν αὐτῶν πανύψηλος. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς, τῆς ὁποίας ἡ ἀνάθασις εἶναι δυσκολωτάτη, κεῖται μικρὸν οἰκοδόμημα μετὰ ναῖσκου. Αὕτη εἶναι τὸ φρούριον τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου ὀλίγοι ἄνδρεῖοι μοναχοὶ κατεκεραύνωσαν τὰ στρατεύματα τοῦ Ἰμβραήμ σώζονται ἀκόμη καὶ μικρὰ τηλεβόλα.

Παρὰ τὸν ναῖσκον κεῖται μέγας ὀγκόλιθος εἰς τὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς του ἔχει σταυρὸν σιδηροῦν. Ἀρκετὸν μέρος τοῦ λίθου τούτου προεξέχει ἄνωθεν τοῦ κυρίου οἰκοδομήματος τῆς μονῆς καὶ φαίνεται ἕτοιμον νὰ κατακυλισθῇ.

Ἡ παράδοσις διηγεῖται ὅτι οἱ Τοῦρκοι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας ἐκύλησαν τὴν πέτραν διὰ νὰ συντρίψωσι τὸ μοναστήριον, ἀλλὰ ἡ θαυματουργὸς ἐνέργεια τῆς Παναγίας ἐματαίωσε τὸ σχέδιον καὶ συγκρατεῖ μέχρι σήμερον τὴν πέτραν εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην.....

Ἦτο ἤδη ἡ ὥρα τοῦ ἑσπερινοῦ· νεαρὸς δόκιμος μοναχός, ἐλθὼν καὶ γονυπετήσας πρὸ τοῦ ἡγουμένου, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ κρούσῃ τὸν κῶδωνα.

Ἐσπεύσαμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν ναόν, ὅπου ἐψάλλετο ὁ ἑσπερινός. Ὁ ναὸς εὕρισκετο εἰς τὸ βάθος τοῦ εἰς τὴν θέσιν τοῦ βράχου σπηλαίου. Μᾶς ἔδειξαν τὴν περίφημον εἰκόνα τῆς Θεομήτορος ἀνάγλυφον, μαυρισμένην ἐκ τῆς πολυκαιρίας, κατασκευάσμα τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκά.

Τὸ Μέγα Σπήλαιον ὡς ἦτο πρὸ τῆς πυρκαϊᾶς τοῦ 1934.

Ἦτο κατάφορτος ἐξ ἀφιερωμάτων, ἐν οἷς διεκρίνετο ἐν ἑκ πολυτίμων λίθων, ἐνὸς τῶν τελευταίων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου. Εἰς τὸ δάπεδον τοῦ ναοῦ ἀπεικονίζεται ὁ δικέφαλος ἀετός.

X. ANNINOS

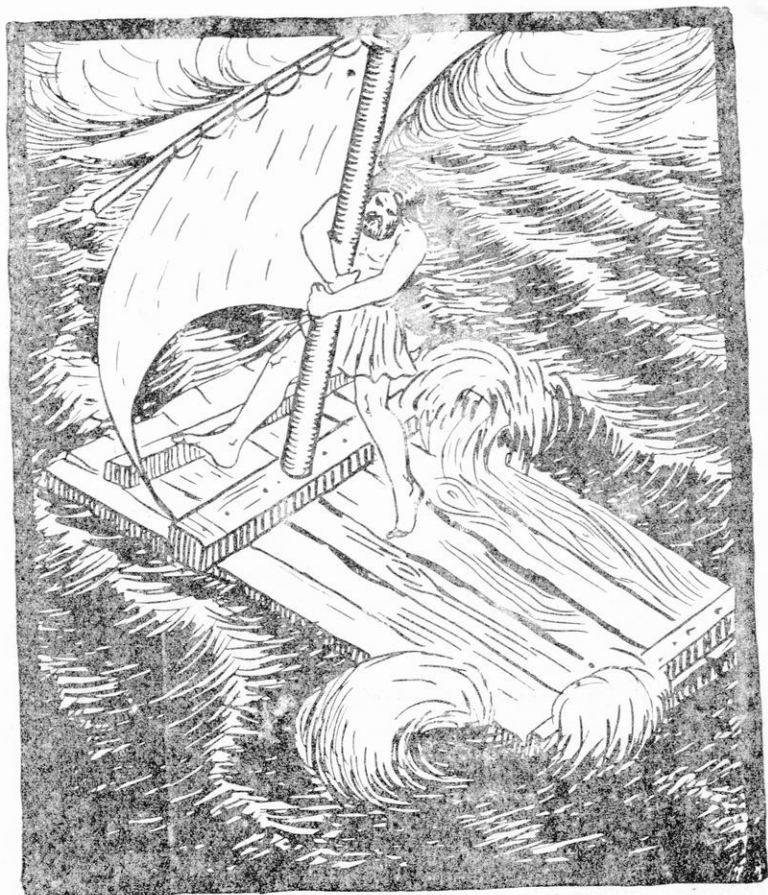
67. Ἡ Τρικυμία.

Ὁ Ὀδυσσεύς, βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης, ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μεγάλην κατὰ τῆς Τροίας ἑλληνικὴν ἐκστρατείαν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος, τοῦ βασιλέως τῶν Μυκηνῶν. Δέκα ἔτη διήρκεσεν ὁ πόλεμος οὗτος, κατὰ τὸν ὅποιον ὁ Ὀδυσσεύς ἀνεδείχθη εἰς ἑκ τῶν γενναιοτέρων καὶ συνετωτάτων στρατηγῶν. Μετὰ τὸ δέκατον ἔτος ἐκυριεύθη ἡ Τροία καὶ ὁ πόλεμος ἔλαβε τέλος, μεθ' ὃ ἕκαστος ἔσπευδε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του.

Τότε καὶ ὁ Ὀδυσσεύς εἰσῆλθεν εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὴν πατρίδα του. Δέκα ἔτη ἐταλαιπώρηθη καὶ τελευταῖον, ὅτε ἐπλησίαζεν εἰς τὴν πατρίδα του Ἰθάκην, ὑπέστη ἕξωθεν τῆς νήσου τῶν Φαιάκων ναυάγιον φρικτόν.

Ἐπλεεν ὁ Ὀδυσσεύς μόνος κατάμονος, ἐπὶ μιᾷ μικροτάτης καὶ ἀσθενεστάτης σχεδίας. Ὁ Ποσειδὼν εἶδεν αὐτόν, ἐξωργισμένος δ' ἔκ τινων ἁμαρτιῶν αὐτοῦ συνάγει πάραυτα τὰς νεφέλας, ἐμβάλλει τὴν Τρίαιναν αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, τaráσσει τὸν Πόντον, θέτει εἰς κίνησιν πάσας τὰς καταιγίδας, καλύπτει τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν διὰ πυκνοτάτης ὁμίχλης καὶ χύνει ἐξ οὐ-

ρανοῦ σκότος βαθύ. Πάντες οἱ ἄνεμοι, ὁ Εὖρος, ὁ Νό-
τος, ὁ σφοδρὸς Ζέφυρος καὶ ὁ ὀρμητικὸς Βορρᾶς, ἐμπί-

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ σχεδίᾳ του.

πτουσιν ὁμοῦ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀναταράττουν αὐ-
τὴν μέχρι τοῦ πυθμένος. Τὰ κύματα κινδυνεύουν νὰ
φθάσουν τὰ ἄστρα. Τετέλεσται ! Μέγα κῶμα μετὰ μα-

νίας πολλῆς πίπτει κατὰ τῆς σχεδίας τοῦ Ὀδυσσέως καὶ κατασεῖει αὐτήν. Τὸ πηδάλιον φεύγει ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ὁ ἰστός καταθραύεται, καὶ ὁ δυστυχῆς ἄνθρωπος ἐκσφενδονίζεται εἰς τὰ ἄγρια κύματα. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπὸ τὰ κύματα παλαίει πρὸς τὸν θάνατον. Μετὰ δὲ πολλὴν ὥραν φαίνεται πάλιν ἐπὶ τῶν κυμάτων ἐπιπλέων. Ἀπηλπισμένος ἀποπτύει ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ τὴν πικρὰν θάλασσαν, ἥτις ὥς ποταμὸς ἔτρεχεν ἀπὸ τὴν κεφαλῇ του.

Κολυμβῶν καὶ παλαίων πρὸς τὰ ἄγρια κύματα φθάνει τὴν σχεδίαν, κάθηται ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς καὶ ἀπηλπισμένος περιμένει τὸν θάνατον. Τὰ κύματα εἶναι μεγάλα, ἡ σχεδία φέρεται ἔνθεν καὶ ἔνθεν, παίγνιον τῶν ἀνέμων καὶ τῶν κυμάτων.

Οὐδεμία ἐλπίς σωτηρίας ! Ὁ Ποσειδῶν εἶναι ἐξωργισμένος. Δὲν θέλει νὰ σωθῇ ὁ Ὀδυσσεύς !

Ἄλλο κύμα μέγα καὶ φοβερόν, ὀγκῶδες μετὰ μανίας περισσοτέρας ἢ τὸ πρότερον ἐκσφενδονίζει αὐτὸν ἐκ δευτέρου εἰς τὴν ἐξαγριωμένην θάλασσαν. Ἡ σχεδία γίνεται χίλια κομμάτια, τὰ ὁποῖα διασκορπίζονται εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ Ὀδυσσεύς κατορθώνει καὶ λαμβάνει ἓν ἐξ αὐτῶν, ἀναβαίνει ἐπ' αὐτοῦ, ἐκδύεται τὰ ἐνδύματά του, πίπτει πρηνῆς εἰς τὴν θάλασσαν, ἀνοίγει τὰς χεῖράς του καὶ κολυμβῶν προσπαθεῖ νὰ σωθῇ.

Δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας παλαίει πρὸς τὰ κύματα, ὅτε ἐν τῷ μεταξὺ ὑψωθείς ὑπὸ μεγάλου τινὸς κύματος βλέπει μακρὰν κειμένην τὴν φιλόξενον καὶ ὠραίαν νῆσον τῶν Φαίακων. Γλυκυτάτῃ ἐλπίς καταλαμβάνει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· ἐντείνει τὰς δυνάμεις του καὶ κολυμβῶν ζῶηρότερον σπεύδει νὰ πατήσῃ τὸν πόδα εἰς τὴν ξηράν.

Ἀλλὰ τοῦ Ποσειδῶνος ἡ ὀργὴ εἶναι μεγάλη, δὲν ἐλαττοῦται. Ὁ δυστυχῆς ἄνθρωπος εἶναι πλησίον τῆς ξηρᾶς. Εἶναι τόσον πλησίον, ὥστε δύναται νὰ ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλ' αἴφνης βοή δυνατὴ ἀκούεται ἐκ τῶν σπιλάδων τῆς θαλάσσης.

Τὸ μέγα κῦμα μυκᾶται σκορπιζόμενον εἰς τὴν ξηράν. Ὁ ἄφρὸς τῆς θαλάσσης ὑψοῦται μέχρι τοῦ οὐρανοῦ καὶ καλύπτει τὰ πάντα. Οὐδὲν ἄλλο φαίνεται ἢ ἄφρὸς καὶ βράχοι. Ποῦ λιμὴν, ποῦ αἰγιαλός ! Πανταχοῦ τῆς ἀκτῆς ἀπότομα ἀκρωτήρια, ἄγριοι βράχοι, τραχεῖαι ὕφαλοι ! Εἰς χιλιάδας κομμάτια θὰ ἐσχίζετο ὁ δυστυχής, ἐὰν ἐρρίπτετο ἐπὶ τῆς ἀγρίας ταύτης ἀκτῆς.

«Θεέ μου ! Θεέ μου !» λέγει ὀδυρόμενος ὁ Ὀδυσσεύς. «Νὰ πλησιάσω τὴν ξηρὰν καὶ νὰ θραυσθῶ εἰς τὴν ἀγρίαν ἀκτὴν ! Τί θὰ γίνω ; Ἡ θάλασσα μαίνεται ! Ἐγὼ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς γυμνός, νῆστις, ἄγρυπνος, ἐξησθημένος ! Εἰς τὴν ἀκτὴν βράχοι ἀπότομοι καὶ ὀξύτατοι καὶ πέτραι τραχύταται !

Τὸ κῦμα βρυχᾶται ! Ἡ θάλασσα βαθυτάτη ! Νὰ στηρίξω τοὺς πόδας μου δὲν εἶναι δυνατόν. Ἄν τὸ μέγα κῦμα μὲ ἀρπάσῃ καὶ μὲ ἐκσφενδονίσῃ κατὰ τῶν βράχων, τὸ τέλος μου θὰ εἶναι οἰκτρὸν. Ἄν κολυμβήσω ὀλίγον περαιτέρω, ζητῶν νὰ εὕρω φιλόξενόν τινα καὶ οὐχὶ τόσο ἀγρίαν παραλίαν, φοβοῦμαι μὴ μὲ ἀρπάσῃ ἢ θύελλα καὶ μὲ φέρῃ τὸν ταλαίπωρον πάλιν εἰς τὸ μέσον τοῦ πόντου. Καὶ ἂν μὲ φάγῃ κανὲν κῆτος ἀδηφάγον ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα τρέφονται εἰς τὴν θάλασσαν ; Ἄ ! βαρὺς, πολὺ βαρὺς εἶναι ὁ θυμὸς τοῦ Ποσειδῶνος !».

Καὶ ἐνῶ ἐσυλλογίζετο ταῦτα, κῦμα ἄγριον ρίπτει αὐτὸν εἰς τὴν τραχεῖαν ἀκτὴν. Ἐκτείνει τὰς χεῖρας καὶ προφθάνει νὰ στηρίξῃ αὐτὰς στερεὰ ἐπὶ τῶν βράχων ἄλλως αἱ σάρκες αὐτοῦ θὰ ἐσχίζοντο καὶ τὰ ὅσῃ αὐτοῦ θὰ ἐγίνοντο θρύμματα.

Τὸ πρῶτον κῦμα κατέρχεται, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἄλλο κῦμα ἀγριώτερον αὐτοῦ φθάνει. Ἀποσπᾷ τὸν δυστυχῆ ἀπὸ τῶν βράχων, ἐκσφενδονίζει αὐτόν, ἔχοντα πλέον τὰς χεῖρας του κατεσχισμένας εἰς τὸ μέσον τοῦ βαθυτάτου πόντου καὶ καλύπτει αὐτὸν ἐντελῶς. Πολλὴν ὥραν ἔμεινεν ὑπὸ τὰ ὕδατα. Τέλος ἀναφαίνεται πάλιν

ἐπὶ τῶν κυμάτων. Ἀλλ' ἡ παραλία δὲν εἶναι πλέον πλησίον, εἶναι ἤδη μακρὰν ἀρκετά.

Ἀγωνίζεται, παλαίει, θέλει νὰ σωθῇ, κολυμβᾷ ἀδιακόπως ὀλίγον λοξὰ καὶ μὴ ἀκολουθῶν τὴν φορὰν τῶν εἰς τὴν ξηρὰν κατευθυνομένων κυμάτων, ὅτε μετ' ἀγῶνας ἀπελπιστικούς διακρίνει ἐκεῖ πλησίον τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ τινος. Τὸ μέρος φαίνεται εἰς αὐτὸν πολὺ κατὰλληλον, ὅπως ἐξέελθη. Βράχους, δὲν ἔχει, ἄνεμοι δὲν ταράττουσιν αὐτό. Ἐκεῖ πλησίον κατευθύνεται κολυμβῶν καὶ οὕτω σώζεται ἐπὶ τέλους ὁ δυστυχής, ἀφοῦ τόσα ὑπέφερε.

Χ. ΠΑΠΑΜΑΡΚΟΣ

68. Ἡ Τρικυμία.

Τρία καράβια ἀρμένιζαν στῆς Πόλης τὰ μπουγάζια :
τῶν' ἀρμενίζει με νοτιά, τ' ἄλλο με τραμουντάνα,
τὸ τρίτο τὸ καλύτερο με τῆς στεργιάς τ' ἀγέρι.
Ντελῇ βοριάς τοῦ φύσηξε, ντελῇ βοριάς τοῦ κράζει :
— Μάϊνα καράβι, τὰ πανιά, μάϊνα καὶ ρίξτα κάτου
— Δὲν τὰ μαϊνάρω τὰ πανιά καὶ δὲν τὰ κατεθάζω,
τ' εἶμαι καράβι ξακουστό, κᾶράβι ξακουσμένο,
ἔχω κατάρτια μπρούντζινα, ἀντένες σιδερένιες
κι ἐκεῖ ποὺ στήσω μιὰ φορὰ τὴν πλώρη δὲ γυρίζω !
'Ασπρογιαλίζ' ἡ θάλασσα, σιουρίζουν τὰ κατάρτια,
σκώνονται κύματα βουνά, χορεύει τὸ καράβι.
'Απ' τὸ πῦρν' ὥς τὸ δειλινὸ κι ὥς τὴ μισὴ ὥρα νύχτα
καὶ πρὸς τὴ μία τῆς νυχτὸς τὸ ξακουστὸ καράβι,
στὰ κύματα ν' ἐχώθηκε καὶ πίσω δὲν ἐφάνη.

ΔΗΜΩΔΕΣ

69. Ὁ Βόσωρος καὶ τὸ Βυζάντιον.

Εἰς τὴν καλυτέραν θέσιν τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου ἰδρύθη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μία πόλις, ἥ ὁποία ἀπὸ τότε μέχρι σήμερον ἔγινεν ἀφορμὴ πολλῶν πολέμων. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι τὸ Βυζάντιον, ἥ ὀνομασθεῖσα κατόπιν Κωνσταντινούπολις.

Ἡ χώρα εἰς τὴν ὁποίαν ἰδρύθη εἶναι θαυμασία. Μὲ ἓνα μικρὸν πορθμὸν χωρίζεται ἡ Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Ἀσίαν. Ἡ θάλασσα καθιστᾷ τὸν τόπον αὐτὸν τὸν μὲν χεῖμῶνα γλυκύν, τὸ δὲ θέρος δροσερόν.

Ἡ εὐφορία τῶν πέριξ τόπων καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀσίᾳ εἶναι ἐξαιρετική. Λειμῶνες χλοεροὶ ἐκτείνονται καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη τοῦ Βοσπόρου εἰς μεγάλας ἐκτάσεις, ὅπου βόσκουν ἄφθονα πρόβατα καὶ βόες. Εἰς τοὺς ἀγροὺς ὠριμάζουσιν οἱ δημητριακοὶ καρποί. Αἱ ἄμπελοι παράγουσιν εὐώδεις μεγάλας σταφυλάς, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὑψοῦνται κατάφορτα κατὰ τὸ θέρος τὰ καρποφόρα δένδρα, κερασέαι μὲ τραγανὰ μεγάλα ὡς καρύδια καὶ βαρυτάτα κεράσια, ἀπιδέαι, ροδακινέαι, συκαὶ μὲ γλυκύτατα ὡς μέλι σῦκα. Πεπόνια καὶ καρπούζια, τῶν ὁποίων, ὅστις ἐδοκίμασε τὴν γλυκύτητα, ποτὲ δὲν τὰ λησμονεῖ.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν καρποφόρων ἄφθονα εἶναι καὶ τὰ ἄλλα δένδρα, τὰ ὁποία μὲ τὴν πρασινάδα των γλυκαίνουν ὅπου στρέψει τις τὸ βλέμμα. Αἱ πλάτανοι, αἱ κυπάρισσοι, αἱ δάφναι, αἱ μυρσίνοι, τὰ πεῦκα. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις διὰ τὰ ἄνθη, τὰ τριαντάφυλλα, τὰ γαρύφαλα, τοὺς μενεξέδες καὶ τόσα ἄλλα ; Πάντα ταῦτα, καθὲν

εἰς τὴν ἐποχὴν του, γεμίζουν τὸν ἀέρα μὲ τὴν εὐωδίαν των, ἀναπαύουν τὸ βλέμμα καὶ πλημμυρίζουν τὴν καρδίαν μὲ χαράν.

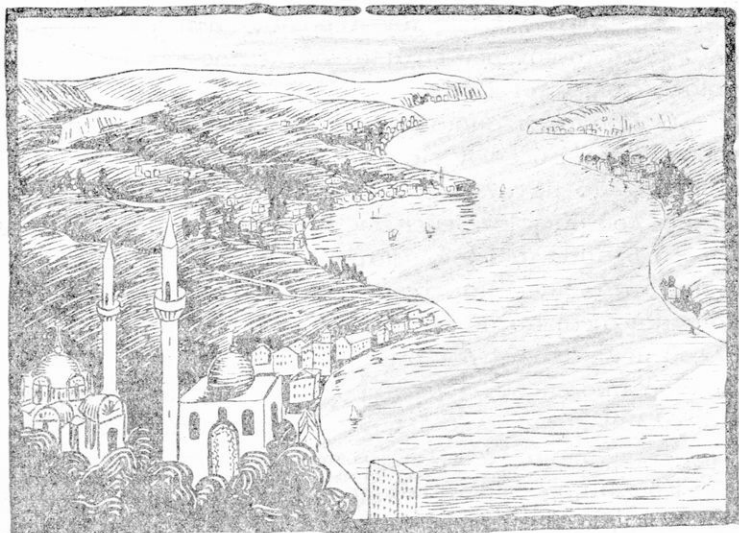
Ἄλλ' ἐὰν ἡ γῆ παρέχει εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς τὰ ἀγαθὰ της τόσο ἀφθονα, καὶ ἡ θάλασσα δὲν μένει ὀπίσω. Ἡ Προποντίς, ἡ ὁποία στενεύει καὶ σχεδὸν κλείεται ἀπὸ τὸ ἓν μέρος μὲ τὸν Βόσπορον καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μὲ τὸν Ἑλλήσποντον, εἶναι ὥσάν μία μεγάλη γαλινιαία λίμνη.

Εἰς τὰ ἥσυχά νερά της εὐρίσκουν καταφύγιον ἀπὸ τὰ θυμωμένα νερά τῆς Μεσογείου, ἑκατομμύρια ἰχθύων. Ἀλλὰ μεγάλα κέρδη ἔχουν κυρίως οἱ ἄλιεῖς ἀπὸ τοὺς ἰχθύς, οἵτινες κατ' ἀγέλας κατέρχονται διὰ τοῦ Βοσπόρου ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ἡ μεγίστη αὕτη θάλασσα, ἥτις μόνον διὰ τοῦ στενοῦ αὐτοῦ συνδέεται μὲ τὴν Μεσόγειον ἔχει ὕδατα γλυκύτατα, ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν ποταμῶν, οἵτινες ἐκβάλλουσιν εἰς αὐτήν. Καθὼς δὲ παρετήρησαν πολλοί, δὲν ἔχει καὶ θαλάσσια θηρία.

Διὰ τοὺς δύο αὐτοὺς λόγους πολλὰ εἶδη ἰχθύων τῆς Μεσογείου καταφεύγουσιν ἥσυχά ἐκεῖ, ἀνέρχονται τὴν ἄνοιξιν καὶ κατέρχονται κατὰ τὸ φθινόπωρον εἰς μεγάλας ἀγέλας. Τότε οἱ ἄλιεῖς τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Προποντίδος συλλαμβάνουσιν αὐτοὺς κατὰ χιλιάδας.

Δύο δὲ εἶναι τὰ πολυπληθέστερα ἐξ αὐτῶν, οἱ σκόμβροι (σκουμπριά) καὶ αἱ παλαμίδες, ἐκ τῶν ὁποίων μεγάλας ποσότητος οἱ ἄλιεῖς ταριχεύουσι καὶ ἀποστέλλουσιν εἰς ἄλλας χώρας. Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς θαυμαστῆς ταύτης εὐφορίας τῆς ξηρᾶς καὶ τοῦ πλούτου τῆς θαλάσσης καὶ ἄλλη ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῶν πολέμων διὰ τὴν θέσιν αὐτήν. Ὁ Βόσπορος εἶναι τὸ κλειδίον τοῦ Εὐξεινίου Πόντου. Ὅστις κατέχει τὸν Βόσπορον δύναται ἢ νὰ λαμβάνῃ φόρους ἀπὸ τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα μεταβαίνουν ἢ

ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὸν Πόντον, ἢ καὶ ἐμποδίζῃ τὴν διά-
θασιν αὐτῶν ἐντελῶς. Οὕτω δὲ τὰ πολυάριθμα προϊόντα
τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας βρέχει ὁ Εὐξεινος, τῆς Βουλγα-
ρίας, τῆς Ῥουμανίας, τῆς Ῥωσσίας, τοῦ Καυκάσου, τῆς
βορείας Μικρᾶς Ἀσίας, δὲν δύνανται νὰ ἐξέλθωσι. Τὰ

Ἐν τμήμα τοῦ Βοσπόρου.

πολυτιμώτατα δὲ καὶ ἀφθονώτατα ἐξ αὐτῶν σήμερον
εἶναι τὰ σιτηρὰ τῆς Ῥωσσίας καὶ τὰ πετρέλαια τοῦ
Βατούμ.

* * *

Ὡσὰν δὲ νὰ ἐφρόντισεν ἐπίτηδες ἡ φύσις, ἔδωκεν
εἰς τὸν κατέχοντα τὸν στενὸν καὶ ναύσταθμον ἀσφαλέ-
στατον, τὸν παμμέγιστον Κεράτιον λιμένα. Λέγεται οὐ-
τω, διότι ὁμοιάζει πρὸς κέρατον ἐλάφου. Τὴν εἴσοδον
αὐτοῦ σχηματίζουν δύο ἀκρωτήρια. Εἰς τὴν εἴσοδον
Σ. Σκλαβουνάκου, «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δ. ἔκδ. Β' 1937 15

του ἔχει ἄνοιγμα δύο χιλιομέτρων, ὅσον δὲ προχωροῦμεν ἐντός, στενεύει ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Εἶναι βαθὺς καὶ μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἁκτῆς, ὥστε τὰ μεγάλα πλοῖα νὰ προσορμίζωνται ἀφόθως. Καὶ ἀπὸ τὰς δύο ὄχθας του ὑψώνονται βουνά, ὥστε εἶναι ἡσφαλισμένος πανταχόθεν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους. "Εξω ἡμπορεῖ νὰ βοῖζῃ ἡ ἀγριωτέρα καταιγίς, εἰς τὸν Κεράτιον εἶναι γαλήνη. Δι' ὅλα αὐτὰ λοιπὸν δὲν εἶναι ἀξιοζήλευτος ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος κατέχει τὸν Βόσπορον ;

Ὁ Βόσπορος ὁμοιάζει μὲ ἓνα ποταμόν. Τὸ μῆκός του ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον εἰς τὴν Προποντίδα εἶναι 27 χιλιομέτρα, τὸ μεγαλύτερον πλάτος του εἶναι 3.200 μέτρα, ἄλλοῦ ὅμως στενεύει ἕως 500 μέτρα.

Τὸ θέαμα, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει εἰς τοὺς διαπλέοντας αὐτὸν εἶναι μαγευτικόν. Καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ καὶ ἡ ἀσιατικὴ ἁκτὴ αὐτοῦ παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν· ἄλλοῦ μὲν καταβαίνουν ἀπότομοι καὶ κρημνώδεις, καὶ τὰ νερὰ σκορπίζουν τοὺς ἀφρούς των εἰς τὰ ἀκρογιάλια· ἄλλοῦ πάλιν πλησιάζουν ὁμαλῶτατα πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποία τὰ φιλεῖ μὲ ἡσυχά-ἡσυχά κυματάκια.

Ἐδῶ μικρὰ ἀκρωτήρια προχωροῦν ἄγρια πρὸς τὴν θάλασσαν, παρεκεῖ κολπίσκοι νανουρίζουν ἡσυχά ἐπάνω εἰς τὰ νερὰ των εἰδῶν - εἰδῶν πλοιάρια καὶ λέμβους.

Καὶ εἰς ὅλα ἀπλώνεται τριγύρω ἀτελείωτη πρασινάδα. Προσθέσατε εἰς ὅλα αὐτὰ καὶ τὴν ἐλαφρὰν αὔραν τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πτηνῶν τὰ κελαδήματα, καὶ θὰ ἐννοήσητε διατί, ὅστις περνᾷ ἀπ' ἐκεῖ λέγει καθ' ἑαυτὸν :

«"Αχ, ἄς ἦταν ποτὲ νὰ μὴ τελειώσῃ τὸ ταξίδι !». Θὰ ἐνόμιζε κανεὶς, ὅτι εὐρίσκεται εἰς καμμίαν ἀπὸ τὰς μαγικὰς λίμνας τῶν παραμυθιῶν, ἂν δὲν τὸν ἀφύπνιζεν ἀπὸ τὸ ὄνειρον αὐτὸ τὸ ρεῦμα τοῦ πορθμοῦ.

Καὶ πράγματι τοῦ Βοσπόρου τὸ ρεῦμα εἶναι ὀρμητικόν. Εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον ἐκβάλλουσι τριάκοντα περίπου μεγάλοι ποταμοί. Οὔτοι μὲ τοὺς ὄγκους τῶν

ὕδατων των φέρουν μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ μεγίστους ὄγκους χωμάτων καὶ πετρῶν.

Διὰ τοῦτο τὰ ὕδατα τοῦ Εὐξεινίου διαρκῶς πληθύνονται καὶ ὑψώνονται. Τὰ δὲ πλεονάζοντα ὕδατα ἐξέρχονται μὲ ὀρμὴν διὰ τοῦ Βοσπόρου εἰς τὴν Προποντίδα καὶ ἔπειτα διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς τὴν Μεσόγειον.

Δι' αὐτὸ εἵπομεν, ὅτι ὁ Βόσπορος ὁμοιάζει μὲ ποταμόν.

A. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

70. Τὸ ταξίδιον εἰς Αἴγιναν.

Ἐὰν ἀναχωρήσωμεν μὲ ἀτμόπλοιον ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, καὶ πλεύσωμεν τὸν Σαρωνικὸν κόλπον πρὸς Ν. Α. θὰ προσεγγίσωμεν εἰς τὴν νῆσον Αἴγιναν. Ἐκεῖ θὰ ἐνθυμηθῶμεν τὰς ἀρχαίας ἡμέρας της, τὴν ἐν γένει ἱστορίαν της. Ἀπὸ τὴν μυθολογίαν γνωρίζομεν ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς νήσου, δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μὲ τοὺς πρωτοπλάστους, δηλαδὴ τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὕαν, ἐπειδὴ σύμφωνα μὲ τὸν μῦθον, θεωροῦνται καὶ αὐτοὶ ὡς πρωτόπλαστοι. Ὁ πατὴρ τῶν Θεῶν καὶ ἀνθρώπων, ὁ Ζεὺς ἐκεῖ ἔστειλε ὡς πρῶτον κάτοικον τὴν Αἴγιναν, τὴν θυγατέρα τοῦ ποταμοῦ Ἀσωποῦ, ἐκ τῆς ὁποίας ἐγεννήθη ὁ Αἰακός. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Αἰακὸς ἐκεῖ ἐστενοχωρεῖτο νὰ μένῃ μόνος, ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν πατέρα του τὸν Δία, νὰ στείλῃ καὶ ἄλλους κατοίκους. Ἀπὸ τὴν γῆν τότε ἐβλάστησαν πολλοὶ κάτοικοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐθασίλευεν ὁ Αἰακός, ὅστις ἦτο πολὺ φρόνιμος καὶ δίκαιος.

Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ δικαιοσύνη του, ὥστε ὅταν ἔτε-

λείωσεν ἐπὶ τῆς γῆς ἡ βασιλεία του κατέβη εἰς τὸν Ἄδην, ἔνθα ὁ Θεὸς τοῦ Ἄδου, Πλούτων, τοῦ ἔδωκεν τὰ κλειδιά τοῦ Ἄδου. Ἐκτὸς ὅμως αὐτοῦ καὶ πολλοὶ ἄλλοι κάτοικοι τῆς νήσου, ἦσαν ἐπιφανεῖς, ὅπως ὁ Πηλεΐδης, ὁ Τελαμών, ὁ Φῶκος καὶ ἄλλοι. Θ' ἀφήσωμεν ὅμως τὴν μυθολογίαν, καὶ θὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν διὰ τὴν ἴδωμεν, ποία ἦτο ἡ νῆσος Αἴγινα.

Πολὺ πρὸ τῆς ἀκμῆς τῶν Ἀθηναίων, οἱ Αἰγινῆται ἤκμασαν εἰς πλοῦτον, δύναμιν καὶ εἰς τὴν καλλιτεχνίαν. Ἀπὸ τῆς β' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, οἱ Αἰγινῆται, ἦσαν οἱ πρῶτοι, ὡς γλύπτει καὶ ὡς καλλιτέχναι. Κατὰ τὴν ναυμαχίαν δὲ τῆς Σαλαμῖνος, ἡ Αἴγινα κατέστη ἡ δευτέρα ναυτική δύναμις τῆς Ἑλλάδος, παρατάξασα τριάκοντα τριήρεις. Τόσον δὲ διεκρίθησαν κατ' αὐτήν, ὥστε ἔλαβόν τὸ γέρας τῆς ἀνδρείας καὶ ἐκεῖ συνεκεντρώθησαν οἱ στόλοι καὶ διενεμήθησαν τὰ πολεμικὰ λάφυρα τῶν Περσῶν. Εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ λιμένος παρατηρεῖται εἰς στύλος δωρικοῦ ρυθμοῦ καὶ περίξ αὐτοῦ ὑπάρχουν τεμάχια μαρμάρων, πού ἀμέσως προκαλοῦν τὴν προσοχήν. Ὁ στύλος οὗτος πού ἀπομένει ἀκόμη, εἶναι τὸ μόνον λείψανον ἀπὸ τὸν ὠραιότατον ναὸν τῆς Ἀφροδίτης. Ἄν ἀποβιθασθῶμεν εἰς τὴν νῆσον εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ὠραίαν κωμόπολιν τῆς νήσου, μὲ τὰς ὠραίας λευκὰς καὶ κομψὰς οἰκίας της, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κτισθῇ μέχρι τῆς παραλίας ἐπὶ ἐδάφους ὀλίγον ἐκκλινοὺς προσθλέπον δὲ πρὸς μίαν ἄλλην χαριτωμένην νῆσον, ἣτις ἥλλαξε τὸ ποιητικόν της ὄνομα τῶν παλαιῶν καλῶν χρόνων Κεκρυφάλεια πρὸς τὸ ὄνομα Ἀγκίστρι.

Ἡ Αἴγινα εἶναι νῆσος ἄρκετὰ πολυάνθρωπος, ὁ δῆμος τῶν Αἰγινητῶν ἀριθμεῖ σήμερον κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν 7.137 κατοίκους. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὅμως κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀριστοτέλους, ἡ νῆσος ἔτρεφεν 600.000 κατοίκων, ἐκ τῶν ὁποίων 470.000 ἦσαν δοῦλοι. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου πολλάκις ὑπέ-

στησαν διαφόρους περιπετείας, ἔνεκεν δὲ τούτων καὶ ὁ πληθυσμὸς μετεβλήθη, ἀφοῦ ὑπέστησαν ἐξανδραποδισμόν καὶ σφαγὴν. Τοιαύτας καταστροφὰς ὑπέστησαν ὄχι μόνον κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους, ὅταν οἱ Φράγκοι, οἱ Ἑνετοὶ καὶ οἱ Τούρκοι ἦσαν κυρίαρχοι αὐτῆς. Διὰ τὰ λάθωμεν δὲ μίαν εἰκόνα τῶν καταστροφῶν, θὰ ἀναφέρωμεν τὴν σφαγὴν τοῦ Βαρβαρόσσα, ἣτις ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος 1537, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσώθησαν μόνον ὅσοι ἐκρύβησαν. εἰς τὰ ὄρη καὶ δὲν ἡδυνήθη τὰ τοὺς συλλάβη.

Ὁ μεταβαίνων εἰς τὴν Αἴγιναν πρέπει νὰ προσκυνήσῃ τὰ δημόσια κτίρια, μὲ τὰ ὁποῖα τὴν ἐπροίκισεν ὁ πρῶτος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, ὁ αἰμνῆστος Καποδίστριας. Οὗτος, ἂν καὶ εὔρεν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καιόμενα ἐρείπια, τὰ ταμεῖα τοῦ Ἔθνους ἄνευ ὁβολοῦ, τοὺς Τούρκους κατόχους τοῦ πλείστου μέρους τῆς Ἑλλάδος, κατῴρθωσε νὰ δημιουργήσῃ στρατὸν καὶ στόλον, νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἀγῶνα καὶ νὰ μεταθέσῃ τὰ στενὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου εἰς τὴν Ὀρθρυν, καὶ νὰ ἐγκαταστήσῃ τὴν εὐνομίαν καὶ τάξιν, νὰ προίκῃ δὲ τὴν Ἑλλάδα μὲ δημόσια κτίρια ἀδιάσειστα καὶ αἰώνια, τὰ ὁποῖα ἀκόμη καὶ σήμερον εἶναι χρησιμότατα. Ἐκεῖ θὰ ἴδῃ τις τὸ μέγα οἰκοδόμημα τοῦ Ὀρφανοτροφείου, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε περισυλλέξει ἀπὸ τῶν στρατοπέδων ἑπτακόσια ὀρφανὰ, διὰ τὰ ὁποῖα ἐμερίμνησεν νὰ μορφωθῶσιν. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο χρησιμεύει σήμερον ὡς στρατῶν καὶ ὡς μία τῶν καλυτέρων φυλακῶν τοῦ Κράτους. Ἐκεῖ ὑπάρχει ὁ ὡραῖος μητροπολιτικὸς ναός, καὶ τοῦτο οἰκοδόμημα τοῦ Καποδιστρίου, ὅπου σώζεται καὶ τὸ στασίδιον τοῦ εὐσεβοῦς ἀνδρός. Ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ τὸ Κυβερνεῖον, τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον χρησιμοποιεῖται διὰ τὰς τέσσαρας δημοτικὰς σχολὰς, πρὸς μεγίστην ἀγαλλίασιν τῆς ψυχῆς του, ἣτις τόσον εἶχεν ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν

τῶν Ἑλληνοπαίδων. Τὸ κυβερνεῖον τοῦτο μέχρι πρό ὀλίγων χρόνων ἐκαλεῖτο «τὸ Παλάτι τοῦ Μπάρμπα Γιάννη», διότι οὕτως ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐν τῇ λατρείᾳ τοῦ ὠνόμαζε τὸν Κυβερνήτην.

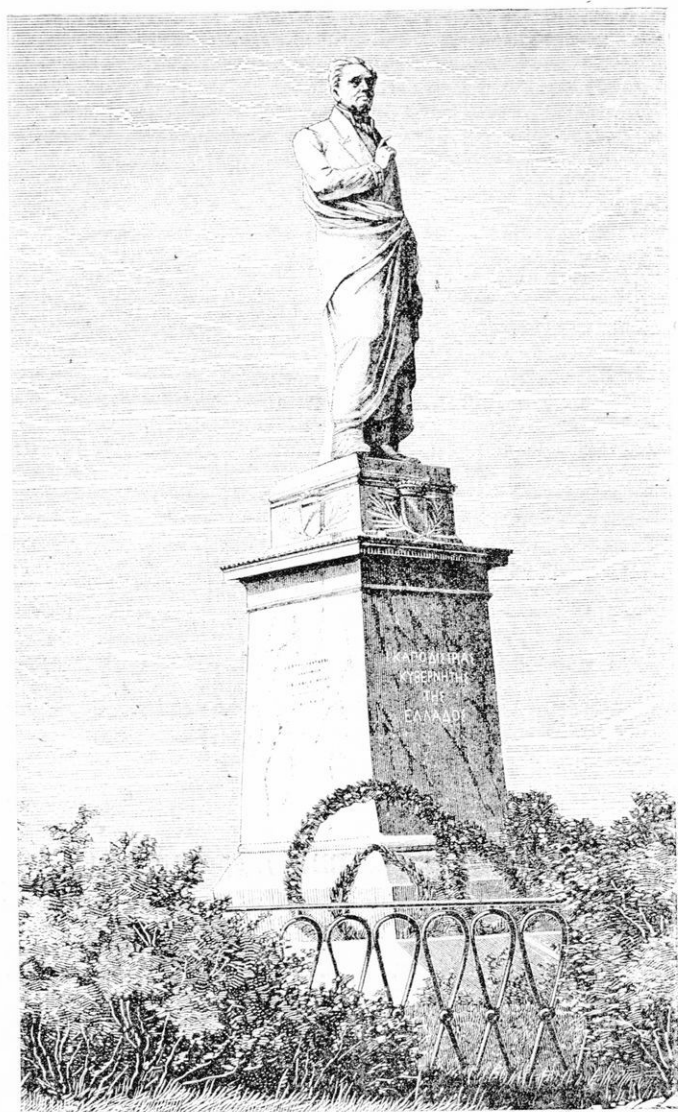
Ἄν εἰσέλθῃ κανεὶς εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Κυβερνήτου, εἶναι πράγματι τόπος προσκυνήματος. Ἐκεῖθεν ὁ ἀκαταπόνητος Κυβερνήτης ἐμερίμνα περὶ τῆς δημιουργίας καὶ τῆς ἀνορθώσεως τῶν πάντων. Ἀπὸ ἐκεῖ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς τοῦ κόσμου, πρὸς τοὺς ἐξόχους αὐτοῦ φίλους καὶ πρὸς πάντα ὁ ὁποῖος ἠδύνατο νὰ ἀποθῇ χρήσιμος εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν θαυμασίαν ἀλληλογραφίαν του, σημεῖον τὸ ὁποῖον φανερῶνει τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν μεγαλοφυΐαν του.

* * *

Ἐκεῖ πλησίον θὰ συναντήσωμεν τὰ θεμέλια καὶ τὰ λείψανα τοῦ τοίχου ἑνὸς ἄλλου κτιρίου. Τοῦτο ἦτο τὸ νομισματοκοπέιον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Καποδίστριας ἔκοψε τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν νόμισμα τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, τοὺς Φοίνικας. Τὸ μηχανήμα τοῦτο εἶχεν ἀγοράσει ὁ Καποδίστριας μεταβάς εἰς Μελίτην ἀπὸ τὸ Τάγμα τῶν Ἰωαννιτῶν Ἱπποτῶν.

Ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προξενεῖ ἐντύπωσιν εἶναι, ὅτι εἰς τὴν Αἰγῖναν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐκόπησαν τὰ πρῶτα νομίσματα τῆς Ἑλλάδος, αἱ καλούμεναι χελῶναι, λόγῳ τοῦ ἐμβλήματος τὸ ὁποῖον ὑπῆρχεν ἐπ' αὐτῶν. Τὰ νομίσματα ταῦτα κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ Αἰγινητικοῦ μεγαλείου εἶχον διαδοθῇ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

Τὸ ὄνομα τοῦ Κυβερνήτου μεταβιβάζεται ἐν Αἰγίγῃ διὰ τῶν γενεῶν, ὥς σύμβολον θρησκευτικῆς λα-

Ὁ ἀνδριὰς τοῦ Καποδιστρίου.

τρείας καὶ εὐγνωμοσύνης. Πράγματι δὲ ὁ ἐπισκέπτης ὅταν εὗρεθῇ πρὸ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ μεγάλου Ἑλληνος, ποὺ ὑπάρχει εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως ἐπάνω εἰς σεμνὸν βᾶθρον, μὲ τὴν θείαν γλυκύτητα τῆς μορφῆς του, ποὺ φανερῶνει τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ψυχὴν, αἰσθάνεται πραγματικὴν κατάνυξιν. Κάτωθεν τῆς προτομῆς εἶναι λαξευμένον τὸ θαυμάσιον σύμβολον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐκλέξει ὁ Καποδίστριας. Τοῦτο εἶναι ὁ Φοῖνιξ, ὁ ὁποῖος ἀναγεννᾶται ἀπὸ τῆς τέφρας του, προσθλέπων εἰς σταυρόν, τὸν ὁποῖον περιβάλλει δέσμη χρυσῶν ἀκτίνων καὶ κάτωθεν αὐτοῦ ἡ ἐπιγραφή :

Ἰ ω ἄ ν ν η ς Κ α π ο δ ῖ σ τ ρ ι α ς

Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος

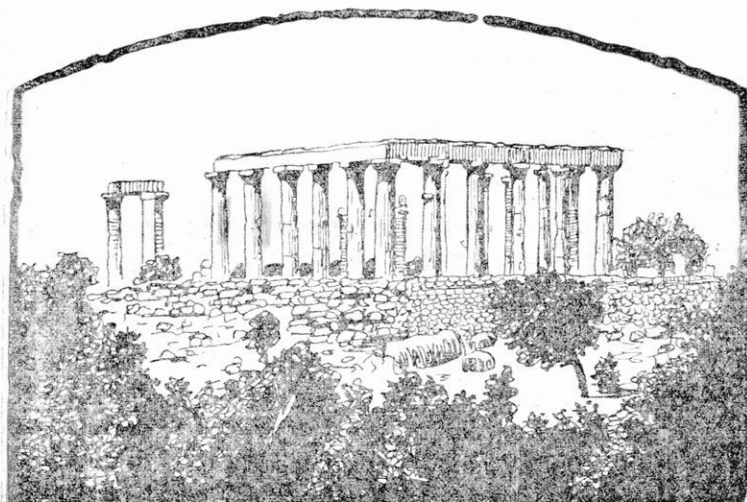
Ἐπὶ Δημάρχου Α. Πέππα

Δωρεὰ τοῦ Δήμου

Ἐξ ὅλων τῶν ἀρχαίων μνημείων, τὰ ὁποῖα ἀναφέρει ὁ Πausanias, ἐλάχιστα σώζονται σήμερον. Κρύπτει ὁμως ἡ Αἴγινα πολλοὺς ἀρχαίους θησαυροὺς, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοί, ἀμυθήτου ἀξίας, ἦλθον εἰς φῶς, ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα, καὶ ἐπωλήθησαν μακρὰν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς βεθήλους ἀρχαιοκαπηλοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐκμεταλλεύονται τὰ ἱερὰ τοῦ προγονικοῦ βίου. Δὲν ὑπάρχει δὲ ἀμφιβολία ὅτι ἡ σκαπάνη θὰ φέρῃ εἰς φῶς καὶ ἄλλους θησαυροὺς καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῦ ὑψώματος, τοῦ ὁποίου τὴν ἀρχαιολογικὴν ἀξίαν ἀναφέρει ὁ Pausanias λέγων: «ἐν ἐπιφανεστάτῳ δὲ τῆς πόλεως τὸ Αἰάκειον καλούμενον, περίβολος τετράγωνος λευκοῦ λίθου. Ἐπειργασμένοι δὲ εἰσὶ κατὰ τὴν εἴσοδον οἱ παρὰ Αἰακὸν ποτὲ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων σταλέντες». Ὅπου δῆποτε δὲ καὶ ἂν βαδίσῃ κανεῖς, εἰς τοὺς ἀγροὺς τῆς νήσου, συναντᾷ θραύσματα ἀγγείων. Ἡ ἀγγειοπλαστικὴ εἶχε φθάσει πρᾶγ-

ματι ἄλλοτε εἰς Αἴγιναν, εἰς ἀφάνταστον σημεῖον τελειότητος· ἦτο ἐκεῖ ἡ βιομηχανία τῶν τότε χρόνων.

Πόσον ὅμως ἀλλάζουν οἱ χρόνοι ! Ἡ βιομηχανία ἐκείνη ἐξηφανίσθη καὶ διὰ μέσου τῶν αἰώνων ὑπέστη

Ὁ ναὸς τῆς Ἀφαίας ἐν Αἴγινῃ.

τοιαύτην ἀντίστροφον ἐξέλιξιν πρὸς τὴν παρακμὴν, ὥστε ἡ σημερινὴ Αἴγινα νὰ παράγῃ μόνον Αἰγινίτικα κανάτια, χρήσιμα διὰ τὴν παραμυθίαν τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰς θερινὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους. Αὕτῃ εἶναι ἡ ἐγγύριος βιομηχανία τῆς νήσου ἐντελῶς ἐπουσιώδης. Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν κατοίκων ἀσχολοῦνται εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῆς οἱ Αἰγινῆται ἐλάχιστα ἀπολαμβάνουν.

Γεωργικῶς ἡ Αἴγινα δύναται νὰ καταστῇ ἐν μέγα

φυτώριον φυστικίων, τῶν ὁποίων ἡ καλλιέργεια ἐπέτυχεν ἐξαιρετικῶς· δι' αὐτὸ ἐκεῖ εὐδοκιμεῖ καὶ ἡ ἀμυγδαλῇ, τὴν ὁποίαν δυστυχῶς κατέστρεψαν οἱ κάτοικοι, διότι περιωρίσθησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν μόνον τῆς ἀμπέλου.

Διὰ τὸν ἐπισκεπτόμενον τὴν Αἰγιναν, θὰ ἦτο παράλειψις ἀσυγχώρητος ἐὰν δὲν ἐπισκεφθῇ τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ, ὅστις ἐθεωρεῖτο ὅτι ἦτο ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς, ἐνῶ πράγματι ἦτο ὁ ναὸς τῆς Αἰγινίτιδος Θεᾶς Ἀφαίας. Ἐπίσης τὸ Ὅρος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἄλλοτε ἦτο τὸ ἱερὸν τοῦ Πανελληνίου Διὸς καὶ σήμερον ναῖσκος τοῦ ἀποκλειστικοῦ κυρίου καὶ νομίμου κατόχου πάσης κορυφῆς, τοῦ Προφήτου Ἡλίου καὶ τῆς Ἀναλήψεως.

Ἡ εἰς τὸ Ὅρος τοῦ Πανελληνίου Διὸς ἀνάβασις εἶναι πολὺ δύσκολος. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ὄρους σώζονται ἴχνη περιθόλου, ὅπου ἦτο ἄλλοτε ὁ βωμὸς τοῦ ἀνωτάτου τῶν Θεῶν, διότι διὰ νὰ κτισθῇ ναὸς, βεβαίως δὲν ὑπῆρχε χῶρος εἰς τὴν θέσιν ταύτην. Διὰ τὸν ναὸν τοῦτον ἠγέρθησαν πολλαὶ διαφωνίαι καὶ ἀμφισβητήσεις εἰς ποῖον τῶν Θεῶν ἀνῆκεν· ἄλλος ἔλεγεν ὅτι ἦτο ὁ ναὸς τοῦ Πανελληνίου Διὸς, ἄλλος ἔλεγεν ὅτι ἦτο ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ τέλος ἀνεκηρύχθη κυρία καὶ κάτοχος τοῦ Ναοῦ ἡ Ἀφαία. Ἐὰν θελήσωμεν ἐπιστρέφοντες ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Θεᾶς Ἀφαίας, νὰ παρεκκλίνωμεν ὀλίγον, θὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν Παλιὰ Χώρα, ὡς τὴν ὀνομάζουν εἰς τὴν Αἰγιναν. Ἐκεῖ ἐπὶ τουρκοκρατίας ἦσαν συγκεντρωμένοι οἱ Αἰγινῆται, ἀπὸ δὲ τῆς Ἐπαναστάσεως κατήλθον καὶ ἔκτισαν τὴν σημερινὴν πόλιν τῆς Αἰγίνης, μέχρις ὅτου ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυβερνήτου δὲν ἀπέμειναν οὐδεὶς εἰς τὴν Παλιὰ Χώρα. Ἐκεῖ σώζονται ἀκόμη ὀρθὰ τὰ πλεῖστα τῶν οἰκημάτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων πετῶσιν κατὰ τὰς ἑσπερινὰς ὥρας νυκτερίδες καὶ φωνάζουν γλαυῦκες. Μόνον μία πανήγυρις, ἡ ἑορτὴ τῆς ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἐπαναφέρει ἐκεῖ μίαν ἡμέραν τοὺς

ἐγγόνους ἐκείνων οἱ ὅποιοι κοιμῶνται ἐκεῖ. Ἀλλὰ σώ-
ζονται ἀκόμα ἀκέραιοι σχεδὸν πάντες οἱ ναοί, καὶ με-
ταξὺ αὐτῶν ἡ Μητρόπολις, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάρχει ὁ
μαρμάρινος θρόνος τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, τοῦ Ἐπι-
σκόπου τῆς Αἰγίνης, τοῦ ὁποίου τὸ ἱερὸν Σκήνωμα
προσκυνεῖται σήμερον εἰς τὸν φερώνυμον Ναὸν τῆς Ζα-
κύνθου. Εἰς τὴν Αἶγιναν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Χώρας ἐπέζη
μέχρι πρὸ ὀλίγων χρόνων, μία γραῖα πλέον τῶν 117 ἐ-
τῶν, ἡ ὁποία ἐνεθυμεῖτο καὶ περιέγραφε τὴν ζωὴν τῆς
πόλεως τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν καὶ ἡ τελευταία κάτοικος.

Ε.Μ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

71. *Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας.*

Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἐγεννήθη τὸ 274 μετὰ Χρι-
στὸν εἰς Ναῦσσὸν τῆς Μυσσίας, τὴν σημερινὴν Νύσσαν
τῆς Σερβίας. Πατέρας του ἦτο ὁ Κωνστάντιος ὁ Χλω-
ρός. Ὁ πατέρας του ἦτο ἀριστοκράτης, Ρωμαῖος στρα-
τηγὸς διακριθεὶς εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἀνυψωθείς εἰς τὸν
τίτλον τοῦ Καίσαρος ἀπὸ τὸν Διοκλητιανόν, ὅταν ὁ τε-
λευταῖος αὐτὸς προέβη εἰς τὴν νέαν διοικητικὴν διαίρε-
σιν τοῦ κράτους. Ὁ Διοκλητιανὸς ἐχώρισε τὴν Ρωμαϊ-
κὴν αὐτοκρατορίαν εἰς κράτος ἀνατολικὸν καὶ εἰς κρά-
τος δυτικόν. Τὴν ἀνατολὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἐπὶ ἔτη εἶχε
πολεμήσει, ἐκράτησε διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ μὲ πρωτεύου-
σαν τὴν Νικομήδειαν. Τὴν δύσιν μὲ πρωτεύουσαν τὴν
Ρώμην, παρεχώρησεν εἰς τὸν φίλον τοῦ Μαξιμιανόν.

Αὐτοὶ ἐβασίλευσαν ὡς αὐτοκράτορες μὲ τὸν τίτλον
τοῦ Αὐγούστου. Ἀργότερα ἐπῆραν βοηθοὺς : Ὁ Διοκλη-

τιανός τὸν αἰμοχαρῆ Γαλέριον, τὸν ὑπεύθυνον τοῦ τελευταίου μεγάλου ἐπὶ Διοκλητιανοῦ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν καὶ τὸν Κωνστάντιον, ὁ ὁποῖος χωρὶς νὰ εἶναι φίλος τῶν Χριστιανῶν, δὲν ἦτο οὔτε ἐχθρὸς των. Ἀπεναντίας διέκειτο μὲ τόσῃν συμπάθειαν πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς ὁ ἐνάρετος ἐκεῖνος ἡγεμὼν, ὥστε ἐχαρακτηρίζετο ὡς «Χριστιανόφρων». Ὁ Γαλέριος καὶ ὁ Κωνστάντιος εἶχαν τὸν τίτλον τοῦ Καίσαρος. Εἰς τὸν Κωνστάντιον, Καίσαρα τῆς δύσεως, παρεχωρήθη ἡ Γαλατία περιλαμβάνουσα τὴν σημερινὴν Γαλλίαν, τὴν Ἑλβετίαν, τὸ Βέλγιον, ἓνα μέρος τῆς Ὀλλανδίας, τὰς παραρρηνείους Ἐπαρχίας τῆς Γερμανίας, καὶ ἐκτὸς τῆς Γαλατίας τὴν Βρεττανίαν. Ἐδραν τοῦ ὁ Κωνσταντῖνος εἶχε τὴν πόλιν Τρέβηρον. Ὡς Καίσαρ δὲν εἶχε κοντὰ τοῦ τὸν υἱὸν τοῦ Κωνσταντῖνον, διότι τὸν εἶχεν ἀποστείλει ὡς ὄμηρον τοῦ Διοκλητιανοῦ εἰς Νικομήδειαν.

Οἱ δύο Αὐγουστοὶ, ὁ Διοκλητιανὸς καὶ ὁ Μαξιμιανός, εἶχαν υἱοθετήσῃ τοὺς δύο Καίσαρας. Ἔτσι ἐδημιουργήθη μία παράξενη πολιτικὴ οἰκογένεια ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ μέλη τῆς ὁποίας ἔπρεπε νὰ λατρεύωνται ὡς ἱερά, διότι ἕκαστον ἀντεπροσώπευεν ἓνα θεὸν ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὁ Διοκλητιανὸς ἀντεπροσώπευεν τὸν Δία, ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Ζεὺς ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ Μαξιμιανὸς τὸν Ἡρακλέα. Ὁ αἰμοχαρὴς Γαλέριος τὸν Θεὸν τοῦ πολέμου Ἄρην. Καὶ ὁ ἡμέτερος Κωνστάντιος τὸν Θεὸν τοῦ φωτός Ἀπόλλωνα. Ἡ θρησκεία τοῦ φωτός, ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος ἦσαν καὶ ἡ θρησκεία τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου, πρὶν προσέλθῃ εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Δύναται μάλιστα νὰ λεχθῇ, ὅτι ἡ θρησκεία τοῦ Ἀπόλλωνος προπαρεσκεύαζε τὸν Κωνσταντῖνον εἰς τὸν Χριστιανισμόν, διότι ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἦταν λατρεία ἑνὸς μόνον Θεοῦ.

Ἀλλὰ καὶ ὁ πατήρ τοῦ Κωνσταντίνου μὲ τὴν πολιτικὴν ποὺ εἶχεν ἐφαρμόσει ἀπέναντι τῶν Χριστιανῶν εἶχε διανοίξει, δύναται νὰ λεχθῇ, τὸν δρόμον εἰς τὸν

Κωνσταντῖνον ὡς προστάτην τῶν Χριστιανῶν. Πράγματι εἰς τὰς Ἑπαρχίας τοῦ Κωνσταντίνου δὲν εἶχαν ἔφαρ-

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.

μοσθῇ τὰ διατάγματα τοῦ Διοκλητιανοῦ περὶ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν, διωγμοῦ τὸν ὁποῖον ἐκίνησεν ὁ Γαλέριος συκοφαντήσας εἰς τὸν Διοκλητιανὸν τοὺς Χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν πολυάριθμοι ἐν Ἀνατολῇ, ὅτι

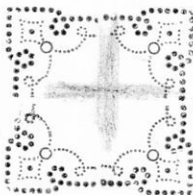
τάχα είχαν βάλῃ φωτιά εἰς τὸ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀνάκτο-
ρόν του.

Ὁ πατὴρ τοῦ Κωνσταντίνου, ὁ Κωνστάντιος ὅστις ἐπωνομάζετο Χλωρός, διότι ἦτο ἄρρωστος καὶ τὸ πρό-
σωπόν του ἦτο κατακίτρινον, δὲν ἐδίωξεν τοὺς Χριστια-
νοὺς. Καὶ ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ υἱός, ἐτερμάτισε τὸν διωγ-
μὸν καὶ ἀνέλαβε τοὺς Χριστιανοὺς ὑπὸ τὴν προστασίαν
του. Ὁ ἴδιος ὁ Κωνσταντῖνος ἐβαπτίσθη Χριστιανὸς ὁ-
λίγον πρὸ τοῦ θανάτου του. Χριστιανὸς ἔγινεν, ὅπως ἀ-
ναφέρει ὁ θρύλος, ἐνῶ ἐβάδιζεν ὡς διάδοχος πλεον τοῦ
πατρός του κατὰ τῆς Ρώμης καὶ εἶδεν εἰς τὸν οὐρανὸν
φωτεινὸν σημεῖον, παριστάνον τὸν σταυρὸν καὶ γύρω
ἀπὸ αὐτὸν τὴν ἐπιγραφὴν «Ἐν τούτῳ νικά!».

Μήτηρ τοῦ Κωνσταντίνου ἦτο ἡ Ἑλένη. Ἦτο μία
ταπεινὴ γυναῖκα καταγομένη ἀπὸ τὴν περιοχὴν τῆς
Βαλκανικῆς, πού σήμερα εἶναι ἡ Σερβία. Ἐκεῖ, εἰς Να-
ύσσον, τὴν σημερινὴν Νύσσαν, τὴν εἶχε γνωρίσει ὡς
ἀπλοῦς ἀκόμη Ῥωμαῖος στρατιωτικός, ὁ Κωνστάντιος.
Ἦτο — ὅπως γράφει ὁ σύγχρονος τοῦ Μεγάλου Κων-
σταντίνου καὶ βιογράφος τοῦ ἐπίσκοπος Εὐσέβιος — μία
«Σταμπουλάρια», δηλαδή ὑπηρέτρια εἰς ἓνα πανδοχεῖον.

Εἰς διάφορα σημεία τῶν μακρινῶν δρόμων, πού
διήρχοντο τὰ στρατεύματα τῆς Ρώμης, ἦσαν διάφορα
πανδοχεῖα. Ἐκεῖ — περαστικοὶ — ἐστάθμευαν διὰ μίαν
ἢ δύο νύκτας οἱ Ῥωμαῖοι στρατιωτικοί.

Ἐκεῖ, εἰς ἓν τοιοῦτον πανδοχεῖον, ὁ Κωνστάντιος
ὁ Χλωρός ἐγνώρισε τὴν γυναῖκα, ἡ ὁποία ἔμελλεν ἀρ-
γότερον νὰ καταστῇ μήτηρ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου,
καὶ μεγάλη προστάτις τῶν Χριστιανῶν.

72. Τὸ μυθιστόρημα τοῦ Αυτοκρά- τορος Βασιλείου.

“Ενα ἀπόγευμα Κυριακῆς, τὸ ἔτος δὲν εἶναι ἀκρι-
θῶς γνωστόν, ἕνας νέος φέρων τὰ ἐνδύματα τῶν χω-
ρικῶν τῆς Μακεδονίας, ὕψηλός, ρωμαλέος, εὐρωστός,
μὲ ὀγκώδη κεφαλὴν καὶ φυσιογνωμίαν εὐχάριστον, ἐ-
περνοῦσε τὴν Χρυσόπορταν καὶ εἰσήρχετο εἰς τὰς δαι-
δαλῶδεις συνοικίας, αἱ ὁποῖαι ἐξετείνοντο ἔπειτα ἀπὸ
τὴν πύλην αὐτὴν μίαν τῶν μεγαλυτέρων τῆς πόλεως.

Ὁ νέος αὐτὸς σκονισμένος, ἰδρωμένος φέρων κατα-
φανῇ τὰ ἴχνη μακρᾶς πεζοπορίας, κρατῶν εἰς τὴν χεῖρά
του ραβδίον καὶ ἔχων ἀνηρτημένον ἀπὸ τὸν ὠμόν του
ἕνα χωρικὸν σάκκον, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κενόν,
ἐφαίνετο ὅτι δὲν εἶχεν ὀρισμένην κατεύθυνσιν μέσα εἰς
τὴν ἀπέραντον πόλιν, τὴν ὁποίαν προφανῶς ἔβλεπε πρῶ-
την φοράν. Διὰ τοὺς ξένους ἡ διαμονὴ δὲν ἦταν εὐκόλος
εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἡ πολιτεία δὲν ἔβλεπε εὐ-
χαρίστως τοὺς τυχοδιώκτας, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ ὅλα τὰ ση-
μεῖα τοῦ κόσμου μετέβαιναν ἐκεῖ νὰ ζητήσουν ἀποκατά-
στασιν καὶ ἀποτελέσουν τὸν πλέον ἄτακτον καὶ μᾶλλον
εὐκόλον εἰς ἐξεγέρσεις ὄχλον. “Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ πα-
ρουσιασθοῦν εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ Ἐπαρχοῦ τῆς πόλεως,
καὶ νὰ δηλώσουν τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς των καὶ
νὰ λάβουν ἄδειαν διαμονῆς ὀρισμένου χρόνου.

Ἐπῆρχαν δὲ καὶ ξενῶνες διὰ τοὺς ἀπόρους ξένους.
Ὁ νέος περιπλανώμενος ἀσκόπως εὗρέθη ἑξαφνα πρὸ
τῆς ἐκκλησίας, τοῦ μάρτυρος Διομήδους· ἐπροχώρησεν
εἰς τὸ ὑπόστεγον, ἔβαλε τὸν σάκκον του προσκέφαλον
εἰς τὸ πεζοδρόμιον, ἐξηπλώθη καὶ ἀπεκοιμήθη. Ὁ ἥλιος

εἶχε δύσει πρὸ πολλοῦ καὶ ἐθράδευαζε πλέον. Ἡ ἐκκλησία δὲν εἶχε κίνησιν τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ κανεὶς δὲν ἐπρόσεξε τὸν ἀλήτην. Κατὰ τὴν πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτός, δηλαδή κατὰ τὰς δέκα, ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Νικόλαος — διότι ἡ Ἐκκλησία εἶχε καὶ κελλία, εἰς τὰ ὅποια ἐμόναζον καλόγηροι — κοιμώμενος εἰς τὸ κελλίον του ἤκουσε μίαν φωνήν, ἡ ὅποια τοῦ ἔλεγε :

— Πήγαινε νὰ ὑποδεχθῇς τὸν Βασιλέα.

Ὁ ἡγούμενος ἐξύπνησε, δὲν ἔδωκε καμμίαν σημασίαν εἰς τὸ ὄνειρον καὶ ἐγύρισεν ἀπὸ τὸ ἄλλο πλευρὸν καὶ ἀπεκοιμήθη. Ἀλλ' ἡ φωνὴ ἠκούσθη καὶ δευτέραν φοράν. Ὁ ἡγούμενος ἀπὸ περιέργειαν μᾶλλον ἐσηκώθη, ἐξῆλθεν εἰς τὸν πρόναον καὶ εἶδεν ἓνα χωρικὸν κοιμώμενον. Ὑπέθεσεν ὅτι ἦτο ἀπλούστατα ἓνας ἐπαίτης, τὸν ἄφησεν ἐκεῖ καὶ ἐπῆγε νὰ ξανακοιμηθῇ. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Διομήδους δὲν ἦτο ἀπὸ τὰς μεγάλας τῆς πρωτευούσης, ὥστε νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ Βασιλεὺς καὶ μάλιστα τὴν νύκτα, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ δὲν διεκρίνετο διὰ βαθύ θρησκευτικὸν αἶσθημα. Δὲν εἶχεν ὅμως ἀποκοιμηθῇ καλὰ ἀκόμη ὁ ἡγούμενος, ὅταν εἶδεν πλέον αὐτὸν τὸν Ἅγιον Διομήδην, ὅπως παριστάνετο εἰς τὰς εἰκόνας τῆς ἐκκλησίας. Ὁ Ἅγιος τώρα ὠργισμένος, ἐκτύπησε τὸν ἡγούμενον μὲ μίαν πυρίνην ρομφαίαν εἰς τὰ πλευρά καὶ εἶπε :

«Πήγαινε καὶ ὁδήγησε μέσα εἰς τὴν μονὴν τὸν ἄνθρωπον, πού θὰ ἰδῇς εἰς τὴν εἴσοδον. Αὐτὸς εἶναι ὁ Βασιλεὺς».

Ἐντρομος πλέον πρὸ τοῦ τόσοι ζωντανοῦ ὁράματος ὁ καλόγηρος ἔσπευσεν εἰς τὸν πυλῶνα, ἐξύπνησε τὸν ξένον καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὸν ξενῶνα τῆς Μονῆς. Ἐκεῖ τοῦ ἔδωσε νὰ φάγῃ, τὸν ἔβαλε νὰ λουσθῇ καὶ τὴν ἐπομένην, ἀφοῦ τοῦ προσέφερε νέα φορέματα, τοῦ διηγήθη τὸ ὄραμα τῆς νυκτός καὶ τοῦ ἐζήτησε τὴν προστα-

Ὁ νέος Βασίλειος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ μάρτυρος Διομήδους.

Σ. Σκλαβουνάκου, «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δ. ἔκδ. Β' 1937 16.

σίαν του ὑπὲρ τῆς Μονῆς, ὅταν θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ἡ προφητεία τοῦ Ἀγίου.

Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν ἐπεσκέφθη εἰς τὸ μοναστήριον τὸν καλὸν ἄδελφός του, ἰατρός τοῦ στρατηγοῦ Διοικητοῦ τῆς Πελοποννήσου Θεοφίλου, τὸν ὁποῖον ὁ λαὸς ἔνεκα τοῦ μικροῦ ἀναστήματος ὠνόμαζε Θεοφιλίτην. Ὁ ἰατρός εἶδεν τὸν νεαρὸν παράσιτον τῆς Μονῆς, ἐθαύμασε τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν δύναμιν του καὶ ἠρώτησε πῶς ὀνομάζεται καὶ ἀπὸ ποῦ εἶναι.

— Βασίλειος, εἶπεν ὁ ἡγούμενος, καὶ κατάγεται ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν.

Καὶ διηγῆθη τὸ ὄνειρόν του καὶ ἐσύστησεν εἰς τὸν ἄδελφόν του νὰ μὴν εἴπῃ εἰς κανένα τίποτε. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ ἰατρός ἐγευματίζε μετὰ τὸν Διοικητὴν Θεοφιλίτην. Ὁ Θεοφιλίτης, ὅπως ὅλοι οἱ μεγιστᾶνες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἶχεν ἓνα εἶδος μικρᾶς αὐλῆς, μικρογραφίας τῆς μεγάλης αὐλῆς τοῦ Αὐτοκράτορος.

Δὲν ἔχω ἓναν ἄνθρωπον κατάλληλον διὰ τὰ ἄλογά μου, εἶπεν ὁ στρατηγός. Ὁ ἰατρός ἐνεθυμήθη τὸν Βασίλειον, ἐσκέφθη, ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθῇ ἡ μεγάλη σωματικὴ του δύναμις καὶ τὸν ἐσύστησεν εἰς τὸν Θεοφιλίτην. Ὁ στρατηγὸς ἔστειλεν ἀμέσως καὶ ἐζήτησε τὸν νεαρὸν χωρικόν, ἐθαύμασε τὴν σωματικὴν του διάπλασιν καὶ τὸν προσέλαβε πρωτοστάτορα, δηλαδὴ ἀρχισταβλίτην. Ἐπειδὴ δὲ ὁ νέος ἐκεῖνος εἶχεν ὀγκώδη τὴν κεφαλὴν, δεῖγμα καὶ αὐτὸ ἰσχυρᾶς σωματικῆς κατασκευῆς, ὁ Θεοφιλίτης τοῦ ἐκόλλησε τὸ ἐπίθετον Κεφαλᾶς ! Ἄς σημειωθῇ ἐδῶ ὅτι ἡ συνήθεια νὰ δίδωνται εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐπίθετα δηλωτικὰ τῆς σωματικῆς των διαπλάσεως, εἶναι ἀρχαιοτάτη καὶ ἀπαντᾶται πολὺ συχνὰ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἦδη τὸν Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν ἰδρυ-

τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ λαὸς ὠνόμαζε Τραχηλᾶν, ἕνεκα τοῦ χονδροῦ τραχήλου του.

Ἡ θέσις τὴν ὁποίαν κατέλαβεν πλησίον τοῦ Θεοφιλίτου ὁ Βασίλειος, δὲν ἦτο βέβαια ἐξαιρετικὰ ἐπίζηλος. Ἀλλ' ὁ νέος ἐκεῖνος ἦτο ὑπερβολικὰ φιλόδοξος, ἑξυπνος καὶ ἰσχυρός. Γράμματα πολλὰ δὲν φαίνεται νὰ ἤξευρεν. "Ὅπως ὅμως ὅλοι ὅσοι δὲν ἐκούρασαν τὴν σκέψιν των, εἶχεν ἀρτίας τὰς σωματικὰς του δυνάμεις, καὶ αὐτὸ διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο τὸ σπουδαιότερον. Προφητεῖαι καὶ προρρήσεις τὸν ἔσπρωχναν διαρκῶς πρὸς τὰ ἑμ-πρός. Ἦδη εἶχε πάρει τὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος θὰ τὸν ὠ-δήγει πρὸς τὸν θρόνον.

"Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν ὁ στρατηγὸς τῆς Πελοποννήσου Θεοφιλίτης διετάχθη νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν του καὶ φυσικὰ ἐκεῖ τὸν ἠκολούθησεν καὶ ὁ ἀρχισταθλίτης του. Μετὰ τὴν Πελοπόννησον ὁ Βασίλειος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν πλησίον τοῦ κυρίου του. Ἐκεῖ τοῦ ἐδόθη ἄλλη μία εὐκαιρία νὰ δείξῃ τὴν δύναμίν του. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ Πατρίκιος Ἀντίοχος παρέθετε γεῦμα διὰ νὰ ἐγκαινιάσῃ τὴν νέαν του οἰκίαν. Ὁ Ἀντίοχος ἦτο αὐλικὸς καὶ εἰς τὸ γεῦμα εἶχον προσκληθῇ αὐλικοί, συγκλητικοὶ καὶ ἄλλοι ἀπὸ τὴν ἀνωτάτην κοινωνίαν τῆς πρωτεύουσας. Ἦσαν ἐπίσης προσκεκλημένοι καὶ Βούλγαροι πρέσβεις, παρεπιδημοῦντες τότε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Οἱ Βούλγαροι ἠκολουθοῦντο ἀπὸ ἕναν συμπατριώτην των παλαιστήν, ὁ ὁποῖος ἐθεωρεῖτο ἀνίκητος. Μετὰ τὸ γεῦμα ἐσυνηθίζοντο ἀγῶνες καὶ ἄλλαι διασκεδάσεις, οἱ δὲ Βούλγαροι πάντοτε «οἰηματῖαι καὶ καυχηματῖαι τυγχάνοντες», ὅπως λέγει ὁ Πορφυρογέννητος, ἀπὸ τότε, ἐπροκάλεσαν τοὺς Ἕλληνας νὰ ὑποδείξουν ἕνα παλαιστήν διὰ νὰ ἀγωνισθῇ μὲ τὸν ἰδικόν των.

Ὁ Βασίλειος ἔφερεν εἰς τὸν Βασιλέα τὸ ἀνυπότακτον ἄλογον.

Ὁ στρατηγὸς τῆς Πελοποννήσου Θεόφιλος ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοὺς προσκεκλημένους, εἶπεν εἰς τὸν Ἀντίοχον.

— Εἶναι αἶσχος νὰ ἀφήνωμεν αὐτοὺς νὰ καυχῶνται ὅτι δὲν ὑπάρχει Ἑλλήν νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσῃ. Θὰ φωνάξω τὸν Βασίλειον.

Ὁ ἀγὼν ἐκεῖνος ἐλάμβανε διαστάσεις ἐθνικοῦ ἀνταγωνισμοῦ. Ὁ Βασίλειος συνέλαβε τὸν τρομερὸν Βούλγαρον, τὸν ἐστριφογύρισε καὶ τὸν ἔρριψε κάτω ὡς «δέμα χόρτου», ὅπως λέγει ὁ ἱστορικός. Ἡ νίκη ἐκείνη ἔκαμε ζωηροτάτην ἐντύπωσιν. Ὁ Βασίλειος ἐθάδιζε πλέον γοργὰ εἰς τὸν δρόμον τὸν φέροντα εἰς τὸν θρόνον. Δὲν εἶχεν ὅμως πλησιάσει ἀκόμη τὸν Βασιλέα. Ἡ εὐκαιρία, ποὺ ἔλειπε, τοῦ ἐδόθη.

Ὁ Βασιλεὺς εἶχε μεταξὺ τῶν ἀλόγων τοῦ καὶ ἓν ἐκτάκτου ὠραιότητος, ταχύτατον, ἀλλὰ καὶ ἀνυπότακτον. Κάποτε εἰς ἓν κυνήγιον ἐξέφυγεν ἀπὸ τὸν Βασιλέα, ὁ ὁποῖος, μολονότι τὸ ἡγάπα πολὺ, διέταξεν, ὅταν τὸ συλλάβουν νὰ τοῦ κόψουν τὰ πόδια. Μεταξὺ τῶν κυνηγῶν ἦτο καὶ ὁ Θεοφιλίτης, ἀκολουθούμενος φυσικὰ καὶ ἀπὸ τὸν ἀρχιστράτορά του τὸν Βασίλειον. Ὁ νέος παρουσιάσθη εἰς τὸν στρατηγὸν καὶ τοῦ εἶπεν :

— Θὰ κυνηγήσω ἔφιππος τὸ ἄλογον τοῦ Βασιλέως καὶ ὅταν τὸ φθάσω, θὰ πηδήσω ἀπὸ τὸ ἰδικόν μου ἐπάνω του καὶ θὰ τὸ δαμάσω.

Ἐννοεῖται, ὅτι ἡ ἄδεια ἐδόθη καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Βασίλειος ἔφερεν εἰς τὸν Βασιλέα τὸ ἀνυπότακτον ἄλογον. Ὁ Βασιλεὺς τὸν ἐζήτησε διὰ τὴν ἰδικήν του ὑπηρεσίαν. Ὁ Βασίλειος ἀπὸ ἐκείνην τὴν στιγμήν ἦτο ἀρχιπιποκόμος τοῦ Αὐτοκράτορος. Τώρα ἐπήγαινε πλέον πρὸς τὸν θρόνον ἔφιππος.

ΠΛ. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ

73. Τὸ ωροσκύνημα τοῦ Βουλγαροχτόνου.

Καθ' ὃν χρόνον οἱ Ἀθηναῖοι ἔκτιζον πρὸ τοῦ Παρθενῶνος ναὸν ἀφιερωμένον εἰς τὴν Ρώμην καὶ τὸν αὐτοκράτορα αὐτῆς, εἰς τὴν Παλαιστίνην ἐγεννᾶτο ἄλλος βασιλεὺς, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τοῦ ὁποίου ἡ διδασκαλία ἔμελλε νὰ καταρρίψῃ τὴν Θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων μὲ ὅλους τοὺς ναοὺς καὶ ὅλα τὰ ἀγάλματα τῶν Θεῶν των.

Ἀφοῦ ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας ὁ χριστιανισμὸς ἐπάλαισε κατὰ τῆς ἀρχαίας Θρησκείας, ἐπὶ τέλους κατίσχυσεν ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία, ἀνεγνωρίσθη ὡς θρησκεία τοῦ κράτους, καὶ ὅσα πρότερον ὑπέφεραν οἱ χριστιανοὶ τώρα τὰ ὑπέφεραν οἱ εἰδωλολάτραι.

Εἰς τοὺς χρόνους τοῦ ἀνταγωνισμοῦ αὐτοῦ μεταξύ τῶν δύο θρησκευμάτων, ἀπωλέσθησαν πολλὰ ἔργα τῆς ἀρχαίας τέχνης, διότι οἱ χριστιανοί, καὶ πρὸ πάντων οἱ μοναχοί, ἀπὸ ὑπερβολικὸν ζῆλον κατὰ τῶν εἰδώλων κινούμενοι, συνέτριβαν τὰ ἀγάλματα τῶν ἀρχαίων θεῶν καὶ πολλάκις κατεστρεφον καὶ αὐτοὺς τοὺς ναοὺς των. Εὐτυχῶς ὁμῶς τὰ κυριώτερα οἰκοδομήματα τῆς Ἀκροπόλεως δὲν ἐβλάβησαν, ἀλλὰ μετεβλήθησαν εἰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας καὶ οὕτως ἐπροφυλάχθησαν ἀπὸ τὸν φανατισμὸν τῶν Χριστιανῶν.

Πρῶτος δὲ ἐκ τῶν ναῶν, ὁ ὁποῖος ἀφηρέθη ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτραις καὶ ἀφιερώθη εἰς τὴν Παναγίαν, ἦτο ὁ Παρθενῶν.

Καὶ ὑπὸ τὴν νέαν μορφήν του ἐξακολούθησεν ὁ Παρθενῶν νὰ εἶναι ὁ ὠραιότερος καὶ μεγαλοπρεπέστερος ναὸς τῶν Ἀθηνῶν. Αὐτὸς ἦτο ὁ Μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς πόλεως, καὶ ἡ Παναγία, ἡ ὁποία ἐλατρεύετο

εἰς αὐτόν, ὠνομάζετο Ἀθηνιώτισσα, ὥς νὰ ἦτο αὐτὴ ἡ κατ' ἐξοχὴν προστάτις τῶν Ἀθηνῶν, ὅπως ἄλλοτε ἦτο ἡ Ἀθηνᾶ, τὴν ὁποίαν ἡ Παναγία διεδέχθη.

Αἱ Ἀθῆναι δὲν ἦσαν πλέον πόλις ἀνεξάρτητος καὶ αὐτόνομος, ἀλλὰ μικρὰ ἐπαρχιακὴ πόλις μεγάλου μοναρχικοῦ κράτους τοῦ ὁποίου πρωτεύουσα ἦτο ἡ Κωνσταντινούπολις. Καὶ ὅταν μὲν οἱ βασιλεῖς αὐτῆς ἦσαν ἄνδρες φρόνιμοι, γενναῖοι καὶ δραστήριοι, αἱ ἐπαρχίαι εἶχον τοῦλάχιστον ἀσφάλειαν καὶ εἰρήνην καὶ ἀπελάμβανον εὐημερίαν τινά· ὅταν ὅμως ἦσαν, ὅπως συνέβαινε συχνά, μαλακοί, ἡ ἐστενοχωροῦντο ὑπὸ πολλῶν συγχρόνως ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν, τότε αἱ ἐπαρχίαι ὑπέφεραν τὰ πάνδεινα· ἀταξία ἐπεκράτει παντοῦ, διάφοροι βάρβαροι γείτονες εἰσέβαλλον εἰς τὰς παραλίαις καὶ ἥρπαζον ὅ,τι εὗρισκον, οἱ δὲ δυστυχεῖς κάτοικοι, οἵτινες σὺν τῷ χρόνῳ εἶχον γίνει ὅλως ἀπόλεμοι, δὲν ἤξευραν πῶς νὰ σωθοῦν.

Αἱ Ἀθῆναι φυσικὰ δὲν ἐξηροῦντο ἀπὸ τὴν κοινὴν κατάπτωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ὑπέφεραν δὲ καὶ αὐταὶ πολλὰ ἀπὸ διαφόρους ἐχθρούς. Καὶ ἡ Ἀκρόπολις σπανίως εἶδε καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν περίοδον ἡμέρας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἠδύναντο νὰ συγκριθοῦν πρὸς τὰς παλαιὰς ἐκεῖνας, τὰς πλήρεις δόξης καὶ λαμπρότητος, ὅταν οἱ σύγχρονοι τοῦ Περικλέους Ἀθηναῖοι ἐλεύθεροι καὶ ὑπερήφανοι, ἀνέβαινον εἰς τὸν ἱερὸν βράχον, διὰ νὰ προσφέρουν εἰς τὴν Ἀθηνᾶν τὸν νέον πέπλον καὶ τὴν μεγάλην ἐκατόμβην.

Μία δὲ τῶν σπανίων τούτων ἡμερῶν ἦτο ἐκείνη τοῦ 1019 μετὰ Χριστόν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Βασίλειος ὁ δεῦτερος, ἐπεσκέφθη αὐτὴν καὶ ἀνέβη εἰς τὸν Παρθενῶνα διὰ νὰ προσευχηθῇ. Ὁ ἀνδρεῖος οὗτος βασιλεὺς ἐπωνομάσθη Βουγαροκτόνος, διότι ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπολέμησε πεισματωδῶς ἑναντίον τῶν Βουλγάρων καὶ ἐπὶ τέλους κατετρόπωσεν αὐ-

τοὺς ἐντελῶς καὶ κατέστρεψε τὸ βασιλείον των. Τότε κατέβη ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν, ὅπου εὐρίσκετο μέχρι τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν νικηφόρων στρατιωτῶν του ἀνέβη μὲ μεγάλην πομπὴν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, εἰσῆλθεν εἰς τὸν Παρθενῶνα καὶ ἐπροσκύνησε καὶ ἠὺχαρίστησε τὴν Θεοτόκον διὰ τὰς κατὰ τῶν ἐχθρῶν νίκας του. Ἐπρόσφερε δὲ εἰς τὸν ναὸν αὐτῆς καὶ πολλὰ πολύτιμα δῶρα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο μία χρυσὴ λυχνία (κανδήλα). Ἐκ οὗ Πειραιῶς δὲ ἀπέπλευσαν μὲ τὸν στόλον του εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ἡ ἐπίσκεψις αὕτη τοῦ Βασιλείου εἶχε μεγάλην σημασίαν, καὶ ἐὰν ἡ Ἀκρόπολις εἶχε ψυχὴν, ὁλόκληρος θὰ συνεταράσσετο ἐπὶ τῶν θεμελίων της ἐκ χαρᾶς, ὅταν ὁ βασιλεὺς ἐπάτησε τὸ ἱερὸν ἔδαφός της.

Ὁ Ἕλλην αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀφοῦ κατέστρεψεν ἓνα τῶν ἐπικινδυνότερων ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἤρχετο ἐδῶ εἰς τὸ φωτεινότερον κέντρον τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν Παναγίαν καὶ νὰ ἀφιερῶσιν μέρος τῶν πολυτίμων λαφύρων, τὰ ὁποῖα εἶχεν λάβει παρὰ τῶν ἐχθρῶν.

Ὀλίγα ἔτη πρότερον οἱ Βούλγαροι εἶχον εἰσδύσει δύο φορές μέχρι τῆς Πελοποννήσου, σφάζοντες καὶ λεηλατοῦντες, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι εἶδον πλησιέστατα τῆς πόλεως των τὸν κίνδυνον τῆς τελείας καταστροφῆς. Τώρα οἱ Βούλγαροι ἦσαν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι τελείως κατεστράφησαν, ἡ σύζυγός δὲ καὶ αἱ θυγατέρες τοῦ βασιλέως αὐτῶν καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐπιφανεῖς ἄνδρες τοῦ γένους των ἀπήγοντο αἰχμάλωτοι εἰς Κωνσταντινούπολιν.

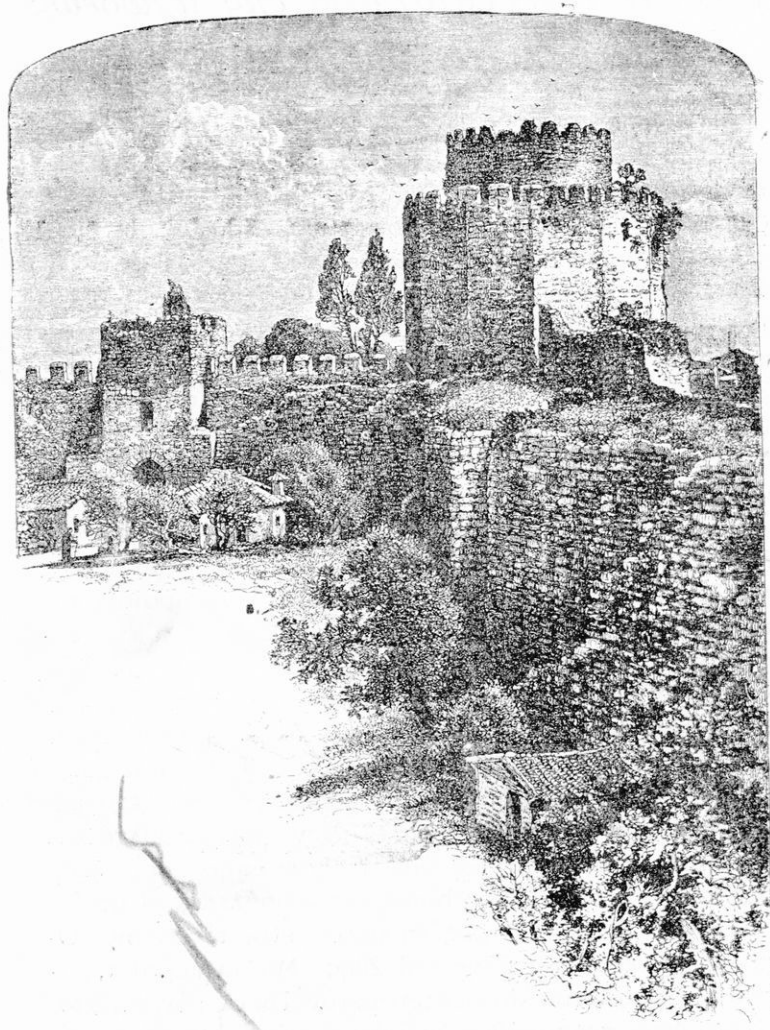
Ἄλλ' ὥς εἵπομεν, ἡμέρας τοιαύτας δὲν εἶδε πολλὰς ἡ Ἀκρόπολις.

ΧΡ. ΤΣΟΥΝΤΑΣ

74. Αἱ τελευταῖαι ὡρὸ τῆς ἀλώσεως στιγμαὶ τοῦ Βυζαντίου.

Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1451 ὁ Σουλτᾶνος Μουράτ ὁ φοβερὸς χριστιανομάχος ἀπέθανεν. Ὁ υἱὸς του Μωάμεθ ὁ Β΄., νεώτατος εἰσέτι, τὸν διεδέχθη, μόνον πόθον ἔχων νὰ γίνῃ κύριος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αἱ προπαρασκευαί του διήρκεσαν ἐπὶ 4 ἔτη. Τὴν 5ην Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1453 ὠδήγησε τὰ ἄπειρα στρατεύματά του ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Βυζαντινῆς πρωτευούσης. Τὴν νύκτα τῆς 28ης πρὸς τὴν 29ην Μαΐου, μετὰ βομβαρδισμὸν ἀδιάκοπον πεντήκοντα τεσσάρων ἡμερῶν, καὶ μετὰ πολλὰς ἀποκρουσθείσας ἐφόδους ἐπωφελούμενος τῆς ἐξαντλήσεως τῶν ὀλίγων χιλιάδων τῶν ἐπιζώντων μαχητῶν, ἔδωκε τὸ σημεῖον τῆς τελευταίας ἐφόδου. Ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, ὁ ὁποῖος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας ἔδειξε στάσιν ὠραίαν, πατριωτικὴν καὶ συγκινητικωτάτην, οὐδεμίαν πλέον ἐλπίδα σωτηρίας ἔτρεφεν. Αἱ ὀλίγαι χιλιάδες τῶν Ἰταλῶν καὶ Ἑλλήνων πολεμιστῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ὑπέκυψαν εἰς τὰς μάχας καὶ εἰς τόσους μόχθους, δὲν ἐπήρκουν πλέον διὰ τὴν ἄμυναν τῆς ἀπεράντου γραμμῆς τοῦ τείχους, καὶ διὰ τὴν ἐπισκευὴν τῶν ρηγμάτων τῶν προξενουμένων ὑπὸ τῶν περιφῆμων τηλεβόλων τοῦ Σουλτάνου. Τρομακτικὰ οὐράνια φαινόμενα εἶχον ἐπηρεάσει ζωηρῶς τοὺς κατοίκους τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἱ ὁποῖοι συνέρρεον εἰς τοὺς ναοὺς ἐπικαλούμενοι τὸν Θεόν. Ὁταν τὰς νύκτας τῆς 27ης καὶ 28ης Μαΐου πυραὶ τεράστιαι ἐφώτισαν τὸ λίαν ἐκτεταμένον Τουρκικὸν στρατόπεδον, ὅταν πανταχόθεν ἠκούοντο πέριξ τῆς ἀτυχοῦς

Παλαιά τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

πόλεως οἱ ἄγριοι ὠρυγμοὶ καὶ ἀλαλαγμοὶ τῶν γενιτσάρων, ὁ αὐτοκράτωρ καὶ οἱ στρατηγοὶ τοῦ ἀντελήφθησαν ὅτι ἐπέκειτο ἡ τελευταία ἔφοδος. Πανταχοῦ τὰ σήμαντρα ἐκάλουν τοὺς κατοίκους εἰς τὰ ὅπλα. Ὁρθόδοξοι καὶ καθολικοί, ἐπίσκοποι, ἱερεῖς καὶ μοναχοὶ καθ' ἑκατοντάδας, κατὰ χιλιάδας ἴσως, γέροντες, γυναῖκες καὶ παιδία, γυμνόποδες, κλαίοντες καὶ ὀλολύζοντες, κτυπῶντες τὰ στήθη των, ἀποσπῶντες τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς των καὶ σχίζοντες τὰ ἐνδύματά των, ἐξομολογούμενοι μεγαλοφώνως τὰ ἁμαρτήματά των, ἰκετεύοντες τὸν Θεὸν νὰ τοὺς συγχωρήσῃ καὶ νὰ μὴ τοὺς ἀφήσῃ διὰ τὰ ἀνομήματά των, νὰ πέσουν εἰς τὰς χεῖρας τῶν δαιμόνων αὐτῶν, περιῆλθον ἐν λιτανείᾳ πανδήμῳ κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως, τὰς κυριωτέρας ὁδοὺς τῆς πόλεως. Τὸ ἄπειρον αὐτὸ πλῆθος ἔψαλλε μετ' ἀγωνίας τὸ «Κύριε Ἐλέησον».

Οἱ ἱερεῖς, κρατοῦντες τὰς ἀγίας εἰκόνας καὶ τὰ πανάγια λείψανα, ἐπανελάμβανον ὑψηλοφώνως τὰς δεήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀπῆντων αἱ ἀπηλπισμένοι κραυγαὶ τῶν πιστῶν.

Ἐφερον τὰς Ἀγίας εἰκόνας μέχρι τοῦ τείχους παντοῦ ὅπου τὰ ρήγματα ἦσαν μεγαλύτερα, μὲ τὴν ἐλπίδα, καὶ διὰ πολλοὺς πίστιν ἀκράδαντον, ὅτι ἡ ἐπέμβασίς των θὰ ἀπεμάκρυνε τὸν φρικώδη αὐτὸν κίνδυνον. Ὅταν ἐτελείωσεν ἡ λιτανεία, ὁ βασιλεὺς, ὅπως πρὸ ὀλίγου ἔκαμε ἐν τῷ στρατοπέδῳ του καὶ ὁ Σουλτάνος, ὠμίλησε πρὸς τὸ πλῆθος τῶν συγκλητικῶν, τῶν εὐγενῶν, τῶν στρατηγῶν Ἑλλήνων καὶ Ἰταλῶν, τῶν συγκεντρωθέντων περὶ αὐτοῦ. Εἰς τὰς τόσον φρικωδῶς τραγικὰς αὐτὰς περιστάσεις ἡ σκηνὴ αὕτη ἦτο ἐξαιρετικῶς ἐπιβλητικὴ. Ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ γενναῖοι, βέβαιοι τῶρα περὶ τοῦ ὀλέθρου των, ἔτοιμοι νὰ θυσιάσουν τὴν ζωὴν των ὑπὲρ τῆς εὐγενεστέρας τῶν ἰδεῶν, ἤκουον εὐλαβῶς τοὺς ἐνθουσιώδεις λόγους τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντός των, ὅστις ἔμελλε νὰ συμμερισθῇ τὴν φρικώδη τύχην των. Ὁ μελ-

λοθάνατος οὗτος αὐτοκράτωρ, λέγει τοὺς ὠραιοτάτους καὶ τοὺς μᾶλλον ὑπερηφάνους λόγους. Προσπαθεῖ διὰ τελευταίαν φοράν νὰ ἐξυψώσῃ τὸ φρόνημα. Ἐξορκίζει τοὺς πολεμιστάς του νὰ θυσιάσουν ὅλοι εὐγενῶς τὴν ζωὴν των ὑπὲρ τῆς πόλεως καὶ τῆς Χριστιανωσύνης. Ἐπικαλεῖται τὰς μεγάλας ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος καὶ ὑπενθυμίζει εἰς τοὺς τελευταίους πιστοὺς του, ὅτι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἡρώων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ῥώμης. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὸν ἑαυτὸν του διακηρύσσει, ὅτι εἶναι ἕτοιμος νὰ θυσιάσῃ μετ' αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ του.

Ἐν τέλει ὁ Κωνσταντῖνος στρεφόμενος πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς, οἱ ὅποιοι τὸν περιστοίχιζον ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ περιφήμου ἥρωος τῆς πολιορκίας Ἰωάννου Ἰουστινιάνη, εἶπε πρὸς αὐτοὺς τὰ ἀκόλουθα : «Βενετοί, ἀδελφοί ἔνδοξοι ἐν Χριστῷ, γενναῖοι καὶ θαυμαστοὶ στρατιῶται, οἵτινες τόσον συχνὰ μὲ τὰ ἡρωϊκὰ ξίφη σας ἐσφάξατε τὰ ἀσεβῆ τέκνα τῆς Ἀγαρ¹⁾ καὶ ἐχύσατε ποταμὸν τὸ αἷμα των, σᾶς ἐξορκίζω νὰ μᾶς βοηθήσετε καὶ τὴν φοράν αὐτὴν νὰ ὑπερασπίσωμεν μὲ ὅλας μας τὰς δυνάμεις τὴν ἀγαπητὴν αὐτὴν Πόλιν, ἣ ὁποία τόσον ἀπειλεῖται σήμερον καὶ ἔγινε διὰ σᾶς δευτέρα πατρίς». Πρὸς δὲ τοὺς Γενουηνοὺς ἀπηύθυνεν ἀδελφικωτέραν ἐκκλήσιν, ἴσως μᾶλλον συγκινητικὴν.

* * *

Ἡ λαμπρὰ αὕτη ὁμιλία εἶχε λαμπρὸν ἐπίλογον. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνδρες, τῶν ὁποίων αἱ καρδίαι ἔπαλλον

1) Γενικῶς ὅλοι οἱ Ὀθωμανοὶ ὡς καταγόμενοι ἐκ τοῦ Ἰσμαὴλ υἱοῦ τῆς Ἀγαρ καὶ τοῦ Ἀβραάμ.

ἐν ὁμοφωνίᾳ μετὰ τῆς τοῦ βασιλέως των, ὅλοι καὶ οἱ ἐπίσημοι καὶ οἱ ἄσημοι οἱ ὅποιοι ἔμελλον νὰ θυσιάσουν τὴν ζωὴν των ὑπὲρ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων, ἡσπάσθησαν ἀλλήλους ὀλολύζοντες, ἐξομολογούμενοι ὁ εἰς πρὸς τὸν ἕτερον καὶ ζητοῦντες συγχώρησιν τῶν ἁμαρτημάτων των.

Τότε ἔλαβεν χώραν μία τῶν τραγικῶν σκηνῶν τῆς ἱστορίας. Ἄπειρος λαὸς κατέκλεισε τὸν ἀπέραντον ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ὁ βασιλεὺς, ὅλη ἡ αὐλή, οἱ μεγιστᾶνες, ὁ ἐλληνικὸς καὶ λατινικὸς κλῆρος, ὅλοι οἱ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοί, καὶ ἄπειρον πλῆθος λαοῦ ἐγονυπέτησαν διὰ τελευταίαν φορὰν ὑπὸ τοὺς μεγαλοπρεπεῖς αὐτοὺς θόλους. Πάντες Ἕλληνες, Γενουήνσιοι καὶ Βενετοί, λησμονοῦντες τὰ πρὸς ἀλλήλους παράπονά των πρὸ τοῦ ἐπικειμένου θανάτου, ἤνωσαν τὰς προσευχὰς των ἐν ἀπειρῷ ζέσει. Ὁ βασιλεὺς, πλῆθος τῶν συμμαχικῶν του καὶ πλῆθος τῶν πολιτῶν, ἐκοινώνησαν εὐλαβῶς τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ἀφοῦ ἡσπάσθησαν ἀλλήλους ἐκ νέου καὶ ἐσυγχώρησαν τὰ ἁμαρτήματά των. Ἡ ἀγωνία τῆς τόσον γηραιᾶς καὶ ἐνδόξου αὐτοκρατορίας ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ ταύτῃ ἐκκλησίᾳ εἶναι τόσον μεγαλειωδῶς ὡραία, ὥστε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος δύναται νὰ εἶναι αἰωνίως ὑπερήφανον. Αἱ τελευταῖαι εὐλαβεῖς δεήσεις, αἱ ψαλλόμεναι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἐπιούσα αὐγὴ θὰ ἔφερε τὸν θάνατον, θὰ ἀντηχοῦν αἰωνίως εἰς πᾶσαν Ἑλληνικὴν ψυχὴν. Ἀφοῦ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀνεθάρρησαν κατὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην, ὅλοι ἀπὸ τοῦ βασιλέως μέχρι τοῦ ταπεινότερου στρατιώτου, ἐπανῆλθον εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ τείχους ὠρισμένας δι' ἑκάστον θέσεις. Καθ' ἅπασαν τὴν νύκτα οἱ ὑπερασπισταὶ τῆς πόλεως, ἤκουσαν καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τοῦ τείχους τὴν τρομερὰν ὀχλοβοὴν τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ παρασκευαζομένου διὰ τὴν ἔφοδον. Τότε ἔλαβεν χώραν τὸ ἀκόλουθον συμβάν : Ἀφοῦ ὁ βασιλεὺς,

κλαίων καὶ προσευχόμενος ἐκοινώνησε τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους, τὸ ὁποῖον ἐτέλει ἐπίσης τὰ αὐτὰ θρησκευτικά του καθήκοντα, ἵππευσε καὶ μετέβη εἰς τὸ ἀνάκτορον τῶν Βλαχερνῶν ὅπου διέμενε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας. Ἐστάθη ἐκεῖ ἐπ' ὀλίγα λεπτά, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποίησε διὰ νὰ ζητήσῃ συγγνώμην, ἅπαξ ἔτι, ἀπὸ ὅλους ὅσους θὰ ἦτο δυνατόν νὰ εἶχε προσβάλῃ. Ποῖος δὲν θὰ ἐταράσσετο ἐκ τῆς τόσον συγκινητικῆς σκηνῆς ; «Εἰ καὶ ἀπὸ ξύλου ἄνθρωπος ἢ ἐκ πέτρας ἦν οὐκ ἠδύνατο μὴ θρηνῆσαι».

Ἡ ἔφοδος διήρκεσε πολλὰς ὥρας. Ὑπῆρξεν ἡ φρικωδεστέρα καὶ αἱματηροτέρα μάχη. Ὁ Σουλτᾶνος ἔρριψε διαδοχικῶς κατὰ τῶν ἐξηντηλμένων ὑπερασπιστῶν τρεῖς στρατοὺς ἀριθμοῦντας τοῦλάχιστον πενήντα χιλιάδας ἀνδρῶν ἕκαστος. Ἡ κυριωτέρα προσπάθεια, σχεδὸν ἡ μοναδική, ἐγίνε κατὰ τοῦ τμήματος τοῦ τεύχους τοῦ ὑπερασπίζοντος τὴν κοιλάδα τοῦ Λύκου παρὰ τὴν πύλην τοῦ ἁγίου Ρωμανοῦ. Ἐκεῖ ἦτο τὸ μεγαλύτερον ρῆγμα. Ὁ νέος Σουλτᾶνος ἔφιππος παρὰ τὴν τάφρον ἐνεθάρρυνε τοὺς πολεμιστάς του δίδων μυρίας ὑποσχέσεις. Ὁ αὐτοκράτωρ, περιστοιχιζόμενος ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους ἀρχηγούς τῆς ἀμύνης, ἴστατο ἔφιππος ἐπίσης πλησίον τῆς πύλης. Ἀδιακόπως ὀδηγῶν τὸν ἵππον του κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς στιγμῆς εἰς τὸ πυκνότερον σημεῖον τῆς μάχης, ἐνεθάρρυνε μεγαλοφώνως τοὺς συντρόφους του, ἐνισχύων αὐτοὺς μὲ τὸ παράδειγμά του, καὶ παρακαλῶν αὐτοὺς νὰ ἀποθάνουν μᾶλλον παρὰ νὰ παραδοθῶν. Ὅταν ὁ Γενουήνσιος ἤρως Ἰουστινιάνης ἐδέχθη θανάσιμον τραῦμα, τὸ ὁποῖον τὸν ἔκαμε νὰ ἀποσυρθῇ καὶ ὑπῆρξε μία τῶν κυριωτέρων αἰτιῶν τῆς τελικῆς καταστροφῆς, ὁ Κωνσταντῖνος προστρέξας ἀμέσως ματαίως τὸν ἰκέτευσε νὰ μὴ ἀφήσῃ ἔρημον τὸ τεῖχος. Ἐννοῶν τὸ μάαιον τῶν ἀγώνων του ὁ ἀτυχὴς ἦ-

γεμῶν, ἀπευθύνθη πρὸς τὸν Κατακουζηνὸν καὶ τοὺς ὀλίγους πιστοὺς, οἱ ὅποιοι τὸν περιέβαλλον εἰσέτι, ἐκραύγασε μὲ ἀπελπισμένην φωνὴν πρὸς αὐτοὺς τὰ ἑξῆς :

« Ὑπάγωμεν, ἄνδρες, ἐπὶ τοὺς βαρβάρους τούτους ».

* * *

Τετέλεσται πλέον. Ἐπειδὴ ἡ τρίτη στρατιὰ τῆς ἐφόδου, τὴν ὁποίαν ἀπετέλουν οἱ γενίτσαροι, οἱ ἐπίλεκτοι τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, ἐξεβίασεν ἐπὶ τέλους τὸ ρῆγμα, δὲν ὑπελείπετο πλέον ἄλλο τι εἰμὴ μόνον ὁ θάνατος. Ὁ βασιλεὺς, ὁ ὁποῖος εἶχε καλπάσει πρὸς τὴν βορείαν ἄκραν τῆς κοιλάδος τοῦ Λύκου διὰ νὰ πληροφορηθῇ πῶς αἱ τουρκικαὶ σημαῖαι ἐκυμάτιζον ἤδη ἐπὶ τῶν πύργων τοῦ περιβόλου, ἔσπευσεν ἐκ νέου πρὸς τὴν πύλην τοῦ Ἀγίου Ρωμανοῦ, τὴν ὁποίαν ἤδη κατέκλυζον οἱ πολιορκηταί. Διέτρεξεν ὅλον τὸ μῆκος τοῦ τείχους κεντρίζων μανιωδῶς τὸν ἵππον του διὰ νὰ συναντήσῃ τοὺς Τούρκους. Βλέπων ὅτι τὸ πᾶν ἐτελείωσε, κραυγᾶσας πρὸς τοὺς πιστοὺς του νὰ τὸν ἀκολουθήσουν ἀφίππευσε, καὶ ἐγυμνώθη ἀπὸ τὰ αὐτοκρατορικά διάσημα, διατηρήσας μόνον τὰ ἐρυθρὰ καμπάγια, δηλ. τὰ πέδιλα φέροντα χρυσοὺς δικεφάλους ἀετοὺς.

Φέρων ἐνδυμασίαν ἀπλοῦ ἱππέως, ὅμοιος πρὸς τὸν Σαμφῶντα, ὁ Κωνσταντῖνος ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μεθ' ὁρμῆς τὴν ὁποίαν πάντες θαυμάζουσιν. Ὁμοιος πρὸς βρυχώμενον λέοντα μὲ τὴν σπάθην εἰς τὴν χεῖρα φονεύει πλῆθος ἐχθρῶν. Εἰς τὰ δεξιὰ του ὁ ἐξάδελφός του, ὁ δὸν Φραγκίσκος ὁ Τολέδος, ἀνδρειότερος τοῦ Ἀχιλλέως, μάχεται ὡς ὁ ἀετὸς ὁ μαχόμενος μὲ τὸ ράμφος καὶ τοὺς ὄνυχας. Ἀριστερὰ δὲ αὐτοῦ ὁ Θεόφιλος Παλαι-

ολόγος βλέπων τὸν βασιλέα μαχόμενον μετὰ τὴν γενναϊότητα, ἀλλόφρων ἐκ τοῦ ὑπερόχου αὐτοῦ θεάματος, φωνάζει μεγαλοφώνως ὅτι προτιμᾷ νὰ ἀποθάνῃ καὶ αὐτὸς καὶ ὁρμᾷ κατὰ τῶν Τούρκων φονεῦν πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ εὕρισκομένους. Ὁ Ἰωάννης ὁ Δαλμάτης ἐ-

Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος.

πίσης περιβάλλεται δόξαν ἀθάνατον. Τὸ ξίφος οὐ ἐθέριζε τοὺς ἐχθρούς. Ἡ σπάθη τοῦ Κωνσταντίνου συνετρίβη. Οἱ τέσσαρες αὐτοὶ ἥρωες ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἀκόμη ἐκράτησαν τὴν ὁρμὴν τῶν Τούρκων. Πλείστους ἐξ αὐτῶν ἐφόνευσαν καὶ ἤνοιξαν δρόμον μέχρι τοῦ τείχους, ὅπου τὸ κῦμα τῶν πολιορκούντων δὲν ἔπαυε νὰ ὀγκοῦται. Ἀλλοίμονον ! Ταχέως κατεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀριθμοῦ. Ὑπὲρ πάντας διεκρίθησαν πρὸ τοῦ θανάτου τῶν ὁ Θεόφιλος Παλαιολόγος καὶ Ἰωάννης ὁ Δαλμάτης. Οἱ

συμμαχηταὶ τοῦ βασιλέως τὸν ἔχασαν κατὰ τὴν μάχην. Ὁ βασιλεὺς ἀποφασισμένος ν' ἀποθάνῃ ἀφ' ὅτου κατελήφθη ἡ πόλις, ἔπεσε κατ' ἄγνωστον τρόπον. Οὐδεὶς τῶν οἰκείων τοῦ εἶδε τὴν τελευταίαν στιγμήν του. Ὅλοι οἱ περιστοιχίζοντες αὐτὸν ἐφονεύθησαν συγχρόνως, ἐνῶ ἀναρίθμητοι Τοῦρκοι εἰσήλασαν διὰ τοῦ χαίνοντος ρήγματος καὶ τῶν πυλῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπίσης ἐξεβιάσθησαν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξέπνευσεν ἐνδόξως παρὰ τὴν πύλην τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ ἀγωνιζόμενος ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης, ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Δραγάσης, ὁ 14ος τελευταῖος βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων ἢ τῆς Ἀνατολῆς, τὴν πρωτὰν τῆς 29ης Μαΐου 1453, πεντηκοστῆς πέμπτης ἡμέρας τῆς πολιορκίας.

(ΚΑΤΑ ΤΟΝ Γ. ΣΛΟΥΜΠΕΡΖΕ)

75 *Ἀρχαγοὶ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ τεμενταίου Ἀυτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου.*

Ὁ θάνατός του ὑπῆρξε θάνατος ἥρωος ἀγωνιζομένου καὶ θνήσκοντος ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πιστῶν του.

Ὁ πατριωτικὸς πόνος τοῦ ἐπαγωγοῦ τούτου ἡγεμόνος θὰ ἐκίνει τὰ δάκρυα καὶ τοῦ μᾶλλον ἀδιαφόρου. Ἱστορικοὶ τῆς πολιορκίας, λέγουν ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμήν τῆς μάχης ἐκραύγαζεν : «Οὐκ ἔστι τις τῶν Χριστιανῶν τοῦ λαβεῖν τὴν κεφαλὴν μου ἀπ' ἐμοῦ ;».

Ὅλοι ἐξυμνοῦν τὴν μεγίστην ἀνδρείαν του. Ὅταν εἶδε τοὺς υἱοὺς τῆς Ἀγαρ¹⁾ νικητὰς ἐπὶ τέλους, νὰ ὁρ-

1) Ἰδε σελ. 252.

Σ. Σκλαβουνάκου, «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δ. ἔκδ. Β 1937 17

μοῦν πολυπληθεῖς διὰ τοῦ ρήγματος ἐφώναξε μεγαλοφώνως : « Ἡ πόλις ἐάλω καὶ ζῶ εἰσέτι ! παρευθὺς ὥρμησε εἰς τὸ ἀκμαιότερον σημεῖον τῆς μάχης καὶ ἐφονεύθη.

Ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ τέλους του αἱ ἀφηγήσεις τῶν συγχρόνων ποικίλλουν. Ὁ θρυλὸς ἀντικατέστησε τὴν ἀλήθειαν, ἡ ὁποία παραμένει ἀμφίβολος.

Οὐδεὶς τῶν συγχρόνων ἱστορικῶν τῆς πολιορκίας παρέστη κατὰ τὸν θάνατόν του. Ἄλλοι λέγουν ὅτι ὁ βασιλεὺς πληγείς τὸ πρῶτον ὑπὸ τούρκου ἀνηγέρθη, ἀλλ' ἐπλήγη ἐκ νέου καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν θανασίμως. Ἄλλοι ἀναφέρουν ὅτι ἐποδοπατήθη ὑπὸ τῶν φευγόντων καὶ ὅτι Τοῦρκος τις τοῦ ἔκοψε τὴν κεφαλὴν. Ἄλλοι διηγοῦνται ὅτι ὥρμησε πλήττων μὲ τὴν ἄκραν καὶ τὴν ἀκμὴν τῆς σπάθης, φονεύων τοὺς πρὸ αὐτοῦ εὐρισκομένους ἕως ὅτου ἔπεσεν. Ὁ Δούκας λέγει ὅτι δύο Τοῦρκοι διεφιλονείκησαν τὴν τιμὴν τοῦ ὅτι τὸν ἐφόνευσαν καὶ ἀπέκοψαν τὴν κεφαλὴν του, ἡ ὁποία ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν πιστῶν καὶ ἐξετέθη κατὰ διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης παρὰ τὸ Αὐγουσταῖον, ἔπειτα μυρωθεῖσα ἀπεστάλη πρὸς ἐπίδειξιν εἰς ὅλην τὴν αὐτοκρατορίαν.

Ἐπίσης ἄλλος προσθέτει ὅτι κατὰ τὴν περιφορὰν τῆς αὐτῆς συνωδεύετο ὑπὸ τεσσαράκοντα νέων καὶ τεσσαράκοντα παρθένων αἰχμαλώτων τοῦ Σουλτάνου, διατάξαντος τὴν παράδοξον ἐκείνην διαπόμευσιν, διὰ τὴν ἀναγγεῖλῃ εἰς ὅλην τὴν Ἀσίαν τὸν θρίαμβον τῆς ἡμισελήνου. Τελευταία διήγησις λέγει, ὅτι μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς κεφαλῆς τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ Σουλτάνος τὴν ἡσπάσθη καὶ τὴν ἔστειλεν εἰς τὸν πατριάρχην ἢ μᾶλλον εἰς τὸν τοποτηρητὴν του. Τὸ εὐλαβὲς λείψανον κλεισθὲν εἰς ἀργυροῦν ἀγγεῖον ἐτάφη ὑπὸ τὴν ἀγίαν Τράπεζαν τῆς Ἀγίας Σοφίας, ἐνῶ τὸ σῶμα μετεφέρθη καὶ ἐνταφιάσθη εἰς τὸν Γαλατᾶν.

Χρονικόν τι ἀναφέρει ὅτι Τοῦρκος τις ἀποκόψας τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως τὴν ἔρριψε πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Μωάμεθ λέγων : «Μακάριε αὐθέντα, ἰδοὺ ἡ κεφαλὴ τοῦ τρομερωτέρου ἐχθροῦ σου ! Ὁ Σουλτᾶνος στραφεὶς εἰς ἐπιφανῇ αἰχμάλωτον τὸν ἠρώτησε ἂν ἐγνώριζε τίνος ἦτο ἡ κεφαλὴ. «Εἶναι τοῦ αὐθέντου ἡμῶν, τοῦ βασιλέως», ἀπῆντησεν ὁ Ἑλλήν ὁλολύζων. Ὁ Μωάμεθ ἀντήμειψε τὸν Τοῦρκον δώσας εἰς αὐτὸν διοίκησιν ἐν Ἀσίᾳ.

Ἡ πιθανωτέρα ἔκδοσις εἶναι ὅτι ὁ Σουλτᾶνος ἀμέσως μετὰ τὸν θρίαμβον, ἐζήτησε πληροφορίας περὶ τῆς τύχης τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ μετὰ μακρὰς ἐρεῦνας ἀνεγνώρισεν τὸ πτώμα του ἐκ τῶν ἐρυθρῶν πεδίλων μετὸς χρυσοῦς ἀετοῦς καὶ ὅτι ὁ Μωάμεθ διατάξας νὰ ἀποκόψωσιν τὴν κεφαλὴν του τὴν παρουσίασεν εἰς τοὺς ἐπισημοτέρους αἰχμαλώτους, οἱ ὅποιοι τὸν ἀνεγνώρισαν μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν. Ὅλοι αἱ ἀφηγήσεις, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον θρυλικάι, περὶ τῶν λεπτομερειῶν καὶ τοῦ τρόπου τῆς ταφῆς τοῦ ἡρωικοῦ μονάρχου, εἶναι ἀκόμη ζωνταναὶ εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων. Οἱ τόσον συγκινητικοὶ αὐτοὶ θρύλοι θὰ μᾶς ἔφερον μακράν. Σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν ὑπόδουλον ἔτι Κωνσταντινουπόλιν οἱ ὁδηγοὶ δεικνύουν εἰς τοὺς ξένους ἐπισκέπτας τὸν μυστηριώδη τάφον τοῦ ἐνδόξου ἡττημένου. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ὁ τάφος οὗτος παραμένει ἄγνωστος. Οὐδεὶς, οὔτε σύγχρονος, οὔτε μεταγενέστερος χρονογράφος, δὲν μνημονεύει τὸν τόπον μετὰ βεβαιότητος. Βεβαίως ἂν ἦτο τότε γνωστός, οἱ Ἕλληνες θὰ ἐτήρουν τὴν ἀνάμνησίν του.

Ὁ θάνατος τοῦ Κωνσταντίνου, ὁ εὐγενὴς αὐτὸς θάνατος εἶναι πρὸς αἰωνίαν τιμὴν τοῦ ἡγεμόνος αὐτοῦ.

Ὑπέροχον τέλος διὰ τὴν αἰωνόβιον αὐτοκρατορίαν τῆς Ἀνατολῆς !

(ΚΑΤΑ ΤΟΝ Γ. ΣΛΟΥΜΠΕΡΖΕ)

76. Ἡ Ἐκλάβα Πόλη.

Ἡ σκλάβα Πόλη κάθεται στὸ Βόσπορο καὶ κλαίει,
κι ὁ φειδωτὸς ὁ Βόσπορος τὴν συμπονεῖ καὶ λέει :
Πές μου, κυρά μου ζηλευτή, πεντάμορφη κυρά μου,
γιατὶ ποτίζεις δάκρυα τὰ γαλανὰ νερά μου ;
Σὰν τ' εἶναι πού μοῦ ζήτησες κι ἐγὼ νὰ μὴ τὸ φέρω ;
Μήπως σ' ἐλύπησα ὁ φτωχὸς καὶ δίχως νὰ τὸ ξαίρω ;
Στὰ κάτασπρα τὰ πόδια σου, δὲν πέρασεν ἡμέρα,
πού νὰ μὴ σούφερα σκυφτὸς δῶρσ' ἀπ' τὸν κόσμον πέρα.
Τὰ μῦρα τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὰ μεταξωτά της,
καὶ τὰ χαλιά τ' ἀτίμητα, τὰ μυριοπλουμιστά της,
καὶ τῆς Φραγκιάς τ' ἀσημικά καὶ τὰ χρυσὰ στολίδια
καὶ τ' ἄλλα της τὰ ξακουστά, τὰ τόσα της παιγνίδια.
Πές μου λοιπόν, γιατί μοῦ κλαῖς, πεντάμορφη, κυρά μου,
γιατὶ ποτίζεις δάκρυα τὰ γαλανὰ νερά μου ;
— Στὰ κάτασπρα τὰ πόδια μου, δὲν πέρασεν ἡμέρα,

πού νά μὴν ἔφερές σκυφτὸς δῶρ' ἀπ' τὸν κόσμον πέρα.
— Μόν' ἓνα δῶρο ὅλημερίς κι ὅλονυχτὶς προσμένω,
κι ἀκόμα δὲν μοῦ τόφερε τὸ κύμα τ' ἀφρισμένο.
Μόν' ἓνα δῶρο λαχταροῦν τὰ μάτια μου καὶ κλαῖνε
ἀτίμητο στ' ἀτίμητα, ἐλευτεριά τὸ λένε !
Ὁ Βόσπορος, πού τ' ἄκουσε κοιτάζει τὴν κυρά του
κι ἀναστενάζει θλιθερά στὰ γαλανὰ νερά του.

Κ. ΜΑΝΟΣ

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α' Διηγήματα καὶ ποιήματα σχετικὰ μὲ τὴν ἑρσηκεϊάν.		
1) Προσευχὴ εἰς τὸν Θεόν, (ποίημα) 'Ι. Πολέμη	Σελ.	3
2) Αἱ ἑρσηκεῖαι τῶν Ἀγρίων.	»	4
3) Ἡ ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς, Α. Μελαῖ.	»	8
4) Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίς, (ποίημα) Γ. Βιζυνοῦ	»	11
Β' Διηγήματα καὶ ποιήματα φρονηματιστικά.		
5) Ἡ φιλαλήθεια ἀνταμειβομένη, Α. Μελαῖ.	»	11
6) Ἡ Ὀμόνοια, κατὰ τὸν Αἰῶπον.	»	14
7) Ὁ πλοῦτος δὲν καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον εὐτυχῇ, Μ. Ι. Βρατσάνου.	»	15
8) Τί θέλω, (ποίημα) Ἀγγ. Βλάχου.	»	20
Γ' Ποιήματα καὶ διηγήματα σχετικὰ μὲ τὴν οἰκογένειαν.		
9) Στὸ Σπίτι μας, (ποίημα) Γ. Στρατήγη.	»	21
10) Τὸ ναυτόπουλον, Α. Κουρτίδου.	»	22
11) Ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη, (ποίημα δημοτικόν).	»	27
Δ'. Μυθολογικὰ διηγήματα.		
12) Οἱ πρῶτοι ἀεροπόροι, Α. Κουρτίδου.	»	28
13) Φιλήμων καὶ Βαῦκις, Α. Κουρτίδου.	»	32
14) Φεέθων, Α. Ραγκαβῆ.	»	36
Ε'. Διηγήματα ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος.		
15) Ἡ Σπαρτιάτις Χειλωνίς, Ἀρσ. Παπαδοπούλου.	»	47
16) Κροῖσος καὶ Σόλων, Α. Μελαῖ.	»	49
17) Οἱ Γέρανι τοῦ Ἰθύκου, Χ. Παπαμάρκου.	»	52
18) Ἡ ἀφιλοχρηματία τοῦ Ἀριστείδου, Α. Μελαῖ.	»	57
19) Κλεάνθης ὁ ἐπονομασθεὶς Φρεάντλης, Α. Μελαῖ	»	62
ΣΤ'. Χαρακτῆρες καὶ τύποι ἀπὸ τὴν ζωὴν.		
20) Ἡ ὠραιότερα ἐνδυμασία, Α. Κουρτίδου.	»	63
21) Ὁ φιλάργυρος, Ζ. Παπαντωνίου.	»	71
22) Ὁ εὐφυὲς δικαστής, Χ. Παπαμάρκου.	»	73
23) Τὸ ξεστούπωμα, Ἐμμ. Ροΐδου.	»	76
24) Μία δίκη, Α. Καρκαβίτσα.	»	79
25) Τὸ παραμῦθι τῆς γιγαγίας, (ποίημα) 'Ι. Πολέμη	»	84

Ζ'. Ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων.

26) Ὁ Φαγόνδιος, Α. Μελά.	Σελ.	88
27) Ἡ ἱστορία ἑνὸς μικροῦ χωρίου, Γ. Γρηγο-
ριάδου	»	93
28) Τὸ δάσος, (ποίημα) Ἀγγ. Βλάχου.	»	98
29) Ἡ μέταξα, Γ. Κυριακοῦ	»	99

Η'. Ἐγκυκλοπαίδεια καὶ ὑγιεινή.

30) Αἱ ιδιότητες τοῦ ὕδατος.	»	103
31) Διατί πρέπει νὰ τρώγωμεν, Μ. Κωνσταντινίδου	»	107
32) Διατί πρέπει νὰ ἀερίζονται καλὰ τὰ δωμάτιά
μας, Μ. Κωνσταντινίδου.	»	109
33) Τί εἶναι δίψα, Μ. Κωνσταντινίδου.	»	113
34) Τὰ μικρόβια.	»	117

Θ'. Ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν ζώων.

35) Οἱ πόλεμοι τῶν μυρμήκων, Ν. Κ. Γερμανοῦ.	»	121
36) Ἡ ἱστορία ἑνὸς πάνθηρος. Ἀπὸ τὰ ἀνέκδοτα
τῶν ζώων.	»	124
37) Τὸ ἀγριομελίσσι, Στ. Γρανίτσα.	»	129
38) Ὁ λαγός, Ἐμμ. Λυκούδη.	»	133
39) Ἡ φωλεά, (ποίημα) Ν. Δαμιανοῦ.	»	136
40) Οἱ πετρωτοὶ μετανάστει, Ἐμμ. Λυκούδη.	»	138
41) Ὁ Καλογιάννος, Ἀρ. Βαλαωρίτου.	»	141
42) Ὁ κοῦκκος, Σ. Γρανίτσα.	»	143
43) Ὁ κόσσυφος, Σ. Γρανίτσα.	»	145

Ι'. Ἀπὸ τοὺς μύθους.

44) Ὁ τραγουδιστὴς καὶ ἡ χορεύτρια, Γ. Δροσίνη	»	173
45) Μύρμηξ καὶ μέλισσα, Π. Ι. Φέρμπος.	»	154

ΙΑ'. Ποιήματα καὶ διηγήματα πατριωτικά.

46) Ὁ σκοπός, (ποίημα) Γ. Παράσχου.	»	156
47) Ὁ παπᾶς, Ν. Πετμεζᾶς (Λαύρα)	»	157
48) Αἱ δύο Δεήσεις, Ν. Καρβούνη.	»	162
49) Πατρίδα, (ποίημα) Κ. Παλαμᾶ.	»	169

ΙΒ'. Βυζαντινὰ ἥθη καὶ ἔθιμα.

50) Λιτανεῖαι κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους, κα-
τὰ τὸν Γ. Σλουμπερζέ.	»	173
51) Ἡ πίστις, (ποίημα) Γ. Δροσίνη.		173

52) Ὁ θρίλαμθος κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους Φ. Κουκουλέ.	Σελ.	174
---	------	-----

53) Χριστουγεννιάτικα ἔθιμα, Πλ. Ῥοδοκανάκη.	»	177
--	---	-----

ΙΓ'. Ἀπὸ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῆς ἐλληνικῆς ζωῆς.

54) Χριστὸς ἀνέστη, (ποίημα) ,Ι. Πολέμη.	Σελ.	182
--	------	-----

55) Μία πανήγυρις, Ἀ. Καρκαβίτσα.	»	183
-----------------------------------	---	-----

56) Οἱ χωριανοί, (ποίημα) Γ. Ἀθάνα.	»	186
-------------------------------------	---	-----

57) Ὁ θερισμός, Ἀ. Μωραϊτίδη.	»	187
-------------------------------	---	-----

58) Ἡ θημωνιά, (ποίημα) Γ. Στρατήγη.	»	189
--------------------------------------	---	-----

59) Τὰ ἀλώνια, Γ. Δροσίνη.	»	190
----------------------------	---	-----

60) Στ' ἀλώνια, Γ. Δροσίνη.	»	192
-----------------------------	---	-----

61) Ὁ Μάιος, Γρ. Ξενοπούλου.	»	19
------------------------------	---	----

ΙΔ'. Βίοι μεγάλων θρησκευτικῶν ἀνδρῶν.

62) Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ ἡ μήτηρ αὐ- τοῦ, Ἀ. Ἀδαμαντίου.	»	19
--	---	----

63) Ὁ Ἅγιος Δημήτριος καὶ ἡ Θεσσαλονίκη, Ἀ. Ἀδαμαντίου.	»	20
--	---	----

ΙΕ'. Περιγραφὰὶ καὶ ταξίδια.

64) Ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς καὶ αἱ Ἀθῆναι, Γρ. Ξενοπούλου.		207
--	--	-----

65) Τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον, Ν. Πολίτου.	»	212
--	---	-----

66) Μέγα Σπήλαιον, Χ. Ἀννίνου.	»	215
--------------------------------	---	-----

67) Ἡ τρικυμία, Χ. Παπαμάρκου.	»	218
--------------------------------	---	-----

68) Ἡ τρικυμία (ποίημα) Δημῶδες.	»	222
----------------------------------	---	-----

69) Ὁ Βίοςπορος καὶ τὸ Βυζάντιον.	»	223
-----------------------------------	---	-----

70) Ταξίδιον εἰς Αἴγιναν, Ἐμμ. Λυκούδη.	»	227
---	---	-----

ΙΣΤ'. Διηγήματα σχετικὰ μὲ τὴν Ἱστορίαν καὶ τὴν Θρησκείαν.

71) Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας.	»	235
---------------------------	---	-----

72) Τὸ μυθιστόρημα τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου, Πλ. Ῥοδοκανάκη.	»	239
---	---	-----

73) Τὸ προσκύνημα τοῦ Βουλγαροκτόνου Χ. Τσουντα.	»	246
--	---	-----

74) Αἱ τελευταῖαι πρὸ τῆς ἀλώσεως στιγμαὶ τοῦ Βυζαντίου, κατὰ τὸν Γ. Σλουμπερζέ.	»	249
---	---	-----

75) Θρύλοι περὶ τοῦ θανάτου τοῦ τελευταίου αὐτο- κράτορος τοῦ Βυζαντίου, κατὰ τὸν Γ. Σλουμ- περζέ.		
--	--	--

76) Ἡ σκλάβθα Πόλη, (ποίημα) Κ. Μάνου.	»	260
--	---	-----

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Αθήνα, 15/11/2011

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Στο πλαίσιο της υλοποίησης του προγράμματος «Εκπαίδευση για όλους» και με σκοπό την προώθηση της σχολικής εκπαίδευσης, η Γενική Διεύθυνση Σχολικής Εκπαίδευσης προτείνει την υλοποίηση του προγράμματος «Εκπαίδευση για όλους».

Ο σκοπός του προγράμματος είναι η προώθηση της σχολικής εκπαίδευσης, η βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και η εξασφάλιση της ισότητας στην εκπαίδευση.

Οι στόχοι του προγράμματος είναι:

- Η βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης.
- Η εξασφάλιση της ισότητας στην εκπαίδευση.
- Η προώθηση της σχολικής εκπαίδευσης.

Ο προγραμματισμός του προγράμματος θα γίνει σε τρεις φάσεις:

- Προγραμματισμός.
- Υλοποίηση.
- Αξιολόγηση.

Ο Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων

Κωνσταντίνος Α. Αρσένος

Υπογράφει

Γενική Διεύθυνση Σχολικής Εκπαίδευσης

Αθήνα, 15/11/2011

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Αθήνα, 15/11/2011

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Αθήνα, 15/11/2011

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Αθήνα, 15/11/2011

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Αθήνα, 15/11/2011

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Αθήνα, 15/11/2011

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20/8/1934

ΤΜΗΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 51231/51232

Π ρ ό ς
τὴν κ. Στέλλαν Σκλαβουνάκου συγγραφέα

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ ταῦταρίθμου ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, στηριζομένης δὲ εἰς τὸ ἄρθρον 4 τοῦ νόμου 5911 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 1ην πρᾶξιν αὐτῆς ἐνεκρίθη ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Ε' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «**Ἐκλεκτὰ Ἀναγνώσματα**» βιβλίον σας, διὰ μίαν τετραετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς 15ης Σεπτεμβρίου 1934, ὑπὸ τὸν ὅρον, νὰ συμμορφωθῇτε ἐπακριβῶς πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς ἀρμοδίας κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐντολῇ Ὑπουργοῦ

Ὁ Τμηματάρχης
Ν. ΣΜΥΡΝΗΣ

«Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμήσεως τῶν ἐγκριμένων
διδακτικῶν βιβλίων».

Τὰ διδακτικά βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15% τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθεῖσης ἄνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἐξωφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυπῶνται τὸ παρὸν ἄρθρον.

Ἀριθ. ἀδείας κυκλοφ. 29868

Ἡμερομ. 6/10/37

Τιμὴ

Ἀδέτου 33.20

Δεδεμ. 36.20